

Nya gränser

Västsverige

Lennart Nilsson (red)

Nya gränser
Västsverige 2004

Lennart Nilsson (red)

Redaktör: *Lennart Nilsson*

Omslag: *Roger Palmqvist*

Redigering: *Henny Östlund*

Tryck: Grafikerna Livréna i Kungälv AB, 2006

ISBN: 91-89673-07-7

ISSN: 0284-4788

INNEHÅLL

Förord.....	5
<i>Lennart Nilsson</i> Regional självstyrelse och politisk beslutsorganisation	7

MEDIER

<i>Annika Bergström och Lennart Weibull</i> Tidningsläsning i Göteborgsregionen	29
<i>Josefine Sternvik</i> Tablodisering i ett västsvenskt perspektiv.....	35
<i>Annika Bergström</i> Nya medietekniker	49
<i>Ulrika Andersson</i> Rör inte vårt akutsjukhus	61

POLITIK OCH SAMHÄLLE

<i>Rutger Lindahl</i> Västsvenska åsikter om Europasamarbete	91
<i>Lennart Nilsson</i> Politiskt förtroende på regional och lokal nivå i Västsverige.....	109
<i>Sören Holmberg</i> Regionpolitiker knappt synliga på väljarnas radarskärm.....	125
<i>Folke Johansson</i> Uppfattningen om regionen stabiliseras.....	133
<i>Bengt R Carlsson</i> Friskolor mellan ideologi och erfarenhet.....	149
<i>Jan Strid</i> Inför kyrkovalet.....	161

KULTUR OCH LIVSSTIL

Rudolf Antoni

Västsvensk kultur och livsstil 173

Anders Widfeldt och Lennart Nilsson

Väst - svenska fotbollssupportrar 193

Åsa Nilsson och Sören Holmberg

Könsidentitet 203

GÄSTFORSKARE

Anders Lidström

Pendling och medborgardeltagande i Göteborgsregionen 221

DOKUMENTATION

Rudolf Antoni

Samhälle opinion massmedia. Västra Götaland 2004 243

Författarna 259

E-postadresser 261

Bilagor: informationsbroschyr, frågeformulär 1 och 2 och publikationer 263

FÖRORD

Nya gränser – Västsverige redovisar huvudresultat från den sjunde SOM-undersökningen i hela Västra Götaland, som genomfördes hösten 2004. *Nya gränser* anspelar inte bara på det nya länet Västra Götaland samt etablerandet av Västra Götalandsregionen och flernivådemokratins framväxt utan också på förskjutningen av gränserna mellan de offentliga och de privata sfärerna i samhället. Vidare belyses det föränderliga medielandskapet samt olika kulturformer och livsstilar. I volymen ingår 16 kapitel om Samhälle, Opinion och Medier i Västsverige. Forskare från Göteborgs presenterar studier inom tre huvudområden: *Medier, Politik och samhälle* samt *Kultur och livsstil*. Docent Anders Lidström, medverkar som gästforskare med en artikel, *Pendling och medborgardeltagande i Göteborgsregionen*, som baseras på forskningsprogrammet, *Urban Design*, som bedrivits vid Centrum för regionalvetenskap vid Umeå universitet (Cerum).

SOM-undersökningarna genomförs av *SOM-institutet*, en forsknings- och utbildningsorganisation, som drivs gemensamt av Förvaltningshögskolan, Institutionen för journalistik och masskommunikation och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Undersökningen bygger på de tidigare SOM-undersökningar, som sedan 1992 genomförts i Göteborgsregionen, och ingår som en del i ett program för uppföljning och utvärdering av Västra Götalandsregionen. Parallellt med undersökningen i Västsverige genomfördes en medborgarundersökning i Skåne och i flera av artiklarna redovisas jämförelser mellan förhållandena i de två regionerna samt med situationen i Sverige som helhet, baserat på de nationella SOM-undersökningarna.

Den västsvenska undersökningen 2004 omfattade 6 000 urvalspersoner i Västra Götaland och Kungälv, i åldern 15–85 år. Undersökningen genomfördes med en enkät som besvarades av boende i Göteborg och kranskommunerna och en enkät för övriga Västra Götaland. Undersökningsledare har varit Rudolf Antoni och i ett avslutande kapitel lämnas en redovisning för undersökningens genomförande och utfall. Fältarbetet utfördes av Kinnmark Information AB med Magnus Kinnmark som fältansvarig.

Dataunderlaget från de tidigare SOM-undersökningarna finns tillgängligt via Svensk Samhällsvetenskaplig Datatjänst (SSD) vid Göteborgs universitet. Tidigare publikationer i skriftserien finns förtecknade i slutet av boken och kan beställas direkt från SOM-institutet.

Göteborg i december 2005

Lennart Nilsson

Centrum för forskning om offentlig sektor, CEFOS

Göteborgs universitet

REGIONAL SJÄLVSTYRELSE OCH POLITISK BESLUTSORGANISATION

Västra Götalandsregionen 1998 – 2005

LENNART NILSSON

Dagens institutioner har historiska rötter och storkommunreformen 1952 och kommunblocksreformen på 1960- och 1970-talen är exempel på viktiga vägval vid uppbyggnaden av den svenska samhällsorganisationen. Därmed lades grunden för att göra kommunerna till huvudansvariga för välfärdspolitikens service. Alternativet att behålla de många små kommunerna och istället lägga nya uppgifter på den regionala nivån valdes bort. Det var välfärdsstatens utbyggnad som sprängde de gamla småkommunernas gränser. (von Essen 2003, jfr Nyström 1987) Den svenska välfärdsmodellen innebär också en mycket långtgående arbetsfördelning mellan staten och socialförsäkringssystemet, som svarar för transfereringarna, och kommunerna som ansvarar för offentligt finansierad service.

I samtliga nordiska länder har staten med en sektorerad organisation en stark ställning och kommunerna har ett brett kompetensområde på lokal nivå medan den politiska mellannivån har en svagare ställning än i andra europeiska länder. Den viktigaste uppgiften på regional nivå har varit att svara för ett begränsat antal serviceområden, som kräver ett större befolkningsunderlag än kommunerna, främst hälso- och sjukvården. I Finland, där direktvalt organ på denna nivå saknats, handhas dessa uppgifter av kommunalförbund. I de nordiska EU-länderna fick dock under 1990-talet utvecklingsfrågorna med betoning av helhetssyn och samordningsmöjligheter en tydligare regional förankring och den regionala nivån hamnade från dessa utgångspunkter i stöpsleven. (Baldersheim m.fl. 2001) Därefter har fokus vidgats till att omfatta principerna för utformningen av samhällsorganisationen i sin helhet som är föremål för debatt, översyn och omprövning i de nordiska länderna. (Mouritzen 2004, Sandberg 2005)¹

Från den 1 januari 1998 bor drygt halva Sveriges befolkning i de tre storstads länen. I huvudstadsregionen bildades länet och storlandstinget på 1970-talet och Skåne län 1997. Västra Götalands län tillkom 1.1.1998 och ett år senare inledde Västra Götalandsregionen sin verksamhet. Därmed hade de administrativa gränserna för den politiska mellannivån i Sverige efter årtionden av resultatlöst utredande påtagligt förändrats. Västra Götalandsregionen är både ett resultat av de mångåriga strävandena att åstadkomma en lösning på de administrativa gränsdragningsproblemen i Västsverige – främst i Göteborgsregionen – och av en allmän tendens i Europa att stärka regionernas ställning. (Danielsson 1999 och Jensen 2004).

I detta kapitel skall tre frågor behandlas. Först preciseras innebörden av regionalt självstyre med utgångspunkt från Europarådets konvention för lokal självstyrelse. Därefter analyseras framväxten och utvecklingen av den politiska beslutsorganisationen i Västra Götalandsregionen 1998 – 2005. Avslutningsvis diskuteras i vilken utsträckning Västra Götalandsregionen och den politiska beslutsorganisationen levt upp till kraven på självstyrelse. Underlaget för analyserna utgörs av den forskning som bedrivits inom ramen för utvärderingsprogrammet *Uppföljning och utvärdering av Västra Götalandsregionen*, se Nilsson, red. 2004.

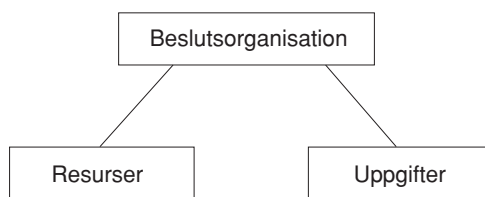
Regional självstyrelse²

Flernivådemokrati innebär att av folket direkt eller indirekt valda organ skall utöva självstyrelse på flera olika nivåer. Samtidigt förutsätter självstyrelse restriktioner i förhållande till staten och den nationella nivån. Statsvetare har analyserat den kommunala självstyrelsen ur skilda perspektiv: historiskt, partipolitiskt normativt och komparativt (Strandberg 1998 och 2003; Lidström 2003).

Europarådets konvention om lokal självstyrelse antogs 1988 och Sverige ratificerade konventionen året därefter. (Prop. 1988/89:119) Enligt svensk terminologi omfattar den kommunala självstyrelsen inte bara kommunerna utan också landsingen/regionerna medan Europarådets konvention enbart avser den lokala nivån.

Självstyrelsens innehåll koncentreras till tre konstitutiva grundelement, som åskådliggörs i figur 1. De kan sägas utgöra självstyrelsens anatomi: beslutsorganisation, resurser och uppgifter.

Figur 1 *Självstyrelsens anatomi*

Europarådskonventionen förutsätter att självstyrelsens yttre struktur regleras i lagstiftningen i vederbörande stat. Om ändringar i den kommunala indelningen heter det att de ej får göras utan föregående samråd med de kommuner som berörs eventuellt genom folkomröstning där detta är tillåtet i lag. Den huvudsakliga regleringen avser självstyrelsens innehåll och grundelement. Med kommunal självstyrelse menas ”kommunernas rätt och möjlighet att inom lagens gränser reglera och sköta en väsentlig del av de offentliga angelägenheterna på eget ansvar och i den

lokala befolkningens intresse” (Artikel 3). Om beslutsorganisationen heter det att den kommunala självstyrelsen ”skall utövas av fullmäktige eller församlingar, som skall bestå av ledamöter valda genom sluten omröstning i fria direkta val på grundval av allmän och lika rösträtt, och som kan ha inför dem ansvariga verkställande organ” (Artikel 3). Kommunerna skall själva utan hinder av mer allmänna lagregler kunna bestämma om sina inre administrativa strukturer för att anpassa dem till de lokala behoven och för att säkerställa en effektiv förvaltning (Artikel 6).

Inom ramen för den nationella ekonomiska politiken skall kommunerna ha rätt till egna tillräckliga ekonomiska resurser, som de fritt får disponera över inom gränserna för sina befogenheter. Det sägs vidare att bidrag till kommunerna ”skall så vitt möjligt inte öronmärkas för att finansiera speciella projekt” (Artikel 9). Ett flertal stadganden i konventionen behandlar kommunernas uppgifter. Bland annat sägs att ”kommunernas grundläggande befogenheter och åligganden skall fastställas i grundlag eller i annan lag. Denna bestämmelse skall dock icke utgöra något hinder mot att kommunerna i enlighet med lag tilldelas befogenheter och ansvar för särskilda ändamål” (Artikel 4).

Kärnan i självstyrelsebegreppet är att beslutsorganisationen under politiskt ansvar inför medborgarna skall besluta om rättigheter och skyldigheter för invånarna inom det territorium som avgränsas på respektive nivå. Avvägningen mellan förmåner och uppoffringar skall göras av folkvalda organ. De restriktioner som begränsar full autonomi och karaktäriserar självstyrelsen på respektive nivå kan preciseras med utgångspunkt från grundelementen i självstyrelsens anatomi.

Av Regeringsformens portalparagraf (RF 1:1) framgår att den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och kommunal självstyrelse. Därutöver anges i regeringsformen endast att det finns primärkommuner och landstingskommuner med valda församlingar och beskattningsrätt samt kommunala förvaltningsmyndigheter. Det anges också att grunderna för indelningen i kommuner, kommunernas organisation, verksamhetsformer och beskattningsrätt skall anges i lag liksom föreskrifter om kommunernas befogenheter i övrigt och om deras åligganden (RF 1:7, 1:8 och 8:5). Från tid till annan har frågan om en mer utförlig grundlagsreglering av den kommunala självstyrelsen aktualiserats men har inte kommit till stånd. (SOU 1996:129) I den debatt som följt i den framväxande flernivådemokratins spår och konflikterna mellan beslutande församlingar på skilda nivåer har krav rests på en författningsförändring. Förslagen går ut på att precisera den kommunala självstyrelsen för att därmed undvika kompetensvister. Strandberg finner en sådan lösning problematisk, då den är svår att förena med den nuvarande regeringsformen, som slår fast att den svenska staten är en enhetsstat. Kommunerna är enligt detta betraktelsesätt institutioner som får sin makt genom delegation från staten. (Strandberg 2003)

Den faktiska regleringen av självstyrelsen i form av lagar och förordningar har emellertid skiftat karaktär över tid delvis till följd av förändringar i den offentliga ekonomin. Debatten om den kommunala självstyrelsens gränser avsåg under ex-

pansionsperioden i första hand kompetensbestämmelsernas utformning dvs. uppgifterna. Samtidigt genomfördes en minskning av regleringen av beslutsorganisationen och resurserna. Med 1991 års kommunallag fick kommunerna praktiskt taget obegränsad frihet att utforma den egna organisationen och de tidigare kraven på förmögenhetsskydd och balanserad budget ersattes men en allmän bestämmelse om god ekonomisk hushållning. Med den dramatiska försämringen av den samhällsekonomiska situationen restes emellertid starka krav på förnyad reglering av den kommunala ekonomin. Skattestopp, skattetak, inkomstutjämning, och krav på budgetbalans samt åtgärder för kommuner och landsting med betalningssvårigheter var förslag som övervägdes och/eller genomfördes under den ekonomiska krisen på 1990-talet. År 1998 återinfördes balanskravet och med bättre ekonomi har på nytt följt en ökad detaljreglering av verksamheten i form av rättighetslagstiftning. (Gustafsson 1999)

Den regionala försöksverksamheten i Skåne och Västra Götaland med överförande av uppgifter inom utvecklingsområdet från staten innebär att folkvalda organ på den politiska mellannivån tilldelats uppgiften att göra avvägningen mellan resurser och verksamhet, som innefattar både välfärdsfrågor och utvecklingsfrågor och inför medborgarna vara ansvarigt för avvägningen mellan förmåner och uppoffringar. På region/landstingsnivå är emellertid välfärdsfrågorna koncentrerade till hälso- och sjukvården, vilket begränsar möjligheten till prioriteringarna mellan olika verksamhetsområden.

Den politiska beslutsorganisationen

I regionbyggnad ingår två element, territoriell integration och institutionsbildning. I Västra Götalandsregionen var båda problematiska under uppbyggnadsfasen. Vilka kommuner som skulle ingå i det nya länet var på flera håll oklart. De västsvenska SOM-undersökningarna har också visat att den västsvenska identiteten är splittrad med en svag anknytning till nya länet. I Västsverige är därför relationerna mellan regionen som helhet och delregioner med större medborgerlig förankring en mer central fråga än på andra håll. Den nya länsindelningen var inte någon parts förstahandslösning men en kompromiss som kunde accepteras av flertalet partier i Västsverige och av en bred majoritet i riksdagen. (Nilsson 2000)

Här skall uppmärksamheten kring organisationen fokuseras på den inre politiska beslutsorganisationen och dess förändring. Vid tre tidpunkter har organisationen varit föremål för utredning och beslutsfattande; det första tillfället var inför bildandet 1999, då Väststyrelsen³ och sedermera sammanläggningsdelegerade tog ställning till den nya organisationen, det andra var våren 2000, då Regionstyrelsen på grund av speciella problem beslutade att tidigare lägga en planerad översyn av den politiska beslutsorganisationen inför den andra mandatperioden och det tredje ställningstagandet sker våren 2005 då en översyn gjordes inför den kommande mandatperioden.⁴

Västra Götalandsregionen, som startade sin verksamhet 1999-01-01, övertog ansvaret för hälso- och sjukvård, trafikfrågor, kultur m.m. från landstingen och Göteborgs stad. Dessutom överflyttades enligt en särskild försöksverksamhet ansvaret för de regionala planeringsfrågorna från staten. Försöksverksamheten har därefter i två steg förlängts och sträcker sig nu till och med 2010. (Prop. 2004/2005:8) Huvuduppgifterna omfattade såväl välfärdsfrågor som utvecklingsfrågor och organisationen har präglats av detta dubbla uppdrag. Principförslaget för den nya politikerorganisationens utformning (1998-02-02) utmärktes främst av:

- * skilda organisationsprinciper för utövandet av välfärdsfunktioner och av utvecklingsfunktioner,
- * en beställar – utförarorganisation för hälso- och sjukvården med en decentraliserad utförarorganisation,
- * inbyggd koppling mellan regionen och kommunerna samt nätverk och projekt i arbetet med utvecklingsfrågorna samt
- * betoning av politikernas roll som medborgarföreträdare.

Arbetet med konkretisering av organisationsprinciperna innebar ett närmande till mer traditionella organisationsprinciper även om beslutsorganisationen för Västra Götalandsregionen behöll karaktäristiska särdrag. De allmänna principerna för den nya regionens organisation togs under bred politisk enighet över blockgränserna men därefter kom under det fortsatta arbetet motsättningar i dagen som också avsåg den nya organisationen. De gällde såväl den politiska beslutsorganisationen som principerna för verksamhetens organisering. Dessutom präglades fusionen på administrativ nivå av problem med att förena olika organisationskulturer från de ingående landstingen och Göteborgs stad, vilka framför allt gällde utformningen av styrmodellen för regionen. (Siverbo 2004).

Frågan om utförarstyrelsernas sammansättning illustrerar blockpolitikens stora betydelse även för organisationsfrågorna. Det fanns initialt en mycket bred politisk majoritet för utförarstyrelser som ej var politiskt sammansatta. Både moderata samlingspartiet och socialdemokraterna var för en sådan lösning, men då tänkbara koalitionspartners för de båda stora partierna inom respektive block motsatte sig denna typ av styrelser föll förslaget. Istället utsågs politiska styrelser på traditionell sätt genom proportionella val i regionfullmäktige.

Begreppet *Kommunernas region* återspeglades i organisationen formellt genom representation för kommunerna i särskilda beredningar för utveckling, miljö och kultur samt informellt genom att vid partiernas nomineringar till regionfullmäktige på nytt de tunga kommunpolitikerna tog plats i regionfullmäktige. Arbetsbelastningen gör det inte längre möjligt att förena ledande uppdrag i region och kommun men att de ledande kommunpolitikerna på nytt fanns med i regionfullmäktige innebar en uppgradering av uppdraget.

Principiella utgångspunkter

De regler och normer som bildar institutioners grundmönster strukturerar beteenden och påverkar aktörers makt, strategier och känsla av identitet. Enligt detta betraktelsesätt innebär förändringar av politiska institutioner att nya handlingsmönster och identiteter skapas, där aktörerna förses med befogenheter och resurser. Institutioner påverkar sättet på vilket individer och grupper aktiveras. Av stor betydelse för nya institutioners sätt att fungera är det omgivande samhället som föreningsliv, organisationer och medier samt den sociala miljön. Denna omgivning kan inte ändras genom politiska beslut utan bildar förutsättningar för den offentliga organisationen, men omgivningen kan på sikt påverkas av och anpassas till nya institutioner. För att effekter av förändringar av demokratiska institutioner skall kunna registreras på medborgarnivå är det emellertid inte fråga om år utan snarast om årtionden (Jönsson m.fl. 1997 och Putnam 1993/1996).

Under institutionsbildningsprocessen är aktörernas bedömningar och handlande av stor betydelse för den framtida utvecklingen. I boken *Spelet om skatten* (1981) utvecklade statsvetaren Axel Hadenius en modell för en rationalistisk analys av det politiska beslutsfattandet. En central utgångspunkt är att partierna som aktörer inte bara har *mål i sakfrågor* utan också *strategiska mål* för sitt agerande. Sakmålen avser t.ex. i skattefrågan önskvärda skattenivåer och formerna för beskattningen. De strategiska målen avser att skapa sammanhållning inom det egna partiet, att attrahera väljare, att skapa majoritetskoalitioner och därmed påverka politiken samt att tillförsäkra stöd för beslutens förverkligande i relation till tjänstemän och personal. Utvecklingsfrågorna som kräver omfattande kontakter med andra aktörer aktualiserar också den externa arenan/arenorna, där förhandlingar med andra sätts i fokus. Jämfört med Hadenius' indelning i arenor har för den regionala nivån den externa arenan lagts till. Målsättningen på denna arena är att i interaktion med andra parter i och utanför regionen tillvarata Västsveriges intressen i konkurrens med andra regioner.

Figur 2 Mål och politiska arenor

Två typer av mål:

- * Sakmål
- * Strategiska mål

Fem politiska arenor för strategiska mål:

- * Den parlamentariska arenan
- * Partiarenan
- * Väljararenan
- * Implementeringsarenan
- * Den externa arenan

Aktörerna gör också skilda bedömningar av verkligheten t.ex. effekter av skattesänkningar och deras *kognitiva system* är i flera avseenden kopplade till de sakpolitiska målen präglade av ideologiska preferenser. Vidare spelar *urvalsregler* och *beslutsregler* roll för det politiska beslutsfattandet. Urvalsreglerna avgränsar den information som aktiveras dvs. vilka alternativ som skall prövas och vilka konsekvenser som skall beaktas. Beslutsreglerna slutligen avser val av kriterier vid beslutsfattande under osäkerhet. (Hadenius 1981)

Modellen för rationalistisk förklaring skall i detta sammanhang inte användas som en modell för att föreskriva hur beslutsfattande normativt bör gå till eller som en modell för att deskriptivt skildra hur beslutsfattandet faktiskt gått till i skilda faser. I stället är det modellens förmåga att urskilja faktorer som är av betydelse för att förstå och förklara beslutsfattandet som betonas.

Spelet om regionen 1998 – 2000

Här skall ”spelet om regionen” i Västra Götaland granskas och det sker mot bakgrund av de västsvenska medborgarundersökningarna 1998 – 2004 och andra undersökningar inom utvärderingsprogrammet *Uppföljning och utvärdering av Västra Götalandsregionen*. Det är väsentligt att framhålla att *spel* här används i den neutrala betydelsen politik och att strategiska mål avser mål som är viktiga för att uppnå sakmålet, men som inte avser mål eller önskvärda tillstånd i själva sakfrågan.

Regionens uppgifter gör att det är två huvudtyper av sakmål som aktualiserats nämligen mål för regionens utveckling och välfärdspolitiska mål. För medborgarna har sjukvården sedan 1999 varit det viktigaste regionala problemet/frågan och även för politikerna har den varit den viktigaste frågan på agendan. För medierna har vården varit det mest uppmärksammade området. (Johansson 2004) Medan *Västra Götaland, Regional utvecklingsstrategi* (1999-10-26) togs under bred politisk enighet var debatten om programmet för *Alternativa driftsformer och konkurrensutsättning* (1999-11-03) intensiv och motsättningarna stora. Utifrån olika välfärdsmodeller stod sjukvårdsfrågorna i centrum under det första året. I den förnyade debatten om välfärdspolitikens inriktning under 1990-talets senare hälft hade alternativa modeller som kundvalsmodell, tillämpandet av principen om grundtrygghet eller en mer långtgående privatisering förespråkare bland företrädare för de partier som fram till våren 2000 bildade regionfullmäktiges majoritet. Bland väljarna fanns också klara skillnader i synen på offentlig och privat sjukvård, liksom när det gäller den offentliga sektorn och skatterna, som återspeglar ideologi och partisympati. Däremot är bedömningen av service präglad av brukarrollen. (Nilsson 2000)

När det gäller de strategiska målen var under det första året det överordnade målet att skapa underlag för blockpolitiska överenskommelser på den parlamentariska arenan. Redan vid fastställandet av budgeten för 1999 präglades de båda blockens agerande av denna inriktning. Vid det första fullmäktigesammanträdet efter valet 1998 valdes socialdemokraternas ledande företrädare till regionstyrelsens ordförande men avgick redan före årsskiftet, då koalitionen mellan s, mp och v med

(74 av regionfullmäktiges 149 mandat) ej fick stöd av sjukvårdspartiet, (6 mandat) för sitt budgetförslag och i stället bildades en ”fyrpartiregering” bestående av m, c, fp och kd (69 mandat) med moderat ordförande i regionstyrelsen.

Den interna partiarenan och problem med att skapa och behålla sammanhållning inom respektive parti brukar i koalitioner aktualiseras först på längre sikt och ökar med heterogeniteten inom ett parti eller en koalition. Partiernas framgång när det gäller att maximera antalet röster på väljararenan sätts på prov i samband med allmänna val. Trots diskussion om nyval under den första mandatperioden medgav inte lagstiftningen en upplösning av fullmäktige då ledamöterna var valda fram till 2002.

Det strategiska målet på implementeringsarenan att underlätta genomförandet av besluten genom att de förankras hos ledning och personal, fick stå tillbaka för att för få till stånd en ändrad inriktning av politiken. Det ligger i sakens natur att flerpartiöverenskommelser med bara en rösts övervikt kräver stark sammanhållning, vilket bidrar till att skapa slutenhet innan beslut fattats och marginalerna blir små för andra hänsyn när väl beslut tagits. Det fick i sin tur konsekvenser för strategiska mål på andra arenor. Regionens revisorer påtalade med stor tydlighet brister i kommunikationen mellan den politiska ledningen och tjänstemannaledningen (Revisions PM – Västra Götalandsregionen år 1999).

Införandet av systemet med politiska sekreterare för att förstärka den politiska regionledningen accentuerade sannolikt motsättningarna i detta avseende. Det fanns uppenbara inkörningssvårigheter med den nya politiska ledningsorganisationen, som hämtats från Göteborg, och som nu skulle tillämpas i Västra Götalandsregionen, där olika politiska kulturer möttes. Uppdelningen mellan den politiska ledningen och den administrativa ledningen symboliserades av den politiska ledningens lokalisering till residenset i Vänersborg, medan den administrativa ledningen var förlagd till en annan del av regionhuvudstaden.

Det förtjänar framhållas att politiken i Västra Götalandsregionen i sig också blev en arena för rikspolitiken. Med en vänstermajoritet (s, v och mp) i riksdagen efter valet 1998 och borgerliga ”regeringar” (m, kd, fp och c) i Stockolms läns landsting samt i Region Skåne och Västra Götalandsregionen med stöd av regionala/lokala partier blev motsättningarna mellan den förda politiken på de två nivåerna tydliga speciellt i hälso- sjukvårdsfrågorna. Medverkan av både partisekreterare och riksdagsmän i kritiska skeden av överläggningarna mellan de samverkande partierna i Västra Götalandsregionen var ett uttryck för denna koppling mellan riks- och regionpolitiken. Vid ett tillfälle i förhandlingarna mellan den centrala nivån och den regionala inom folkpartiet meddelade folkpartiledaren att han motsatte sig en blocköverskridande lösning, vilket emellertid inte fick regionens ledande folkpartister att avstå att ingå överenskommelse om ett sådant samarbete. Under överläggningarna framfördes också synpunkter på vilka personer som skulle leda regionen inte bara inom det egna partiet utan också på andra partiers ledande företrädare, dock utan att det kom att påverka partiernas egna val av företrädare.

Det politiska beslutsfattandet präglas av aktörernas kognitiva system och det är uppenbart av den sjukvårdspolitiska debatten i Västra Götalandsregionen att partierna inte bara hade olika mål utan också skilda uppfattningar om hur verkligheten var beskaffad och skulle komma att utvecklas. Det gällde inte direkt de politiska målen utan vilka effekter olika program skulle få för medborgarna i allmänhet, patienterna och personalen på kort och lång sikt. Inte minst gällde det bedömningar av hur ekonomin kommer att påverkas av föreslagna åtgärder. De skilda verklighetssynerna präglade bedömningen av den faktiska ekonomiska situationen, där tjänstemannaorganisationens underlag kompletterades och i vissa fall ersattes av de politiska kansliernas beräkningar. Det förekom till och med att regiondirektören förelades ett förslag till budget som utarbetats inom de politiska kanslierna.

Legitimitet vilar inte bara på stöd för den politik som förs utan också på kapacitet att genomföra den och långsiktigt finns det ett samband mellan de två komponenterna i legitimitetsbegreppet (Rose 1984). Skattefrågan och regionens ekonomi kom också att bli av mycket stor betydelse för den framtida utvecklingen och för möjligheterna att uppnå både sakmålen och de strategiska målen.

Urvalsreglerna, som avgränsar vad som bildar ramen för beslutsunderlaget, har varit av betydelse genom att också alternativen för handlandet påverkades av blocktänkandet, då blocköverskridande lösningar på viktiga områden liksom på riksplanet inte prövades under det första året. Denna bild av utvecklingen förstärktes av mediernas fokuseringen på konfliktfrågor. Det innebär t.ex. att de viktiga regionala utvecklingsfrågorna, där samstämmigheten var större, hamnade i den konfliktfyllda sjukvårdspolitikens slagskugga. Västra Götalandsregionen indelning i delregioner medförde vidare att den geografiska dimensionen ständigt gjorde sig påmind genom att medierna uppmärksammar de lokala konsekvenserna av de regionala besluten.

Organisatoriska konsekvenser

Arbetet i den politiska beslutsorganisation i Västra Götalandsregionen påverkades under det första skedet av två speciella förhållanden: dels en svag ekonomi med stora underskott som ett arv från tidigare landsting och Göteborgs stad och en fortsatt i realiteten underbalanserad budget; dels en smal politisk majoritet med ett vågmästarparti mellan de två traditionella blocken. I en situation där ekonomin ständigt gjorde sig påmind och där varje beslut krävde hundraprocentig uppslutning inom majoriteten blev den centrala politiska ledningens roll avgörande. Utrymmet för politiker att enligt en beställar – utförarmodell agera i skilda roller på olika nivåer blev begränsat och möjligheterna att åstadkomma blocköverskridande samarbete på lokal nivå försvårades. Modellen kom i realiteten inte att praktiseras under den inledande perioden. Det uppstod ett gap mellan den formella och den informella politiska beslutsorganisationen, vilket understryks av inrättandet av en speciell styrgrupp för hälso- och sjukvården hösten 1999.

Nedan sammanfattas punktvis de organisatoriska konsekvenserna av politiken under det första skedet i Västra Götalandsregionen:

- * Inriktningen på att skapa blockpolitiska majoritetslösningar med ett smalt parlamentariskt underlag i kombination med en svag ekonomi fick organisatoriska konsekvenser:
 - a. en centralisering av beslutsfattandet,
 - b. utrymmet för att utöva olika roller på skilda nivåer inom beställar – utförarorganisationen blev mycket litet,
 - c. möjligheterna att på implementeringsarenan skapa förankring genom överläggningar med den administrativa ledningen och personalen var begränsade,
- * Den beslutade beställar – utförarorganisationen kom i praktiken inte att tillämpas. Rollerna var oklara och kännedomen om organisationen var bristfällig,
- * Den nya politiska beslutsorganisationen ”tog över” uppgifter från den administrativa ledningen och mest påtaglig var denna förskjutning mellan den politiska ledningen och den administrativa ledningen när det gällde de ekonomiska frågorna och budgetarbetet,
- * Det uppstod en diskrepans mellan bilden av den ekonomiska situationen och den verkliga ekonomiska situationen,
- * Samverkan mellan regionen och kommuner/delregioner i utvecklingsfrågor fann under det första året inte fasta former bl.a. därför att det förelåg oklarhet om vilka som ledamöterna i beredningarna skulle företräda,
- * Den svaga identiteten för den nya regionen som helhet och en starkare förankring av delregionerna begränsade utrymmet för beslut om samordning och omlokalisering inom regionen,
- * Partiernas organisation och samarbetet mellan partierna anpassades inte till den nya politiska ledningsorganisationens krav,
- * Mediernas inriktning på konfliktfrågor och bevakning av delar inom regionen förstärkte bilden av splittring och centralisering.

Hösten 1999 utspelades konflikterna inom den styrande fempartimajoriteten inför öppen ridå. Motsättningarna mellan partierna och deras företrädare var tydliga också vid presskonferenser när den gemensamma politiken skulle redovisas, vilket återspeglades i mediernas rapportering (se Johansson 2000 och 2004). Denna situation var inte ägnad att öka förtroendet för regionen och dess företrädare. Av medborgarundersökningarna kan vi konstatera att på pratiskt taget varje område där jämförelser är möjliga gjorde medborgarna en mer negativ bedömning 1999 jämfört med året innan och denna tendens fortsatte år 2000. Det gällde bedöm-

ningen av service och främst sjukvården, regionens ekonomi, regionstyrelsens sätt att sköta sitt uppdrag, förtroendet för regionpolitikerna, nöjd med demokratin på regional nivå samt bedömningen av regionreformen, som alla uppvisade lägsta värden för år 2000. (*Sambhälle Opinion Massmedia, Västra Götaland 2004*)

Den ekonomiska situationen aktualiserade redan tidigt under år 2000 förslag om skatthöjningar från alla partier utom moderata samlingspartiet, vilket kom att leda till den borgerliga koalitionen upplösning senare under våren. En ny blocköverskridande gruppering bestående av s, c och fp presenterade ett gemensamt förslag till budget som antogs av regionfullmäktige i juni 2000 och efter utdragna förhandlingar skedde omval till nämnder och styrelser baserade på denna gruppering med stöd av mp. Med bildandet av den nya regionledningen våren 2000 kom ramen för urval av beslutsalternativ att ändras vilket tydligast kommit till uttryck i skattefrågan. Den tidigare stora samstämmigheten över blockgränserna i utvecklingsfrågorna gjorde att konsekvenserna av ”regeringsskiftet” på detta område blev väsentligt mindre.

Den politiska turbulensen under Västra Götalandsregionens första år påvisade brister och oklarheter i den politiska beslutsorganisation men motsättningarna gällde inte primärt organisationen utan politikens innehåll, som emellertid skapade spänningar inom Västra Götalandsregionens organisation. Med den nya samarbetsgrupperingen skapades nya utgångspunkter för att behandla de organisatoriska frågorna.

Ett resultat av motsättningarna under hösten 1999 var att Västra Götalandsregionen beslutade att tidigarelägga en översyn av den politiska organisation, vilket under våren 2000 ledde till samtal mellan gruppledarna, där också forskare vid Göteborgs universitet medverkade. I synen på strukturfrågorna fanns grundläggande skillnader, där partiet som innehade uppdraget som regionstyrelsens ordförande var motsåndare till den regionala försöksverksamheten och landstingens ansvar för hälso- och sjukvården. Översynsarbetet inriktades på förändringar som skulle kunna genomföras under mandatperioden och ledde till en genomgång och revidering av reglementena för nämnder och styrelser som syftade till att klargöra ansvarförhållandena mellan olika organ i organisationen och dessutom inrättades en ny nämnd för primär- och tandvården. Vidare identifierades problem som skulle bli föremål för senare behandling före valet 2002.

Utvecklingen 2000- 2005

På den parlamentariska arenan, som varit central under den tidigare borgerliga koalitionen med knappast möjliga majoritet, skapade den blocköverskridande samverkan andra förutsättningar även om den nya kärngruppen bestående av – c, fp och s – saknade egen majoritet (70 av 149 mandat). Genom en position i mitten på den politiska vänster – högerskalan hade samarbetspartierna möjligheter att lägga fram förslag som vann stöd även från andra partier, i första hand mp. Uppbrottet från blockpolitiken i Västsverige hade emellertid mötts av ogillande bland

andra partier både till höger och vänster. Bäck konstaterar att regionpolitiken ”moderniserats” i betydelsen att partier och politik blivit viktigare på bekostnad av en mer opolitisk politikerroll. (Bäck 2004)

I valet 2002 ökade de samverkande partierna – c, fp och s – sina röstetal i valen på alla tre nivåerna och ökningen var mycket stor för folkpartiet, som fördubblade antalet mandat i regionfullmäktige, medan framgången var minst för c som fick oförändrat antal ledamöter. Tillsammans fick de tre partierna egen majoritet med 85 mandat.

På implementeringsarenan innebar den nya situationen att det skapades ökat utrymme för dialog med tjänstemannaledningen. Ett målmedvetet arbete bedrevs för att i ärendehanteringens få till stånd en tydlig gränsdragning mellan tjänstemannaberedningen och den politiska beredningen. Ett uttryck för strävan att skapa en bättre samordning mellan politiken och förvaltningen var att tjänstemannaledningen flyttade in i residenset i Vänersborg.

På den externa arenan hade motsättningarna redan tidigare varit väsentligt mindre och detta samarbete blev bestående. *Vision Västra Götaland. Det goda livet*, som tagits fram i samverkan mellan Västra Götaland och kommunerna genom de fyra kommunförbundet och i dialog med ett stort antal andra aktörer kunde antas av ett enigt regionfullmäktige.

I organisatoriska frågor var de principiella motsättningarna tydliga i grundläggande strukturfrågor. Trots stora problem med tillämpningen av beställar-utförarmodellen (Leffler 2004), förelåg enighet om att modellen skulle bibehållas och inför den andra mandatperioden togs flera beslut med syfte att utveckla beställar-utförarmodellen. (Se Yrkande från s, c och fp, 2002-01-31) Antalet lokala beställarnämnder ökades från tio till tolv genom inrättandet av fler nämnder i Göteborg och beställarnämnderna fick stegvis utökat mandat genom att de också skall beställa sjukhusvård och inte bara som tidigare primärvård och tandvård. Därigenom skulle rollen som befolkningsföreträdare och den lokala demokratin stärkas. Den centrala hälso- och sjukvårdstyrelsen avvecklades 2003 och det inrättades ett hälso- och sjukvårdsutskott inom Regionstyrelsen för att förstärka ägarrollen i modellen och för att undvika dubbelkommando vid behandlingen av viktiga beslut i hälso- och sjukvårdsfrågor.

Det finns i det här sammanhanget anledning att särskilt granska den överenskommelse som 2005-04-18 träffades mellan företrädare för sex av de åtta partierna som är representerade i Regionfullmäktige, nämligen s, fp, kd, v, c och mp. Utanför stod endast m och sjukvårdspartiet. Partierna som enats i organisationsfrågan betonade inledningsvis att den politiska beslutsorganisationen bör prövas och eventuella förslag redovisas i god tid före varje ny mandatperiod. Man framhåller också att det politiska arbetet i första hand skall handla om politiska ideologier och sakfrågor, inte den politiska organisationen och att det finns en brett förankrad samsyn i värdet av stor uppslutning kring organisationsfrågan.

Förslagen hade utarbetats av en arbetsgrupp, där de ledande politikerna i Region-

styrelsen inte ingick, men med representation för partierna på distriktsnivå vilket bl.a. innebar att socialdemokraternas gruppledare i riksdagen och ledamot i Ansvarskommittén ingick liksom ”tunga kommunpolitiker”. Förslaget till riktlinjer för utformningen av Västra Götalandsregionens politiska organisation överlämnades till regionstyrelsen för vidare behandling och riktlinjerna antogs 2005-05-24 av fullmäktige.

Förslagen innebär en vidareutveckling av den tidigare beslutsorganisationen och inte en omläggning av principerna för denna. I flera fall återknyter förslagen till den diskussion som fördes vid regionens bildande t.ex. föreslås att tre utförarstyrelser (för hälso- och sjukvårds-, regional utvecklings- respektive kulturverksamhet) skall tillsättas med ledamöter som inte är aktiva företrädare för ett politiskt parti för att vinna erfarenheter av denna typ av styrelser. Rollen som befolkningsföreträdare lyfts åter fram.

Moderata samlingspartiet markerade liksom tidigare att landstingen/regionerna är en överflödigt politisk nivå. När detta mål inte nu kan uppnås yrkade partiets ledande företrädare att den politiska organisationen skall minska genom färre organ, främst genom avskaffandet av utförarstyrelserna samt färre ledamöter i fullmäktige och styrelsen och man önskade minska antalet regionråd till sju. (Yrkande från moderaterna, 2005-05-10) På denna punkt framhåller arbetsgruppens majoritet att antalet personer med uppdrag inom Västra Götalandsregionen i huvudsak ska bibehållas, för att ”upprätthålla en hög representation från Västra Götalands olika geografiska delar, värna demokratin och åstadkomma ett tydligt partimässigt genomslag av valresultatet”. Antalet heltidsanställda regionråd föreslås dock minska från 17 till 15 och antalet politiska sekreterare regleras enligt riktlinjerna för parti och regionråd.

För att den offentliga beslutsorganisationen skall fungera krävs att andra organisationer som de fackliga, frivilligorganisationer och medier anpassar sitt agerande till den nya formella organisationen och så har också skett i betydande utsträckning sedan regionbildningen dock med ett viktigt undantag, partierna själva. På distriktsnivå fortsätter partierna med en indelning som bygger på den gamla länsindelningen. Om partierna på regional nivå skall kunna fullgöra uppgiften som länk mellan väljare och valda i Västra Götalandsregionen krävs att det sker inom geografiska områden som anknuter till Västra Götalandsregionens organisering. Att med hänvisning till valkretsindelningen vid val till riksdagen, där vissa av kretsarna numera saknar egen identitet, inte vidta förändringar framstår som ett väsentligt hinder för den representativa demokratins tillämpning på regional nivå. Det ankom visserligen inte på en arbetsgrupp inom regionen att föreslå förändringar inom de politiska partierna men representanterna i arbetsgruppen har haft möjligheter att inom respektive parti driva frågan. Här liksom i andra sammanhang framstår partierna som mycket konservativa och hos deras företrädare tycks det kognitiva systemet ha svårt att registrera att partierna utgör en del av problemet. Det är lättare att förlägga problemet till andra faktorer och aktörer.

En andra väsentlig extern begränsning för den regionala politiska beslutsorganisationens funktionsätt är avsaknaden av regionala medier, som gör att regionala frågor bevakas ur ett lokalt perspektiv, och där medierna inte bara är en lokal arena utan också blir en aktör som driver lokala frågor i den regionala beslutsprocessen. (Andersson 2005 samt Johansson 1999 och 2004)

Den politiska beslutsorganisationen och regional självstyrelse

På subnationell nivå har självstyrelseorganen två huvuduppgifter nämligen att främja välfärd och utveckling. I den svenska samhällsorganisationen har kommunerna tilldelat huvudansvaret för offentligt finansierad service till medborgarna. Därigenom får implementeringen av välfärdspolitiken mycket stor betydelse på lokal nivå medan kommunerna i de flesta fall är för små för att ta ett huvudansvar för utvecklingsfrågorna. Däremot är regionerna tillräckligt stora för att kunna svara för utvecklingsfrågor samtidigt som antal välfärdsuppgifter är begränsade till områden där antalet invånare i primärkommunerna är för få för att en ändamålsenlig service skall kunna tillgodoses. I presentationen av översynsgruppens rapport *Riktlinjer för utformningen av Västra Götalandsregionens politiska organisation för den kommande mandatperioden* (2005-04-18) framhålls att arbetet präglats av ”en vilja att stärka regionen som en viktig del av välfärden och utvecklingen av Västra Götalandsregionen”.

Demokrati och effektivitet har framhållits som huvudmål för varje förändring av den kommunala och regionala nivån under efterkrigstiden oavsett förslagets inriktning. Både vid utarbetandet av den politiska beslutsorganisationen och vid översynen inför den andra mandatperioden framhålls *ökad demokrati* och *förbättrad effektivitet* som de viktigaste målen för organisationen; så också i riktlinjerna för den politiska organisationen (2005-04-18), där ”ökad demokrati” preciseras genom att ett andra mål ”lokala beslut utifrån lokal kunskap – lokalt förankrade förtroendevalda” och på motsvarande sätt kompletteras målet ”förbättrad effektivitet” med ”tydlighet och beslutskraft”. Därutöver fastslås att ”utveckla den regionala självstyrelsen” utgör ett av de övergripande målen för organisationen och det är utvecklandet den regionala självstyrelsen i Västra Götalandsregionen som står i centrum för den avslutande diskussionen.

Efter införandet av 1991 års kommunallag har primärkommunerna och landsingen/regionerna i det närmast total frihet att utforma den egna politiska beslutsorganisationen vilket också påverkat förvaltningsorganisationen. Det ankommer på kommunerna själva att anta sin egen ”grundlag” som reglerar formerna för utövandet av det politiska systemet på lokal och regional nivå. Liksom på riksnivå har det betraktats som ett värde i sig att uppnå bred uppslutning bakom besluten om den politiska beslutsorganisationen. Vid antagandet av organisationen för den nybildade Västra Götalandsregionen stod samtliga partier bakom beslutet i sammanläggningsdelegerade och i arbetet i översynsgruppen ställde sig sex av åtta partier i

fullmäktige bakom gemensamma riktlinjer för den politiska beslutsorganisationen.

Västra Götalandsregionens politiska beslutsorganisation uppvisar vissa särdrag som varit bestående för organisationen sedan 1999. Skilda organisationsprinciper för utvecklingsfrågorna och välfärdsfrågorna och den vida definitionen av utvecklingsfrågorna som inkluderande såväl regional utveckling, miljö och kultur är ett sådant särdrag. Ett annat är den inbyggda kopplingen till kommunerna genom beredningarna inom utvecklingsområdet. Formerna för utseendet av kommunernas representanter i beredningarna liksom arbetet med *Visionen för Västra Götalandsregionen* innebär vidare att delregionerna institutionaliserats som aktörer inom Västra Götalandsregionen även om de inte explicit ingår i beslutsorganisationen. Dessutom är den starka betoningen av kulturen i översynsgruppens arbete ett uttryck för den stora betydelse som kulturfrågorna tillmätts för utvecklingen i Västsverige och västsvensk identitet.

När det gäller hälso- och sjukvården har utvecklingen i Västra Götalandsregionen återspeglat de principiella svårigheter som förknippas med tillämpandet av beställar-utförarmodellen. Under arbetets gång har eftersträvat en precisering av rollerna som beställare och utförare. Försöksverksamheten med tre utförarstyrelser som skall tillsättas med ledamöter som inte är aktiva företrädare för ett politiskt parti skall ses som en vilja att försöka utveckla beställar- utförarmodellen.

Samtidigt har regionledningens roll förstärkts för att tydliggöra ägarrollen och ett helhetsansvar för ekonomin. Generellt har Regionstyrelsens samlade ansvar betonats vilket bland annat inneburit att informationsfrågorna och de internationella kontakterna centraliserats. Vidare har gränserna mellan den politiska och den administrativa ledningen klarlagts samtidigt som samarbetet formaliserats. Arbetet i Regionstyrelsen har också antagit fastare former genom tydligare ansvarsområden för majoritetens ledamöter, regionråden, medan oppositionsråden fortsatt har friare uppgifter.

Kärnan i självstyrelsebegreppet är att beslutsorganisationen under politiskt ansvar inför medborgarna skall göra avvägningen mellan förmåner och uppostringar. Under det turbulenta första skedet präglades Västra Götalandsregionen av svag ekonomi och politisk instabilitet. Den svaga ekonomin var resultatet av ärvda underskott från landstingen och Göteborgs stad men också av löftet inför regionbildningen att ingen del av Västra Götalandsregionen skulle få en skattehöjning, vilket innebar att skattenivån blev lika med den lägsta skattesatsen bland de ingående landstingen. I realiteten medförde det första året en skattesänkning för många. Denna överenskommelse byggde på en icke offentligt uttalad överenskommelse om att skatten därefter skulle höjas och alternativet var en mycket långtgående nedskärning av verksamheten. Detta läge skapade en mycket svår beslutssituation för det nyvalda regionfullmäktige med ett nybildad regionalt parti som vågmästare, där partiet hämtat sympatisörer från båda politiska blocken. För att leva upp till den regionala självstyrelsen krav på att göra avvägningar mellan resurserna och verksamheten

fordrades att balansproblemet skulle bemästras genom skattehöjning och/eller utgiftsminskningar. Det var denna fråga som ledde till regeringsskifte i regionen.

Utan att anlägga några synpunkter på beslutens inriktning kan konstateras att omläggning ledde till en stabilisering ekonomiskt och politiskt. Skattehöjningen år 2000 skapade förutsättningar för att balanskravet skulle uppfyllas. Däremot levde Västra Götalandsregionen ej upp till kravet på *god ekonomisk hushållning* då en kostnadsreducering som utgör förutsättningen för en långsiktigt hållbar lösning endast påbörjats. (Brorström 2004) Dessutom blev skattehöjningen 2002 inte tillfällig utan följdes av ytterligare en mindre höjning år 2004. I rapporten från översynen av den politiska organisationen 2005 förtjänar uppmärksammas att det finns inskrivet att "en god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att uppnå balanskravet dvs. minimikravet att intäkterna överstiger kostnaderna". Även om stabiliseringen inte inneburit en långsiktig ekonomisk stabilitet visar jämförelser med de andra "storlandstingen" att Västra Götalandsregionen hanterat avvägningen mellan resurser och uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Den stora tveksamheten inför regionbildningen som fanns i många delar av det nya storlandet överbyggdes också genom en utplacering av olika funktioner till regionens hus på huvudorter inom länet: Göteborg, Borås, Mariestad, Skövde, Uddevalla och Vänersborg. Denna strategi för att förankra beslutet om införandet av regionen har emellertid försvårat beslut om samordning för att möjliggöra rationaliseringar, då lokala opinioner med stöd av de lokala medierna försvarar de ursprungliga överenskommelserna.

År 2000 var förtroendet för Västra Götalandsregionen och regionreformen mycket lågt. Under de närmast följande åren ökade det stegvis och därefter har kurvan planat ut. Förtroendet för politiker och tjänstemän på olika nivåer är genomgående lågt och lägst är förtroendet för aktörerna på den regionala nivån men där är också andelen utan en bestämd uppfattning högst. I dag är närmare 60 procent nöjda med demokratin i Västra Götalandsregionen men den folkliga legitimiteten är fortsatt ett problem för de nybildade regionerna liksom för landstingen. (Samhälle Opinion Massmedia, Skåne 2004 och Samhälle Opinion Massmedia, Västra Götaland 2004)

Inför valet 2006 finns det anledning att tro att det från riksnivån avvikande samarbetsmönstret i Västra Götalandsregionen på nytt kommer att ifrågasättas från de centrala partiorganisationernas sida, vilket skapar spänningar på partiarenan mellan nivåerna. I Region Skåne, som idag styrs av en vänstermajoritet saknas denna konflikt om lämpliga samarbetspartners mellan nivåerna inom partierna och en *Allians för Skåne* har bildats av de fyra borgerliga partierna. Inom moderata samlingspartiet finns dock oenighet mellan den centrala nivån, som varit motståndare till försöksverksamheten med regional självstyrelse och till landstingen som ansvariga för hälso- och sjukvården, medan moderaterna i Skåne varit positiva till bildandet av Region Skåne och utökad regional självstyrelse. Bland moderaterna i Västsverige

har det funnits en större uppslutning bakom den nationella politiken på detta område vilket också påverkat agerandet inom Västra Götalandsregionen.

I Putnam klassiska studie av de italienska regionerna tilldrog sig betydelsen av det medborgerliga engagemanget som förklaring till den fungerande demokratin stor uppmärksamhet. (Putnam 1993/96) Boken blev upptakten till en omfattande forskning om det sociala kapitalet och relationen till institutioners sätt att fungera och där Putnams slutsatser kommit att ifrågasättas av andra forskare se t.ex. Rothstein 2003. Däremot uppmärksammades föga Putnams kriterier på en fungerande demokrati, som sammanfattas med begreppet *institutionell effektivitet* som omfattar såväl krav på processen: att budgeten antas i tid, att "regeringen" är stabil och att det finns tillförlitlig information om verksamheten, medborgarnas bedömningar som förmågan att lösa samhällsproblem. Putnam betonar särskilt vad regionerna utträttat på olika sakområden som regional utveckling, sjukvård m.m.

Långsiktigt avgörande för Västra Götalandsregionens framtid kommer enligt detta betraktelsesätt vara om regionen förmår företräda Västsverige och skapa goda förhållanden dvs. både utveckling av regionen och dess olika delar och välfärd för medborgarna. Inom de av statsmakterna fastställda ramarna ankommer det på beslutsorganisationen på regional nivå att under politiskt ansvar göra avvägningen mellan förmåner och uppoffringar för medborgarna. Resurserna och uppgifternas omfattning och inriktning preciseras i den politiska processen, där krav på demokrati och effektivitet skall uppfyllas.

Noter

- ¹ I samtliga nordiska länder har strukturfrågorna aktualiserats under den senaste femårsperioden. I Sverige har Ansvarskommittén i uppdrag att se över ansvarsfördelningen mellan olika nivåer i samhällsorganisationen (SOU 2003:123) och skall lägga fram sitt slutbetänkande i början av 2007. I Danmark avgav Strukturkommissionen sitt betänkande kring årsskiftet 2003/2004 och en långtgående förändringar av den lokala och regionala nivån i Danmark är under genomförande; också i Finland och i Norge med många små kommuner pågår utredningar om förändringar av strukturen inom ramen för den kommunala självstyrelsen och viktiga förändringar har också genomförts under senare år.
- ² Detta avsnitt bygger på framställningen i Nilsson och Westerståhl 1997.
- ³ Ett samarbetsorgan för partierna i Västsverige inför regionbildningen.
- ⁴ Ett flertal forskare från Göteborgs universitet med anknytning till utvärderingsgruppen medverkade vid seminarier som anordnades för partiernas företrädare inför behandlingen av den politiska beslutsorganisationen.

Referenser

- Andersson, U (2005) *Rör inte vårt akutsjukhus*. Artikel i denna volym.
- Baldersheim, H m.fl. (2001) *Norden i regionernas Europa*. Vol. 2001:18. Köpenhamn: Nordiska Ministerrådet.
- Brorström, B (2004) "God ekonomisk hushållning i Västra Götalandsregionen?" I Nilsson, L red. (2004) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Bäck, H (2004) *Av de många ett. Västra Götalandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljelinjer*. Göteborgs universitet, Förvaltningshögskolan.
- Danielsson, K (1999), *Vägen till Västra Götaland*. Institutet för regionforskning, rapport 111.
- Ekström von Essen U (2003), *Folkhemmets kommun*. Stockholm.
- Gustafsson, A (1999) *Kommunal självstyrelse*. SNS Förlag.
- Hadenius, A (1981) *Spelet om skatten*. Norstedts.
- Jensen, C (2002) *Maktens språk och språkets makt. Om hur Västra Götalandsregionen blev till*. Handelshögskolan, Göteborgs universitet.
- Jensen, C (2004), "Politiken kring regionidén". I Nilsson, L red. (2004) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Johansson, B (2000) "Medierna och krisen i Hälso- och sjukvårdsstyrelsen". I Nilsson, L. red. *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, B (2004) "Godkväll nyheter över Västsverige". I Nilsson, L red. (2004) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Jönsson, S m.fl (1997), *Decentraliserad välfärdsstad. Demokrati, effektivitet, service*. Stockholm: SNS Förlag.
- Leffler, M (2004) "Sjukhusperspektiv på beställarstyrning" I Nilsson, L red. (2004) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet, SOM-Institutet.
- Lidström, A (2003) *Kommunsystem i Europa*. 2:a uppl. Publica.
- Mouritzen, PE (2004), Strukturreformen som en skraldespand. *Administrativ Debat*, November 2004.
- Nilsson, L (2000) "Den nya västsvenska regionen". I Nilsson, L. red. *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L red. (2002) *Flernivådemokrati i förändring*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Nilsson, L red. (2004) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet, SOM-institutet.
- Nilsson, L och Westerståhl, J (1997) "Lokal självstyrelse i Sverige". I Jönsson, S m.fl. *Decentraliserad välfärdsstad. Demokrati, effektivitet och service*. SNS Förlag.

- Nyström, P (1987) "Den kommunala renässansen". I Göteborgs förorter. *Från landsbygd till stadsbygd*. GFF.
Prop. 1988/89:119.
Prop. 2004/05:8.
- Putnam, R D (1996), *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag.
- Riktlinjer för Västra Götalandsregionens politiska organisation för den kommande mandatperioden*. Överenskommelse mellan s, fp, kd, v, c och mp 2005-04-18.
- Rose, R (1984) *Understanding Big Government*. The Programme Approach. Sage Publications.
- Rothstein, B (2003), *Sociala fällor och tillitens problem*. SNS Förlag.
- Samhälle Opinion Massmedia, Skåne 2004*, SOM-institutet augusti 2005.
- Samhälle Opinion Massmedia, Västra Götaland 2004*, SOM-institutet april 2005.
- Sandberg, S (2004), "Den folkvalda regionala nivåns ställning i Norden." I *Självstyrelse på lokal och regional nivå. Perspektiv på det lokala och regionala ansvaret för framtidsfrågorna*. Region Skåne och Västra Götalandsregionen.
- Sandberg, S och Ståhlberg, S (2000) *Nordisk regionalförvaltning i förändring*. Åbo Akademi.
- Siverbo, S (2004) "Den ekonomiska styrmodellen i Västra Götalandsregionen – Princip, praktik och effekter?" I Nilsson, L red. (2004) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- SOU 1996:129, *Den kommunala självstyrelsen och grundlagen*.
- SOU 2003:123, *Utvecklingskraft för hållbar välfärd*.
- Strandberg, U (1998) *Debatten om den kommunala självstyrelsen 1962-1994*. Gidlunds.
- Strandberg, U (2003) "Kommunal självstyrelse". I Mattsson, I och Petersson, O (red) *Svensk författningspolitik*. SNS Förlag.
- Västra Götaland (1998) *Västra Götalandsregionen – den politiska organisationen*. Sammanläggningsdelegerade, 1998-02-02.
- Västra Götalandsregionen (1999) *Förslag till program för alternativa driftsformer och konkurrensutsättning*, 1999-11-03.
- Västra Götalandsregionen (1999) *Västra Götaland Regional utvecklingsstrategi (RUS)*, 1999-10-26.
- Västra Götalandsregionen (2000) *RevisionsPM – Västra Götalandsregionen år 1999*.
- Västra Götalandsregionen (2005) *Vision Västra Götaland. – Det goda livet*, Regionfullmäktige 2005-04-05.
- Västra Götalandsregionen. Regionstyrelsen, Yrkande från moderaterna 2005-05-10.
- Västra Götalandsregionen. Regionstyrelsen. Yrkande från s, c och fp, 2002-01-31.

Medier

TIDNINGSLÄSNING I GÖTEBORGSREGIONEN

ANNIKA BERGSTRÖM OCH LENNART WEIBULL

Tidningsmarknaden i Göteborgsregionen har förändrats en hel del sedan slutet av 1990-talet. 1998 etablerades Metro som distribueras via kollektivtrafiken. Hösten 2000 försvann Arbetet Ny Tid och Göteborg har sedan dess *en* betald morgontidning – Göteborgs-Posten, *en* gratistidning med 5-dagarsutgivning – Metro – och därutöver ett antal lokala gratistidningar med veckoutgivning. Till dessa ska också läggas kvällstidningarna där den lokala GT som en edition av Expressen blivit mindre lokal de senaste åren, samt också nyhetssajter på internet – både lokala och mer av rikskaraktär. Det här kapitlet redovisar dagstidningar med avseende på tillgång och användning. I de flesta fall blickas tillbaka på utvecklingstendenser över tid.

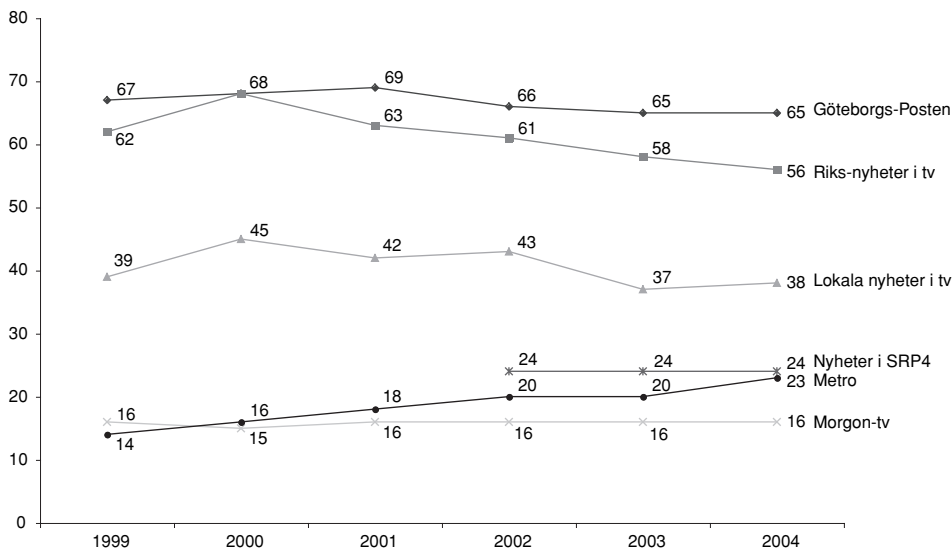
Morgontidningsläsningen i ett generellt perspektiv

I göteborgarnas nyhetsvärld är Göteborgs-Posten det utan jämförelse mest utbredda nyhetsmediet. Totalt är det 65 procent som läser GP 4 dagar i veckan eller mer. Något färre – 56 procent – tittar regelbundet på rikstäckande nyhetsprogram i SVT, TV3 eller TV4. Aktuellt och Rapport har störst publik, de når närmare 40 procent av befolkningen i Göteborgsregionen.

Mer intressant är att kanske jämföra Göteborgs-Posten med andra lokala och regionala nyhetsmedier. Lokala nyhetsprogram i tv är mindre utbredda än de riksända – 38 procent tittar regelbundet på något sådant, och då i första hand på Västnytt som når en tredjedel av befolkningen i Göteborgsregionen fyra dagar i veckan eller mer. Sveriges Radios lokala nyheter i P4 når ca en fjärdedel och lika många lyssnar regelbundet på Ekonyheterna. Morgon-tv och nyheter i privat lokalradio har betydligt mindre spridning (figur 1). Den lokala morgontidningen utgör alltså en av huvudkällorna till nyheter för invånarna i Göteborgsregionen.

Den successiva nedgång som ägt rum för dagstidningsläsning sedan 1992 inföll i första hand mellan 1995 och 1996, mellan 1997 och 1998, och mellan 2001 och 2002. Enligt flera andra studier var 1996 ett bottenår för morgontidningsläsning i Sverige (Sternvik, Weibull och Nilsson, 2005; Mediebarometern 2005). Försvagningen i området är således inget som avviker jämfört med den svenska tidningsmarknaden som helhet. Möjligen gäller att den göteborgska dagstidningsmarknaden längre än andra storstadsmarknader stod emot nedgången.

Figur 1 Användning av några nyhetsmedier minst 5 dagar i veckan, Göteborgsregionen, 1999–2004 (procent av befolkningen)

Kommentar: Göteborgs-Posten och Metro avser 4 dagar i veckan.

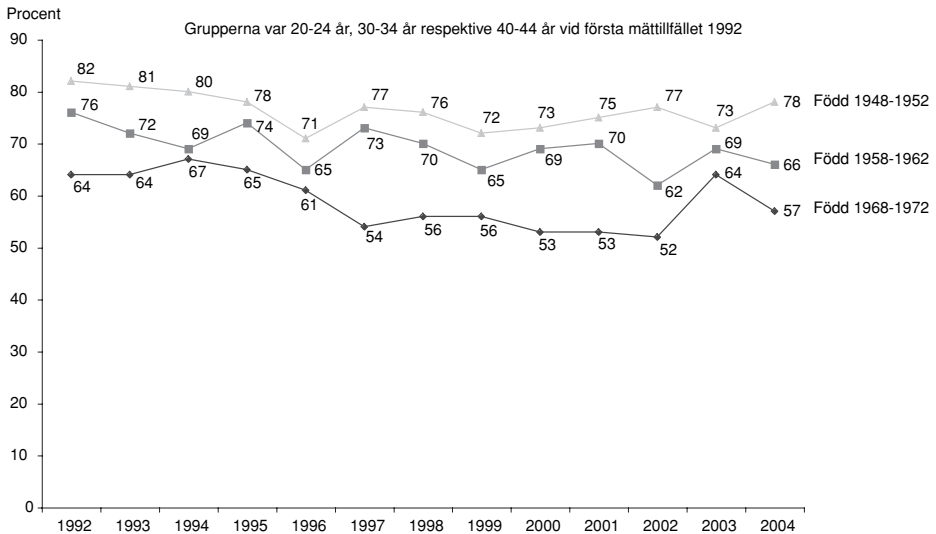
Källa: Väst-SOM-undersökningen respektive år.

En närmare analys av olika åldersgruppers läsning av Göteborgs-Posten över tid visar att den minskning som skett framför allt ägt rum bland personer mellan 20 och 49 år. Nedgången mellan 1997 och 1998 har inte återhämtats på samma sätt bland unga som i andra grupper. Stora minskningar i GP-läsning finns också över tid i arbetargruppen. Samtidigt innebär inte detta att tidningen tappat sin dominerande roll i dessa grupper; även bland de yngre och de unga vuxna är det flera som använder Göteborgs-Posten än som använder radio och tv för dagliga nyheter.

Ytterligare ett sätt att analysera läsningen på är att följa personer födda ett visst år – en s.k. kohortanalys. Väst-SOM-undersökningarna ger oss nu en tidskurva över 13 år. Vi har valt att titta närmare på de personer som var mellan 20–24 år, 30–34 år och 40–44 år vid det första mätillfället 1992; det är visserligen små grupper och resultatet måste därför tolkas med stor försiktighet, men det kan ändå ge en fingerisning om förändringar i läsvanorna. Bland de äldsta – de som i 2004 års mätning var 53–57 år – har det skett en ökning jämfört med 2003 och den nedgående trenden är bruten. Bland dem som vid senaste mätillfället var 43–47 år är den totala minskningen i andelen läsare tio procentenheter och vi ser åter en liten tillbakagång. Bland de yngsta i kohortanalysen – de som hunnit bli 33–37 år – har andelen lä-

sare minskat från 64 till 57 procent och den uppgång vi såg i förra årets mätning har vänts till nedgång. Den här gruppen är emellertid inte på samma låga nivå som i 2002 års mätning (figur 2).

Figur 2 Läsning av Göteborgs-Posten minst 4 dagar/vecka beroende på födelseår, Göteborgsregionen 1992–2004 (procent)

Källa: Väst-SOM-undersökningen respektive år.

Metro spelar viss roll för hur tidningsläsningsmönstret i samtliga storstadsregioner har utvecklats. I Göteborgsregionen är det omkring en fjärdedel av befolkningen som regelbundet läser Metro (figur 1). Då tidningen inkluderas ökar andelen regelbundna morgontidningsläsare i Göteborgs kommun med tolv procentenheter från 68 till 80 procent. Metrotillskottet är bara hälften så stort som i Stockholm och ett par procentenheter högre än det är i Malmö (Wadbring, 2005; Olsén och Weibull, 2006). Nivån på Metros tillskott för tidningsläsningen har varit stabil i Göteborgsregionen de senaste åren. Metro har kommit att få störst betydelse i de resursvaga stadsdelarna där läsningen är mest utbredd och tillskottet är som störst: 29 procentenheter jämfört med 9 procentenheters tillskott i resursstarka stadsdelar.

Tillgång till tidning i Göteborgsregionen

I Sverige har vi huvudsakligen tillgång till morgontidningar genom prenumeration i hushållet – något som är ovanligt sett i ett internationellt perspektiv (Weibull,

2005). Hösten 2004 hade 68 procent av befolkningen i Göteborgsregionen tillgång till morgontidning genom prenumeration – en svag ökning jämfört med några år tidigare.

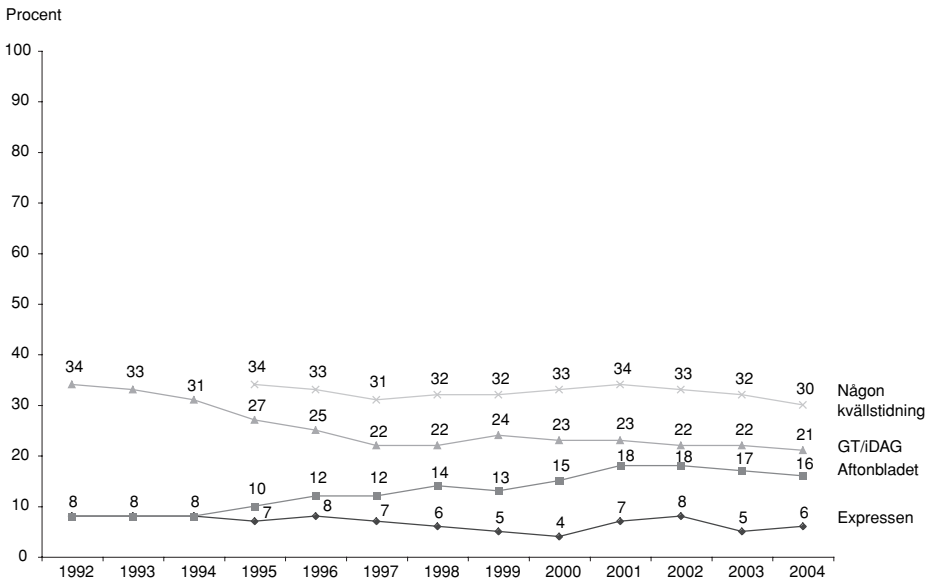
I Sverige totalt har prenumerationsbenägenheten i hushållen minskat marginellt med en procentenhet till 70 procent efter att ha varit stabil de senaste fyra mätningarna. 2004 års siffror visar således att den nedgående prenumerationstrenden för Göteborgsregionen är bruten. Sett till hela mätserien har dock andelen hushåll med morgontidningsprenumeration minskat med 13 procentenheter sedan 1992 – från 81 till 68 procent. Minskningen är generell för hela landet men har gått snabbare i storstäderna; för landet som helhet var nedgången mindre – från 77 till 70 procent under de senaste 12 åren. Skillnaden mellan Sverige och Göteborgsregionen har därmed minskat och i 2004 års mätningar var den 2 procentenheter.

Prenumerationsbenägenheten är lägst bland unga människor i 20-30-årsåldern, i arbetarfamiljer, bland personer i resurssvaga områden i Göteborgs kommun, bland ensamstående och bland personer som bott kortare tid i sin kommun. Nedgången i prenumerationsbenägenhet över tid har framför allt skett i resurssvaga hushåll men det har skett en viss återhämtning i de svagaste stadsdelarna sedan 2002. Analyser på basis av nationellt material visar att det framför allt är ålder som är en viktig faktor: att ha en tidning i hushållet har ett nära samband med en slags social etablering, t ex samboförhållande och barn, och denna etablering har över tid blivit allt senare (Andersson, 2005).

Kvällstidningsläsning

I Göteborgsregionen, liksom i landet som helhet, har kvällstidningsläsningen (av pappersversionen) varit förhållandevis stabil sedan mitten på 1990-talet. Sedan 1995 läser runt en tredjedel av Göteborgarna kvällstidning minst 2 dagar i veckan, men de senaste tre åren har skett en liten, men återkommande tillbakagång. Den största tidningen i regionen är GT, sett till andelen läsare. Drygt 20 procent läser den och nivån har varit stabil sedan 1997. Den ökning som skett för Aftonbladet sedan mitten av 1990-talet har nu avtagit och jämfört med 2002 har andelen läsare minskat något. Expressen har minskat sedan 2003 och sex procent av befolkningen läser 2004 Expressen minst 2 dagar i veckan. Publikmässigt är Expressen långt efter GT och Aftonbladet i Göteborgsregionen (figur 3). Det är troligt att mängden gemensamt material med GT är en faktor som påverkat Expressens ställning negativt.

Sin största publik har kvällstidningarna bland män, bland personer under 20 år och i arbetarfamiljer. Mönstren ser ut på samma sätt i Göteborgsregionen som i landet som helhet. Tillbakagången i kvällstidningsläsning återfinns i samtliga undersökta grupper men är störst bland män, äldre och i tjänstemannafamiljer. Det hör samtidigt till bilden att nedgången för den samlade kvällstidningsläsningen varit mindre under de senare tioårsperioden än under tioårsperioden dessförinnan.

Figur 3 Kvällstidningsläsning i Göteborgsregionen 1992-2004 (procent av befolkningen)

Källa: Väst-SOM-undersökningen respektive år.

Tidningsstaden Göteborg

Göteborg är sedan länge en stad där en tidning, Göteborgs-Posten, dominerar nyhetsmarknaden. GP har visserligen tappat terräng sedan början av 1990-talet men är trots detta fortsatt stadens tveklöst helt dominerande nyhetskälla. Tidningen saknar i stort sett konkurrens i fråga om lokala och regionala nyheter, inte minst därför att gratistidningen Metro och kvällstidningen GT innehåller relativt få nyheter om Göteborg med kranskommuner. Metro har dock fått en ökande betydelse, men dess ställning är starkast bland de yngre och bland invandrare där lokala nyheter normalt tillmäts mindre betydelse. Lokala och regionala nyheter i radio och tv spelar en förhållandevis liten roll som konkurrens till Göteborgs-Posten.

Ett utmärkande drag för Göteborg är samtidigt en ökande segregation. Segregationen märks inte minst i fråga om dagstidningsläsning. I vissa områden i norra Göteborg har Göteborgs-Posten en mycket begränsad spridning, medan tidningen står starkt i väster och sydväst; Metro uppvisar ett närmast omvänt spridningsmönster (Wadbring, 2005). Den ökade segregationen är för framtiden ett större problem för Göteborgs-Posten som dominerande lokal morgontidning än för andra medier. Skillnaderna i struktur och kultur mellan olika delar av Göteborgsregionen gör det allt svårare att skapa en omnibusstidning, en tidning som erbjuder något åt alla till

en rimlig kostnad. Många invånare i regionen har inte det lokala intresse som är själva jordmånen för en lokal morgontidning. Mycket talar för att en social segregation också på sikt innebär en differentiering av nyhetsmarknaden. För en dominerande morgontidning som Göteborgs-Posten, liksom för övriga lokala medier, är därför stadens förändring den riktigt stora utmaningen för framtiden.

Referenser

- Andersson, Ulrika (2005) Att läsa eller inte läsa. I Bergström, Annika; Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet
- Mediebarometern 2004* (2005) Göteborg: Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet. Medie-Notiser nr. 1
- Olsén Antoni, Anna och Weibull, Lennart (2006) Fem år efter Arbetet. I Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 38
- Sternvik, Josefine; Weibull, Lennart och Nilsson, Åsa (2005) Dagstidningsläsningens teori och empiri. I Bergström, Annika; Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet
- Wadbring, Ingela (2005) Strukturer och kulturer. I Bergström, Annika; Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet
- Weibull, Lennart (2005) Sverige i tidningsvärlden. I Bergström, Annika; Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet

TABLOIDISERING I ETT VÄSTSVENSKT PERSPEKTIV

JOSEFINE STERNVIK

Det var nog inte många läsare i Västsverige som satte kaffet i fel strupe den där morgonen i oktober förra året då den största morgontidningen i regionen damp ner i brevlådan blott hälften så stor som tidigare. *Göteborgs-Posten* hade bytt format från fullformat till tabloid. Formatbytet kom dock inte som någon överraskning. Övergången hade skett successivt med en tidningsdel i taget under ett par år och den slutliga transformeringen föranleddes av en massiv reklamkampanj över hela Göteborgs stad. Många tidningsläsare i regionen var dessutom redan vana vid en mindre morgontidning. Över 60 procent av morgontidningarna i Västra Götaland trycktes redan i tabloidformatet vid tidpunkten för *Göteborgs-Postens* övergång.

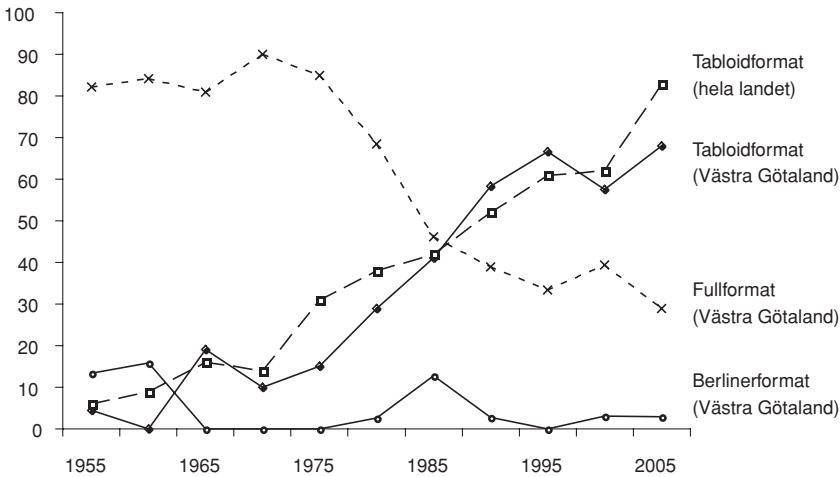
Läsarna kräver ett mindre tidningsformat och vi lyssnar på våra läsare kunde vi läsa i *Göteborgs-Posten* dagen för formatbytet. Och visst gillar läsarna tabloidformatet, även om formatet i sig kanske inte är direkt avgörande för om och hur man läser en morgontidning. Formatet mottas vidare något olika av olika människor och man kan se ett par generella mönster i detta avseende. Denna artikel syftar till att ge en bild av de västsvenska tidningarnas formatutveckling och läsarnas attityder till *Göteborgs-Postens* väg mot ett mindre format under 2000-talets första år.

Formatutvecklingen i Västra Götaland

Utvecklingen i Västsverige beträffande tidningsformat är i grova drag ungefär den samma som utvecklingen i landet i stort. Tabloidformatet har vunnit mark på bekostnad främst av fullformatet. Brytpunkten skedde under 1980-talet, då tabloidformatet blev vanligare än fullformatet. Berlinerformatet – storleksmässigt mindre än en fullformatstidning, men större än en tabloid – hade sin höjdpunkt under 1980-talet och har sedan dess minskat. I Västra Götaland finns det bara en traditionell morgontidning kvar som trycks i detta format, nämligen *Alingsås Tidning*.

Tidningen *Göteborgs-Trakten* var den enda dagstidning i Västra Götaland som trycktes i tabloidformat för 50 år sedan, med undantag för kvällstidningarna. Tidningen gavs ut en dag i veckan. I början av 1960 övergav tidningen tabloidformatet tillfälligt för att sju år senare återigen halvera sidstorleken. Denna gång i ett sista försök att rädda tidningen från konkurs, men försöket misslyckades och i slutet av 1970 lades den ned.

Figur 1 Tidningsformatens utveckling i Västra Götaland samt i landet totalt under de senaste 50 åren (procent)

Urval: Samtliga dagstidningar vars A-region är Västra Götaland (A-region 33-40 samt 43) med en utgivningsfrekvens på minst 1 dag i veckan.

Källa: Formatprojektets tidningsdatabas, Dagspresskollegiet.

Under perioden hade dock nya tabloidtidningar kommit ut på marknaden. I mitten av 1960-talet fanns det totalt åtta tidningar i tabloidformat. Endast tre av dem (*Kungälv-Posten*, *Sjuhäradsbygdens Tidning* och *Skaraborgsbygden*) fortsatte att trycka i detta format under kommande decennium. Resten tvingades till nedläggning (*Ny Tid*, *Kuriren* och *Göteborgs-Trakten*) eller bytte tillbaka till fullformatet igen (*Lysekils-Posten* och *Arbetartidningen*). Med undantag av tidningen *Ny Tid* var samtliga dessa tidningar lågfrekventa, med en utgivningsfrekvens på mindre än tre dagar i veckan. Under 1970-talet försökte ytterligare åtta mindre tidningar nå framgång i tabloidformatet¹, men flera av dem tvingades till nedläggning (*Stenungsunds-Posten*², *Finn Sanomat*, *Göteborgs-Kuriren*, *Älvsborgs-Posten* och *Göteborgs veckotidning*).

Det var inte förrän under mitten av 1980-talet som tabloidformatet slog igenom bland de lite större dagstidningarna på den västsvenska tidningsmarknaden. Flera av tidningarna som kom att byta format under detta decennium var högfrekventa (utgivningsfrekvens på minst fyra dagar i veckan).³

Även om tidningsformatets utvecklingsmönster i Västra Götaland är det samma i jämförelse med landet generellt så har de västsvenska dagstidningarna fram till 1980-talet legat steget efter. Utvecklingen har gått lite långsammare i regionen i jämförelse med övriga delar av landet. Det som är lite unikt för tidningarna i Västra Götaland, sett ur formatsynpunkt, är tillbakagången av tabloidformatet under

1990-talet, då flera tidningar bytte tillbaka till fullformatet. Bakgrunden till detta står att finna i olika sammanslagningar och samarbeten. Herenco-koncernen köpte exempelvis upp tabloidtidningarna *Västgöta-Bladet*, *Skövde Nyheter*, *Skaraborgs Läns Tidning* och *Falköpings Tidning* och bildade *Västgöta Tidningar AB*. Eftersom produktionen blev gemensam tvingades tidningarna att tryckas i samma format och närmast till hands låg fullformatet.

Under 2000-talet kom ytterligare tidningar inom regionen att tryckas i tabloidformatet (exempelvis *Bohuslänningen* och *Provinstidningen Dalsland*). 2004 bytte *Göteborgs-Posten* format och i början av 2005 följde regionens näst största tidning (sett i upplaga), *Borås Tidning*, efter. Våren 2006 väntas ytterligare en av de stora tidningarna i regionen, *Nya Lidköpings-Tidningen*, byta sidformat.

Göteborgs-Postens form- och formatförändring

Göteborgs-Posten är den överlägset största dagstidningen i Västra Götaland. Tidningen har en upplaga på över 240 tusen exemplar och en hushållstäckning på 55 procent i A-regionen (TS-statistik, 2004). Tidningens position är unik men *Göteborgs-Posten* har de senaste åren tappat både i täckning och upplaga. För att behålla sin starka ställning i regionen har tidningen bland annat agerat strategiskt i en rad frågor som rör design och struktur. Exempelvis har man gjort genomgripande förändringar av tidningsprodukten. Den första riktigt stora omgörning av *Göteborgs-Posten* i modern tid skedde under andra halvan av 1980-talet, då tidningen bland annat bytte till offsetpress, fyrfärg. Den andra stora förändringsprocess inleddes 1993 och genomfördes 1994. Stora delar av tidningen gjordes då om vid ett och samma tillfälle. Denna omgörning är den största i tidningens historia. Det fanns visserligen inget som direkt hotade *Göteborgs-Postens* ställning på marknaden, men ägaren Peter Hjørne var inte nöjd med hur tidningen såg ut och ville se över både strukturen och innehållet. En utomstående tidningsdesigner, Mario Garcia, anlätades och en strategi för omgörningen lades upp (Wadbring, 2000). *Göteborgs-Posten* gjordes om på en rad olika punkter som mottogs väl. Tidningen fick tre delar. Från början var tanken att den tredje delen skulle vara i magasinformat, men detta mötte motstånd i läsarundersökningar och även den sista tidningsdelen fick behålla fullformatet (*Göteborgs-Postens årsredovisning*, 1994).

Samarbetet mellan Mario Garcia och *Göteborgs-Posten* fortsatte och tidningsdesignern kom tillbaka vid flera tillfällen och gjorde om tidningen. I februari 2001 började man att 'laborera' med tidningsformatet och del 3 kom att tryckas i tabloidformatet. "*Läsare över hela världen vill ha mindre format på sina tidningar*" (Andersson-Ek, 2001), var motivet som presenterades i tidningen och formatbytet mottogs positivt av läsarna. Två år senare valde man på *Göteborgs-Posten* att även låta andra delen bli hälften så stor. Denna gång blev mottagandet svalare bland läsarna som helst hade sett att hela tidningen trycktes i tabloidformatet. "*Läsarna ringde och sa: Bra – men när gör ni om formatet på hela tidningen? Först då insåg vi*

till fullo hur vindarna hade vänt, och att vi snabbt borde göra ännu mer av tidningen i tabloid.” (Andersson-Ek, redaktionell utvecklingschef, uttalar sig i GP: Tolge Bergkvist, 2003) Den slutliga tabloidiseringen av *Göteborgs-Posten* kom således snabbare än planerat. Redan ett och ett halvt år senare presenterades 'den lilla' *Göteborgs-Posten*.

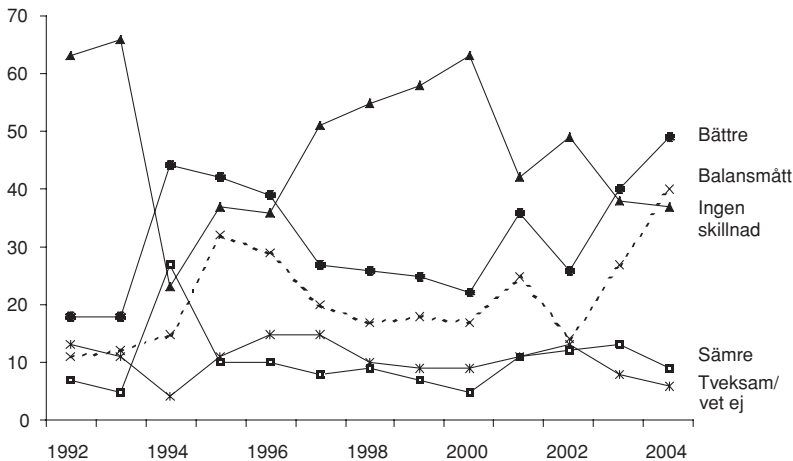
Formatförändringen skedde genom nära samarbete med *Dagens Nyheter* och *Sydsvenska Dagbladet*, vilket var en förutsättning för annonssamarbetet tidningarna emellan. “[...]vi kommer att ta steget att göra om även första delen tillsammans med *Dagens Nyheter* och *Sydsvenskan*. Vi har ju ett annonssamarbete med dem så när en av oss tar steget att ändra format så tar alla det.” (intervju med Andersson-Ek, 2003; återgiven i Banke och Eriksson, 2003)

Läsarna och den 'nya' tidningen

Göteborgs-Postens slutliga formatförändring den 5:e oktober 2004 föranleddes av en massiv reklamkampanj över hela Göteborg. På reklampelare, på spårvagnar och självklart i tidningen möttes man av budskapet att tidningen skulle bli en tabloid.

I samband med formatbytet fick allmänheten i Västra Götaland också olika prenumerations- och 'prova-på'-erbjudanden. Många nappade på erbjudandena och under den första månaden efter formatbytet hade *Göteborgs-Posten* fått 41 000 nya

Figur 2 Prenumeranternas bedömning av *Göteborgs-Postens* utveckling 1992-2004 (procent, balansmätt)

Kommentar: Balansmättet är differensen mellan den andel som anser att tidningen blivit bättre och den andel som anser att den blivit sämre jämfört med det senaste året.

Källa: Väst-SOM-undersökningen för respektive år.

prenumeranter – om än tillfälliga. 10 000 av dessa uppgavs övergå till att bli permanenta prenumeranter, men nästan ett år efter formatövergången hade *Göteborgs-Posten* endast ökat upplagan med 4 400 exemplar (TS-statistik september 2004 – september 2005). Detta var visserligen en väntad utveckling. Av erfarenhet från tidigare tidningars formatövergångar var man väl medveten om att nyfikenheten kring förändringen lockade läsare i ett initialt skede, som man i de flesta fall inte lyckades behålla då nyhetens behag lagt sig. *Göteborgs-Postens* chefredaktör, Jonathan Falck, hade dock räknat med att fler skulle stanna kvar (Nyström, 2004).

Tidningens omgörningar har till övervägande del mötts av positiva reaktioner från läsarna. Sedan början av 1990-talet har *Göteborgs-Postens* prenumeranter fått besvara frågor i Väst-SOM-undersökningen om de upplever att tidningen blivit bättre eller sämre jämfört med ett år tidigare. Det är uppenbart att de olika förändringarna av tidningen märks i läsarnas bedömningar (Figur 2).

De flesta svarande upplever att tidningen förändrats varken till det bättre eller till det sämre, eftersom små förändringar som alltid genomförs lätt faller i glömska eller inte märks så tydligt. Men 1994 blir det tydligt att något har hänt. Andelen svarande som inte tycker att det är någon skillnad på tidningen jämfört med ett år sedan sjunker drastiskt från en nivå på cirka 75 procent till cirka 30 procent. Samma sak gäller i samband med formatbytena 2001, 2003 och 2004.

Sett till den bedömning prenumeranterna gör, är det tydligt att merparten tyckte att *Göteborgs-Posten* blivit en bättre tidning genom de olika omgörningarna. Över 40 procent ansåg 1994 att tidningen förbättrats under det gångna året, 36 procent ansåg samma sak 2001 och nästan hälften tycker att tidningen förbättrats under 2004. På sätt och vis kan det sägas vara ett överraskande resultat, eftersom förändringar av en välkänd och inarbetad produkt sällan emottas helt och hållet positivt. Mycket av förklaringen ligger troligen i att läsarna i god tid före förändringarna fick information om vad som väntade och på detta sätt var väl förberedda den dagen förändringen trädde i kraft. Åren efter omgörningarna har andelen som saknar uppfattning i frågan återgått till samma nivå som tidigare.

I 2004 års Väst-SOM-undersökning fick de boende i Västsverige specifikt ta ställning till *Göteborgs-Postens* formatbyte. Det är svårt att säga annat än att den så kallade tabloidiseringen var välkomnat bland *Göteborgs-Postens* läsare.

Studerar vi resultatet av 2004-års undersökning kan man se att det inte är någon speciell grupp av människor som är särskilt positiva eller negativa. De positiva reaktionerna finns bland samtliga läsargrupper – liksom de negativa.

Tabell 1 Olika grupperns bedömning av Göteborgs-Postens formatbyte 2004, bland prenumeranter samt icke-prenumeranter (procent, balansmätt)

Bedömning GP har blivit:	Kön			Ålder					Utbildning				Social klassstill- hörighet			Prenu- mera- tion	
	Alla	Kvinnor	Man	15-19 år	20-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög	Arbetare	Ltjänstem.	H.tjänstem.	Ja	Nej
Bättre	80	80	80	78	85	81	76	78	82	84	81	73	83	80	73	81	71
Ingen skillnad	9	9	9	9	5	7	12	11	8	6	9	12	7	9	10	9	8
Sämre	7	8	7	6	5	6	9	7	5	6	8	10	4	7	12	7	4
Vet ej	5	4	5	8	5	5	4	5	6	4	3	5	5	4	4	1	17
Balansmätt	73	73	73	68	77	75	70	70	74	78	76	65	76	75	65	78	53

Kommentar: Balansmättet är differensen mellan den andel som anser att tidningen blivit bättre och den andel som anser att den blivit sämre jämfört med det senaste året.

Källa: Väst-SOM-undersökningen för respektive år.

Två saker är extra intressanta i ovanstående tabell. Det ena är att så många som 71 procent av icke-prenumeranterna anser att tidningen blivit bättre, vilket är tämligen unikt eftersom de sällan eller aldrig läser tidningen och därför oftast saknar åsikt. Det andra är att det inte finns någon större skillnad i hur olika grupper av läsare bedömer *Göteborgs-Postens* formatbyte. Man kan exempelvis inte se att kvinnor är mer nöjda än män med förändringen, vilket tycks vara fallet om man studerar enskilda förändringsegenskaper (se nedan) samt om man ser till den tidigare forskning som gjorts på området (se t.ex. Sternvik, 2005; Strid & Weibull, 1995; Khattak, 2005; McMullan & Wilkinson, 2004).

I samband med *Göteborgs-Postens* formatförändring 2004 gjorde tidningen också en omfattande attitydundersökning. Där ställdes bland annat en fråga om vad för förändringar som försämrade tidningen. Endast 14 procent av de 675 svarande tyckte att *Göteborg-Posten* hade försämrats under året. Lite knappt en fjärdedel av dessa var missnöjda med det nya formatet och 57 procent tyckte att layouten eller strukturen av tidningen försämrats – layoutaspekter som direkt eller indirekt kan relateras till det minskade formatet, t.ex. ”texten/bokstäverna/typsnittet har blivit mindre/för liten” eller ”att man flyttat Debatt/Fria ord” eller att tidningen blivit mer ”svåröverskådlig/svårsläst/rörig” (*Göteborgs-Postens Attitydundersökning*, 2004).

”Visst är den lättare att bläddra i och så ... och ta med sig om man nu skulle vilja det, men ... jag hittar liksom inte längre i den och vad är det att lägga debattartiklarna längre bak? Är de inte viktiga längre?” (medelålders man som prenumererat på Göteborgs-Posten i många år)

Det finns dock två iakttagelser beträffande attityder till *Göteborgs-Postens* formatbyte som inte är specifikt för de västsvenska läsarna utan som är generellt mönster oavsett geografi (Sternvik 2005). För det första är det så att tidningarnas format inte anses vara lika viktigt som dess innehåll och andra praktiska egenskaper som förenklar läsningen. Att tidningen har en tillförlitlig nyhetsbevakning, att den kommer i tid på morgonen och att den är lätt att hitta i, hamnar i topp då man låter läsarna bedöma hur viktiga olika tidningsegenskaper är. Form- och layoutmässiga egenskaper ligger lägre och internetsatsningarna hamnar i botten.

För det andra är det ett faktum att formategenskaper har kommit att bli allt viktigare de senaste åren – detta gäller inte minst för *Göteborgs-Postens* läsare. Formategenskaper bedöms betydligt mer viktigt idag än för exempelvis 10 år sedan.

Perspektiv på formatförändringen

Det är inte så länge sedan det var omöjligt för morgontidningarna att byta det traditionella fullformatet mot något annat format – framförallt inte till tabloidformatet. För det första var kopplingen mellan tabloidformat och sensationsjournalistik så stark att både läsare och annonsörer motsatte sig en tabloidövergång på grund av de föreställningar som var inbyggda i tabloidtidningen. För det andra var det tekniskt omöjligt för de stora tidningarna eftersom en fullformatstidning överförd i tabloidformatet skulle bli alldeles för tjock. För det tredje var det ekonomiskt svårt eftersom man bland annat såg svårigheter med annonshanteringen. Hur skulle man kunna ta ut samma kostnad för en hälften så stor annons?

Idag är dessa hinder i princip helt undanröjda (Sternvik, 2006a) och det är inte många som höjer på ögonbrynen då man ser en morgontidning i tabloidformat – snarare tvärt om. Även om forskningen inte visar att läsarna kräver ett mindre tidningsformat i den utsträckningen som branschen gärna ger sken av, så är det ett faktum att läsarnas gillar tabloidformatet och att formatövergångarna till övervägande del bemöts med positiva reaktioner.

I Väst-SOM-undersökningen 2004 fick *Göteborgs-Postens* läsare ta ställning till i vilken grad man instämde i olika påståenden om tidningen om man jämförde den med innan formatbytet.

Tabell 2 Läsarnas omdöme om Göteborgs-Posten 2004 jämfört med innan tidningen bytte format (medelvärde, standardavvikelse)

	Medelvärde	Standard-avvikelse
Bekvämare att hantera	4,48	1,09
Roligare att läsa	3,41	1,31
Är lättare att hitta i	3,19	1,28
Innehåller mer annonser	2,70	1,33
Har ett mer läsvärt innehåll	2,61	1,22
Innehåller färre nyheter	2,19	1,22
Sämlre överblick	2,18	1,29
Mindre tydlig text	2,14	1,29
Innehåller mer kvällstidningsjournalistik	2,00	1,16
Blivit mer ytlig	1,97	1,25
<i>Genomsnitt</i>	<i>2,69</i>	<i>1,24</i>
Genomsnittligt antal	1540	1540

Kommentar: Tabellen anger medelvärde och standardavvikelse för graden av instämmande i de olika påståendena om den egna morgontidningen (5-gradig skala där "instämmer helt" motsvarar värde 5 och "instämmer inte alls" motsvarar värde 1).

Urval: De som angivit att de läser *Göteborgs-Posten* minst 1 dag i veckan.

Källa: Väst-SOM-undersökningen 2004.

Det är en generellt sett mycket positiv bild av formatövergången som framträder i ovanstående tabell. De flesta läsare instämmer i påståendena som till exempel att tidningen blivit mer lätthanterlig samt är lättare och roligare att läsa, medan betydligt färre instämmer i de negativa påståendena som exempelvis att tidningen blivit mer ytlig, att innehållet blivit mer kvällstidningslikt eller att texten blivit mindre. I jämförelse med läsarnas bedömningar av samtliga tidningar som bytte format under 2004 så kan man konstatera att *Göteborgs-Postens* läsare är något mer positivt inställda till tidningens formatövergång än läsarna i allmänhet (jfr. Sternvik 2005).

"Tea Hammargren, 101 år, tyckte att gamla GP var för stor. Nu får den plats på bordet och hon är nöjd." (Lenken, 2004-10-06 sidan 54).

Detta gäller också om vi jämför enskilda tidningar. *Sydsvenska Dagbladet* gick exempelvis över till tabloid samtidigt som *Göteborgs-Posten* och i jämförelse med denna tidning kan man konstatera att läsarnas reaktioner på *Göteborgs-Posten* har varit mer positiva än reaktionerna på *Sydsvenska Dagbladet* (Sternvik, 2006b).

Göteborgs-Postens läsare förefaller vara tämligen överens om att tidningens formatövergång var något bra. De tydliga skillnader som ofta framträder mellan olika grupper av läsare är svårare att utläsa bland *Göteborgs-Postens* läsare än bland läsare

generellt – men distinktionerna finns där och i princip går det att skilja ut de 'förväntade' mönstren, men dessa är förhållandevis svaga.

Tabell 3 Läsarnas omdöme om Göteborgs-Posten 2004 jämfört med innan tidningen bytte format i olika grupper (medelvärde)

	Totalt	Kvinna	Man	15-29 år	65-85 år	Låg utb.	Hög utb.	Läser GP > 6 d/v	Läser GP < 3 d/v
Bekvämare att hantera	4,48	4,50	4,45	4,55	4,24	4,30	4,50	4,48	4,33
Roligare att läsa	3,41	3,44	3,37	3,60	3,56	3,63	3,06	3,23	3,60
Är lättare att hitta i	3,19	3,18	3,21	3,30	3,52	3,46	2,87	3,05	3,35
Innehåller mer annonser	2,70	2,64	2,77	2,69	3,05	2,93	2,48	2,63	2,97
Har ett mer läsvårt innehåll	2,61	2,61	2,60	2,71	2,80	2,76	2,30	2,33	2,96
Innehåller färre nyheter	2,19	2,12	2,27	2,13	2,14	2,17	2,21	2,17	2,19
Sämlre överblick	2,18	2,16	2,21	2,10	2,15	2,24	2,23	2,25	1,78
Mindre tydlig text	2,14	2,08	2,22	1,92	2,35	2,47	2,06	2,13	2,14
Innehåller mer kvälls-tidningsjournalistik	2,00	1,93	2,09	2,01	2,08	2,19	1,81	1,83	2,35
Blivit mer yttlig	1,97	1,82	2,13	1,96	2,22	2,32	1,89	1,84	2,25
Genomsnittligt antal	1540	636	561	218	215	227	355	928	122

Kommentar: Tabellen anger medelvärde för graden av instämmande i de olika påståendena om den egna morgontidningen (5-gradig skala där "instämmer helt" motsvarar värde 5 och "instämmer inte alls" motsvarar värde 1).

Urval: De som angivit att de läser *Göteborgs-Posten* minst 1 dag i veckan.

Källa: Väst-SOM-undersökningen 2004.

Kvinnor och yngre läsare bedömer exempelvis formatförändringen som något mer positivt så till vida att de i något lägre utsträckning instämmer i de negativa påståendena och i större grad håller med om de positiva. Motsatt förhållande gäller för män och även i viss mån för de äldre läsarna. Man kan således se både en köns- och en åldersdimension i bedömningen av *Göteborgs-Postens*, vilket även tidigare studier av formatövergångar har pekat på (se t.ex. Sternvik, 2005; Strid & Weibull, 1995; Khattak, 2005; McMullan & Wilkinson, 2004). Unikt för *Göteborgs-Posten* är att detta mönster är tämligen svagt och skillnaderna mellan de olika grupperna är ganska små.

Ytterligare en tendens som man kan se – som inte är unikt för *Göteborgs-Postens* läsare – är att de som läser morgontidningen mer sporadiskt i större utsträckning än de regelbundna läsarna anser att innehållet blivit mer kvällstidningslikt och ytligt. Man kan också se att de regelbundna läsarna i lägre utsträckning instämmer i påståenden som att tidningen blivit lättare och roligare att läsa.

Även om de flesta läsare är positiva till att *Göteborgs-Posten* bytte till tabloidformat för hela tidningen kan man genom en så kallad explorativ faktoranalys skilja ut dimensioner i läsarnas bedömning. I likhet med de generella läsarbedömningarna av formatbytena 2004 kan man framförallt tala om tre läger; de som är positiva till den lilla tidningen och som tycker att den både är lättare och roligare att läsa (2), de som tycker att tidningen blivit svårare att läsa (3) och de som tycker att tidningens journalistiska kvalitet blivit sämre (1) (jfr. Sternvik, 2005). Till detta kan ytterligare en dimension läggas till för *Göteborgs-Postens* läsare, nämligen de som anser att tidningen blivit bekvämare att läsa – dessa utgör en dimension för sig (4).

Poängen är inte att det finns lika många kritiska grupper som positiva, eftersom de positiva grupperna är betydligt större än de båda negativa tillsammans. Det som är intressant är att det bland kritikerna finns en *forminriktad* och en mer *innehållsinriktad* grupp. Den förra grupperingen är de vars vana att läsa morgontidningen störts på grund av dess nya form; de hittar inte lika lätt och känner inte längre igen sig. Den senare är de som fortfarande kopplar samman tabloidformatet med tabloidjournalistiken och menar att innehållet i tidningen förändrats och blivit mer likt kvällstidningarna och mer ytlig i förhållande till innan.

Tabell 4 Dimensioner i läsarnas omdömen om Göteborgs-Posten 2004 jämfört med innan formatbytet (faktorladdningar)

	1	2	3	4
Innehåller färre nyheter	0,825	0,014	0,242	0,037
Blivit mer ytlig	0,807	0,021	0,147	-0,059
Innehåller mer kvällstidningsjournalistik	0,759	0,199	0,228	-0,072
Innehåller mer annonser	0,733	0,200	0,216	-0,041
Har ett mer läsvärt innehåll	0,234	0,817	0,097	-0,101
Roligare att läsa	-0,064	0,813	-0,056	0,271
Är lättare att hitta i	0,149	0,784	-0,075	0,129
Mindre tydlig text	0,284	0,071	0,854	0,001
Sämre överblick	0,368	-0,152	0,750	-0,132
Bekvämare att hantera	-0,064	0,199	-0,078	0,956
Förklarad varians: 74%	27	21	15	10
Genomsnittligt antal: 1540				

Kommentar: Faktörlösning enligt Kaiser kriterium. Varimaxrotering.

Urval: De som angivit att de läser *Göteborgs-Posten* minst 1 dag i veckan.

Källa: Väst-SOM- undersökningen 2004.

Analyserar man de olika dimensionerna kan man se att resultatet bekräftar det som tidigare sagts om läsargrupperingar – fast i betydligt lägre utsträckning om man exempelvis jämför med *Sydsvenska Dagbladets* eller *Dagens Nyheters* läsare. Kvinnliga och unga läsare återfinns framförallt i de förändringspositiva dimensionerna, men generellt kan man säga att de unga läsarna *både* är mindre positiva och mindre negativa.

Materialet ger kanske främst en antydning om att vanan att läsa morgontidning är viktig i bedömningen av tidningen. De med stark tidningsvana, det vill säga de som läser tidningen så gott som dagligen, anser att tidningen blivit mer svåröverblickbar och att texten blivit mindre tydlig. De placerar sig främst i den formnegativa gruppen. Detta hänger troligtvis samman med att man inte känner igen sig i den nya tidningen. Det är svårare att hitta och få en överblick eftersom man inte hunnit vänja sig. De mer sporadiska läsarna är företrädesvis innehållsnegativa. De tycker att tidningen innehåller mer kvällstidningsjournalistik och blivit mer ytlig. I princip kan man säga att ju färre dagar i veckan man läser en morgontidning desto större är sannolikheten att man tillhör denna grupp. Fördomarna kring tabloidformatets koppling till journalistiken tenderar således delvis att vara kopplat till tidningsläsningen.

Tabloidisering – en lyckad satsning?

Det var, som sagt, inte ett oväntat drag av *Göteborgs-Posten* att byta kostym. Förutsättningarna var de rätta; kopplingen mellan tabloidformatet och kvällstidningsjournalistiken var nästan helt borta, inte minst i och med affärs- och gratistidningarnas entré; det var tekniskt och praktiskt möjligt eftersom tidningen inte längre var så omfattande och ett formatbyte i princip endast innebar att man vände plåtarna 90 grader; det var också ekonomiskt fördelaktigt eftersom besparingar var nödvändiga och efterfrågan tämligen stor både från annonsörer och läsare. *Göteborgs-Postens* formatövergångar under 2000-talets inledning ska också betraktas mot bakgrund av tidningens förändrade konkurrenssituation. Nya aktörer hade gjort entré på marknaden som exempelvis *Metro* och nättidningar av olika slag. ”*Vi lever i en tid med stor konkurrens när det gäller såväl annonser som innehåll och vi vill göra en tidning som är intressant för och kan locka både läsare som annonsörer*” (redaktionschef Cecilia Krönlein uttalar sig i GP: Andersson, 2004-02-19).

Även om de flesta av dem som nappade på erbjudanden om prenumeration i samband med det slutliga formatbytet idag har fallit ifrån, kan *Göteborgs-Postens* formatförändring betraktas som tämligen lyckad. Läsarnas gillar ”tabloid-GP”. I jämförelse med andra tidningars formatövergångar får tidningen riktigt höga betyg av sina läsare. Man kan också tydligt se att läsarna är tämligen överens om omdömet. Men exakt vad formatövergångarna egentligen betyder ur ett läsarperspektiv är inte självklart. Nyfikenheten på en tidning som en dag blir hälften så stor som den varit i över hundra år, är givetvis ansevärd och lockar läsare i ett initialt skede. Men vilken

betydelse har formatet egentligen när nyhetens behag lagt sig och vad betyder det för den fortsatta läsningen av dagstidningen? Vanan att läsa en morgontidning har visat sig vara oerhört stark. Det krävs mycket för att den ska förändras och många aspekter påverkar ett sådant beteende. *Göteborgs-Postens* interna attitydundersökning visade dock att 17 procent av läsarna upplevde att de blivit mer benägna att ta med sig tidningen till jobbet/skolan efter formatbytet. Det är framförallt yngre läsare (35 procent av gruppen 16-24 år) som gör detta i ökad utsträckning. (*Göteborgs-Postens Attitydundersökning*, 2004). Det är också ett faktum att tidningen har lyckats bryta den nedåtgående upplagetrenden som präglar hela den svenska morgontidningsmarknaden. Detta sammantaget tyder ändå på ett förändrat läsarbeteende – om än i mycket begränsad utsträckning. Frågan är vad som händer på lite längre sikt?

Noter

- ¹ Den största av dessa var tidningen *Finn Sanomat* med en utgivningsfrekvens på fem dagar veckan samt *Stenungsunds-Posten* som gavs ut fyra dagar i veckan. Övriga tidningar i tabloidformatet gavs endast ut en dag i veckan.
- ² *Stenungsunds-Posten* startade igen 1981, men trycktes då i fullformat – och gör så fortfarande.
- ³ Tidningar som bytte till tabloidformatet under 1980-talet var *Hjo Tidning*, *Västgöta bladet*, *Skaraborgs Läns Tidning*, *Mariestads-Tidningen*, *Skövde Nyheter*, *Göteborgs Nytt*, *Skaraborgs Läns Allehanda*, *Göteborgs Handel- och sjöfartstidning*, *Falköpings Tidning* och *Skaraborgs Läns Annonssblad*.

Referenser

- Andersson, Ylva M. (2004) "GP siktar på tabloid DN och Sydsvenskan utreder också övergång till mindre format". Artikel i *Göteborgs-Posten* 2004-02-19, sidan 34.
- Andersson-Ek, Per (2001) "En designer med hela världen som arbetsfält." Artikel i *Göteborgs-Posten* 2001-02-04, sidan 7.
- Banke, Jenny och Eriksson, Andreas (2003) *Visst har storleken betydelse. En studie av läsarnas uppfattning och attityder kring Göteborgs-Postens omgörning till del 2 i tabloidformat*. C-uppsats. Göteborg: institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet.
- Göteborgs-Postens Attitydundersökning* (2004) tns gallupundersökning, december 2004.
- Göteborgs-Postens årsredovisning* (1994)
- Lenken, Peter (2004) "Det var inte bättre i förrgår – Alla verkar rörande överens om att liten är bäst." Artikel i *Göteborgs-Posten* 2004-10-06, sidan 54.

- Khattak, James (2005) *The Bottom Line of Broadsheet-to-Compact Format Change. Why Do It, How to Deal With Advertising, How Consumers React*. INMA , International Newspaper Marketing Association, Dallas, USA.
- McMullan, Dawn & Wilkinson, Earl (2004) *Does Size Matter for Newspapers? The Trend Toward Compact Formats*. INMA , International Newspaper Marketing Association, Dallas, USA.
- Nyström, Ulf (2004) ”41 000 nappade på nya GP.” Artikel i *Göteborgs-Posten* 2004-11-12, sidan 16.
- Sternvik, Josefine (2005) ”Tabloidiseringen – en kompakt tidningstrend”. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red.) *Lyckan kommer, Lyckan går. Trettio kapitel om politik, medier och samhälle*. SOM-rapport nr. 36. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sternvik, Josefine (2006a) ”I en krympt kostym. Dagspressens tabloidisering i ett nordiskt perspektiv.” Ur Gustafsson, Karl Erik (red.) *Utvecklingsmönster i det nordiska medielandskapet*. Jönköping: Internationella handelshögskolan i Jönköping :kommande.
- Sternvik, Josefine (2006b) ”Sydsvenska perspektiv på tabloidiseringstrenden.” Ur Nilsson (red.) *Nya gränser – Skåne 2004*. SOM-rapport. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet: kommande.
- Strid, Jan och Lennart Weibull (1995) ”Tidningsformatets roll.” Ur Weibull, Lennart och Kratz, Charlotta (red.) *Tidningsmiljöer Dagstidningsläsning på 1990-talet*. Göteborg: Dagspresskollegiet, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Tolge Bergkvist, Carina (2003) ”Här tar din nya GP form. Arbetet startade för över ett år sedan – följ med bakom kulisserna.” Artikel i *Göteborgs-Posten* 2003-03-09, sidan 6.
- TS-statistik* (löpande)
- Wadbring, Ingela (2000) ”Göteborgs-Postens moderna omgörning” Ur Gustafsson, Karl Erik och Rydén, Per (red.) *Konkurrens och förnyelse*. Sylwan 7. Den svenska pressens historia. Göteborg: Nordicom-Sverige, Göteborgs universitet.

NYA MEDIETEKNIKER

ANNIKA BERGSTRÖM

Samtidigt som internet har blivit något av en självklarhet i stora delar av samhället, och diskussioner i termer av nätet som något nytt har avklingat, pågår en allt mer intensiv utveckling av innehållet på nätet. En sådan sker på både hård- och mjukvarusidan – datorer och program blir allt mer användarvänliga – och en annan på själva utbudssidan. Den nya teknikens möjligheter tas allt mer tillvara oavsett det gäller annonsutformning, tillgång till offentlig information online eller olika sätt att tjäna pengar på spel.

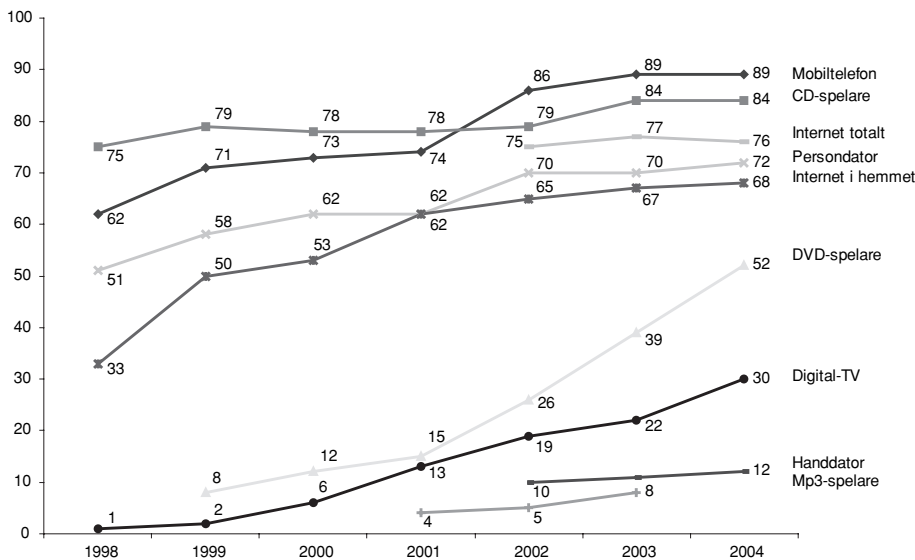
Det här kapitlet har för avsikt att belysa den generella användningsutvecklingen i Västra Götaland sedan mitten av 1990-talet, men också att närmare studera enskild sajtanvändning samt att se hur Västsverige förhåller sig i dessa avseenden till befolkningen i Sverige som helhet och till Skåne.

Hushållens medietekniker

Tillgången till olika typer av medietekniker i hushållen i Västra Götaland liknar i mycket hög grad den för landet som helhet. Några tekniker har sedan flera år nått en mättnad, exempelvis cd-spelare. Mobiltelefoninnehavet låg under flera år på i runda tal tre fjärdedelar av befolkningen, men ökade relativt kraftigt mellan 2001 och 2002. Sedan dess har nivån varit stabil på ca 90 procent. Persondator- och internettillgången har också varit förhållandevis jämn i Västra Götaland de senaste tre åren. Sju av tio har tillgång till persondator i hushållet, i stort sett alla dessa har också internetuppkoppling, och lägger man till möjligheten till internet på skolor och arbetsplatser kan tre fjärdedelar ta sig ut online.

Det är framför allt de nyare medieteknikerna som har ökat i hushållen de senaste tre till fyra åren. Störst framgång vad gäller spridning har dvd-spelaren haft. Hösten 2004 hade ungefär hälften av hushållen en sådan. Man bör ha i minnet att dvd-spelaren kan uppträda i olika skepnader. Förutom som separat apparat finns den också integrerad i moderna datorer och spelkonsoler.

För vissa medietekniker skiljer sig tillgången markant i olika hushåll. Särskilt tydliga är skillnaderna för nyare tekniker som digital-tv och dvd-spelare. Utbredningen är något större bland män än bland kvinnor, tillgången är högre bland unga än bland äldre och för dvd-spelare är hushållstillgången större bland högutbildade än bland lågutbildade. Det är samma slags skillnader som tidigare visats för andra nya medietekniker, och utvecklingen följer välbekanta mönster med unga och medelålders, resursstarka personer i frontlinjen.¹

Figur 1 Medieinnehav i Västra Götaland 1998-2004 (procent av befolkningen)

Även internettillgången har varit ojämn vid en jämförelse mellan olika grupper. Framför allt har skillnaderna mellan ung och gammal samt mellan låg- och högtbildad varit stora. Skillnaderna kvarstår fortfarande, de minskar förvisso men minskningstakten är mycket långsam. Snabbast utjämning sker i gruppen unga människor, där skillnaderna beroende på utbildning har minskat mest över tid.

Användning av internettekniken

En av de stora nya teknikerna som fått ökad betydelse sedan mitten av 1990-talet är internet. De mönster som beskrivits vad beträffar tillgång återfinns också i användningen av internettekniken. I genomsnitt är det 50 procent av befolkningen i Västsverige som använder internet flera gånger i veckan (figur 2).

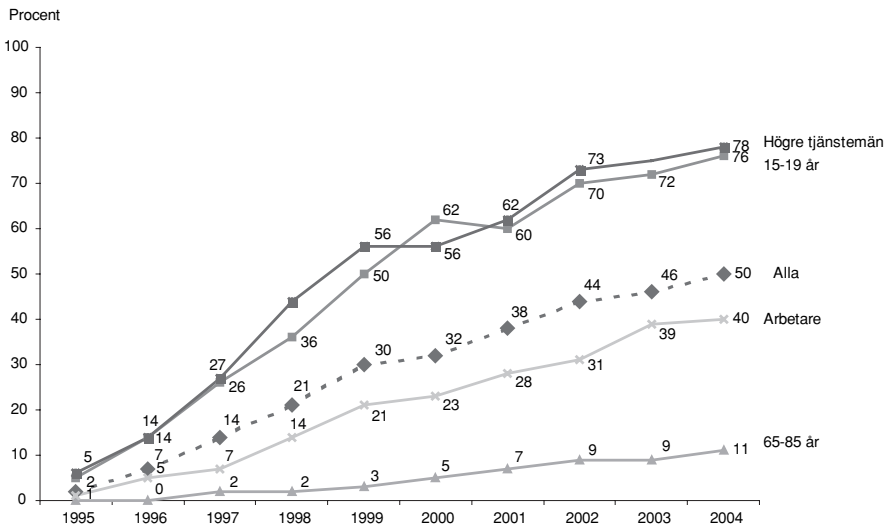
Skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper är emellertid stora. Medan tre fjärdedelar av ungdomarna är frekventa internetanvändare är endast en tiondel av pensionärerna ute på nätet flera gånger i veckan.

Det är också förhållandevis stora skillnader beroende på klasstillhörighet så till vida att användningen är betydligt mer utbredd bland högre tjänstemän än i arbetarfamiljer. Dessa skillnader har varit bestående sedan slutet av 1990-talet och även om det finns anledning att anta att de kommer att minska, sker förändringen långsamt.

Under senare år har uppkopplingstypen kommit att få allt större betydelse för både den generella internetanvändningen och för olika användningsinriktningar.

År 2004 hade i runda tal en fjärdedel av den svenska befolkningen tillgång till bredband i någon form² och bland personer i Västra Götaland hade ungefär fyra av tio internetinnehavare uppkoppling via en fast linna.

Figur 2 Internetanvändning flera gånger i veckan i olika grupper, Västra Götaland 1995-2004 (procent)

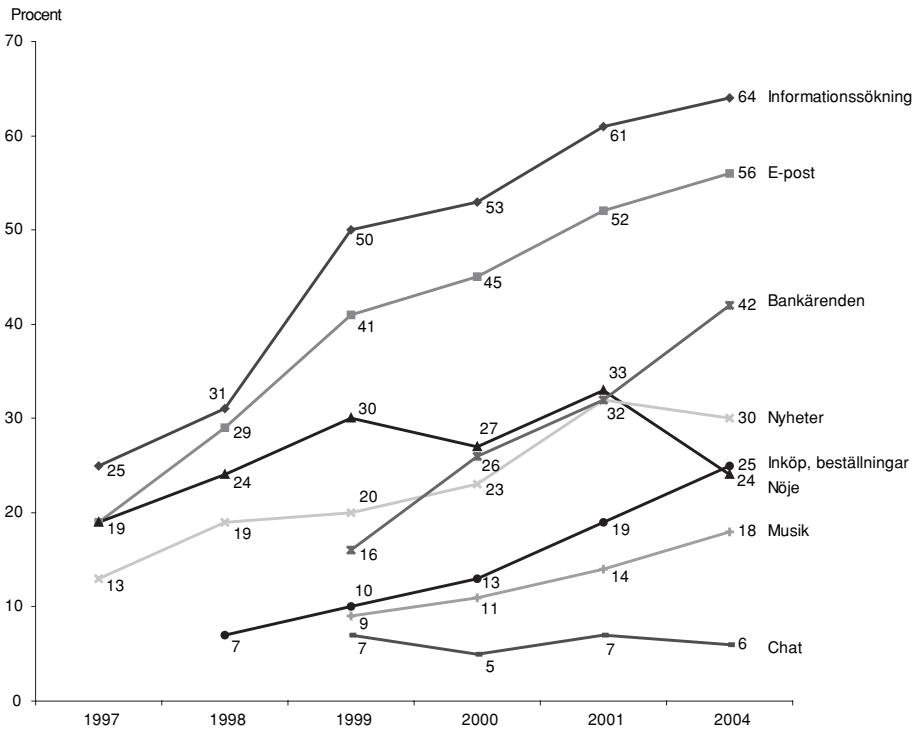
Kommentar: Klasstillhörighet baseras på svarspersonernas egna, subjektiva uppskattning.

Västra Götaland är inte alls unikt beträffande invånarnas internetanvändning. Mönstren som visats bland allmänheten och i olika grupper är i det närmaste identiska i den svenska befolkningen.³ Även en jämförelse med Skåne visar på samma mönster för den generella internetanvändningen.⁴

Att vara internetanvändare kan innebära oerhört många olika saker. Nätet utgör arena för alla typer av kommunikation, från personlig kommunikation till mer traditionell masskommunikation. Genom att fråga om människors huvudsakliga syfte med den privata internetanvändningen kan vi i grova drag se vad som lockar på nätet. Måttet är trubbigt och det är inte självklart hur man tänker när man ska skilja informationssökning från exempelvis musik, men det ger oss en bild av hur olika användningsområden förhåller sig till varandra.

Under de år som vi mätt företeelsen har informationssökning och e-post utgjort de stora användningsområdena i Västra Götaland (figur 3). Andra undersökningar stödjer resultatet.⁵ I botten av diagrammet återfinns användningsområden som är typiskt ungdomliga: chat och musik. Nöje i dess vida bemärkelse samt nyheter och inköp återfinns någonstans mittemellan.

Figur 3 Huvudsakliga syften med den privata internetanvändningen, Västra Götaland, 1997-2004 (procent av befolkningen)

Kommentar: Frågan är ej ställd 2002 och 2003.

Mönstren för användningsinriktning i Västra Götaland uppvisar stora likheter med det svenska genomsnittet.⁶ Likheterna med Skåne är också slående med ett undantag. Nyhetsanvändning är ett mer utbrett användningsområde bland invånarna i Västra Götaland jämfört med boende i Skåne – 30 respektive 25 procent av befolkningarna uppger nyheter vara ett av de huvudsakliga användningsområdena för internetanvändning.⁷

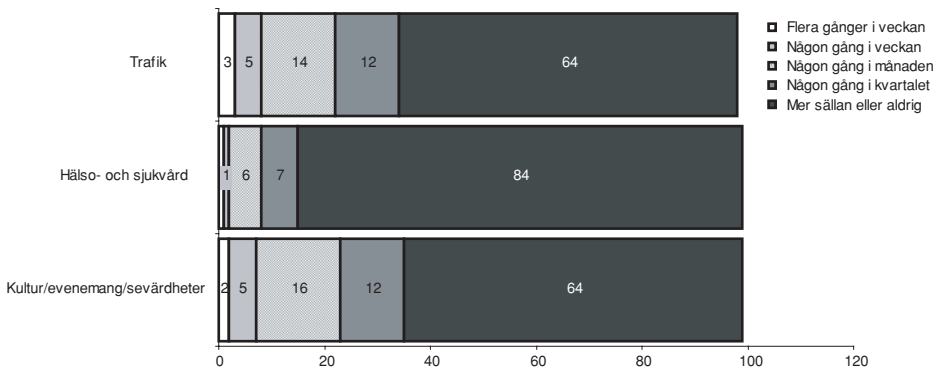
Utöver de användningsområden som beskrivits som typiskt ungdomliga kan man notera ytterligare några skillnader. Nyheter är exempelvis vanligare bland män än bland kvinnor, och också mindre utbrett bland lågutbildade. Samtliga användningsinriktningar ökar med stigande utbildningsnivå och sjunker med stigande ålder. Användningsmönstren speglar tydligt de generella användningsmönster för olika grupper som visats ovan (tabell 1).

Tabell 1 Huvudsakliga syften med privat internetanvändning, i olika grupper, Västra Götaland 2004 (procent av befolkningen)

Syfte	Alla	Kön		Ålder				Utbildning			
		Män	Kv	15-29	30-49	50-64	65-85	Låg	ML	MH	Hög
Informations-sökn.	64	65	64	83	80	66	22	35	72	79	84
Nyheter	28	25	31	42	36	23	9	12	32	37	36
Förströelse, spel	24	23	25	50	27	14	5	13	34	27	20
Musik	18	16	20	50	17	7	1	10	25	22	14
E-post	56	58	53	80	67	53	19	26	61	70	78
Diskussion/ chat	6	5	7	19	5	2	1	3	9	8	5
Beställa varor/ tjänster	25	22	28	39	34	20	5	11	29	32	35
Bankärenden	42	40	43	46	58	43	11	18	43	56	64
Antal svar	3630	1910	1720	730	1164	949	787	991	1116	660	748

Många av de ovan nämnda användningsområdena är breda och kan innefatta en rad olika saker. Informationssökning är ett sådant, där vi har möjlighet att göra en närmare analys inom områdena trafik, hälso- och sjukvård samt kultur. Trafik och kultur är de två som är mest frekvent besökta, men det är ändå en majoritet som sällan eller aldrig söker efter trafik- eller kulturinformation på nätet.

Figur 4 Besök på trafik- hälso och sjukvårds- samt kultursajter, Västra Götalandsregionen, hösten 2004 (procent av befolkningen)

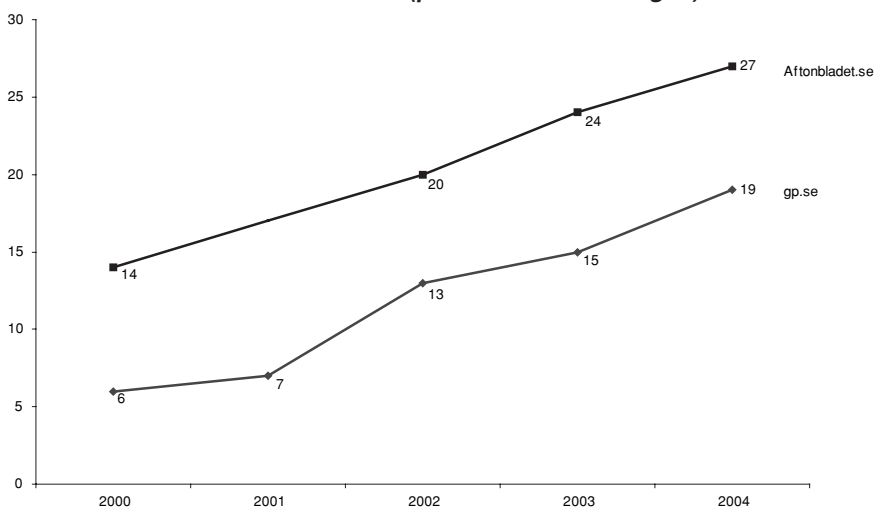
Hälso- och sjukvård är ett mindre frekvent informationssökningsområde. Medan trafik och kultur är sådant som återkommer i många människors vardag med jämna mellanrum kan hälso- och sjukvårdsinformatiön tänkas vara mer förknippat med tillfälliga situationer och därmed inte lika frekvent använt, även om behovet av den här typen av sajter kan antas vara väl så stort när det väl dyker upp.

Användning av olika sajter

Antalet sajter på nätet är ständigt växande och finns inom snart sagt alla områden. Ur ett masskommunikations- och medieperspektiv är det framför allt två typer av sajter som är intressanta att studera: nyhetssajter och offentliga sajter. Inom ramen för Väst-SOM-undersökningen har vi studerat användningen av några olika nyhetssajter samt av den egna hemkommunens och Västra Götalandsregionens sajter.

Bland de allmänna, dagliga nyhetssajterna är Aftonbladet.se den som har störst publik bland befolkningen i länet (figur 5). Det är också den nyhetssajt som har flest besökare i landet som helhet, både när det gäller uppskattad vana och antal unika besökare.⁸ I Västra Götaland har emellertid gp.se – den största regiontidningens sajt – en relativt stor andel besökare. Omkring en femtedel av befolkningen i länet besöker sajten varje vecka. Andelen besökare är betydligt större bland personer som har någon typ av bredbandsuppkoppling till sin dator, och gp.se har också en större andel besökare i Göteborgs kommun än i kranskommuner och övriga länet.

Figur 5 Besök på Aftonbladet.se och gp.se minst någon gång i veckan, Västra Götaland 2000-2004 (procent av befolkningen)

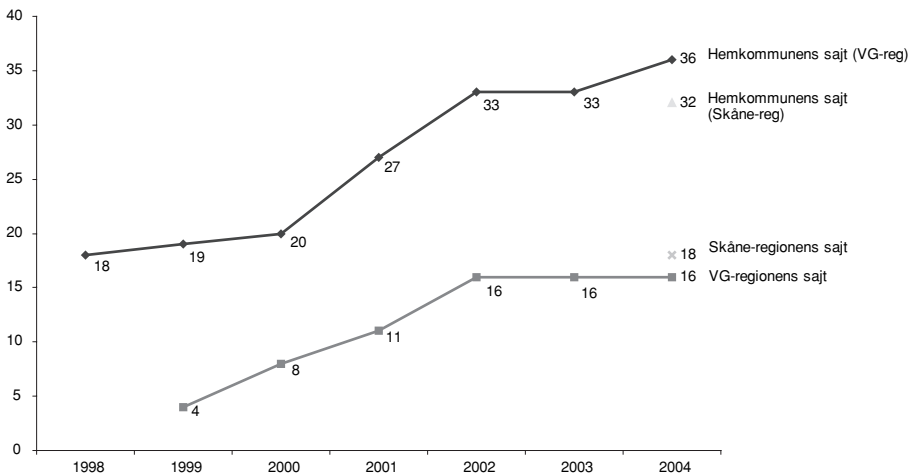
Kommentar: I 2001 års undersökning fanns inte Aftonbladet.se med som svarsalternativ

Användningen av nyhetssajter skiljer sig mellan olika grupper. Användningsmönstren skiljer sig också från de vi känner igen från dagstidningsläsning. Besöken på nyhetssajter minskar med stigande ålder och följer snarare de generella mönster för internetanvändning som beskrivits ovan. Man kan också se en viss ökning för nyhetssajterna med ökad utbildningsnivå. Särskilt tydligt är detta för Göteborgs-Postens sajt, medan Aftonbladet.se har en mer sammansatt publik sett ur ett resursperspektiv.

Nyhetsanvändningen på internet är inte lika utbredd i Skåne som i Västra Götaland. Detta får genomslag även på användningen av enskilda sajter. Aftonbladet.se når en ca hälften så stor andel av befolkningen i syd som i väst – 14 procent jämfört med 27. I jämförelse med gp.se når inte någon av de enskilda morgontidningarnas sajter i Skåne någon större publik, vare sig på läns- eller kommunnivå.⁹

Vi har också möjlighet att se på utvecklingen av invånarnas besök på den egna hemkommunens och på Västra Götalandsregionens sajter. Kommunerna har, mätt i invånarnas självuppskattade besöksvanor, haft en positiv utveckling i stort sett varje år sedan 1998. Omkring en tredjedel av befolkningen i länet besökte någon gång sin kommuns sajt i 2004 års mätning.

Figur 6 Besök på hemkommunens resp. regionens sajt, Västra Götaland 1998-2004 samt Skåne 2004 (procent)

Västra Götalandsregionens sajt har en besöksandel som ligger betydligt lägre – på 16 procent. Sett ur ett medborgarperspektiv är detta förväntade resultat eftersom man kan anta att de flesta har fler anledningar att besöka sin kommun – i verkliga livet och på nätet – än sin region.

Från tidigare års Väst-SOM-undersökningar vet vi också att det framför allt är kommunens information och tjänster som används av besökarna, medan intresset

för att ta kontakt med politiker och tjänstemän, att debattera eller att följa ärenden och beslut är betydligt lägre.¹⁰

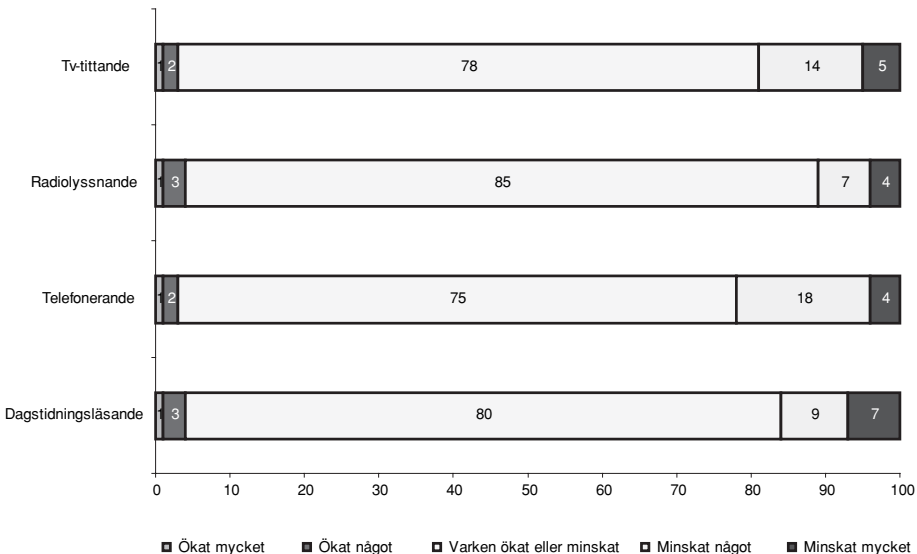
På kommunernas sajter återfinns oftare personer mellan 30 och 50 år och högre tjänstemän. För Västra Götalandsregionens sajt är det framför allt politiskt intresse som avgör besöken och det är de mest intresserade som i störst utsträckning besöker vregion.se. Detta vet vi också är betydelsefullt för användning av andra offentliga sajter som t.ex. riksdag och regering.¹¹

Befolkningen i Västra Götaland liknar även i detta avseende genomsnittsbefolkningen. En jämförelse med Skåne år 2004 visar endast på marginella skillnader som inte är statistiskt säkerställda. Även i Sydsverige är det service och tjänster som lockar på dessa offentliga sajter framför politikerkontakt och debatt.

Nya medier – nya vanor?

Med nya medier följer oftast en diskussion, och inte sällan en rädsla, för vad som ska hända med de gamla. Historien visar dock på mycket små förändringar i ett generellt perspektiv.

Figur 7 *Upplevd förändrad medieanvändning pga internetanvändning, Göteborgsregionen, hösten 2004 (procent av befolkningen)*

Kommentar: Frågan är endast ställd i den ena enkäten, den som går ut till invånare i Göteborgsregionen.

När vi frågar invånarna i Göteborgsregionen hur de själva ser på förändringar i sin medieanvändning svarar de, liksom befolkningen i Sverige, att de inte upplever att det har hänt speciellt mycket. En marginell andel har ökat sin användning av tv-tittande, radio-lyssnande, dagstidningsläsande och telefonerande. En större andel säger sig ha minskat användningen av de traditionella medierna och allra störst är minskningen för telefonerandet. Tv-tittande och dagstidningsläsande upplevs ha minskat mer än radiolyssnande (figur 7).

Det är framför allt ungdomar upp till 30 år som upplever att de minskat sin traditionella medieanvändning. Skillnaderna beroende på utbildningsnivå är mindre än de för ålder, men mönstren är entydiga: det är framför allt högutbildade som anser att användandet av dagstidning, television och telefon har minskat, medan radiolyssnandet påverkats lika oberoende av utbildning.

Att uppleva en förändring är inte nödvändigtvis samma sak som att en förändring verkligen har ägt rum, eller att den gått i förväntad riktning. Vi kan illustrera detta genom att visa på läsningen av morgontidning på papper och på web i Göteborgsregionen, där regionala Göteborgs-Posten når runt 65 procent och tidningens sajt gp.se, som visats, 20 procent (tabell 2).

Tabell 2 Regelbunden, sporadisk samt ingen läsning av Göteborgs-Posten respektive gp.se, Göteborgsregionen, 2000 och 2004 (totalprocent)

		Läsning av gp.se per vecka					
		2000			2004		
		Minst 3 dgr	Mer sällan	Aldrig	Minst 3 dgr	Mer sällan	Aldrig
Läsning av Göteborgs-Posten per vecka	Minst 4 dgr	2 %	17 %	32 %	3 %	19 %	23 %
	Mer sällan	1 %	10 %	23 %	2 %	11 %	16 %
	Aldrig	0 %	1 %	14 %	0 %	4 %	22 %

Antal svarande: År 2000: 2000 personer, år 2004: 2.963 personer.

Här kan man skönja vissa förändringar som innebär att läsningen av papperstidningen Göteborgs-Posten har minskat, både vad gäller regelbundna och mer spo-

radiska läsare. Minskningen är större i den här analysen där de ingår som har svarat på båda frågorna, en analys av GP-läsningen frånsett användningen av gp.se visar på en mindre förändring. Andelen som besöker gp.se har ökat något, men framför allt är det, mätt på det här sättet, en större andel som varken läser GP eller gp.se. Här finns anledning att misstänka att gratistidningen Metro, som etablerades i Göteborg 1998, fått en ökad betydelse.¹²

Den nya tekniken, här exemplifierad med internet, har fått allt större betydelse för allt fler inom en rad olika områden. Ännu så länge kan man inte påstå att internettekniken hotar traditionella verksamheter. Men vi ska samtidigt ha i minnet att tekniken och innehållet utvecklas, inte minst på mobiltelefonsidan, under tiden som mognaden hos befolkningen också ökar och öppnar för nya användningsmönster sett i ett lite längre tidsperspektiv.

Noter

¹ Jfr Rogers diffusionsspridningsteori, Rogers (1995).

² PTS-rapport 2005:8.

³ Jfr Bergström (2005a).

⁴ Bergström (kommande).

⁵ Jfr Nordicom-Sveriges Internetbarometer 2004 (2005), SCB (2004), Svenska och Internet 2003 (2004).

⁶ Bergström (2005a).

⁷ Jfr. Bergström (kommande).

⁸ Jfr Bergström (2005b).

⁹ Bergström (kommande).

¹⁰ Bergström (2004a); *Den offentliga sektorns service på Internet*.

¹¹ Jfr Bergström (2004a; 2004b).

¹² Jfr. Wadbring (2005).

Referenser

- Bergström, Annika (2004a) "De nya medieformerna och demokratin". I Nilsson, Lennart (red) *svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 35.
- Bergström, Annika (2004b) "Internet, journalistik och demokrati". I Nord, Lars och Strömbäck, Jesper (red) *Medier och demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Bergström, Annika (2005a) *nyhetsvanor.nu. Nyhetsanvändning på internet 1998 till 2003*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2005b) "Den fjärde vägen". I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 36.
- Bergström (2006). Internetvanor i Skåne. I Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet, SOM-rapport nr 38.
- Den offentliga sektorns service på Internet*. PM från Statskontoret 2003-12-18. Internetbarometern 2004 (2005).
- PTS-rapport 2005:8.
- Rogers, Everett M. (1995). *Diffusions of Innovations*. New York, Free Press.
- SCB (2004) Privatpersoners användning av datorer och Internet 2003. Stockholm: Statistiska Centralbyrån.
- Svenskarna och Internet 2003* (2004) Gävle: World Internet Institute,
- Wadbring, Ingela (2005) *Strukturer och kulturer*. I Bergström, Annika; Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Nypressat. Ett kvartssekel med svenska dagstidningsläsare*. Göteborg: JMG, Göteborgs universitet.

RÖR INTE VÅRT AKUTSJUKHUS

ULRIKA ANDERSSON

Sjukvård är ett ämne som berör och upprör många människor, oavsett om de är kommunpolitiker, sjukvårdanställda eller vanliga medborgare. Sjukvården har de senaste tio åren blivit en av de viktigaste samhällsfrågorna för svenska folket. I början av nittioalet uppgav ca 20 procent att de såg sjukvård som en viktig samhällsfråga, motsvarande siffra 2004 var 33 procent.¹ Även liknande undersökningar som gjorts i Västra Götalandsregionen åren 1998–2004 har visat att sjukvård är den fråga som anses viktigast inom regionen. 1998 angav 25 procent att detta var den viktigaste frågan, en siffra som år 2004 hade ökat till 35 procent.² Sjukvård är ett område med hög prioritet hos befolkningen, vilket inte minst märks vid hot om nedläggningar då reaktionerna ofta är starka. Och just reaktionerna på ett förslag om strukturförändringar av akutsjukvården i Västra Götalandsregionen är vad följande kapitel handlar om.

Drygt 90 procent av Västra Götalandsregionens totala verksamhet och budget ligger inom hälso- och sjukvårdens område. Det övergripande ansvaret har regionfullmäktige tillsammans med regionstyrelsen, där beslut om strategier och utvecklingsplaner fattas.³ Till regionstyrelsen finns ett hälso- och sjukvårdsutskott knutet som fungerar som beredning till regionstyrelsen och fullmäktige i frågor som rör regionens sjukvård. Utöver utskottet finns tolv lokala hälso- och sjukvårdsnämnder som ansvarar för att på lokal nivå definiera sjukvårdsbehovet, för att sedan ange vilket vårdbehov som finns i fråga om primär-, tand- samt sjukhusvård.

Den 19 februari 2003 gav Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvårdsstyrelse i uppdrag åt regionens sjukvårdsdirektör att ta fram ett förslag till struktur- och verksamhetsutveckling för regionens framtida vård. Syftet var att bättra tillgodose vårdbehoven, förbättra tillgängligheten till den vård som behövs ofta, garantera kvalitet och säkerhet, förbättra samarbetet mellan olika vårdgivare, säkra personalförsörjning, samt öka kontrollen över ekonomin och begränsa kostnaderna till de ramar som politikerna lagt fast.⁴ Ett inriktningsförslag presenterades i oktober 2003 vilket redan då uppmärksammades i lokala medier på de orter där man befarade att eventuella nedskärningar skulle göras, däribland Lidköping och Uddevalla. Förslaget antogs av hälso- och sjukvårdsstyrelsen den 9 december 2003 och av regionstyrelsen den 20 januari 2004, men återremitterades med minsta möjliga marginal i regionfullmäktige den 3 februari. Ytterligare en runda i de olika politiska instanserna följde, där hälso- och sjukvårdsstyrelsen godkände det reviderade förslaget den 18 februari, regionstyrelsen den 24 februari och slutligen regionfullmäktige efter ett extrainkallat möte den 1 mars. Två dagar senare presenterade strukturarbetsgrup-

pen ett mer detaljerat utvecklingsförslag. För Lidköpings och Uddevallas del innebär det att den planerade sjukvården skulle öka, medan delar av akutsjukvården skulle minska genom en förflyttning av resurser till Kärnsjukhuset i Skövde respektive Norra Älvsborgs Länssjukhus.⁵ Med förslaget väcktes en intensiv debatt på de båda orterna. Ett slutgiltigt förslag presenterades den 22 april, vilket godkändes i regionstyrelsen i mitten av maj. En dryg månad senare fick hälso- och sjukhuscheferna i uppdrag att göra konsekvensbeskrivningar av förslaget, varefter regionfullmäktige den 14 september 2004 beslutade att anta utvecklingsstrategin för hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen.⁶

Hösten 2004 gjordes en undersökning av hur debatten kring strukturförslaget såg ut i de båda orternas lokala morgonpress, *Nya Lidköpings-Tidningen* samt *Bohuslänningen*.⁷ Följande kapitel bygger på huvudresultaten från studien. Materialet består av pressklipp från Västra Götalandsregionens informationsavdelning, där den mest intensiva perioden av debatten valts ut för granskning. För Lidköping innebär det januari-april 2004 och för Uddevalla januari-juni 2004.⁸

De frågor som undersökts är vilka aktörer som dominerar debatten, hur argumentationen ser ut samt om frågan belyses ur ett lokalt eller regionalt perspektiv. Aktörerna utgör allt från lokala och regionala politiker, till sjukhusanställda och vanliga medborgare. Argumenten har delats in i sådana som bygger på kritik av strukturförslaget samt sådana som försvarar förslaget. Såväl ledarartiklar, insändare/debattartiklar som nyhetsartiklar har granskats i syfte att få en så heltäckande bild som möjligt av situationen. Om fokuseringen enbart legat på nyhetsartiklar hade t.ex. tidningens egna kommentarer fallit bort, då de i huvudsak förekommer på ledarsidorna. Likaså tenderar allmänheten att ta ett större utrymme på insändarsidorna än på nyhetssidorna, varför också detta material är viktigt att beakta.⁹

Följande kapitel avser att spegla hur situationen i de två orterna såg ut i ett medieperspektiv. Inledningsvis görs en kortare genomgång av *Nya Lidköpings-Tidningens* respektive *Bohuslänningens* rapportering om krisen kring Lidköpings och Uddevallas akutsjukhus. Därefter görs en jämförelse mellan tidningarna utifrån aspekter som argument, aktör samt perspektiv, följt av en kort slutdiskussion.

Nya Lidköpings-Tidningen och akutsjukhuset i Lidköping¹⁰

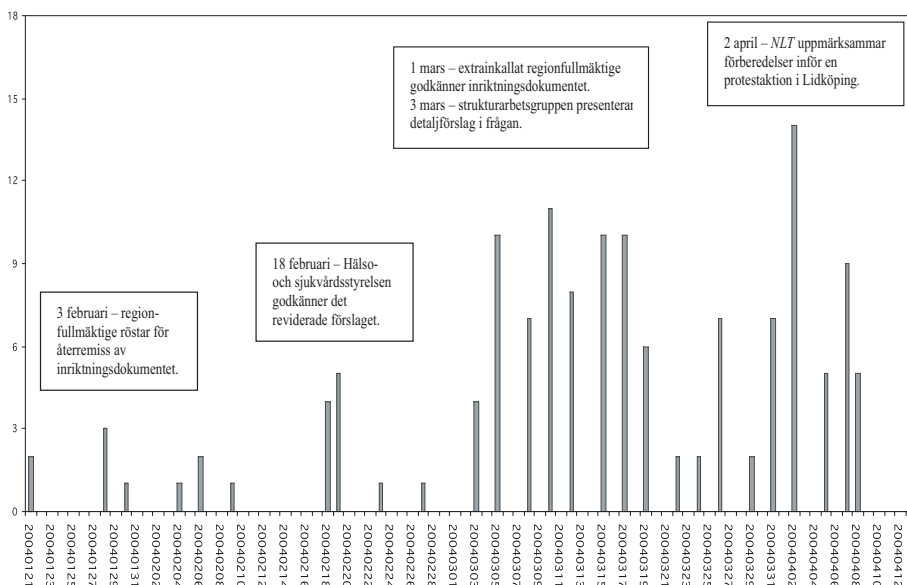
De första inslagen i *Nya Lidköpings-Tidningen* som rör strukturförslaget återfinns i oktober 2003, då representanter från lokala partier går samman för att bilda ett nätverk för att rädda sjukhuset. I mitten av november följer en rad debattinlägg och nyhetsartiklar som en konsekvens av en sjukhusdebatt mellan regionpolitiker, allmänhet, anställda och kommunpolitiker, och i början av december förekommer enstaka artiklar med anledning av att protestlistor har upprättats.

En intensifiering av debatten börjar den 21 januari 2004 då tidningen rapporterar om kommunpolitiker Bertil Jonssons (m) uppmaning till allmänheten och politiker att kämpa för akutsjukhuset på ett möte i kommunfullmäktige. En vecka

senare skriver tidningen att klinikchefer på Sjukhuset i Lidköping (SiL) fått i uppdrag att lägga fram ett förslag om framtiden, något de anser föregriper den föreliggande utredningen.

Inriktningsförslaget återremitterades i början av februari i regionfullmäktige, vilket i en nyhetsartikel den 4 februari uppfattas som tillfredsställande av kommun- och regionpolitikern Carin Lexmon (m) och regionpolitikerna Claes-Göran Borg (v) och Göran Larsson (mp). Några dagar senare publicerar tidningen röstresultat för de Skaraborgspolitiker som deltagit i beslutet om en återremiss.

Figur 1 Antal artiklar om strukturförslaget i Nya Lidköpings-Tidningen, januari-april 2004

Den 18 februari påbörjas en upptrappning av diskussionen på tidningens debatt- och insändarsidor, där delar ur allmänheten kritiserar strukturomvandlingsförslaget och enskilda politikernas agerande. Regionrådet Hasse Andersson (s) utsätts för skarp kritik av kommunpolitikern Petter Böckman (m): ”Jag läste om dig i måndagens NLT. Det är förfärligt hur dumma en del människor kan vara, att skälla på dig med kraftord, du som är en sådan trevlig kille! Och du som jobbar så hårt för att bevara vårt fina sjukhus i Lidköping. För det gör du väl, Hasse?”

Hälso- och sjukvårdsstyrelsens beslut att anta det reviderade inriktningsdokumentet uppmärksammas dagen därpå i flera nyhetsartiklar. Företrädare för folkpartiet, moderaterna och miljöpartiet anser att förändringen är ett steg i rätt riktning, även om de båda sistnämnda tillsammans med sjukvårdspartiet valt att reservera sig

mot beslutet. De ser hellre mindre och mer fristående enheter i vården och vänder sig därför mot de specialiserade och centraliserade sjukhus som förslaget bygger på. På debattsidan besvarar Hasse Andersson (s) Petter Böckmans (m) påhopp och hävdar att förslaget syftar till att prioritera den nära sjukvården. Monica Selin, kristdemokratiskt regionråd, kritiserar s-fp-c-majoriteten för att inte vilja lyssna på de åsikter som förs fram av allmänhet, personal och experter, och menar att remissrundan bara fungerar som ett spel för gallerierna.

Den 3 mars presenteras detaljförslaget om den framtida vårdstrukturen, vilket uppmärksammas på nyhetsplats. Ett extrainkallat regionfullmäktige som ägt rum ett par dagar tidigare refereras och en rad regionpolitikerns syn på frågan tas upp. Moderaternas regionråd Mikael Cederbrant anser att förslaget leder till fortsatt stordrift, och menar istället att sjukvårdsstrukturen borde utgå från den enskilde medarbetaren och patienten, vilket bara kan ske om enheterna minskas i storlek. Annelie Stark, socialdemokratisk regionpolitiker, betonar att utvecklingen måste gå mot att akut och planerad vård skiljs åt, för att på så sätt öka tillgängligheten, säkerheten, arbetsmiljön och de ekonomiska resurserna. Monica Selin (kd) kritiserar majoriteten för att forcera förslaget och för att representera en centralistisk syn på vården. Kristdemokraterna vill istället eftersträva självständiga sjukvårdsenheter. Debattsidan domineras av två inslag från kristdemokraterna där decentraliseringen av vården samt kostnaderna för det extrainsatta mötet tas upp.

Nya Lidköpings-Tidningen bidrar den 5 mars med ett eget inslag i debatten, en ledarartikel där man hävdar att socialdemokraterna och deras "lydpartier" i regionen, folkpartiet och centern, "driver sjukhusfrågan mot något som i det närmaste kan bli en total ödeläggelse". Detaljförslaget liknas vid en avrättning och Skaraborgs sjukhuschef Sten Axelsson kritiseras för att vilja föra över allt mer av sjukvårdsresurserna till KSS i Skövde. Även bristen på konsekvensbeskrivningar kritiserar, liksom regionrådet Eva Erikssons (fp) agerande i frågan.

Från allmänhetens sida höjs på insändarsidan röster för att slopa regionen, och regionpolitikerna Hasse Andersson (s) och Eva Eriksson (fp) kritiserar för att sakna kunskaper om det område de uttalar sig om. De föreslås därför ge sig ut och arbeta ett år inom vården innan de fattar beslut om hur framtidens vårdstruktur bör se ut.

Akuten förlorar sin säkerhet (NLT 040305)

På nyhetsplats beskriver akutpersonal från Lidköpings sjukhus den 5 mars de ökade medicinska risker som kan bli aktuella vid en nedläggning. Akutmottagningens vårdchef anser att förslaget förbiser de lokala förutsättningarna och hävdar att den viktiga vardagsvården måste vara lättillgänglig för invånarna. I anslutning till artikeln intervjuas elva kommunpolitiker från olika partier om deras åsikt i frågan. Nästan alla uppmanar Lidköpingsborna att protestera för att förhindra att förslaget går igenom. Också projektledare Daniel Holmdahl ges möjlighet att uttala sig. Han

hävdar att en åtskillnad mellan akut och planerad vård kommer att ge mer vård för pengarna. Färre akutsjukhus ska kompenseras genom ökat samarbete mellan sjukhusen och riskerna med längre transportsträckor ska förhindras genom utvecklingen inom ambulanssjukvården, där fler insatser kan göras redan i ambulansen.

Ett av de dominerande inslagen under perioden är personalens syn på frågan. Den 8 mars intervjuas två sköterskor från SiL som båda lyfter fram de medicinska riskerna med en eventuell nedläggning av akuten. Den utökade restiden tas upp som ett argument i frågan. Personalen hävdar att också den planerade vården kommer att inskränkas om akutmottagningen försvinner. Den politiska ledningen har inte förstått hur komplext problemet egentligen är, vilket enligt en sköterska beror på att regionen har haft ”duktiga tjänstemän som duperat dem”.

Sjukhuschef med farliga förebilder (NLT 030310)

Den 10 mars liknar tidningens ledarskribent de båda huvudansvariga bakom strukturförslaget vid den amerikanska maffian. Ledaren återges här i sin helhet:

Det är två tjänstemän som är arkitekterna bakom förslaget att rasera sjukvården i Västra Skaraborg och Bohuslän. Johan Calltorp, 56, kommer från Stockholm och veckopendlar till Skövde, Daniel Holmdahl, 62, bor i Hunnebostrand.

I ett idolporträtt i en kvällstidning får man veta vad de inspirerats av. Johan Calltorp har sett "Gudfadern I" tre gånger det senaste halvåret. Det är den bästa film som gjorts om maffian och väl värd att ses tre gånger.

Men man ska betänka att den amerikanska maffian en gång hade sin grogrund i att försvara de utsatta italienska invandrarna i ett rättssystem som inte fungerade för dem (framgår om man ser tvåan). Sedan spårade det ur. Maffian blev maktfullkomlig och gjorde allt av egenintresse. Det som gynnade dem själva var riktmärket. Kanske något att begrundas för Johan Calltorp. Man kan heller inte låta bli att dra på munnen när man ser att hans senast lästa bok är "Tänkt inte med hjärtat" av Gusti Stridsberg. Vi tror honom.

Den senaste boklen Daniel Holmdahl läst är "Slaget om Stalingrad". Det borde stämma honom till eftertanke. Är det något man lär sig av den är det att en beslutsam befolkning med uthållighet och vilja kan besegra världens brutalaste maktapparat.

Debatt- och insändarsidorna domineras under perioden till stor del av inslag från allmänheten. Den ökade otrygghet som en nedläggning av Lidköpings akutsjukhus skulle förorsaka såväl patienter som anhöriga tas den 10 mars upp av signaturen ”anhörig”, som menar att den långa resvägen till Skövde kommer att ställa till stora problem. En annan insändare tar fasta på att omorganisationen bör vänta till nästa val, då väljarna själva kan besluta om det förslag som tagits fram.

Dags att avveckla landstinget (NLT 040310)

Representanter från personalen vid medicinkliniken på SiL kritiserar den 10 mars regionens politiska ledning och det maktbegär dessa personer drivs av:

Det sägs att vi har demokrati i Sverige och några månader innan det är val verkar demokratin fungera. Politiker går ut bland folket och talar om vad de vill arbeta för, de lyssnar och tycker att de presumtiva väljarna har kloka åsikter. Vissa landstingspolitiker vågar till och med ge löften. Till exempel att man inte kommer att stänga BB på sjukhuset i Lidköping eller att sjukhuset i Lidköping över huvud taget inte ligger i riskzonen när det gäller neddragningar. I sin naiva tilltro på att det som de säger kommer att gälla, går man och röstar.

Efter valet blir förhållandet ett annat. Då går politikerna ihop över partigränserna för att få Makten. Att inneha Makten verkar innebära att man som politiker under mandatiden kan sitta på en piedestal och se ner på sina väljare. De personer som politikerna innan valet lyssnade till och som betraktades som kloka har efter valet nästan degraderats till idioter, eftersom "vi inte föstår [sic.] vårt eget bästa". Detta till följd av protester när löften har brutits. Diktatur betyder att en person eller en grupp av personer har all makt. Folket är maktlöst utan möjlighet att kunna påverka.

Projektledningen får skarp kritik, bl.a. för att akuttransporterna kommer att öka, vilket går mot regionens miljöpolicy, liksom för att kostnaderna för vården inte kommer att försvinna med en nedläggning utan förskjutas till andra sjukhus. Personalen föreslår att regionen avvecklas och att ansvaret för vården läggs över på socialstyrelsen.

Sjukvårdspartiets kommun- och regionpolitiker Gertrud Spännare står samma dag för ett bidrag till debattsidan, där regionens politiska majoritet, i synnerhet Eva Eriksson (fp) och Annelie Stark (s), kritiseras.¹¹ "Den hemska sanningen är att regionens politiska majoritet inte bryr sig ett skvatt om vad deras väljare egentligen tycker. Den politiska majoriteten har inte heller på något vis tagit hänsyn till de synpunkter som vi skaraborgare framfört." Spännare hävdar att måttet nu är rågat: "I kommunallagen står det att ingen högre makt skall finnas än folkets. Därför måste vi i Lidköpings närområde än en gång visa var vi står. Det är dags för den sista striden för vårt stolta sjukhus – och denna gång ska vi vinna. Punkt!"

Samtidigt försvarar projektledare Daniel Holmdahl och sjukhusdirektör Sten Axelsson förslaget i en debattartikel. De betonar att syftet är att skapa en bättre och tryggare vård och att den debatt som hittills förts bygger på missförstånd och felaktiga argument. Det är enligt de båda fel att peka ut en viss patientkategori som vinnare eller förlorare, liksom att redan nu döma ut en viss verksamhet. Det garanteras vidare att omstruktureringen kommer att ske utan att patienternas säkerhet äventyras.

Låt Lidköping ha vind i seglen (NLT 040312)

Även den 12 mars är debatten kring strukturförslaget intensiv. Två regionpolitiker från miljöpartiet debatterar den forcering av förslaget som pågår i regionfullmäktige. Den framtida läkarförsörjningen och servicen till allmänheten tas upp som motargument. Lidköpings köpmannaförening vädjar till alla inblandade beslutsfattare att inte ”döda vår region och dess innevånare”, utan låta staden även fortsättningsvis få ha vind i seglen. Det stora flertalet insändare och debattartiklar som återfinns i tidningen under januari till april 2004 är i stor utsträckning negativa till förslaget. Exempel på ett försvar finns dock den 12 mars. Ordföranden i Hälso- och sjukvårdsnämnd nr 9, Bengt Andersson (c), hävdar att problematiken inte ligger i den enskilda arbetsprestationen utan i att vårdens organisation och struktur är gammal och inte har anpassats efter samhällets förändringar. Den åldrande befolkningen, utvecklingen inom medicinska och medicinsktekniska områden samt ökade krav och begränsade resurser gör därför en strukturuomvandling nödvändig.

Ett försvar av förslaget förekommer även på nyhetsplats den 15 mars då Lena Blomgren (s), kommunpolitiker samt ersättare i styrelsen för Skaraborgs sjukhus, kritiserar läkarna för att överreagera. Eftersom förslaget ännu är på remiss, tror Blomgren inte att slutförslaget kommer att bli så farligt. Fokus bör istället ligga på alla de som står i kö och i dagsläget inte kan få vård. *NLT* kritiseras för att ge en ensidig bild i frågan och därmed oroa allmänheten i onödan. Huvudargumentet är att tidningen väljer att fokusera på kritikerna istället för att ge en nyanserad bild av läget.

Den 31 mars berättar *Nya Lidköpings-Tidningen* om den alternativa handlingsplan som sjukhusledningen för SiL på eget initiativ arbetat fram. Ledningen anser inte att det befintliga förslaget stämmer överens i mål och medel när det gäller Lidköpings sjukhus, vilket får konsekvensen att man inte kan garantera den medicinska säkerheten. I det egna förslaget ges möjlighet att säkra både närsjukhuset och uppdraget att korta köerna, även om servicen nattetid kommer att begränsas. Regionråden Annelie Stark (s) och Kent Johansson (c), båda skaraborgspolitiker, uttalar sig positivt om sjukhusets förslag och bedömer det som både kreativt och konstruktivt. Också två kommunalråd från Lidköping anser att sjukhusets kompromiss är bättre än det förslag strukturutredningen lagt fram, även om man inte är positivt inställda till centraliseringstanken. De båda uppmanar allmänheten att delta i den demonstration som ska äga rum några dagar senare.

Protestmarsch på Nya stadens torg (NLT 040402)

Den 5 april planeras en större demonstration för bevarandet av akutsjukhuset, vilket uppmärksammas i *Nya Lidköpings-Tidningen* den 2 april. Nätverket för Lidköpings akutsjukhus, med kommunpolitiker, ideella organisationer, kyrkan och representanter från det lokala näringslivet i spetsen, hoppas genom demonstrationen

kunna visa regionpolitikerna att man vill ha kvar akutsjukhuset. Representanterna uppfattar det som ett svek att politikerna i valrörelsen lovade att bevara av sjukhuset, men att de därefter lagt ned BB och nu även är ute efter akutmottagningen. Vid en högstadieskola i Lidköping har en grupp elever startat en namninsamling till förmån för sjukhuset. Ungdomarna säger att det är deras framtid det handlar om och att resultatet för Lidköping enbart kommer att bli negativt om jobben försvinner och människor väljer att flytta därifrån. Carin Lexmon (m) berömmar elevernas agerande och menar att ”det här är demokrati när den fungerar som bäst”.

Delar ur allmänheten tillfrågas den 5 april om de tänker delta i kvällens demonstration och nästan samtliga svarar ja. Själva demonstrationen, med ca 10 000 deltagare, omskrivs två dagar senare, där företrädare från näringsliv, vård, idrottsföreningar och kyrkan argumenterar mot strukturförslaget. Ökad otrygghet, minskad service, negativa effekter för den lokala näringslivsstrukturen nämns som orsaker att riva upp förslaget. Tidningens bilder visar plakat med texter som ”Rädda akutsjukhuset”, ”Det handlar om sekunder mellan liv o död” och ”Låt Stenen falla. Akutvård åt alla!”. På insändarplats kritiserar Gertrud Spännare (sjukvårdspartiet) regionledningen. Om de styrande alls anser sig vara det minsta av befolkningsföreträdare måste de enligt Spännare ändra det beslut som de tidigare varit med om att ta. Regionrådet Roland Andersson (s) kallas patetisk och kommunpolitikern Kjell Hedvall (s) kritiseras för att inte ha slagit näven i bordet tidigare.

Efter demonstrationen i början av april avtar rapporteringen. Den 23 april berättar tidningen att projektledningen med Daniel Holmdahl i spetsen lämnat in ett reviderat och definitivt tjänstemannaförslag till politisk behandling, där delar av sjukhus-ledningens eget förslag finns med. Det nya förslaget innebär att viss akut-sjukvård kommer att finnas kvar i Lidköping. Från sjukhusets håll ses både glädjeämnen och besvikelse i förslaget. Man sätter framöver sitt hopp till den politiska behandlingen när det gäller de slutgiltiga resultaten av förslaget. Därmed rundas debatten och rapporteringen kring nedläggningshotet mot akutsjukhuset i Lidköping av.

Bobusläningen och akutsjukhuset i Uddevalla

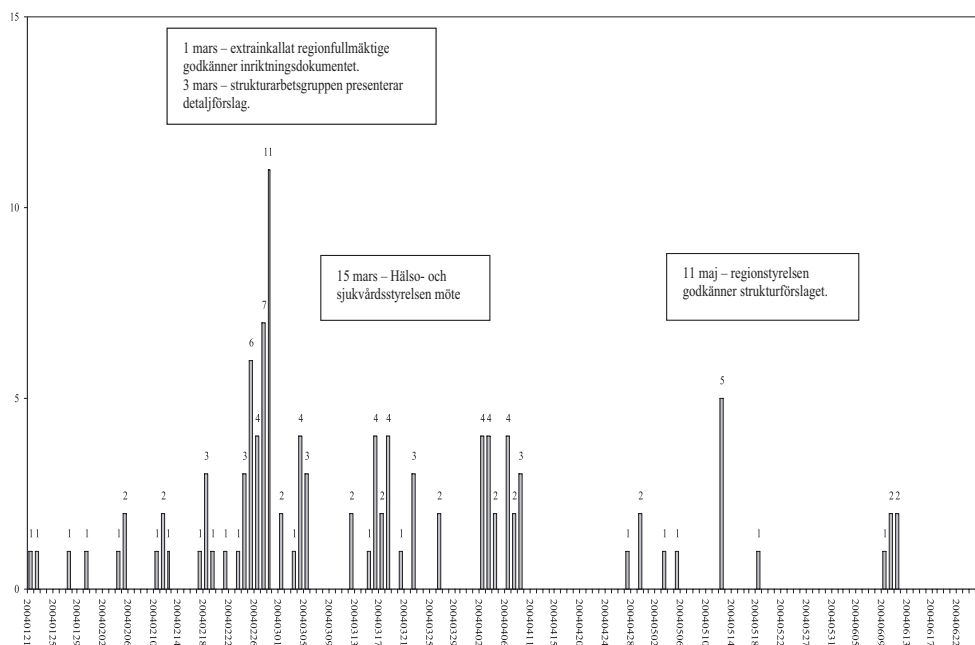
Liksom i *Nya Lidköpings-Tidningen* börjar *Bobusläningen*s rapportering om det analkande strukturförslaget redan hösten 2003.¹² Rapporteringen ökar dock med början den 21 januari 2004, då ett antal regionpolitiker ställer sig tveksamma till det strukturförslag som projektgruppen tagit fram. Miljöpartiets regionråd Stefan Kristiansson ser det som negativt ur en demokratisynpunkt att heltidspolitiker i de lokala hälso- och sjukvårdsnämnderna ska få mer att säga till om, medan kristdemokraternas regionråd Monica Selin ställer sig frågande till förslaget att minska akutsjukvårdens lokala förankring. Sjukvårdspartiets J O Gustafsson anser att mindre sjukhus är bättre och mer kostnadseffektiva än stora och ställer sig tveksam till

centraliseringstanken. Sjukvårdspartiets gruppordförande Susanne Aronsson hävdar den 27 januari att det är vansinnigt att stänga akuten i Uddevalla och sedan tro att den kan ersättas av ambulanssjukvården.

Den 4 februari rapporterar *Bohusläningen* att ärendet om akutsjukhuset blivit återremitterat i regionfullmäktige. Dagen därpå intervjuas ordföranden i Norra Bohusläns hälso- och sjukvårdsnämnd, Roland Karlsson (fp), som gått emot det egna partiet genom att rösta för en återremiss. Han anser att man första måste se över primärvården innan man tar ställning till hur länsjukvården ska förändras. På sjukhuset i Uddevalla uttrycks glädje över att förslaget har återremitterats och Roland Karlsson agerande beröms.

De politiska turerna kring beslutsfattandet tas upp igen den 10 februari då tidningen konstaterar att regionens politiska majoritet tänker få igenom förslaget trots att det återremitterats under senaste regionfullmäktigemötet. Majoritetens beslut att skicka tillbaka förslaget till fullmäktige utan förändringar tas även upp dagen därpå, då representanter från oppositionen ställer sig kritiska till att majoriteten valt att inte föra en öppen diskussion med övriga partier. Kristdemokraternas regionråd Monica Selin menar att de styrande partierna försöker föra väljarna bakom ljuset, och moderaternas Ulrik Nilsson beklagar att majoriteten inte tar emot oppositionens utsträckta hand.

Figur 2 Antal artiklar om strukturförslaget i Bohusläningen, januari – juni 2004

Sjukvårdspartiets gruppleddare Susanne Aronsson kritiserar i en insändare den 18 februari regionens politiska ledning för att demolera den bohuslänska sjukvården med strukturförslaget. Hon uttrycker farhågor om att majoriteten redan i förtid kommer att stänga Uddevallas akut i besparingssyfte. I tidningens ledarartikel frågas varför det är så bråttom med omorganisationen av vården. Likaså ifrågasätts om det verkligen är en satsning att stänga flera akutmottagningar i regionen: ”Hur kan man få detta till en förändring till det bättre för medborgarna i Bohuslän och i regionen som helhet?”

I en nyhetsartikel den 21 februari kritiserar överläkare vid Uddevalla sjukhus förslaget att dela upp planerad och akut vård på olika sjukhus. De menar att det aldrig har bevisats att en sådan förändring skulle ge ekonomisk vinst eller effektivare vård. Överläkare Lars Karlsson säger att sjukvård inte är produktionsenheter som kan flyttas lika enkelt som i industrin, utan att det får stora konsekvenser både ifråga om medicinsk säkerhet och arbetsmiljö. Två dagar senare sluter representanter från delar ur näringslivet i Uddevalla upp bakom protesterna mot strukturförslaget. Den starka trafikgenomströmningen i Bohuslän används som argument för att bevara akutsjukhuset och man framhåller även Uddevalla sjukhus som en av stadens viktigaste samhällsfunktioner.

Rör inte vårt akutsjukhus (Bn 040224)

Den 24 februari startar *Bohusläningen* en kampanj för att rädda akutsjukhuset i Uddevalla, då man inte anser det rimligt att all sjukvård samlas i Västergötland medan Bohuslän blir utan:

För Bohuslän och Uddevalla är det här en ödesfråga. När tidningens grundare Ture Malmgren startade Bohusläningen år 1878 så formulerade han bland annat att Bohusläningen ska vara ”En skiltvakt som då och då ropar; I gevär!” Just nu är läget ”I gevär!”. Därför vidtar Bohusläningen denna unika åtgärd att stötta kravet på att rädda Uddevalla sjukhus.

I samband med ledarartikeln finns en lista som läsarna uppmanas att skriva på och skicka in för att protestera mot nedläggningsshotet. I ytterligare en ledarartikel publicerad samma dag kritiserar regionledningen för den brådska som råder kring strukturförslaget, särskilt som politikerna planerar ett extrainsatt möte i regionfullmäktige som enligt tidningen kostar drygt 600 000 kronor. ”Det är alldeles uppenbart att politikerna vill ha ett så snabbt beslut som möjligt om vårdstrukturen. Och då får det kosta nästan vad som helst – trots att det är ont om pengar.” Slutatsen dras att politikerna vill undvika ytterligare debatter, eftersom de inte tror sig klara en öppen diskussion i frågan. Skribenten anser även att det i det närmaste är hyckleri av regionrådet Roland Andersson (s) att försvara extramötet med att demokrati får kosta.

Daniel Holmdahl, projektledare för utredningen, berättar den 25 februari att viss akutsjukvård kommer att finnas kvar i Uddevalla. Samtidigt riktar han tillsammans med regionstyrelsens ordförande Roland Andersson (s) kritik mot att *Bohusläningens* ledarskribent Jan Gerd och chefredaktör Tommy Hermansson öppet gått ut och tagit ställning mot strukturförslaget. Trots att artikeln inte är någon ledare eller krönika skriver tidningens journalist att ”det är uppenbart att majoritetspartierna med stöd av både v och mp i regionen vill lägga lock på den debatt som *Bohusläningen* startade på ledarsidan om NU-sjukvårdens framtid”.

Maktmissbruk och människoförakt (Bn 040227)

Regionråden Eva Eriksson (fp), Annelie Stark (s) och Kristina Jonäng (c) besvarar den 28 februari ledarskribenten Jan Gerds kritik mot beslutsgången kring struktur- och verksamhetsutvecklingen i regionen. De förklarar att det under hösten 2003 genomfördes en bred diskussion om förslaget där över 100 remissinstanser från sjukhus, pensionärsorganisationer, patientorganisationer och fackliga organisationer fick yttra sig om den framtida sjukvården i regionen. Vidare skriver de tre att den politiska majoriteten, till skillnad från vad oppositionen och tidningen tycks tro, inte har ett färdigt förslag eller en hemlig agenda, utan att det slutgiltiga förslaget är lika okänt för majoritetens politiker som för oppositionen. Jan Gerd ifrågasätter i anslutning till insändaren var demokratin finns i den process man nu befinner sig i och hävdar att politikerna inte vill ha en öppen diskussion om sjukvårdsstrukturen.

Den 27 februari har tidningen en extra insändarsida med anledning av debatten kring strukturförslaget. En sjuksköterska från Uddevalla sjukhus poängterar att det inte är enkelt att skilja mellan akut och planerad vård. En stängning av Uddevallaakuten skulle medföra att delar av den planerade vården inte kan utföras samt att en flyttning till Norra Älvsborgs Länssjukhus (NÄL) skulle medföra utbyggnadsbehov, d.v.s. ökade kostnader. ”En liten Uddevallabo nere på marken” tackar tidningen för dess engagemang i frågan och hävdar att NÄL aldrig borde ha byggts liksom att regionsammanslagningen aldrig borde ha genomförts. Den politiska processen kallas maktmissbruk och regionpolitikerna anklagas för att ge uttryck för människoförakt. I en annan insändare uppmuntras befolkningen att protestera och Roland Anderssons (s) uttalande om att de som protesterar inte vet vad de protesterar mot, kritiserar hårt: ”Så vi, den breda massan, är alltså helt ovetande, rent av omyndigförklarade?”, undrar skribenten och frågar sig om vi lever i en demokrati eller diktatur.

Den 27 februari intervjuas två kommunpolitiker i Uddevalla, Lennart Björk (s) och Staffan Cronholm (m), med anledning av att de ska delta i lördagens demonstration för sjukhuset och därigenom tar avstånd från förslaget som regionens politiska majoritet står bakom. Också centern är splittrad i frågan, men menar att man inte kommer att genomföra den typ av konfrontation mellan kommunpolitiker och regionpolitiker som socialdemokraterna i Uddevalla ”ställt till med”.

Politikernas brist på erfarenhet av vårdarbete, krav på återremiss av ärendet samt kritik mot den politiska majoritetens centraliseringspolitik är andra aspekter som tas upp på insändarsidan den 28 februari. Trafiksituationen och den ökande turismen sommartid nämns som viktiga argument för att behålla akutsjukhuset i Uddevalla. Pressfriheten och *Bobusläningens* agerande i sjukvårdsfrågan berörs i en insändare, liksom behovet av en kustnära akutvård för sjöräddningen.

34 000 vill ha kvar akuten på nattetid (Bn 040301)

Lördagens demonstration och måndagens extramöte i regionfullmäktige omskrivs i tidningen måndagen den 1 mars. Patienter, anställda och kommunpolitiker uttalar sitt stöd för sjukhuset. Trafiksituationen, befolkningsökningen sommartid, den medicinska säkerheten samt bristen på konsekvensanalyser är några av de argument som förs fram. Anestesiläkare Göran Anderzon uppmuntrar allmänheten att prata med regionråden: ”- Ring era regionråd och ta reda på hur de tänker. Skriv upp namnen på dem som inte tycker som ni. Nästa år är det val. Då stryker ni dem från listan”.

Dagen därpå säger sig regionfullmäktiges ordförande Roland Andersson (s) vara imponerad av de mer än 34 000 namn som samlats in till stöd för sjukhuset. Två dagar senare presenterar tidningen strukturgruppens detaljförslag kring den framtida vårdens utveckling. Reportern konstaterar att Göteborg gör den största vinsten och att Uddevalla drar en nitlott. Det skrivs att ”verksamheten vid det en gång så stolta länsjukhuset i Uddevalla monteras ned i beståndsdelar och flyttas, när och om strukturutredarnas förslag får politiskt mandat att genomföras.” I en anslutande nyhetsartikel hävdar dock Daniel Holmblad och Johan Calltorp att Uddevalla aldrig helt kommer att bli utan akutsjukvård. Personalens reaktion på förslaget tas upp i ytterligare en artikel och kritiken och ilskan mot regionpolitikerna är stor.

Lokala folkpartister i Uddevalla kommun uttrycker den 12 mars sin syn på strukturförslaget. Det framförs kritik mot regionbildningen och satsningarna på NÄL. Också turismen och trafiksituationen i länet tas upp som två viktiga aspekter på frågan. Läkaren Bo Lennernäs hävdar den 15 mars att omorganisation skapar kaos och ineffektivitet bland personalen. Det mest upprörande är dock den ”nästan religiösa tro att man kan omorganisera hur många gånger som helst och flytta personal som om de vore brickor i ett spel.” Personalens kunskap och engagemang är enligt Lennernäs basen i all sjukvård, och den ”tar tid att bygga upp, men kan förloras över en natt”.

Akutfrågan splittrar partier (Bn 040317)

Det faktum att akutfrågan splittrar partierna uppmärksammas den 17 mars, då tidningen berättar att både folkpartiet och socialdemokraterna spricker i frågan.

Regionrådet Eva Eriksson (fp) försvarar förslaget och menar att syftet är att korta köerna och öka kvaliteten på vården. Folkpartiets gruppleddare i Uddevalla, Ralph Steen, menar dock att man kan misstänka att NÄL varit en för stor satsning i förhållande till befolkningsunderlaget.

Den 18 mars berättas på nyhetsplats att ortopedläkare på Uddevalla sjukhus bjudit in politiker i Västra Götalandsregionen för att diskutera strukturförslaget. Läkarna hävdar att förslaget inte är genomförbart, att planerad och akut vård inte kan separeras. På debattsidan försvarar regionrådet Carina Åström (v) sitt agerande i frågan och menar att hon måste lyssna till skaraborgare, dalslänningar och göteborgare lika mycket som till uddevallabor. Hon anser dock att det saknats ordentliga konsekvensbeskrivningar i det förslag som presenterade efter regionfullmäktigemötet och att vänsterpartiet därför inte accepterar förändringar i akutsjukvården såvida de inte är väl underbyggda och sakligt motiverade. Samtidigt förklarar Åström att det måste till en förändring för att effektivisera sjukvården och att man då måste se till hela regionen, inte bara till enskilda delar.

Efter bohuscenterens årsstämma i Mölnlycke konstaterar tidningen på nyhetsplats att även centern är splittrad i sjukhusfrågan. Centerkvinnorna tar unisont avstånd från en centraliserad sjukvård och utvecklingen mot större sjukhus. Riksdagskvinnan Åsa Torstensson (c) ser dock allvarligt på splittringen, och kommun- och regionpolitikern Elving Andersson (c) kritiserar *Bohusläningen* för att ha tagit ställning mot förslaget.

På insändar- och debattsidorna framförs den 2 april åsikter om att förändringen försvårar inom vården, att medicinska samband rivs sönder av förslaget. Bjarne Rehnberg (fp) kritiserar regionbildningen och vill återgå till ett eget landsting i Bohuslän. På nyhetsplats berättar Uddevallas primärvårdschef Suzanne Londré att primärvården inte ställer upp på den lösning som regionledningen hoppas på för att kunna genomdriva förändringar i sjukvården. Londré säger att det inte kan bli aktuellt för primärvården att ta över patienter från länssjukvården, eftersom man varken har rätt kunskaper eller nödvändiga resurser. Samma dag uppmärksammas att sjukvårdspolitikerna i Norra Bohuslän är starkt kritiska mot strukturförslaget. Man kräver mer omfattande konsekvensbeskrivningar och ifrågasätter att det föreslås fler akutmottagningar i Göteborg. Vård ska ges på lika villkor oavsett om befolkningen bor i glesbygd eller i tätbefolkade områden, heter det.

Återremittera strukturförslaget (Bn 040406)

Kommunalrådet Ewy Gahnström (v) kräver i en debattartikel den 5 april att strukturförslaget återremitteras och förses med bättre konsekvensbeskrivningar. Samtidigt beslutar sig hälso- och sjukvårdsnämnden i Norra Bohuslän för att nej till förslaget, vilket omskrivs den 8 april. Ordförande Roland Karlsson (fp) hävdar att det är omöjligt att ta ställning till hur Uddevalla sjukhus ska användas i framtiden, utan en rejäl konsekvensanalys.

Därefter avmattas debatten fram till slutet av april. Den 23 april återfinns en artikel med anledning av att strukturutredarna presenterat ett nytt förslag där varken akut- eller multi-traumamottagningen ska finnas kvar i Uddevalla. Sex dagar senare säger regionpolitikerna Annelie Stark (s) och Jonas Andersson (fp) att hälso- och sjukvårdsutskottet inte godkänner förslaget att flytta alla resurser till NÄL. Vid mitten av maj skriver regionpolitikern Lars-Arne Staxäng (m) i en insändare att strukturförslaget blir allt tokigare och att det, om det genomförs, kommer att slå sönder akutsjukvården i Bohuslän. *Bohusläningen* rapporterar också att strukturplanerna eventuellt skjuts på framtiden eftersom det saknas pengar att genomföra dem. Den 10 juni berättar tidningen att chefsläkarna vid Uddevalla och NÄL sågar strukturförslaget. Den främsta orsaken är en förväntad kostnadsökning med minst 150 miljoner kronor, i ett första skede. Man hyser även oro för personalflykt och produktionsminskning. Johan Calltorp säger att verksamheternas underlag ska beaktas, men poängterar att hans och hans kollegors jobb är att se sjukvården ovanifrån, ”över hela Västra Götalandsregionens karta”. Dagen därpå ställer sig sjukhusdirektör Bertil Apelman bakom de kritiska verksamhetscheferna, men väljer att inte värdera de kritiska slutsatser som konsekvensanalysen innehåller.

Den 25 juni skriver tidningen att RUS – föreningen rädda Uddevalla sjukhus – har startat en egen konsekvensanalys i syfte att peka ut det sjukhus, Uddevalla eller NÄL, som kan fungera bäst som akutsjukhus. Utredningen ska vara färdig innan regionfullmäktige tar ställning i frågan i september. Därmed dämpas debatten i tidningen under sommarmånaderna, varför undersökningen också avslutas med den nyss nämnda artikeln.

En sjukvårdsdebatt präglad av kritiska röster

Kritiken mot förslaget till struktur- och verksamhetsutveckling är som framgått stor. Tre fjärdedelar av de argument som undersökts i *Nya Lidköpings-Tidningens* rapportering bygger på en negativ inställning till förslaget. För *Bohusläningen* är siffran så hög som 85 procent (tabell 1). Fördelningen mellan de negativa respektive positiva inslagen skiljer sig i hög grad åt mellan insändar-/debattmaterialet och nyhetsartiklarna. I *NLT* bygger 86 procent av argumenten i insändar- och debattartiklarna på en kritisk inställning till strukturförslaget, jämfört med 56 procent av argumenten i nyhetsartiklarna. I *Bohusläningen* är motsvarande siffror 91 respektive 75 procent. En förklaring till varför artikelkategorierna skiljer sig åt är att man från tidningens håll strävar efter att hålla en mer jämn fördelning mellan kritiker och förespråkare i nyhetsrapporteringen, något som även visat sig i tidigare forskning.¹³ Att nyhetsjournalistiken karakteriseras av en kritisk utgångspunkt är inte heller konstigt, då en lokal morgontidnings uppgift enligt rådande journalistiska ideal är att granska och rapportera sådant som är av vikt för lokalbefolkningen, däribland makthavarna och de politiska beslut dessa fattar.

Tabell 1 Kritik respektive stöd för förslaget efter insändar-/debattartiklar samt nyhetsartiklar, Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohuslänningen (procent)

	Insändar-/debattartiklar		Nyhetsartiklar		Samtliga artiklar	
	NLT	BN	NLT	BN	NLT	BN
Kritik av förslaget	86	91	56	75	73	85
Stöd för förslaget	12	7	22	8	16	7
Neutralt	2	2	21	15	10	7
Ej tillämbart	0	0	1	2	1	1
	100	100	100	100		
Summa	226	193	205	184	100	100
Antal argument					444	418

Vad är det då kritikerna vänder sig mot i förslaget och vad är det förespråkarna anser vara bra? För även om kritiken dominerar i spalterna finns det grupper som uttrycker sig positivt om strukturomvandlingen. Den medicinska säkerheten är det främsta argument som används av de grupper är negativa till strukturomvandlingen, såväl i *Nya Lidköpings-Tidningen* som i *Bohuslänningen* (tabell 2). Förslaget syftar till att skilja mellan planerad och akut vård, något kritikerna menar är omöjligt utan att drastiskt öka de medicinska riskerna för den planerade vården. Om det skulle uppstå ett nödläge vid en operation och det inte finns akut vård att tillgå inom det egna sjukhuset, riskeras patienternas säkerhet och liv. Även de ökade transportsträckorna ses som ett hot mot den medicinska säkerheten, då det tar längre tid för akut sjuka att komma i besittning av rätt vård. Likaså finns åsikter om att kvaliteten på vården, i synnerhet närsjukvården, minskar och att invånarnas otrygghet ökar om avståndet till närmaste akutsjukhus ökar. Bland förslagens försvarare menar man dock att den medicinska säkerheten snarare ökar om den medicinska kompetensen samlas vid ett fåtal specialiserade sjukhus, istället för att ha akutverksamheten spridd på flera olika ställen.

Då aktörerna ofta nämner de ökade avstånden som en kritisk faktor för den medicinska säkerheten, kan det vara intressant att se vilka siffror det handlar om. Vid en nedläggning av akutsjukhuset i Lidköping skulle akut sjuka från Lidköping behöva transporteras drygt 5 mil österut till sjukhuset i Skövde. I Uddevallas fall handlar det om en ökat transportsträcka av 2,5 mil för att nå NÄL. Samtidigt kan en jämförelse med båda landstingen Norrlands län samt Västerbottens läns ge ytterligare perspektiv på situationen. I Norrland befinner sig sjukhuset i Kirunas närmaste stad, Gällivare, dryga 12 mil bort och mellan de båda sjukhusen i Umeå och Skellefteå i Västerbotten är det ca 14 mil.¹⁴ För de delar av befolkningen som

är bosatta i landets norra delar är de långa avstånden därmed en naturlig del i vardagen, också om man blir akut sjuk.

Tabell 2 Argument för och emot strukturförslaget om Lidköpings respektive Uddevallas akutsjukhus, Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohuslänningen (procent)¹⁵

	NLT	BN
<i>Argument mot förslaget:</i>		
Kritik av brist på medicinsk säkerhet	30	18
Kritik av regionens politiska ledning/enskilda politiker	20	14
Kritik av brist på konsekvensanalys	9	8
Allmän kritik mot strukturomvandlingen	7	16
Kritik av regionbildningen/regionen som organisation	7	8
Kritik av projektledningen	7	5
Kritik av att förslaget ej sparar ekonomiska resurser	6	12
Kritik av centraliseringen av vården	6	8
Kritik av att förslaget försämrar för arbetstillfällen, arbetsmiljön	6	7
Kritik mot att förslaget bortser från lokala förutsättningar, att samma modell används i hela regionen	2	4
Summa	100	100
Antal argument	301	322
<i>Argument för förslaget:</i>		
Förslaget ökar den medicinska säkerheten	34	22
Positivt om centraliseringen av vården	10	22
Positivt om strukturomvandlingen allmänt	34	39
Förslaget sparar ekonomiska resurser	8	0
Förslaget gynnar arbetstillfällen/arbetsmiljö	7	0
Försvar av projektledningen	7	17
Summa	100	100
Antal argument	41	18

Kritiken mot regionens politiska ledning och enskilda politiker är det näst vanligaste argumentet i Lidköping, följt av kritik av bristen på konsekvensbeskrivningar (20 respektive 9 procent). Fördelningen ser något annorlunda ut i Uddevalla, där en mer allmän kritik mot strukturomvandlingsförslaget utgör det näst vanligaste argumentet och kritiken av regionledningen och enskilda politiker återfinns på tredje plats (16 respektive 14 procent). De åsikter som rör den politiska ledningen bygger bl.a. på synpunkter om att politikerna saknar kunskap om hur det medicinska arbetet fungerar och vilka krav på kompetens och service som krävs för att få verksamheten att flyta. Det anses också att regionpolitikerna är allt för

centraliserade och avskärmade rent geografiskt, med innebörd att de inte har kunskap om eller förståelse för de lokala förutsättningar som gäller på orterna. Det förmedlas också besvikelse över att lokala regionpolitiker, d.v.s. politiker med ursprungligt hemvist i antingen Lidköping eller Uddevalla, inte per automatik försvarar akutsjukhusets existens i regionfullmäktige eller andra politiska instanser inom regionens regi.

Den mer allmänna kritiken mot strukturförslaget bygger på argument som inte entydigt kan placeras in under exempelvis ekonomi, arbetstillfällen eller medicinsk säkerhet. Delar av kritiken bygger på argument som att omvandlingen görs på ett sjukhus där man redan har en välfungerande verksamhet med ekonomisk stabilitet och korta vårdköer. I Lidköpings fall ifrågasätter kritikerna hur tjänstemännen har kommit fram till att sjukhusets akutmottagning ska läggas ned, då man nyligen påbörjat en utbyggnad av verksamheten. I Uddevalla framförs kritik mot de satsningar på Norra Älvsborgs Länssjukhus som regionen valt att genomföra sedan regionbildningen.

De ekonomiska argument som förekommer i såväl *Nya Lidköpings Tidning* som *Bohusläningen* (6 respektive 12 procent) bygger främst på kritik av att strukturomvandlingen kommer att kosta mer än vad som sparas. Den mer generella åsikten i frågan är att en nedläggning av akutsjukhusen medför att kostnaderna förskjuts till Skövde respektive NÄL, där man kommer att tvingas genomföra ökade satsningar och större utbyggnader för att klara hanteringen av den ökade patienttillströmningen.

I de fall då det förekommer kritik mot själva regionen bygger den på åsikter som att regionen borde skrotas, att den är ett politiskt träsk samt att regionbildningen enbart varit negativ för dess invånare, inte minst sett ur ett vårdperspektiv. Maskineriet är allt för tungrott och det geografiska området allt för stort för att arbetet ska kunna fungera på tillfredsställande sätt. Det är tydligt att såväl allmänhet, näringsliv, anställda och flertalet kommunpolitiker fortfarande tänker i banor av de gamla länen, det vill säga Göteborg och Bohus län, Skaraborgs län samt Älvsborgs län, och inte i termer av Västra Götalandsregionen som en politisk helhet.

En närmare granskning av insändar-/debattartiklar respektive nyhetsartiklar, visar att fördelningen av de vanligast förekommande argumenten skiljer sig mellan de två kategorierna. Insändar- och debattmaterialet domineras i båda tidningarna av kritik mot regionens politiska ledning och enskilda politiker, argument som rör den medicinska säkerheten samt kritik mot regionen som organisation (tabell 3). Nyhetsartiklarna om situationen i Lidköping domineras däremot av argument kring den medicinska säkerheten, följt av en allmän kritik mot strukturomvandlingen samt ett allmänt försvar för densamma. *Bohusläningens* nyhetsspalter domineras istället av argument som rör en allmän kritik av strukturomvandlingen, frågor om ekonomiska resurser samt den medicinska säkerheten (tabell 4). Förklaringen till att resultaten mellan insändar-/debattmaterialet och nyhetsartiklarna skiljer sig åt, kan delvis sökas i vilka aktörer som förekommer i respektive material, en fråga som

granskas närmare i nästa avsnitt. Intressant att peka på är dock att det bland de fem vanligaste argumenten som undersökts inom ramen för nyhetsartiklar i *Nya Lidköpings-Tidningen* finns en grupp som är positivt inställd till strukturförslaget. Det tycks tyda på att frågan speglats ur ett något bredare perspektiv i *NLT* jämfört med i *Bohusläningen*, på så sätt att större utrymme ges till aktörer som stödjer förslaget.

Utöver de argument som tagits upp ovan förekommer ofta uppmaningar till protestaktioner i form av demonstrationer, namnlistor och liknande, både i *Nya Lidköpings-Tidningen* och i *Bohusläningen*. I Lidköping är det främst kommunpolitikerna som står för dessa, medan initiativet i Uddevalla bl.a. bygger på *Bohusläningens* ställningstagande i det som kan karakteriseras som tidningens ”Rädda sjukhuset-aktion”. Även den debattsituation som råder kring strukturomvandlingsförslaget kritiserar, både vad gäller den rapportering och debatt som förs inom ramen för respektive tidningsspalter, samt den debatt som pågår på de politiska arenorna, såväl på det lokala som på det regionala planet. De grupper som är negativt inställda till förslaget anklagar regionpolitikerna för att inte föra en öppen och ärlig diskussion i frågan, medan delar av regionpolitikerna anser att kritikerna håller en allt för låg nivå i sin argumentation. *Bohusläningen* kritiserar för den aktion som tidningen dragit i gång på ledarplats i slutet av februari för att rädda akutsjukhuset.

Tabell 3 De fem vanligaste argumenten i insändar- och debattartiklarna, Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohusläningen (procent)¹⁶

Nya Lidköpings-Tidningen:

Kritik av regionens politiska ledning/enskilda politiker	23
Kritik av brist på medicinsk säkerhet	24
Kritik av regionbildningen/regionen som organisation	11
Kritik av centraliseringen av vården	7
Kritik av att förslaget försämrar för arbetstillfällena, arbetsmiljön	6
Summa	71
Antal argument	197

Bohusläningen:

Kritik av regionens politiska ledning/enskilda politiker	27
Kritik av brist på medicinsk säkerhet	18
Kritik av regionbildningen/regionen som organisation	10
Allmän kritik mot strukturomvandlingen	9
Kritik av brist på konsekvensanalys	8
Summa	72
Antal argument	185

Tabell 4 De fem vanligaste argumenten i nyhetsartiklarna, Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohusläningen (procent)¹⁷

<i>Nya Lidköpings-Tidningen:</i>	
Kritik av brist på medicinsk säkerhet	30
Allmän kritik mot strukturomvandlingen	12
Allmänt försvar för strukturomvandlingen	8
Kritik av brist på konsekvensanalyser	8
Kritik av projektledningen	6
Summa	64
Antal argument	133
<i>Bohusläningen:</i>	
Allmän kritik av strukturomvandlingen	21
Kritik av att förslaget ej sparar ekonomiska resurser	14
Kritik av brist på medicinsk säkerhet	13
Kritik av centraliseringen av vården	11
Kritik av att förslaget försämrar för arbetstillfällen, arbetsmiljön	11
Summa	70
Antal argument	150

Aktörerna bakom argumenten

Samtidigt som det är intressant att granska de argument som förts fram i frågan, är det också av intresse att se från vilka grupper dessa kommer. För *Nya Lidköpings-Tidningens* del står allmänheten och regionpolitikerna för de flesta inslagen i debatten (25 respektive 24 procent), följt av anställda och kommunpolitiker (18 respektive 14 procent). Fördelningen ser något annorlunda ut i *Bohusläningen*, där regionpolitiker, anställda och allmänheten dominerar (23, 23 respektive 22 procent), följt av kommunpolitiker (13 procent). Tidningen själv står för en högre andel argument (9 procent) jämfört med *Nya Lidköpings-Tidningen* (5 procent), vilket beror på att *Bohusläningen* publicerat något fler ledarartiklar och krönikor under perioden. I övrigt är fördelningen mellan olika aktörer likartad i båda tidningarna, vilket tyder på att de följer samma aktörslogik i rapporteringen om strukturförslaget (tabell 5).

Tabell 5 Aktörer i Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohuslänningen (procent)

	NLT	BN
Regionpolitiker	24	23
Kommunpolitiker	14	13
Tjänstemän	6	3
Anställda	18	23
Allmänhet	25	22
Sjukhusstyrelse	2	0
Näringslivet	2	1
Tidningen	4	9
Annan	5	5
Summa	100	100
Antal argument	444	418

Fördelningen mellan olika aktörers argument skiljer sig dock åt mellan insändar-/debattmaterialet och nyhetsartiklarna. Allmänhetens argument utgör t.ex. drygt 40 procent av det totala antalet argument på insändarsidorna, medan samma grupp endast står för några få procent av argumenten i nyhetsartiklarna. På motsvarande sätt är andelen argument från anställda högre i nyhetsmaterialet jämfört med i insändar-/debattmaterialet (tabell 6). Insändarsidorna kan därmed karakteriseras som en arena för allmänheten, medan nyhetssidorna i huvudsak är en arena för i första hand politiker men också för de anställda, vilket även har visats i tidigare forskning om vårdkriser i svenska landsting. En undersökning av opinionsbildningsprocessen kring omorganisation i de tre landstingen Bohuslän, Dalarna och Västernorrland 1993, visade att nyhetsartiklarna dominerades av tjänstemännens förslag och politikernas diskussioner, medan insändarna dominerades av allmänheten. Allmänhetens åsikter redovisades förvisso även på nyhetsplats, men då i betydligt mindre omfattning.¹⁸

Tabell 6 Aktörer i insändar-/debattmaterialet respektive i nyhetsmaterial, Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohusläningen (procent)

	NLT		BN	
	Insändare/ debatt	Nyhets- artiklar	Insändare/ debatt	Nyhets- artiklar
Regionpolitiker	25	25	25	26
Kommunpolitiker	10	19	13	16
Tjänstemän	5	8	0	8
Anställda	12	29	18	33
Allmänhet	42	7	40	3
Näringslivet	1	2	0	1
Tidningen	0	0	0	4
Annan	5	7	4	8
Summa	100	100	100	99
Antal argument	226	205	193	193

De grupper som i de båda tidningarna i störst utsträckning ställer sig negativa till strukturförslaget är kommunpolitiker, anställda samt allmänheten. Tjänstemännens argumentation bygger i huvudsak på ett stöd för förslaget eller en neutral hållning, medan drygt hälften av de argument som presenteras av regionpolitiker kritiserar förslaget (tabell 7). Den största splittringen återfinns bland regionpolitikerna, vilket inte minst tydligtgjorts i de nyhetsartiklar i *Bohusläningen*, där tidningen tagit fasta på och berättat om åsiktsskillnaderna inom folkpartiet, centern och socialdemokraterna.

Tabell 7 Kritik respektive stöd för förslaget efter aktör i Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohusläningen (balansmätt)¹⁹

	Region- politiker	Kommun- politiker	Tjänstemän	Anställda	Allmänhet	Näringsliv	Tidningen
<i>Nya Lidköpings-Tidningen:</i>							
Balansmätt	-13	-82	+80	-76	-97	-57	-88
Antal argument	108	61	27	86	109	7	16
<i>Bohusläningen:</i>							
Balansmätt	-46	-91	+43	-96	-100	-100	-100
Antal argument	98	54	14	95	93	2	38

Argumenten från allmänheten sida är vid en jämförelse mellan tidningarna mycket likartad. Risken för att den medicinska säkerheten ska minska, kritik av regionledningen och enskilda politiker samt kritik av länsreformen utgör en stor del av de argument som förekommer från allmänhetens håll i såväl *Nya Lidköpings-Tidningen* som *Bohusläningen*. Uppmaningarna till protestaktioner tar stor plats i allmänhetens insändare. Också de anställda tar upp den medicinska säkerheten som en stor och viktig aspekt mot strukturförslaget. Man hävdar att det inte går att skilja mellan planerad och akut vård utan att riskera patienternas hälsa och säkerhet. Likaså utgör frågor som rör arbetstillfällen och arbetsmiljö personalens vanligaste argument, där oron för personalflykt och för en ökad press och stress på arbetsplatsen utgör viktiga aspekter. Förslaget kritiserar för att öka snarare än spara ekonomiska resurser, då kostnaderna för vården skjuts över från de nedläggningshotade sjukhusen till andra institutioner, där det krävs utökade resurser och utbyggnad för att klara av den ökande patienttillströmningen. Också bristen på konsekvensanalyser tillhör ett av de vanligare argumenten från personalens sida, både i Lidköping och i Uddevalla.

Kommunpolitikerna i Lidköping uppmanar i stor utsträckning allmänheten till protestaktioner för att påverka regionens politiker att rösta mot strukturförslaget. Regionens politiska majoritet kritiserar hårt liksom enskilda politiker som valt att stödja förslaget på regional nivå. Besvikelsen är särskilt stor över att flera regionpolitiker med hemvist i Lidköping inte agerat för att "rädda" sjukhuset. Även projektledningen utsätts för hård kritik liksom bristen på konsekvensanalyser i förslaget. I Uddevalla domineras kommunpolitikernas argument främst av en allmän kritik mot strukturförslaget i termer av att Uddevalla har ett fungerande sjukhus som inte bör stängas, att man från regionens sida redan skadat orten genom att stänga BB-avdelningen samt att satsningarna på Norra Älvsborgs Länssjukhus är helt felaktiga. Regionledningen kritiserar och man menar att den politiska majoriteten inte sköter debatten kring frågan på ett tillfredsställande sätt. Centraliseringstanken, med innebörd att regionen ska ha ett fåtal specialistsjukhus dit kompetensen samlas, faller inte heller i god jord hos de kommunala politikerna i Uddevalla och Lidköping.

Tjänstemännens viktigaste argument i debatten, främst företrädda av Daniel Holmdahl, Johan Calltorp eller Sten Axelsson, bygger på åsikten att den medicinska säkerheten kommer att öka i och med att vårdkompetensen samlas vid särskilda specialistsjukhus. Man argumenterar även för att de ekonomiska resurserna kommer att räcka längre om strukturuomvandlingen genomförs, vilket då skulle ge regionens invånare mer vård för pengarna. I *Nya Lidköpings-Tidningen* framförs också positiva synpunkter på det alternativa handlingsförslag som sjukhusledningen vid Sjukhuset i Lidköping på eget initiativ arbetat fram, samtidigt som delar av motståndarna till projektledningens strukturförslag kritiserar för att föra debatten på en för låg nivå.

Regionpolitikerna är som nämnts den grupp som är mest splittrad i frågan om hur regionens framtida sjukvård ska se ut. Bland de kritiker som förekommer i *Nya*

Lidköpings-Tidningen ljuder kravet på en återremiss högt, där den pressade tidsplanen utgör en viktig aspekt. Den politiska majoritetens agerande i frågan kritiseras, likaså planerna på en centraliserad sjukvård och bristen på konsekvensanalyser. Från oppositionens sida förekommer kritik av länsreformen samt åsikter som att sjukhusen borde vara fria från politikerstyrning. Bland de regionpolitiker som försvarar förslaget är argumentet om att den medicinska säkerheten kommer att öka vanligtast. Även i *Bohusläningen* grundas regionpolitikernas motstånd mot förslaget på kritik av centraliseringstanken, farhågor om att den medicinska säkerheten kommer att minska samt avsaknaden av ekonomiska besparingar i det föreliggande förslaget.

Ett lokalt eller ett regionalt perspektiv

Ytterligare en aspekt att analysera i debatten om strukturförslaget är om frågan behandlas utifrån ett lokalt eller ett regionalt perspektiv. Överlag dominerar det lokala perspektivet både i *Nya Lidköpings-Tidningen* och i *Bohusläningen*. Drygt hälften av argumenten som rör Lidköpings akutsjukhus utgår från en lokal standpunkt, vilket innebär att det främst är Lidköping och dess närmaste omgivning som står i fokus, inte regionen som helhet. För Uddevalla är motsvarande andel 65 procent (tabell 8). Det framgår även tydligt att den gamla länsindelningen fortfarande finns kvar i tankarna, främst hos allmänheten och sjukhuspersonalen, men till viss del även bland kommunpolitikerna. Trots att alla inblandade parter tillhör samma region, tycks Lidköpingsborna inte känna någon samhörighet med Uddevallaborna liksom Uddevallaborna inte känner samhörighet med Lidköpingsborna.

Tabell 8 Lokalt respektive regionalt perspektiv totalt samt efter aktör, i Nya Lidköpings-Tidningen samt Bohusläningen (procent)

Totalt	Region- politiker	Kommun- politiker	Tjänste- män	Anställda	Allmänhet	Näringsliv	Tidningen	
<i>Nya Lidköpings-Tidningen:</i>								
Lokalt	54	10	61	25	77	81	57	56
Regionalt	30	64	28	46	12	9	43	25
Både ock	14	26	12	25	11	10	0	0
Annat	2	0	0	4	0	0	0	19
Summa	100	100	101	100	100	100	100	100
Antal argument	444	108	61	28	86	108	7	16
<i>Bohusläningen :</i>								
Lokalt	65	35	76	29	91	83	100	71
Regionalt	22	44	2	64	2	14	0	21
Både ock	10	20	22	7	5	3	0	8
Annat	3	1	0	0	2	0	0	0
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal argument	418	97	54	14	95	93	2	38

Det lokala perspektivet dominerar framför allt i allmänhetens och sjukhuspersonalens argument, både i *Nya Lidköpings-Tidningen* och i *Bohusläningen*. Även tidningarnas egen argumentation bygger i hög grad på det lokala perspektivet, i synnerhet *Bohusläningens*. De grupper som mer än övriga baserar sin argumentation på en regional utgångspunkt är regionpolitiker och tjänstemän. Överlag är dock det lokala perspektivet större i samtliga grupper i *Bohusläningen*, jämfört med *Nya Lidköpings-Tidningen*. En möjlig förklaring skulle kunna vara att man från *Bohusläningens* håll är mer benägen att släppa fram de röster som har ett mer utpräglat lokalt perspektiv, på samma sätt som de tidigare kapitlen har visat att tidningen har en högre andel kritiker bland de personer som framträder i dess spalter.

Sjukhusdebatten – några slutsatser

Sjukvården är en fråga som berör många människor, vilket gör det naturligt att förändringar av den lokala sjukvårdsstrukturen leder till kritik bland berörda parter. Undersökningen av debatten och rapporteringen kring förslaget om strukturomvandling av Västra Götalandsregionens sjukvård våren 2004 har visat att kritiken varit mycket stor i de båda tidningarna *Nya Lidköpings-tidningen* och *Bohusläningen*. Protesterna från kommunpolitiker, näringsliv, anställda och allmänhet har varit många och splittringen inom regionens styrande partier i vissa fall djup, åtminstone sett till det som rapporterats i de två morgontidningarna. Huvuddelen av splittringen har dock främst förekommit mellan politiker på regional och på kommunal nivå, där enskilda kommunpolitiker valt att inte ställa sig bakom den linje som partiet drivit inom regionen.²⁰ De argument som förts fram av kritikerna har ofta varit likartad i båda tidningarna. Medicinsk säkerhet, kritik av regionens politiska ledning och bristerna på konsekvensanalyser är några av de vanligaste argumenten. Det som kanske framför allt har skiljt tidningarna åt, är att kommunpolitikerna varit de pådrivande i konflikten i Lidköping, medan *Bohusläningen* aktivt har bidragit till protestaktionerna i Uddevalla.

Det är i sammanhanget poängfyllt att granska medierna utifrån de två aspekterna om tidningen som arena och tidningen som aktör.²¹ Tidningen som arena innebär att den är ett forum där olika intressegrupper ges utrymme att nå ut med sitt budskap och där olika politiska ståndpunkter ställs mot varandra. I tidningens spalter pågår en kamp om uppmärksamhet, ekonomiska medel, röster och sympatier mellan olika grupper. Debatten och rapporteringen sker dock inte förutsättningslöst. Det är tidningen och dess journalister som besitter den slutgiltiga makten att styra över vilka aktörer som ges utrymme i tidningen.²² Både *Nya Lidköpings-Tidningen* och *Bohusläningen* har tydligt valt att ge företräde för de kritiska rösterna. Drygt 60 procent av samtliga nyhetsartiklar i *Nya Lidköpings-Tidningen* speglar helt eller till övervägande del kritikernas ståndpunkt, medan ca 20 procent speglar försvararnas. Motsvarande siffra för *Bohusläningen* är 86 respektive 4 procent. Om hänsyn tas även till de artiklar som är av mer neutral karaktär utgör dessa drygt 20 procent av

Nya Lidköpings-Tidningens nyhetsartiklar, vilket ska jämföras med 6 procent av *Bohusläningens* nyhetsartiklar. Det finns således en större benägenhet att ge en bredare bild av frågan i *Nya Lidköpings-Tidningen*, än i *Bohusläningen*. De grupper bland kritikerna som givits störst utrymme är i Lidköpings fall kommunpolitiker och anställda. Kritiken mot regionledningen och enskilda regionpolitiker är hård, och det är inte ovanligt att dessa ibland demoniseras.²³ Även i *Bohusläningen* ges kommun- och regionpolitiker tillsammans med de anställda ett stort utrymme.

Tidningen kan också agera som en aktör i politiska frågor. Aktörsrollen kan dels ske utifrån ledarplats, d.v.s. att tidningen tar ställning för eller mot en fråga i ledarartiklarna, dels genom att tidningen i nyhetsartiklar aktivt väljer att uttala sin åsikt. I *Nya Lidköpings-Tidningens* fall återfinns rollen som aktör på ledarplats, där projektledningen för strukturarbetsgruppen jämförs med den amerikanska maffian och där centerpartiet bildligt ges hårda kängor för bristen på agerande i frågan. Själva nyhetsrapporteringen handlar istället om förmedling av vad andra sagt och gjort, än någon egen, granskande journalistik. Intressant i sammanhanget är att tidningen, som är liberal, väljer att på ledarplats kritisera den linje som folkpartiet i regionen står för. Att kritiskt granska och rapportera kring beslut som påverkar de lokala förutsättningarna på orten, är därmed viktigare än att hålla sig till den politiska linje som tidningen av tradition driver. Lojalitet med orten går alltså före partifärg. Detta är något som även visat sig i den nämnda undersökningen av opinionsbildningsprocessen kring strukturförändringen inom de tre landstingen i Bohuslän, Dalarna och Västernorrland 1993.²⁴ För *Bohusläningen* är bilden något annorlunda då tidningen i slutet av februari 2004 väljer att engagera sig i opinionsbildningen genom att starta en ”rädda sjukhuset-aktion”, där läsarna uppmanas att skriva på och skicka in tidningens protestlistor som sedan överlämnas till regionfullmäktige. *Bohusläningens* roll är därför mer aktiv än *Nya Lidköpings-Tidningens*. Likaså tar tidningen på nyhetsplats vid några tillfällen tydlig ställning i frågan, t.ex. den 25 februari då tidningens journalist skriver att ”det är uppenbart att majoritetspartierna med stöd av både v och mp i regionen vill lägga lock på den debatt som Bohusläningen startade på ledarsidan om NU-sjukvårdens framtid”. Jämförelsen ger således vid handen att *Bohusläningen* är mer aktiv som aktör i debatten kring strukturförslaget om regionens framtida sjukvård än *Nya Lidköpings-Tidningen*.

Det som framför allt har varit tydligt i granskningen är den upplevda bristen på kommunikation mellan politiker i olika instanser på regional nivå och politiker i olika instanser på kommunal nivå. Kommunpolitiker, liksom delar av regionpolitikerna och de anställda, menar att man inte fått tillräcklig information om vad förslaget kommer att innebära, varför det krävs en strukturomvandling. Att sjukvårdsfrågan inte är helt enkel att hantera och att åsikterna går isär om vad som är den bästa lösningen på de strukturproblem som upplevs inom regionen, visas genom den splittring som råder dels mellan regionpolitiker med samma partitillhörighet, dels mellan politiker på kommunal respektive regionalnivå med samma politiska hemvist. Splittringen har, i mediernas rapportering, varit särskilt tydlig när det gäl-

ler de partier som återfinns inom regionens politiska majoritet – socialdemokraterna, centern och folkpartiet. Ytterligare en sak som varit tydlig är att tidningarnas lojalitet med orten går före eventuell partifärg, något som egentligen inte är särskilt anmärkningsvärt. Tidningen ingår genom läsar- och annonsmarknaden som en del i den lokala strukturen, vilket också präglar hur olika händelser speglas i nyhetspalterna. Att var en del av det lokala förstärker på så sätt det lokala perspektivet på en nyhetshändelse. Det journalistiska uppdraget bygger på att bevaka, granska och rapportera om händelser som kan anses vara av vikt för samhällets medborgare. En fungerande journalistik kan ge medborgarna verktyg att påverka både sin egen tillvaro och omvärden. Den kan även ge medborgarna möjlighet att ta ställning i olika samhällsfrågor. Det är utifrån ett sådant sammanhang som rapporteringen kring strukturförändringen av akutsjukhusen i Västra Götalandsregionen måste ses, för att förstå den debatt som följde i spåren av strukturarbetsgruppens förslag till regionens framtida sjukvård.

Noter

- ¹ Johansson, 2004; Holmberg & Weibull, 2005.
- ² *Samhälle, opinion, massmedia - Västra Götaland 2004*. SOM-institutet 2005.
- ³ 2000-2002 styrdes regionen politiskt av centern, folkpartiet liberalerna och socialdemokraterna, med stöd av miljöpartiet. Vid regionvalet 2002 nådde c, fp och s egen majoritet, då de tillsammans fick 85 av regionfullmäktiges 149 mandat. Se www.vgregion.se under "Politik & beslut" samt "Så styrs Västra Götalandsregionen". Se även Bäck, 2004.
- ⁴ "Hälso- och sjukvårdens utvecklingsstrategi", underlag för remiss 040308, strukturarbetsgruppen, Västra Götalandsregionen.
- ⁵ Nyhetsbrev nr 9, Framtidens hälso- och sjukvård i Västra Götaland. Information från arbetet med struktur- och verksamhetsutveckling (040303).
- ⁶ Nyhetsbrev nr 10 (040422); Nyhetsbrev nr 17 (040914).
- ⁷ Andersson, 2005.
- ⁸ Båda tidningarna är liberala och utkommer med 26 700 samt 32 500 ex/utgivningsdag. *NLT* ges ut tre dagar/vecka (mån-ons-fre), *Bn* sex dagar/vecka. Tidsramen för undersökningen är längre för *Bohusläningen* eftersom rapporteringen pågick under en längre tid i Uddevalla än i Lidköping. I Lidköping avstannade debatten i april efter att strukturarbetsgruppen presenterat ett förslag där synpunkter från sjukhusledning och anställda beaktats.
- ⁹ Genom en kvantitativ innehållsanalys har de fem viktigaste argumenten i varje artikel kodats tillsammans med de personer som uttalat dem. De personer som

- undantagits kodningen är de som förekommer i artiklarna men som inte framför något argument i frågan.
- ¹⁰ 142 artiklar har analyserats under perioden januari-april 2004.
 - ¹¹ Det bör i sammanhanget nämnas att de båda ursprungligen är skaraborgspolitiker.
 - ¹² Analysperioden för Uddevalla sträcker sig från januari till juni 2004. Den mest intensiva perioden inträffade i slutet av februari. Totalt har 116 nyhetsartiklar, ledare och debattinslag granskats.
 - ¹³ Ekström & Nohrstedt, 1996.
 - ¹⁴ Se www.nnl.se (Norrlands läns landsting) samt www.vll.se (Västerbottens läns landsting)
 - ¹⁵ Notera att antalet argument är betydligt lägre när det gäller försvaret av strukturförslaget, jämfört med de kritiska argumenten.
 - ¹⁶ Siffrorna gäller bara de fem vanligaste argumenten i insändar-/debattartiklarna, utifrån om argumentet är kritiskt eller positivt till strukturomvandlingen. Totalsumman för per grupp blir därför inte 100.
 - ¹⁷ Siffrorna gäller bara de fem vanligaste argumenten i nyhetsartiklarna, utifrån om argumentet är kritiskt eller positivt till strukturomvandlingen. Totalsumman för per grupp blir därför inte 100.
 - ¹⁸ Svedberg & Weibull, 1994, s 93. Se även Johansson, 2002, s 43f.
 - ¹⁹ Balansmättet är beräknat efter hur kritiska respektive positiva de olika grupperna är till förslaget. -100 innebär att samtliga argument är kritiska, medan +100 innebär att samtliga argument är positiva. 0 innebär att fördelningen mellan kritiska respektive positiva argument är lika stor.
 - ²⁰ Vid omröstningen i regionstyrelsen 14 september 2004 röstade s (7 röster), c (1 röst) samt fp (2 röster) för förslaget, medan m (3 röster) och kd (2 röster) röstade emot. V (1 röst) och mp (1 röst) avstod. Resultatet blev 10 för, 5 emot samt 2 nedlagda. Oenigheten inom enskilda partier var därmed inte så stark att den påverkade omröstningen i regionstyrelsen. Se ”Protokoll och handlingar” på www.vgregion.se, 2005-02-04.
 - ²¹ Pettersson & Carlberg, 1990, s 35.
 - ²² Eide & Hernes, 1987, s 20.
 - ²³ Se *Bobusläningens* insändarsida den 27 februari 2004, som refererats tidigare i kapitlet.
 - ²⁴ Svedberg & Weibull, 1994.

Referenser

- Andersson, Ulrika (2005) *Rör inte vårt sjukhus. Den lokala pressens bevakning av strukturförändringen av akutsjukhusen i Lidköping och Uddevalla*. Utvärderingsprogrammet: Västra Götalandsregionen, Göteborg.
- Bäck, Henry (2004) *Av de många ett. Västra Götalandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljelinjer*. Förvaltningshögskolan, Göteborg.
- Eide, Martin & Hernes, Gudmund (1987) *Død og pine! Om massemedia og helsepolitikk*. Oslo.
- Ekström, Mats & Nohrstedt, Stig Arne (1996) *Journalistikens etiska problem*. Rabén Prisma, Svenska journalistförbundet, Stockholm.
- Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) (2005), "Lyckan kommer, lyckan går" i *Lyckan kommer, lyckan går*. SOM-institutet, Göteborg.
- Johansson, Bengt (1999) "Medierna och krisen i Hälso- och sjukvårdsstyrelsen" i Nilsson, Lennart (red) *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborg.
- Johansson, Bengt (2002) *Det regionala nyhetsrummet. Massmediernas bevakning av Västra Götalandsregionen 1999 och 2000*. Utvärderingsprogrammet: Västra Götalandsregionen, Göteborg.
- Johansson, Bengt (2004) "Godkväll, nyheter över Västsverige. Mediebildens av Västra Götalandsregionen 1998-2002", i Nilsson, Lennart (red), *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborg.
- Pettersson, Olof & Carlberg, Inger (1990) *Makten över tanken*. Carlssons bokförlag, Stockholm.
- Samhälle, opinion, massmedia – Västra Götaland 2004* (2005) SOM-institutet, Göteborg.
- Svedberg Helene, Weibull, Lennart (1994) *Sjukvårdspolitik och opinionsbildning. En studie av hur dagspressen i tre landstingsområden behandlat omorganisation inom sjukvården*. Stockholm.

Material från Västra Götalandsregionen, www.vgregion.se:

- "Hälso- och sjukvårdens utvecklingsstrategi", underlag för remiss 040308, strukturarbetsgruppen, Västra Götalandsregionen
- Nyhetsbrev nr 9 (040303), Framtidens hälso- och sjukvård i Västra Götaland. Information från arbetet med struktur- och verksamhetsutveckling.
- Nyhetsbrev nr 10 (040422), Framtidens hälso- och sjukvård i Västra Götaland. Information från arbetet med struktur- och verksamhetsutveckling.
- Nyhetsbrev nr 17 (040914), Framtidens hälso- och sjukvård i Västra Götaland. Information från arbetet med struktur- och verksamhetsutveckling.
- "Handlingar till mötet i Vänersborg med regionfullmäktige för Västra Götalandsregionen", 14 september 2004

Övriga Internetkällor:

- www.nnl.se - Norrlands läns landsting
- www.ts.se - Tidningsstatistik
- www.vll.se - Västerbottens läns landsting

Politik och samhälle

VÄSTSVENSKA ÅSIKTER OM EUROPASAMARBETE

RUTGER LINDAHL

För Västsverige spelar sedan lång tid tillbaka förbindelser med andra länder en mycket framträdande roll. Under de senaste femton åren har begrepp som "globalisering", "europeisering" och företeelser som "outsourcing" av jobb till andra länder kommit att få stor betydelse för samhällsdebatten, liksom för medborgarnas syn på internationella kontakter. I det dagliga nyhetsflödet framträder både möjligheter och risker med ett globaliserat eller europeiserat samhälle. Hur påverkar detta västsvensarna? Hur ser de idag på betydelsen av internationellt samarbete, på EU-medlemskapet och dess påverkan på samhällsutvecklingen?

Viktigt med engagemang i internationella frågor

Undersökningar som genomförts av SOM-Institutet vid Göteborgs universitet visar att tvåtredjedelar av tillfrågade västsvenskar anser att det är viktigt att engagera sig i internationella frågor. Detta gäller även EU-frågor. Andelen är lägre än för lokala och rikspolitiska frågor i Sverige, men visar ändå på ett betydande internationellt intresse.

I resultaten framträder vissa geografiska skillnader när det gäller styrkan i det internationella engagemanget. Starkast är det i Göteborgsregionen och svagast i de nordöstra delarna av Västra Götaland (Lindahl & Berg, 2000). Kontroller för även andra förhållande än geografisk hemort bland de svarande, visar att internationellt engagemang är beroende av flera faktorer, vilka tillsammans utgör grund för en "centrum-periferidimension". Invånare i ekonomiska, politiska och kulturella maktcentra, vars utbildnings- och inkomstnivå ligger över genomsnittet och där en betydande del av invånarna har kunskaper i andra språk och erfarenhet av utlandsvistelser utgör "centrum", medan periferin utgörs av dem som bor utanför storstäder och centralorter, med en utbildningsnivå som ligger under genomsnittet och som i större utsträckning saknar kunskaper i andra språk och inte har utlandserfarenhet av annat än korta turistbesök. Det bör i detta sammanhang noteras att nio av tio västsvenskar uppger att de har besökt minst ett annat land och sex av tio har semestrat utanför Norden. De som varit utomlands anger i högre utsträckning än de som inte någon gång lämnat Sverige att internationellt engagemang är viktigt (Berg & Lindahl, 2003).

Västsvenskarna och EU-medlemskapet

Under det senaste dryga decenniet har Sveriges medlemskap i EU för många kommit att stå för en ny form för internationellt samarbete. Det har tydliga överstatliga inslag, vilket gjort det mer politiskt laddat än de tidigare dominerande formerna för internationellt samarbete. En rad undersökningar under hela efterkrigstiden visar att multilateralt samarbete inom FN och traditionellt mellanstatligt samarbete har starkt stöd bland svenska medborgare. EU-relaterade frågor har däremot kommit att splittra svensk opinion på ett sätt som få andra internationella samarbetsfrågor ens varit i närheten av. Idag kan t.ex. alla politiska partier konstatera att det bland deras sympatisörer finns stora grupper vars åsikter i EU-frågor avviker från partilinjen (Lindahl, 2005). Åsiktssplittringen är märkbar också i många organisationer och inom näringslivet. Den påverkar både den politiska debatten och opinionsbildningen över hela Sverige.

Koppling av europeiskt samarbete till EU påverkar klart bedömningen bland svenskarna. Undersökningsresultat pekar på att det är uppenbart att denna anknytning av rätt många betraktas som mindre önskvärd. Rubriceringen "EU-samarbete" leder hos många svenskar till minskat stöd, jämfört med internationellt samarbete där EU inte nämns eller har en naturlig koppling till verksamheten.

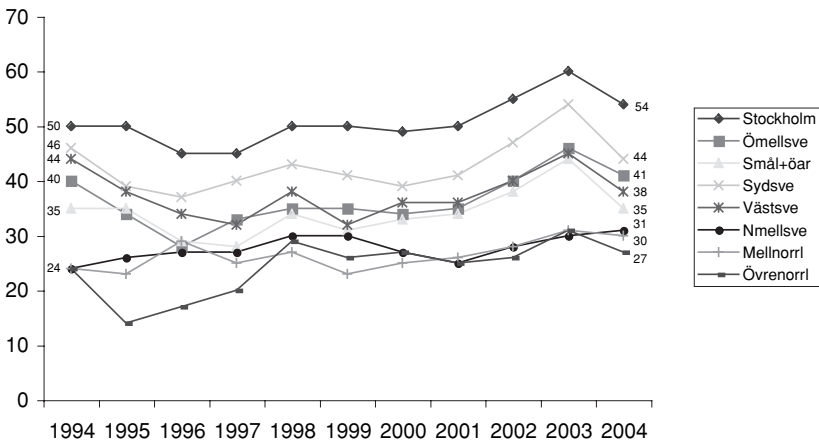
En förklaring som ofta förs fram till detta förhållande är att svenskarna inte identifierar sig som européer. Var fjärde västsvensk anser sig vara "fäst vid EU", medan varannan anser sig ha samma relation till "Europa". Känslan av samhörighet både med Europa och EU har dock ökat under senare år. Detta är av väsentlig betydelse, eftersom det för många svenskar är det viktigt att kunna identifiera sig med sina samarbetspartners (Berg, 2005). Den starkaste identifikationen finner vi i Sverige, liksom i de flesta europeiska länder, med den egna nationen och framförallt med hemorten.

Opinionsläget när det gäller inställningen till Sveriges medlemskap i EU har under de senaste femton åren växlat. Svenskarnas "knappa ja" till EU-medlemskap hösten 1994 följdes relativt snart av sjunkande stöd. Först under de senaste åren har andelen svenskar som i huvudsak är för EU-medlemskap blivit större än andelen som är emot. Denna tudelning av opinionen har starkt präglat både samhällsdebatt och hantering av många internationella samarbetsfrågor. Enligt den senaste undersökningen från SOM-institutet befann Sverige sig år 2004 i samma opinionsläge som rådde tio år tidigare (Lindahl, 2005; Holmberg, 2005).

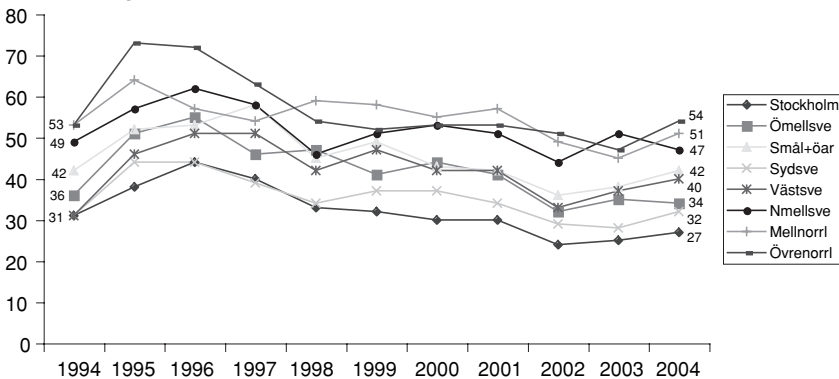
Var står västsvenskarna åsiktsmässigt i denna fråga? Avviker de på något sätt från "rikstrenden"? År 1994, när Sverige folkomröstade om EU-medlemskap, låg Stockholmsregionen tillsammans med Syd- och Västsverige i topp när det gällde stöd till svenskt medlemskap. Under de första tre åren efter inträdet i EU sjönk västsvenskarernas stöd och motståndet steg. Under ett antal år kring millennieskiftet låg EU-stödet kvar på en lägre nivå, för att därefter sakta stiga igen. EU-motståndet sjönk under fem år för att därefter stiga igen under år 2003 och 2004.

Detta gäller även under år 2003, då folkomröstningen om införande av euron resulterade i ett klart nej från svenskarnas sida. Inte i någon kommun i Västra Götaland redovisas en övervikt för ja-röster. Även om det i Västsvrige blev ett tydligt nej i eurofrågan, steg samtidigt stödet för det svenska medlemskapet i EU. De som röstade nej till euron och samtidigt markerade stöd för EU-medlemskapet fanns i främsta hand i Göteborgsregionen och i de större städerna i Västsvrige (Lindahl, 2005).

Figur 1a Andel EU-förespråkare fördelade efter geografisk hemort 1994–2004 (procent)

Figur 1b Andel EU-motståndare fördelade efter geografisk hemort 1994–2004 (procent)

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Kommentar: Före 1995 löd frågan "Vilken är din åsikt om ett svenskt medlemskap i EG?" Från år 1995 har frågan följande lydelse "Vad är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?" Tre svarsalternativ kan användas: "i huvudsak för", "i huvudsak emot" och "har ingen bestämd åsikt i frågan".

Resultaten visar att opinionsutvecklingen är relativt likartad över hela Sverige. Nivån på EU-stödet och EU-motståndet skiljer sig under hela perioden kraftigt mellan t.ex. övre Norrland och Stockholmsregionen, men utvecklingsmönstret för regionerna överensstämmer i stora drag. De specialundersökningar som 2004 gjordes i Västra Götaland och Skåne visar att attityden till Sveriges medlemskap i EU bland de skånska väljarna, jämfört med år 2000, ligger kvar på en relativt hög positiv nivå, medan det i Västsverige år 2004 råder balans mellan EU-förespråkare och EU-motståndare, vilket innebär att motståndet mot EU-medlemskapet minskat.

Den västsvenska EU-opinionen ligger under hela tioårsperioden i mitten av det svenska opinionsmönstret. Detta gäller Västsverige som helhet. Det finns dock variation mellan olika delar. Storstaden Göteborg, liksom kommuner som domineras av en större stad uppvisar högre stöd för EU-medlemskap än vad som förekommer i kommuner där befolkningen är bosatt i mindre orter eller på landsbygden. Det finns emellertid få områden där EU-medlemskapet stöds av en majoritet av invånarna. För att få denna typ av majoritetsförhållanden måste man gå ner på enskilda valkretsar i Göteborg, eller gå till någon av de näraliggande kommunerna. I Göteborgsregionen har stödet för EU-medlemskapet under de senaste fem åren ökat relativt kraftigt. Ett balansmått som bygger på att andelen som uppger sig vara för Sveriges medlemskap i EU minskas med andelen som är emot var år 2000 -2, dvs. det fanns en övervikt för motståndare till EU-medlemskap. Motsvarande värde för år 2004 är +9, dvs. det har skett en betydande förstärkning av EU-stödet i Göteborgsregionen. Västsverige innehåller emellertid också en rad valkretsar där mellan två tredjedelar och tre fjärdedelar av befolkningen i folkomröstningen 1994 röstade emot EU-medlemskap och som år 2003 röstade emot införande av euro som svensk valuta. Av denna anledning ligger opinionsbalansen i övriga delar av Västra Götaland år 2004 på -15. Även i dessa delar av Västsverige har i flera fall medborgarnas inställning till Sveriges EU-medlemskap dock blivit mer positiv.

Tidigare har konstaterats att EU-opinionen i Västsverige uppvisar ett "centrum-periferi-mönster", där Göteborgsregionen framstår som "centrum" och där "periferi" särskilt tydligt representeras av de nordvästra och nordöstra delarna. I centrum finns den mest EU-positiva opinionen, medan den mest negativa EU-opinionen återfinns i Dalsland, Norra Bohuslän och Östra Skaraborg. Ett liknande mönster framträder i den specialundersökning som genomförts i Skåne. Den mest EU-positiva opinionen finns i sydvästra Skåne, där Malmö och dess kranskommuner utgör "centrum". Särskilt i de nordöstra delarna är invånarna mer EU-kritiska.

När det gäller de flesta bakgrundsvariabler som t.ex. kön, ålder, utbildning, boende, partisympati och politiskt intresse visar resultaten från Västsverige att opinionsmönstret i stora drag överensstämmer med vad som gäller i övriga Sverige. Västsvenska män är mer positiva än kvinnor till EU-medlemskapet. Kvinnor uppger också i högre utsträckning än män att de inte har någon bestämd åsikt i frågan. En jämförelse med resultaten från Skåne visar att både bland kvinnor och män är den EU-positiva inställningen starkare i Skåne än i Västsverige. Samma skillnad i

Tabell 1 *Inställning till Sveriges EU-medlemskap efter geografisk hemort år 2000 och 2004 (opinionsbalans)*

Geografiskt område	Opinionsbalans	
	2000	2004
Göteborgsregionen	-2	+9
Sjuhärad	-14	-15
Östra Skaraborg	-27	-17
Västra Skaraborg	-10	-10
Fyrstad	-16	-9
Dalsland	-23	-31
Norra Bohuslän	-36	-18
Västra Götaland	-10	-1
Skåne	+13	+14

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Kommentar: Frågan har följande lydelse "Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?" Tre svarsalternativ kan användas: "i huvudsak för", "i huvudsak emot" och "har ingen bestämd åsikt i frågan". Opinionsbalansmättet erhålls om andelen som uppger sig vara "i huvudsak för" minskas med andelen "i huvudsak emot". Andelen som uppger att de inte har någon bestämd åsikt varierar mellan 19 och 25 procentandelar. Den är högst i Skaraborg och lägst i Göteborg.

opinionsmönstret framträder vid en jämförelse mellan olika åldersgrupper. I samtliga åldersgrupper – från 15 till 85 år – finns det en mer positiv syn på Sveriges EU-medlemskap i Skåne jämfört med i Västra Götaland. På nationell nivå framträder under de gångna tio åren en intressant utveckling när det gäller hur svenskar i olika åldrar ser på medlemskapet i EU. År 1994 var det främst medelålders och äldre som stödde ett svenskt Ja i medlemskapsfrågan. Tio år senare har stödet för EU-medlemskapet ökat bland de yngre (upp till 40 år) och minskat bland de äldre. Ökningen av stödet är särskilt tydligt bland yngre kvinnor. Det framgår också att bland de yngsta åldersgrupperna har inställningen under de gångna tio åren förändrats till att vara väsentligt mer positiv till Sveriges medlemskap i EU. Bland yngre svenskar, är det dock vanligare än inom övriga åldersgrupper att uppge att man inte har någon bestämd åsikt i frågan (Lindahl, 2005).

Utbildningsnivå är en av de bakgrundsvariabler som tydliggör en skiljelinje i svensk EU-opinion. För hela Sverige gäller att högutbildade är mer EU-positiva jämfört med lågutbildade. I Västsverige är det en tydligt EU-negativ opinionsbalans (andelen EU-positiva minskad med andelen EU-negativa ger värden som kan variera mellan -100 och +100) bland lågutbildade (-24). I Skåne visar undersökningsresultaten på ett likartat läge, men balansvärdet är väsentligt mindre negativt (-6). När det gäller opinionen bland de högutbildade framträder också en tydlig skillnad. Bland de högutbildade skåningarna finns en betydligt större andel EU-positiva (+42)

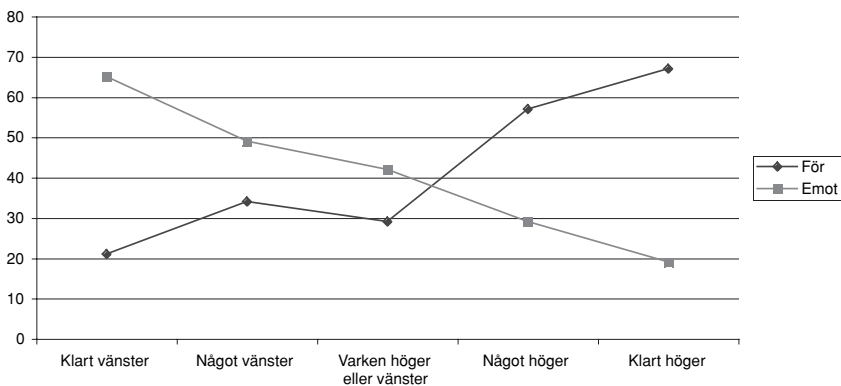
jämfört med bland västsvensarna (+25). Att notera är att opinionsavståndet mellan de låg- och högutbildade dock är lika stort, vilket innebär 49 skalsteg i Västsverige och 48 i Skåne.

Resultaten av specialundersökningarna i Västra Götaland och Skåne visar att invånare som bor i städer eller tätorter är mer positivt inställda till EU-medlemskap jämfört med dem som bor på landsbygden.

EU-stödet starkast till höger i svensk politik

Ända sedan Sveriges relation till EG/EU blev en betydande fråga i svensk politik har en ”vänster-högerdimension” visat sig ha en stor betydelse för förklaring av resultat från opinionsundersökningar i EU-frågor. Stödet för Sveriges medlemskap i EU har hela tiden varit starkast bland dem som sympatiserar med partier som ligger till höger om mitten i svensk politik och kritiken mot EU-medlemskap har varit starkast bland dem med vänstersympatier. En jämförelse av resultaten från undersökningar i Västra Götaland och Skåne år 2004 av invånarnas subjektiva uppfattning om var på den politiska ”vänster-höger-dimensionen” de kan placeras och deras syn på det svenska EU-medlemskapet visar att opinionsmönstret är likartat och överensstämmer med huvudmönstret.

Figur 2 *Inställning till Sveriges medlemskap efter subjektiv politisk vänster-högerplacering (procent)*

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Kommentar: Frågan rörande inställning till Sveriges EU-medlemskap har följande lydelse ”Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?” Tre svarsalternativ kan användas: ”i huvudsak för”, ”i huvudsak emot” och ”har ingen bestämd åsikt i frågan”. Opinionsbalansmättet erhålls om andelen som uppger sig vara ”i huvudsak för” minskas med andelen ”i huvudsak emot”. Frågan avseende politisk vänster-högerplacering lyder ”Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan vänster-högerskala”. Svarsalternativen är ”klart till vänster”, ”något till vänster”, ”varken till vänster eller höger”, ”något till höger” och ”klart till höger”.

Under de tio år som Sverige varit medlemsland i EU har förändringar i opinionsmönstret kunnat noteras. För det första finns det spänningar i det dominerande vänster-höger-mönstret. Varken på vänster- eller högernsidan i svensk politik finns bland partisympatisörerna något hundraprocentigt stöd för partiernas kritik mot eller stöd för EU-medlemskap. Successivt har det bland sympatisörer med EU-kritiska vänsterpartiet och miljöpartiet vuxit fram ökat stöd för EU-medlemskap. På samma sätt kan det noteras att det bland sympatisörer till EU-förespråkande folkpartiet och moderata samlingspartiet förekommer växande kritik mot EU och Sveriges medlemskap i organisationen.

I Västsverige framträder i stora drag det partipolitiska mönster som dominerar EU-politiken på nationell nivå. Starkast stöd finner vi bland sympatisörer med moderata samlingspartiet och folkpartiet, medan sympatisörer med vänsterpartiet och miljöpartiet står för det starkaste motståndet. Under de gångna tio åren, då Sverige varit medlem i EU, har dock motståndet på nationell nivå inom vänsterpartiet och miljöpartiet sjunkit, samtidigt som stödet för medlemskap har stigit. En studie av situationen i Västsverige visar att motståndet bland vänsterpartister ligger kvar på den höga nivån 76 procent, vilket är väsentligt högre än riksgenomsnittet (63%). När det gäller stöd för Sveriges medlemskap i EU ligger detta bland sympatisörer med folkpartiet på 65 procent, vilket är något högre än riksgenomsnittet (60%). Bland de västsvenska moderaterna är läget det omvända. De partier som på rikspanelet uppvisar störst intern splittring av opinionen i EU-frågor är socialdemokratiska partiet, centerpartiet och kristdemokraterna. Detta mönster går tydligt igen i både Västsverige och Skåne. I båda länen visar resultaten av opinionsundersökningarna att miljöpartiet i EU-frågor närmar sig denna grupp, på grund av att alltför avviker från den officiella starkt EU-kritiska linjen. Tydligast är detta i Skåne.

Det som fortfarande efter femton års politisk debatt om Sveriges relationer till EU framstår som EU-förespråkarnas problem är att de har svårt att få med sig sympatisörer som ligger i den "partipolitiska mitten". För EU-anhängarna finns inget rakt samband mellan subjektiv "vänster-höger position" och inställning till EU-medlemskap. En betydande andel av dem som intar denna mittenposition är anhängare till socialdemokraterna, centerpartiet och miljöpartiet.

De tidigare konstaterade skillnaderna i opinionsmönster mellan Västsverige och Skåne blir också synligt vid en analys av hur de olika partiernas sympatisörer ser på Sveriges medlemskap i EU. I samtliga fall är de skånska sympatisörerna med olika partier – från vänster till höger – mer EU-positiva alternativt mindre EU-negativa än sina västsvenska kollegor. I flera fall är skillnaderna betydande. Detta gäller bl.a. inom centerpartiet och kristdemokraterna (se tabell 2).

Tabell 2 *Inställning bland befolkningen i Västra Götaland (V) och Skåne (S) till Sveriges EU-medlemskap efter partisympati, 2004 (procent och opinionsbalans)*

Parti		I huvudsak för	I huvudsak emot	Ingen bestämd åsikt	Opinionsbalans
Vänsterpartiet	V	9	75	16	-66
	S	17	65	18	-48
Socialdemokratiska partiet	V	37	38	25	-1
	S	44	27	29	+17
Centerpartiet	V	31	47	22	-16
	S	37	37	26	+/-0
Folkpartiet	V	64	23	13	+41
	S	58	24	18	+34
Moderata samlingspartiet	V	62	25	13	+37
	S	67	17	16	+50
Kristdemokraterna	V	31	49	20	-18
	S	40	34	26	+6
Miljöpartiet	V	25	56	19	-31
	S	32	49	19	-17
Övriga partier	V	16	67	17	-51
	S	27	48	25	-21

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Kommentar: Frågan rörande inställning till Sveriges EU-medlemskap har följande lydelse "Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?" Tre svarsalternativ kan användas: "i huvudsak för", "i huvudsak emot" och "har ingen bestämd åsikt i frågan". Opinionsbalansmättet erhålls om andelen som uppger sig vara "i huvudsak för" minskas med andelen "i huvudsak emot". Frågan avseende partisympati lyder "Vilket parti tycker du bäst om idag?"

Det konstaterade mönstret när det gäller förändring av EU-opinionen leder naturligt till frågan om relationen till EU är en effekt av medlemskapsperiodens längd, dvs. att svenskarna går igenom en social inlärningsprocess där EU-medlemskap så småningom blir en naturlig del av samhällslivet och inte längre någon politisk/ideologisk stridsfråga. Att detta skulle vara liktydigt med att svenskarna också skulle känna mindre behov av, eller sämre möjligheter för, att ta varje nytt förslag till förändring av innehållet i eller villkoren för EU-samarbetet under särskild prövning, finns det dock inget som talar för. Utfallet i folkomröstningen om euron är ett gott exempel på detta: en majoritet röstade emot förslaget, men samtidigt uttalade sig fler för än emot fortsatt svenskt EU-medlemskap och emot utträde.

Missnöje med vad EU hittills betytt

Upplevelsen av vad EU-medlemskapet betyder för svensk samhällsutveckling spelar en betydande roll för medborgarnas inställning till EU-samarbetet. I en lång rad av Eurobarometers undersökningar redovisas att svenskar och briter tillhör de som i lägst grad stöder EU. Samtidigt framgår också att svenskar, tillsammans med bl.a. briter, ser minst nytta med EU-medlemskapet (Eurobarometern). Fokuseringen på den materiella nyttan förstärks sannolikt genom den regelbundet återkommande debatten rörande storleken på Sveriges nettobidrag till EU:s budget och genom avsaknaden av en debatt som mer inriktas på ideologi- och värdefrågor, vilka också utgör centrala inslag i den europeiska samarbetsprocessen.

Politiska institutioner som inte levererar den sorts politik som medborgarna uppfattar som nyttig, utsätts för kritik och riskerar, om inte någon förändring åstadkoms, på sikt förlora sin legitimitet i väljarnas ögon (Lindahl & Oskarson, 2001). Inför folkomröstningen 1994 gav EU-förespråkare löften om en rad förbättringar som skulle följa av Sveriges medlemskap i EU. Motståndare till medlemskapet redovisade på samma sätt de många risker som ansågs följa av EU-medlemskap.

SOM-institutet har både på nationell och regional nivå i bl.a. Västra Götaland gjort undersökningar om medborgarnas syn på effekter av Sveriges EU-medlemskap. Även om det finns politikområden där en majoritet bland svenskarna uppfattar positiva effekter, är det en övervägande kritisk bild som framträder. Utvecklingen över tid visar att opinionsläget inom ett par områden förändrats i positiv riktning. Motsatt förhållande framträder inom andra områden.

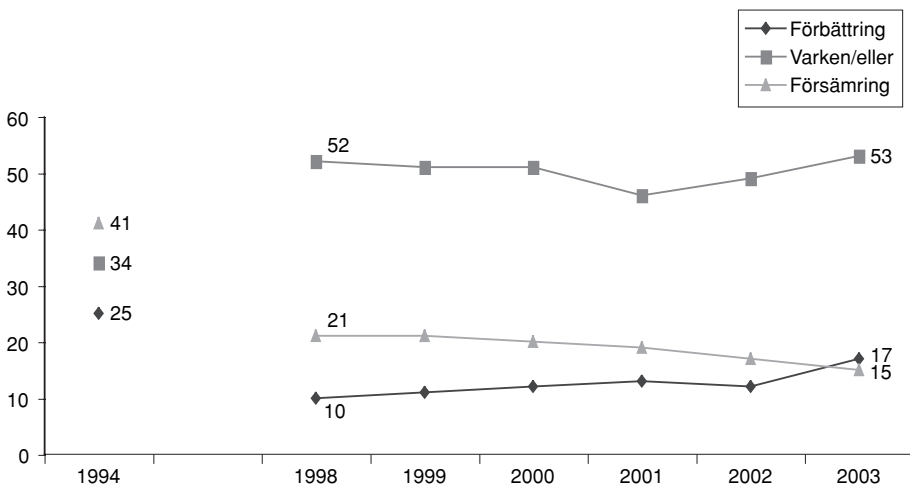
Miljöfrågor tillhörde de politikområden som i diskussionen inför folkomröstningen 1994 uppvisade stor skillnad mellan förväntningarna hos EU-anhängare och EU-motståndare. I slutet av 1990-talet visar resultat från SOM-institutets undersökningar att över hälften bland svenskarna anser att EU-medlemskapet inom miljöområdet varken haft positiva eller negativa effekter. Bland övriga blev år 2003 andelen svenskar som upplever en positiv effekt för första gången större än andelen som upplever en negativ effekt. Samma utveckling kan noteras i Västsverige.

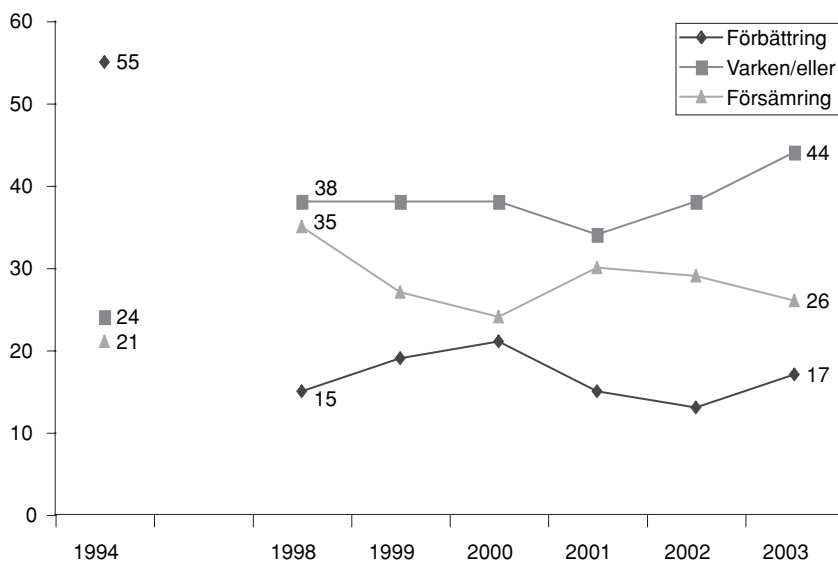
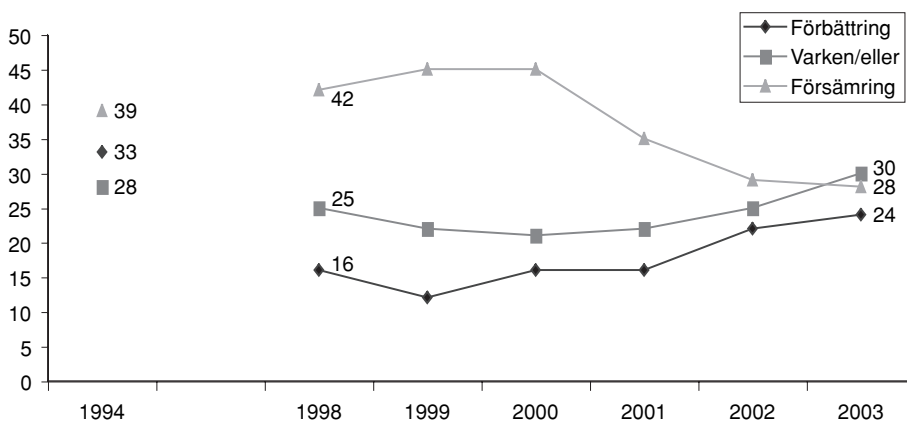
Den ekonomiska utvecklingen har varit ett område där det hela tiden funnits mycket stora skillnader mellan uppfattningen bland EU-anhängare och EU-motståndare. Både bland befolkningen i Västsverige och i hela riket framträder en övervikt för dem som anser att EU-medlemskapet har negativa effekter på den ekonomiska utvecklingen. Under de senaste åren har dock den negativa övervikten minskat. Det bör också noteras att andelen svenskar som anser att EU-medlemskapet varken har positiva eller negativa effekter har stigit allra kraftigast. Bakom dessa resultat kan anas missnöje bl.a. med högt svenskt nettobidrag till EU:s budget och utflyttning av företag/arbetsplatser till andra länder både inom och utanför EU. Sysselsättningsfrågor hör också till de områden där en likartad trend i opinionsutvecklingen kan noteras. År 1994 var förväntningarna mycket höga på positiva

sysselsättningseffekter av EU-medlemskap. Några få år senare hade opinionsbilden ändrats kraftigt. Från detta läge, präglad av en negativ bedömning av EU-medlemskapets inverkan på sysselsättningsläget i Sverige, har andelen negativa bedömningarna långsamt minskat. I Västsverige har tidigare gjorts något mindre negativa bedömningar av sysselsättningseffekterna, men under 2000-talet har västsvenskarnas uppfattning på denna punkt i ökande grad kommit att överensstämma med befolkningen i övriga Sverige. Bakom denna utveckling kan ligga reaktioner på en rad företagsnedläggningar och utflyttning av ett stort antal arbetstillfällen. Särskilt tydlig är förändringen i opinionsmönstret i områden som ligger utanför Göteborgsregionen.

Starkast stiger bland befolkningen åsikten att EU-medlemskapet varken har negativ eller positiv påverkan på sysselsättningen i Sverige. Orsaken till detta kan vara att alltfler anser sig ha en välgrundad uppfattning om att sysselsättningen i Sverige inte i någon större grad påverkas av medlemskapet, eller att de uppfattar det som svårt att bedöma EU-medlemskapets betydelse.

Figur 3a *Uppfattning om konsekvenser av EU-medlemskapet inom miljöområdet 1994–2003 (procent)*

Figur 3b *Uppfattning om konsekvenser av EU-medlemskapet inom ekonomiområdet 1994–2003 (procent)***Figur 3c** *Uppfattning om konsekvenser av EU-medlemskapet inom jordbruksområdet 1994–2003 (procent)*

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Kommentar: Svartalternativen "stor förbättring" och "viss förbättring" har sammanslagits i resultatredovisningen under rubriken "förbättring" och samma sak har gjorts med svartalternativen "viss försämring" och "stor försämring" under rubriken "försämring". Andelen som ej har någon bestämd uppfattning i frågan redovisas ej, men utgör för varje år differensen mellan värdet 100 och summan av de i figuren angivna värdena.

EU-medlemskapets effekter inom jordbrukssektorn har både i Sverige som helhet och i Västsverige under lång tid i ovanligt hög utsträckning förmått många svenskar att inta någon av åsikterna ”försämring” eller ”förbättring”. Kring millennieskiftet präglades attitydmönstret av kraftig kritik mot EU:s jordbrukspolitik och den negativa övervikten var stark i synen på dess effekter på svenska förhållanden. När debatten om mul- och klövsjuka, galnakosjukan, oacceptabla djurtransporter, salmonellarisker, etc. klingat av en bit in på det nya århundradet har också opinionsmönstret ändrats kraftigt. Numera råder det i det närmaste balans mellan andelen svenskar – och västsvenskar – som ser negativa konsekvenser och de som ser positiva effekter av EU-medlemskapet.

Ett av de få politikområden där det under hela Sveriges tid som medlem i EU rätt relativt stor enighet om att EU-medlemskap kan få positiva effekter på situationen i Sverige gäller företagens konkurrensmöjligheter. Under de senaste åren visar dock den positiva opinionsbalansen en tendens att försvagas. Utvecklingen i Västsverige har på denna punkt varit något mindre negativ än för Sverige som helhet.

Den sammantagna bilden av medborgarnas uppfattning om EU-medlemskapets påverkan på samhällsutvecklingen i Sverige och i Västsverige innehåller både EU-stöd och EU-kritik. Det låter sig knappast göra att foga ihop de olika delarna till något fullständigt opinionsmönster. Presentationen av opinionsläget när det gäller EU i Västsverige och i övriga Sverige kan bedömas för sig, men den kan också ses som en illustration till de förutsättningar som råder för folkvalda och tjänstemän som skall utforma strategier och handlingsplaner för att tillvarata möjligheter och motverka negativa effekter som internationalisering och europeisering kan föra med sig.

Hur nöjda är västsvenskarna med demokratin i EU?

Utöver den tidvis intensiva diskussion som förts kring frågan om vilka materiella fördelar och nackdelar EU-medlemskapet har för Sverige och svenskarna, har ytterligare en fråga upptagit betydande utrymme i den politiska debatten. Det gäller det ”demokratiska underskott” som anses präglade beslutsfattandet inom EU. Kritiker anser bl.a. att besluten ”ligger för långt ifrån medborgarna” och att de därmed är mycket svåra att påverka. Den demokratiska processen fungerar inte tillfredsställande. För att undersöka opinionsläget närmare har det i specialundersökningarna i Västsverige och Skåne 2004 ställts ett antal frågor som rör medborgarnas syn på demokratin i EU och på olika nivåer i Sverige, samt möjligheterna att påverka beslut och förtroendet för folkvalda. I det följande diskuteras resultaten av analyserna mot bakgrund av inställningen till Sveriges EU-medlemskap.

Inledningsvis kan konstateras att skåningar är mer nöjda än västsvenskar med hur demokratin fungerar på EU-nivå. I båda fallen har andelen nöjda ökat sedan undersökningar i början av 2000-talet. Att de som är för Sveriges EU-medlemskap har en relativt positiv syn på hur demokratin fungerar inom EU framstår förmodligen

inte som ett överraskande analysresultat. Vad som däremot kan ses som mindre väntat är att andelen EU-förespråkare som säger sig vara nöjda med hur demokratin fungerar i EU inte uppgår till mer än drygt femtio procent. Bland EU-motståndarna är det tio procent som delar denna uppfattning.

För att kunna ge perspektiv på dessa resultat visas i tabell 3 motsvarande omdömen om hur demokratin fungerar på nationell, regional och lokal nivå i Sverige. Förutom att både EU-förespråkare och -motståndare anser sig vara väsentligt mer nöjda med demokratin i Sverige jämfört med inom EU, kan också noteras att EU-förespråkare är mer nöjda än EU-motståndare med hur demokratin fungerar, oavsett om det är på nationell, regional eller lokal nivå. Intressant att uppmärksamma är att både i Västra Götaland och Skåne är färre nöjda med demokrati på regional nivå än på nationell och lokal nivå. Möjligen kan detta ses som en konsekvens av att den regionala nivån har tillkommit relativt nyligen och att dess beslutande organ ännu inte blivit lika etablerade som på nationell och kommunal nivå. I detta avseende finns möjlighet att se paralleller till institutionernas på EU-nivån hittillsvarande svårigheter att vinna ett bredare folkligt stöd.

Tabell 3 *Andel mycket och ganska nöjda bland medborgare i Västra Götaland (V) och Skåne (S) med hur demokratin fungerar i EU, samt på riks-, region- och kommunnivå i Sverige, efter inställning till Sveriges EU-medlemskap, 2004 (procent)*

Parti		I huvudsak för	I huvudsak emot	Differens
EU	V	51	9	+42
	S	55	11	+44
Sverige	V	78	58	+20
	S	71	47	+24
Egen region	V	66	47	+19
	S	59	40	+19
Egen kommun	V	75	59	+16
	S	68	50	+18

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

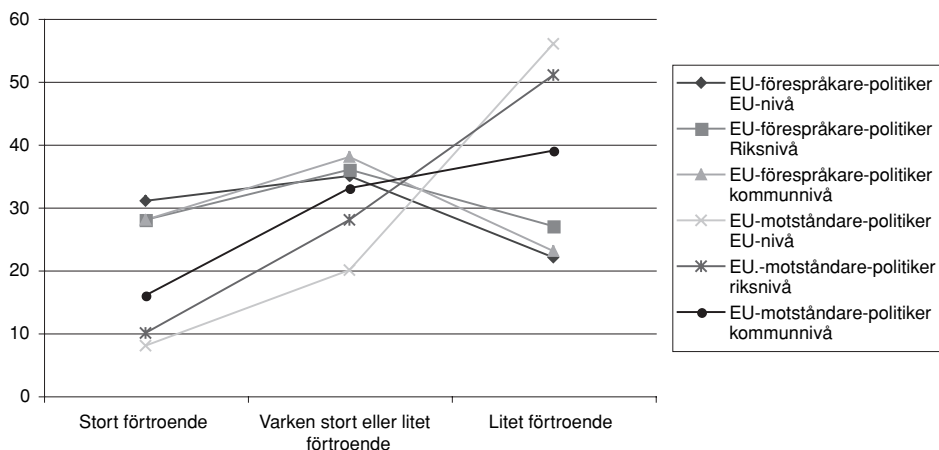
Kommentar: Frågan rörande inställning till Sveriges EU-medlemskap har följande lydelse "Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?" Tre svarsalternativ kan användas: "i huvudsak för", "i huvudsak emot" och "har ingen bestämd åsikt i frågan". Frågan om hur demokratin fungerar hade följande lydelse "på det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i EU, Sverige, regionen där du bor, den kommun där du bor." Differensen anger skillnaden i andel bland dem som är i huvudsak för och i huvudsak emot Sveriges EU-medlemskap som, på respektive analysnivå, uppger att de är mycket eller ganska nöjda med hur demokratin fungerar.

Ett förhållande som naturligt kan väntas ha inverkan på hur nöjd man är med demokratin är hur möjligheten att påverka beslut upplevs. När det gäller möjligheter att påverka beslut på EU-nivå uppvisar analysresultaten en mycket dystert bild. Eftersom svårigheten att påverka EU:s beslut under lång tid varit ett av EU-motståndarnas främsta argument, är det naturligt att de som förklarat sig i huvudsak vara emot Sveriges medlemskap i EU anser att påverkansmöjligheterna är dåliga. Uppenbart har även EU-förespråkare i relativt stor utsträckning kommit till samma slutsats. Närmare sjuttio procent bland EU-förespråkarna och drygt årtio procent bland EU-motståndarna anser att möjligheterna är dåliga när det gäller att påverka beslut inom EU. Bland de västsvenska EU-anhängarna är det endast fem procent som anser att möjligheterna att påverka EU-beslut är goda.

Det finns även i detta sammanhang anledning att sätta in analysresultaten i ett lite bredare perspektiv. Det går t.ex. att jämföra med vilka möjligheter medborgarna ser när det gäller att påverka beslut på andra nivåer t.ex. i Sverige. Resultaten från en sådan analys uppvisar i stort sett samma mönster som framkom när det gällde synen på hur demokratin fungerar i EU och i Sverige. Både EU-förespråkare och -motståndare visar sig vara mest nöjda med hur demokratin fungerar på nationell och kommunal nivå. Det är det också i första hand på dessa nivåer medborgarna upplever att det finns något nämnvärt utrymme för att påverka politiska beslut. Anmärkningsvärt är att det på kommunal nivå endast är tjugofem procent bland EU-anhängare och fjorton procent bland EU-motståndare som anser påverkansmöjligheterna vara goda. Även om EU-förespråkare allmänt har en mer positiv syn på möjligheterna att påverka politiska beslut, så är det även bland dem en anmärkningsvärt hög andel som bedömer att möjligheterna att påverka politiska beslut är dåliga på alla nivåer i Sverige. En jämförelse visar att opinionsmönstren i stort sett är identiska i Västra Götaland och i Skåne.

De resultat som redovisats när det gäller synen på demokrati och möjligheter att påverka politiska beslut för naturligt över till frågan om vilket förtroende medborgarna har för politiker som valts för att företräda medborgarnas intressen på olika nivåer i samhället. De tidigare presenterade analysresultaten har bl.a. visat att EU-förespråkare är mer nöjda än EU-motståndare när det gäller hur demokratin fungerar. Detta gäller inte bara i EU, utan också i Sverige på nationell, regional och lokal nivå. Samma förhållande finner vi när det gäller synen på möjligheterna att påverka beslut i EU och på olika nivåer i Sverige. I de båda nämnda fallen finns det möjlighet att se en förklaring till det rådande opinionsmönstret i att det är upplevelsen av strukturella förhållanden som påverkar utfallet. Mot denna bakgrund skulle det t.ex. vara tänkbart att medborgarna kan ha en kritisk inställning till demokrati och påverkansmöjligheter både inom EU och i Sverige på grund av att det politiska systemet sätter hinder i vägen. Frågan är i ett sådant läge om inställningen bland medborgarna blir: ”sådant system sådana politiker”, eller om förtroendet för politikerna kan skilja sig från uppfattningen om det politiska systemet.

Figur 4 Förtroende bland västsvenskar för politiker på EU-, riks- och kommunnivå efter inställning till Sveriges EU-medlemskap, 2004 (procent)

Källa: SOM-institutet, Göteborgs universitet

Kommentar: Frågan rörande inställning till Sveriges EU-medlemskap har följande lydelse "Vilken är din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?" Tre svarsalternativ kan användas: "i huvudsak för", "i huvudsak emot" och "har ingen bestämd åsikt i frågan". Frågan rörande förtroende för politiker lyder "Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete: Svenska EU-parlamentariker, rikspolitiker, regionens politiker, kommunens politiker?".

Som underlag för analysen av innehållet i figur 4 kan det vara av intresse att notera att åttiofem till nittio procent bland EU-motståndare och -företrädare i Västsverige och Skåne har en åsikt när det gäller förtroende för politiker på EU-nivå, liksom på svensk nationell och kommunal nivå. Grundmönstret i opinionen är tydligt. EU-förespråkare uppger ett högre förtroende än EU-motståndare för politiker. Detta gäller på samtliga tre studerade nivåer. Även om opinionsmönstret självklart starkt påverkas av aktuella partipolitiska maktförhållanden på nationell och kommunal nivå är det uppenbart att de svenskar som i huvudsak är emot Sveriges medlemskap i EU är mer kritiska än de som i huvudsak är för EU-medlemskapet när det gäller samtliga aspekter på hur demokratin fungerar. Analyserna innefattar syn på hur demokratin fungerar på olika nivåer i Sverige och i EU, syn på möjligheter att påverka politiska beslut i EU och i Sverige, samt förtroende för politiker, oavsett på vilken nivå dessa är aktiva. Skillnaderna i opinionsmönster mellan Västra Götaland och i Skåne är inom dessa områden små.

Öppenhet mot omvärlden

För att anknyta till inledningen av detta kapitel där svenskarnas inställning till internationella relationer berördes redovisas avslutningsvis några resultat av en analys som bygger på en sammanvägning av inställningen i ett antal frågor som rör förhållandet till omvärlden. Västsvenskarnas inställning till vikten av att ta del av nyheter från utlandet, ökat samarbete med Oslo-regionen, samt till förslag att Sverige skall ta emot färre flyktingar och öppenhet för att flytta till ett annat land har vägts ihop till ett ”internationaliseringsindex”, där höga värden indikerar öppenhet och låga värden slutenhet mot omvärlden. Femtiosju procent bland västsvenskarna placerades på den övre halvan, vilket innebär att fler än hälften har en positiv inställning till utveckling av internationella relationer. Bland befolkningen i Skåne-regionen var motsvarande andel femtiofyra procent.

En jämförelse i det västsvenska materialet mellan EU-förespråkare och EU-motståndare visar att det i båda fallen finns en majoritet som är positiva till internationella kontakter (EU-förespråkare=68 procent, EU-motståndare=53 procent). I Skåne ligger indexvärdet för EU-förespråkare på samma nivå som i Västsverige, medan en majoritet bland EU-motståndarna placeras på indexets undre halva, vilket indikerar ett lägre intresse för kontakter med omvärlden.

I avsaknad av en politisk debatt om EU-medlemskapet

I de politiska budskap som hittills levererats från partierna inför valet år 2006 har EU-frågor och internationella frågor mer allmänt tilldelats en undanskymd tillvaro. Detta kommer knappast att stimulera debatten och medborgarnas intresse för att tränga djupare in i EU-medlemskapets konsekvenser. De skillnader som idag finns i Sverige när det gäller syn på internationellt samarbete, särskilt samarbete inom EU, är sannolikt inte möjligt att utjämna enbart genom informationsinsatser. Det krävs snarare ökade insatser för att klargöra och föra ut till en bred publik motiven bakom EU-samarbetet och knyta detta till konkreta illustrationer av vad samarbetet har för effekter på samhällsutvecklingen i Sverige. Detta kan ske genom många kanaler. En hittills nästintill oanvänd sådan är valrörelserna. Den interna åsiktsplittringen inom partierna har hittills utgjort ett stort hinder. Under 2006 kommer ett nytt tillfälle att lyfta fram Europasamarbetet. Oavsett inställning till Sveriges medlemskap i EU borde detta tillfälle tas för att föra ut diskussionen kring både den idémässiga grunden för och praktiska konsekvenser av medlemskapet i EU. Det finns inget idag som säger att en sådan genomlysande och bred publik debatt kommer att ändra på det nuvarande opinionsmönstret, men det skulle föra EU-frågor till sin naturliga plats bland de svenska politiska vardagsfrågorna.

Referenser

- Berg, L. & Lindahl, R. (2003) *Kommunal internationalisering. Internationaliseringsprocesser i Västra Götalands kommuner*. Göteborg, Göteborgs universitet, Utvärderingsprogrammet: Västra Götaland, rapport 20.
- Bäck, H. (2004) *Av många ett. Västra Götalandsregionens politiker. Partipolitiska och territoriella skiljelinjer*. Göteborg, Göteborgs universitet/Förvaltningshögskolan.
- Eurobarometern
- Holmberg, S. (2005) *Swedish Opinion on the Swedish Membership in the European Union*. Göteborg, SOM-institutet.
- Lindahl, R. (2002) "Västsvenskarna och Europasamarbetet" i Nilsson, L. (red.) *Flerdemokrati i förändring*. Göteborg, SOM-institutet, rapport 27.
- Lindahl, R. (2004) "EU, ja men" i Holmberg, S. & Weibull, L. (red.) *Ju mer vi är tillsammans*. Göteborg, Som-institutet, rapport 34.
- Lindahl, R. (2005) "Svensk opinion om EU-medlemskapet 1994–2004." i Holmberg, S. & Weibull, L. (red.) *Lyckan kommer, lyckan går*. Göteborg, SOM-institutet.
- Lindahl, R. & Berg, L. (2004) "Bortom regionens gräns" i Nilsson, L. (red.) *Svensk samhällsorganisation i förändring*. Göteborg, SOM-institutet och CEFOS.

POLITISKT FÖRTROENDE PÅ REGIONAL OCH LOKAL NIVÅ I VÄSTSVERIGE

LENNART NILSSON

Statsvetaren David Eastons klassiska arbeten om det politiska systemet innebar att forskning om politik kom att inriktas på systemet som helhet och inte bara dess olika komponenter som den rättsliga regleringen, statsorganen eller maktutövningen. Enligt Eastons ”*framework for political analysis*”, för att citera titeln på ett av hans mest kända arbeten, var det nödvändigt att inkludera både systemets inflödes- och utflödessida samt relationerna till systemets omgivning. Krav och stöd blev viktiga begrepp i analyserna. (Easton 1965) Systemanalytiska studier med inriktning på skilda nivåer initierades bl.a. forskning om kommunen som politiskt system (Westerståhl 1970; Johansson, Nilsson och Strömberg 2001). Även om systemanalysen i sig kommit att spela en mer undanordnad roll inom statsvetenskapen under senare decennier har begreppet stöd eller *förtroende* intagit en central plats i den statsvetenskapliga forskningen.

Förtroende kan avse både relationen mellan medborgarna och institutioner och aktörer, *vertikalt förtroende*, och relationer mellan medborgare *horisontellt förtroende*. (Norén Bretzer 2005) De empiriska studierna har inneburit att förtroende för vad och vilka preciserats. Forskningen har omfattat allt från studier av förtroendet för samhället och principerna för dess styrelse, institutionerna och vad de presterar till förtroendet för olika aktörer. (Norris 1999) Norén Bretzer avgränsar i avhandlingen *Att förklara politiskt förtroende* (2005) sina undersökningar till tre nivåer: samhället, institutionerna och aktörerna.

Teorier om förtroende har tagit sin utgångspunkt i kulturella och institutionella förklaringar. Norén Bretzer finner inte stöd för att politiskt förtroende kan förklaras av kulturella faktorer utan förklaringarna måste sökas i institutionella faktorer och särskilt betonas proceduriell rättvisa. (Norén Bretzer 2005; Grimes 2005)

I detta kapitel skall medborgarnas relationer till Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västsverige belysas i tre avseenden. Det gäller för det första förtroendet för politiker, tjänstemän och yrkesgrupper som är verksamma i regionen och kommunerna med jämförelser mellan de två nivåerna, med grupper som är verksamma i statlig tjänst samt med journalisterna – granskarna av den offentliga verksamheten; för det andra medborgarnas bedömning av hur styrelsen, dvs. regionens respektive kommunens ”regering” sköter sin uppgift. För det tredje behandlas medborgarnas bedömning av flernivådemokratien, dvs. hur nöjd man är med demokratins sätt att fungera i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen och den kommun där man bor. Redovisningarna görs separat för de tre områdena, då de representerar

skilda aspekter av politiskt förtroende. Av speciellt intresse är att analysera utvecklingen över tid. Underlaget för analyserna utgörs av de regionala och nationella SOM-undersökningarna.

Förtroendet för politiker, tjänstemän och yrkesgrupper

I de nationella SOM-undersökningarna har förtroendet för olika samhällsinstitutioner undersökts sedan 1986 (Holmberg och Weibull 2005). I de västsvenska undersökningarna har istället fokus riktats mot förtroendet för grupper som är knutna till institutionerna. Det gäller beslutsfattare som politiker och tjänstemän samt olika personalgrupper på kommunal och regional nivå där medborgarna möter den offentliga sektorn. Dessutom har förtroendet för granskarna – journalister i dagspress, radio och TV uppmärksammats. Tidigare analyser har framhåller tre faktorer som särskilt viktiga för människors förtroende för olika grupper: utvärdering av institutionernas existerande verksamhet (trovärdighet, kvalitet), medborgarnas intresse för institutionernas verksamhet (institutionens upplevda betydelse) samt rådande socio-kulturella värderingar i samhället (opinionsklimatet) (Elliot 1997 och 1998).

Vid bedömningen av förtroendet för politiker, tjänstemän, yrkesgrupper och journalister får svarspersonerna ange i vilken utsträckning de har stort eller litet förtroende för olika grupper. Förtroendet redovisas på två olika sätt: andelen som hyser *tilltro* (mycket eller ganska stort förtroende) och andelen som visar *misstro* (mycket eller ganska litet förtroende). Balansmättet är ett sammanfattande mått som väger in både tilltro till och misstro mot de olika grupperna genom att ange andelen stort minus andelen litet förtroende (Elliot 1994).

I riksundersökningarna, där förtroendet för olika samhällsinstitutioner analyserats, har sedan mätningarna påbörjades 1986, sjukvården legat högt. I de västsvenska undersökningarna, där olika grupper undersöks har förtroendet genomgående varit högst för sjukvårdens personal. Sjukvården berör alla och det är få som inte har en uppfattning; närmare 80 procent har stort förtroende och cirka fem procent har litet förtroende. Medborgarna har också stort förtroende för tandvårdens personal. Därefter kommer personalen inom olika kommunala verksamhetsområden som barnomsorg, bibliotek, äldreomsorg och skola också med höga värden. Även kollektivtrafikens personal som har både regionalt och kommunalt huvudmannaskap får likaså en övervägande positiv bedömning, men ca tio procent har lågt förtroende för denna yrkesgrupp. I tabell 1 redovisas förtroendet för politiker på fyra nivåer, tjänstemän i kommuner och region samt för elva olika yrkesgrupper.¹

Tabell 1 Förtroendet för olika yrkesgrupper, tjänstemän, politiker och journalister 2004 (procent) samt 1999–2004 (balansmätt)

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning	SUMMA	Balansmätt 2004	Balansmätt 2003	Balansmätt 2002	Balansmätt 2001	Balansmätt 2000	Balansmätt 1999
Sjukvårdens personal	28	50	10	3	3	6	100	+72	+76	+76	+74	+79	+72
Tandvårdens personal	24	48	12	3	2	11	100	+67	*	*	*	*	*
Personal inom barnomsorgen	23	41	10	2	2	22	100	+60	+67	+66	+58	+61	+63
Bibliotekspersonal	24	37	15	2	1	22	100	+58	+62	+63	+57	+61	+58
Personal inom äldreomsorgen	21	40	15	5	3	16	100	+53	+58	+53	+47	+55	+54
Lärare i grundskola ¹	16	42	15	4	2	21	100	+52	+54	+53	+50	+45	+44
Poliser	16	43	20	7	5	9	100	+47	+46	+52	+53	+56	*
Forskare	13	32	21	3	1	30	100	+41	*	*	*	*	*
Kollektivtrafikens personal	10	36	25	7	4	18	100	+35	+40	+43	+39	+42	+42
Socialarbetare	7	25	23	8	6	31	100	+18	+19	+26	+18	+19	+14
Journalister	3	19	33	17	11	17	100	-6	*	*	*	*	*
Kommunens tjänstemän	2	18	35	16	10	19	100	-6	-9	-2	-7	-10	-12
Kommunens politiker	1	20	35	18	10	16	100	-7	-8	+3	-5	-10	-15
Rikspolitiker	1	17	32	21	14	15	100	-17	-17	+1	-4	-19	-30
Svenska EU-parlamentariker	1	17	27	18	17	20	100	-17	*	*	*	*	*
Västra Götalandsregionens tjänstemän	1	9	32	16	12	30	100	-18	-21	-12	-18	-26	-17
Västra Götalandsregionens politiker	1	8	32	20	15	24	100	-26	-26	-18	-24	-36	-28

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. Balansmättet visar andelen med stort förtroende minus andelen med litet förtroende. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. Rangordningen följer balansmättets värde för 2002. * Ingick ej 1999, 2001. ** 1999 ingick två item: *Journalister i TV* respektive *Journalister i radio* – balansmättet var för dessa grupper +20 respektive +18. *** 1999 ingick itemet *Journalister i dagspress* – balansmättet var för denna grupp -2. ¹ Formuleringen var 1999-2000 lärare i grundskola och gymnasium.

För grupper som svarar för kommunal eller regional tjänsteproduktion är förtroendet genomgående stort. För socialarbetarna som är ansvariga för behovsprövade insatser är bedömningen mer splittrad och andelen som inte kommit i kontakt med verksamheten är större, närmare en tredjedel har ingen uppfattning.

Det är likaså många som inte har någon uppfattning om forskare men förtroendet är högt bland dem som har gjort en bedömning. Balansmättet för poliser ligger något högre än för forskare men cirka tio procent har litet förtroende, och fler har en uppfattning.

För de yrkesgrupper där det finns möjlighet att göra jämförelser över tid är stabiliteten stor. Inte för något område överstiger skillnaderna i balansmättet tio enheter för mer än något enstaka år.

I riksundersökningen är bedömningen av radio och TV som institutioner klart mera positiv än av dagspressen. I tidigare västsvenska undersökningar gäller det samma för yrkesgrupper verksamma inom de olika typerna av medier med större förtroende för journalister i etermedierna än för journalister i dagspressen. (Elliot 1994) År 2004 avsåg frågan journalister i allmänhet utan närmare precisering och det är fler som har litet förtroende än stort förtroende för journalister, vilket ger balansmättet -6.

Mest negativ är bedömningen av tjänstemän och politiker. Tjänstemännen förknippas både i kommunerna och i regionen med politiken. På den kommunala nivån gör medborgarna samma bedömning av politiker och tjänstemän medan medborgarna är mera kritiska i synen på de regionala politikerna än på tjänstemännen. Regionen är emellertid ännu efter fem år fortfarande förhållandevis okänd och det är bara ca 40 procent av medborgarna som har en bestämd uppfattning om företrädarna för den regionala nivån, dvs. har stort eller litet förtroende för tjänstemän eller politiker. Ett bottenrekord för förtroendet för de regionala företrädarna redovisas för år 2000, då turbulensen inom regionen var som störst. (Nilsson 2000) Hösten 1999 var förtroendet för rikspolitikerna lika lågt som för regionpolitikerna men värdet för de centrala politikerna har därefter ökat något och balansmättet var år 2004 för både rikspolitiker och svenska EU-parlamentariker, -17. Generellt gäller för förtroendet för politiker att de mest positiva värdena redovisas för valåret 2002, med svagt positiv övervikt för kommun- och rikspolitiker. Den elektorala cykeln gör sig gällande på alla nivåer. (Holmberg och Weibull 2005)

Vid en jämförelse mellan Skåne och Västra Götaland kan vi konstatera att medborgarna i de två länen i huvudsak har samma förtroende för yrkesgrupper, tjänstemän och politiker. Endast när det gäller personalen i äldreomsorgen har västsvenskarna klart högre förtroende än skåningarna, och förtroendet för polisen är något högre i Västsverige än i Skåne. Vidare är västsvenskarna något mindre kritiska till kommunpolitikerna medan skåningarna är mer förtroende för de svenska EU-parlamentarikerna. Gemensamt är emellertid att medborgarna i båda regionerna hyser störst förtroende för den mycket stora gruppen anställda som arbetar inom hälso- och sjukvården och har lägst lågt förtroende för de regionala

politikerna som är ansvariga för vården. (Samhälle Opinion Massmedia, Skåne 2004)

Om vi ser till olika socio – ekonomiska gruppers förtroende för politiker och tjänstemän är det små skillnader mellan kvinnor och män. De yngsta är minst kritiska till politiker på EU-, riks- och regionnivå medan det är de äldsta som har störst förtroende för kommunens politiker och tjänstemän. De högutbildade tillhör genomgående de som i detta avseende är minst kritiska mot tjänstemän och politiker oavsett nivå.

Tabell 2 Förtroende för politiker, tjänstemän och journalister – totalt samt med avseende på kön, ålder, utbildning och partipreferens (balansmått)

	Svenska EU-parlamentariker	Rikspolitiker	Västra Götalandsregionens politiker	Västra Götalandsregionens tjänstemän	Kommunens politiker	Kommunens tjänstemän	Journalister
KÖN							
Man	-23	-19	-31	-22	-7	-7	-11
Kvinna	-13	-17	-23	-14	-9	-5	1
ÅLDER							
15-29 år	-10	-10	-13	-11	-12	-11	-3
30-49 år	-19	-14	-27	-20	-12	-8	-5
50-64 år	-24	-27	-34	-22	-8	-8	-8
65-85 år	-15	-21	-29	-16	0	5	-1
UTBILDNING							
Låg	-10	-25	-33	-25	-12	-2	-7
Medellåg	-25	-21	-24	-18	-9	-11	-9
Medelhög	-21	-19	-26	-17	-8	-7	-5
Hög	0	-4	-25	-11	-3	9	2
PARTISYMPATI							
V	-34	-31	-28	-23	-12	-16	-5
S	-12	3	-16	-13	3	2	1
C	-26	-18	-28	-16	5	-5	-11
Fp	1	-10	-28	-8	1	7	-1
M	-17	-31	-37	-22	-13	-10	-11
Kd	-14	-31	-24	-16	-4	-5	-12
Mp	-18	-45	-29	-19	-19	-8	1
TOTALT	-17	-18	-26	-18	-8	-6	-6

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. Balansmålet visar andelen med stort förtroende minus andelen med litet förtroende. Partisympati avser för rikspolitiker bästa parti i rikspolitiken; för VG-regionens politiker och tjänstemän bästa parti i regionpolitiken; för kommunens politiker och tjänstemän bästa parti i kommunpolitiken. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

När det gäller förtroende för politiker och partisympati så har folkpartisterna störst förtroende för Sveriges EU-parlamentariker medan c- och v – sympatisörerna har lägst förtroende. Vid bedömningen av rikspolitikerna har s högst förtroende medan mp-, v-, kd- och m-sympatisörerna har lägst förtroende. På regional nivå är balansmättet för politikerna negativt för samtliga partiets sympatisörer men mest kritiska är m- och minst negativa s-sympatisörerna. C-, f- och s-sympatisörerna uppvisar svagt positiva värden när det gäller förtroendet för kommunpolitikerna. Förtroendet för tjänstemännen i regionen och kommunerna följer i huvudsak samma mönster som för politikerna på respektive nivå.

Förtroendet för journalister är liksom förtroendet för tjänstemän och politiker negativt, och sambandet med olika socioekonomiska grupper redovisas därför tillsammans med denna grupp För granskarna – journalisterna – är det alltså fler som har litet än stort förtroende. Detta mönster gäller för samtliga socio-ekonomiska grupper utom kvinnor och högutbildade bland vilka det är lika många som har stort som litet förtroende. När det gäller partisympati är c-, kd- och m-sympatisörerna mest kritiska medan balansmättet ligger kring noll för mp-, s- och fp-sympatisörerna.

Kvinnor har genomgående något högre förtroende än män för personalen inom kommuner och regionen utom när det gäller sjukvården där alla oavsett kön är mycket positiva. Det finns flera exempel på att berörda åldersgrupper hyser större förtroende för personalen än övriga, t.ex. yngre och medelålders när det gäller barnomsorg och skola och äldre när det gäller sjukvårdens anställda. När det gäller personalen inom äldreomsorgen är förtroendet störst bland medelålders som möter personalen som anhöriga För andra grupper som poliser och socialarbetare är förtroendet detsamma i alla åldersgrupper. Bland högutbildade är förtroendet genomgående något högre än bland dem med medellång eller kortare utbildning. För vissa yrkesgrupper är skillnaderna mycket stora som för verksamma inom socialtjänsten, bibliotek, barnomsorg, grundskola och universitet.

Den politiska dimensionen är av mindre betydelse för förtroendet för olika personalgrupper. Moderata samlingspartiet sympatisörer hyser emellertid lägst förtroende för dem som är anställda inom flera av den offentliga sektorns verksamhetsområden. Det gäller socialtjänst, bibliotek, barnomsorg och skola, kollektivtrafiken samt äldreomsorgen. Oavsett partisympati är förtroendet stort för sjukvårdens och tandvårdens personal medan förtroendet för polisen är klart lägre bland mp- och v- sympatisörer.

Tabell 3 Förtroende för olika yrkesgrupper – totalt samt för grupper med avseende på kön, ålder, utbildning och partipreferens (balansmått)

	Poliser	Socialarbetare	Lärare i grundskola	Forskare	Personal inom äldreomsorgen	Bibliotekspersonal	Personal inom barnomsorgen	Kollektivtrafikens personal	Tandvårdens personal	Sjukvårdens personal
KÖN										
Man	42	13	47	41	51	51	58	31	67	74
Kvinna	51	23	57	41	54	64	63	39	67	71
ÅLDER										
15-29 år	42	19	55	49	38	56	60	26	62	62
30-49 år	49	20	63	43	61	63	74	36	72	74
50-64 år	49	18	49	40	56	57	58	40	68	73
65-85 år	43	13	37	35	47	52	43	38	62	78
UTBILDNING										
Låg	40	7	37	28	48	42	47	31	61	70
Medellåg	49	15	52	37	53	58	62	36	67	70
Medelhög	41	21	54	44	54	65	64	33	67	74
Hög	57	31	71	61	55	73	73	44	75	80
PARTISYMPATI										
V	32	24	54	34	52	64	66	45	64	73
S	50	24	53	39	55	57	61	38	68	70
C	57	24	63	35	70	60	70	41	69	80
Fp	57	15	62	52	52	64	66	34	70	77
M	48	10	45	49	47	50	55	28	69	75
Kd	61	29	64	43	61	67	67	48	77	82
mp	33	21	54	41	48	74	63	36	71	68
TOTALT	47	18	52	41	53	58	60	35	67	72

Kommentar: Partisynpati avser bästa parti i rikspolitiken.

I tabell 4 redovisas sambandet mellan medborgarnas bedömning av förtroendet för olika grupper. Av sambandsmatrisen framgår att det finns ett starkt samband mellan förtroendet, eller misstron mot, politiker på olika nivåer. Sambandet mellan bedömningarna av tjänstemännen på de två nivåerna är likaså starkt. Förtroendet för tjänstemännen är dock också starkt relaterat till bedömningen av politikerna, speciellt är sambandet mellan förtroendet för politiker och tjänstemän på respektive nivå starkt. Under Västra Götalandsregionens första år, 1999, var emellertid tjänstemännen ännu starkare förknippade med regionpolitikerna.

Tabell 4 Sambandet mellan förtroendet för yrkesgrupper, tjänstemän och politiker (tau-b)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1 Svenska EU-parlamentariker	-	,61	,45	,43	,36	,34	,19	,17	,18	,18	,14	,21	,20	,19	,22	,30	,29
2 Rikspolitiker		-	,60	,53	,43	,36	,23	,21	,20	,21	,18	,24	,19	,21	,27	,28	,32
3 Kommunens politiker			-	,62	,55	,41	,27	,23	,20	,20	,22	,24	,22	,20	,26	,22	,26
4 Västra Götalandsregionens politiker				-	,43	,59	,19	,18	,17	,17	,16	,26	,18	,19	,20	,23	,26
5 Kommunens tjänstemän					-	,64	,29	,23	,23	,25	,23	,30	,24	,23	,26	,25	,29
6 Västra Götalandsregionens tjänstemän						-	,21	,21	,21	,22	,19	,31	,21	,22	,21	,28	,28
7 Sjukvårdens personal							-	,67	,44	,35	,49	,24	,33	,29	,36	,22	,20
8 Tandvårdens personal								-	,46	,40	,45	,28	,34	,31	,37	,25	,21
9 Personal inom barnomsorgen									-	,59	,65	,40	,42	,35	,34	,26	,24
10 Lärare i grundskolan										-	,48	,44	,49	,41	,37	,32	,29
11 Personal inom äldreomsorgen											-	,36	,37	,33	,35	,19	,21
12 Socialarbetare												-	,35	,48	,40	,37	,33
13 Bibliotekspersonal													-	,41	,28	,30	,25
14 Kollektivtrafikens personal														-	,35	,28	,29
15 Poliser															-	,32	,31
16 Forskare																-	,47
17 Journalister																	-

Kommentar: Tau-b är ett sambandsmått på ordinalskalernivå som kan anta värden från +1.00 till -1.00. I matrisen har värden större eller lika med ,40 markerats med fet stil.

Förtroendet för olika personalgrupper inom vård, skola och omsorg är också relaterade till varandra; sambandet mellan förtroendet för sjukvårdens och tandvårdens personal är mycket starkt och det finns också starka samband mellan förtroendet för personalen inom hälso- och sjukvården och personalen inom den kommunala omsorgen. Detsamma gäller för de inbördes sambanden mellan förtroendet för personalgrupper inom kommunernas olika verksamhetsområden. Den som har stort förtroende för en av personalgrupperna har det också för de andra.

Förtroendet för kollektivtrafikens personal är inte i samma utsträckning knutet till förtroendet för andra personalgrupper och förtroendet för polisen uppvisar starkare samband endast med förtroendet för socialarbetare.

Tidigare undersökningar visar att förtroendet för företrädarna för olika medier – dagspress, radio och TV – är inbördes stark relaterat men med svag koppling till förtroendet för andra yrkesgrupper. I 2004 års undersökning då enbart förtroendet för journalister ingick är sambandet med förtroendet för andra grupper fortsatt svagt utom när det gäller förtroendet för forskare. Sambandet mellan förtroendet för forskarna och journalisterna kan ha påverkats av att samhällsvetenskapliga forskare idag i stor utsträckning ges utrymme och ofta gör uttalanden i medierna. (jfr. Goldmann 2005)

Bedömning av styrelsen i regionen och kommunerna

I det rådande opinionsklimatet har själva ordet politiker fått en negativ klang (Möller 2000). Det finns därför anledning att också granska förtroendet för den institution som regionstyrelsen och kommunstyrelsen utgör i egenskap av regionens respektive kommunens ”regering”. Jämfört med landets regering finns den viktiga skillnaden att i region- och kommunstyrelsen sitter företrädare för samtliga större partier, dvs. både majoriteten och minoriteten är representerad. Vid medborgarnas bedömning finns det dock anledning att tro att det i första hand är majoriteten och dess politik som allmänheten tar ställning till, om majoritetsförhållandena överhuvudtaget är kända.

Medborgarna är klart mera positiva till hur ”regeringarna” sköter sina uppgifter än förtroendet för politikerna på den lokala och den regionala nivån. Likaså är man mera positiv till hur styrelsen i den egna kommunen sköter sig än till kommunstyrelserna i allmänhet. När svenska folket i Riks-SOM-undersökningen ombetts bedöma förtroendet för *kommunstyrelserna*, dvs. alla landets kommunstyrelser skall inte bara situationen i den egna kommunen utan också den i andra kommuner vägas in. För de flesta är förhållandena i hemkommunen mer kända och påtagliga medan man i övrigt är hänvisad till mediernas bilder. Eftersom bevakningen är inriktad på vad som inte fungerat är de bilder som förmedlas via medierna främst negativa som av affärerna i Gävle, Motala och Stenungsund. I den nationella undersökningen har balansmättet genomgående varit negativt sedan frågan ställdes första gången 1996.

I 1999 och 2004 års riksundersökningar fanns emellertid både frågan om *förtroendet för kommunstyrelserna* och frågan om *hur kommunstyrelsen i den kommun där Du bor sköter sin uppgift* med. Det är den senare frågan som avser en bedömning av hur kommunstyrelsen i hemkommunen fungerat som ingått i de västsvenska undersökningarna sedan de startade 1992. Svarssambandet är starkt (tau-b 0,42 respektive 0,51 år 2004), men det finns intressant skillnader i svarsmönstren.

Medborgarna är klart mera positiva vid bedömningen av hur kommunstyrelsen i den kommun där man bor sköter sin uppgift (balansmätt +12) jämfört med när man skall uttala sig om förtroendet för det sätt på vilket kommunstyrelserna i allmänhet (balansmätt -17). Att två tredjedelar av dem som har stort förtroende för kommunstyrelserna också tycker att kommunstyrelsen i hemkommun sköter sin uppgift bra är inte överraskande men även bland dem som har lågt förtroende för kommunstyrelserna i allmänhet är det endast ca hälften som tycker att den egna kommunens ”regering” sköter sin uppgift dåligt. Som tidigare framhållits finns det anledning att tro att då medborgarna saknar egna erfarenheter påverkas svaren om förtroende starkt av mediernas bild. Detta svarsmönster gäller också vid bedömningen av kommunens eller regionens service, där brukarna genomgående är väsentligt mera nöjda än de som inte kommit i kontakt med servicen.

Förtroendet för regionstyrelsen i Västra Götaland är klart lägre än förtroendet för kommunstyrelsen i den kommun där man bor i Västsverige, -9 respektive +12. Det skall emellertid framhållas att närmare 40 procent inte hade någon uppfattning om hur regionstyrelsen skött sitt arbete medan motsvarande andel för kommunstyrelsen var 28 procent. Vid jämförelser över tid framgår att bedömningen av den egna kommunens styrelse bland kommunerna i Västsverige varit oförändrad över tid med en svagt positiv övervikt sedan 1999. När det gäller bedömningen av regionstyrelsen har det varit en svagt negativ övervikt men år 2000, då den politiska situationen var som mest turbulent, registreras ett bottenrekord, balansmätt -23.

Tabell 5 Hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sin uppgift 2004 (procent och balansmätt)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa procent	Balansmätt 2004	Balansmätt 2003	Balansmätt 2002	Balansmätt 2001	Balansmätt 2000	Balansmätt 1999
Kommunstyrelsen	2	25	30	11	4	28	100	+12	+9	+17	+14	+13	+12
Regionstyrelsen	0	11	29	13	7	40	100	-9	-11	-5	-13	-23	-9

Kommentar: Frågan lyder: 'Hur tycker Du att kommunstyrelsen i den kommun där Du bor / regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?'. Balansmättet visar andelen som anser att arbetet sköts bra minus andelen som anser att arbetet sköts dåligt. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Den genomsnittliga bedömningen av hur kommunstyrelsen sköter sin uppgift är för boende i alla kommuner i Västra Götaland något mer positiv än för hela Sverige. Skillnaden är emellertid stor mellan olika kommuner och konkreta förhållanden i de enskilda kommunerna slår igenom vid medborgarnas bedömning av förtroendet. Det innebär att det också varierar över tid beroende på förhållandena vid olika tidpunkter i en och samma kommun. Nedgången och uppgången av förtroendet för kommunstyrelsen i Stenungsund är ett tydligt exempel på detta (Norén Bretzer 2000 och Granqvist 2004).

Vid en jämförelse med övriga delar av landet kan konstateras att bedömningen av både kommunstyrelsen och regionstyrelsen är något mer negativ i Skåne och i landet som helhet än i Västsverige.

Medborgarna och flernivådemokratin

Ett sätt att belysa flernivådemokratin funktionssätt är att undersöka hur nöjda medborgarna är med demokratin på de nivåer, som har folkvalda församlingar. I EU-länderna råder ett omvänt förhållande mellan bedömningen av demokratin i det egna landet och demokratin i EU. Italienare som är minst nöjda med demokratin i det egna landet är mest positiva till demokratin i EU medan svenskarna som är förhållandevis nöjda med demokratin i Sverige är mest kritiska. (Gilljam och Holmberg 1998 samt Holmberg och Oscarsson 2004).

När det gäller synen på demokratin på olika nivåer framgår att västsvenskarna liksom svenska folket som helhet är övervägande negativa till demokratin inom EU. Åren 1998 – 1999 var en av fem västsvenskar nöjda med demokratin i EU men därefter har andelen nöjda ökat till närmare en tredjedel 2004. Däremot är två tredjedelar är nöjda med demokratin på nationell och kommunal nivå. Närmare 60 procent är också nöjda med demokratin i Västra Götalandsregionen även om osäkerheten är större vid bedömningen av den nybildade regionen, vilket framgår av att något fler avstätt från att besvara frågan. Det innebär emellertid att även om värdet är något lägre än för Sverige och hemkommunen uppfattas regionen som en av de svenska demokratiska institutionerna. Medan drygt 20 procent inte alls är nöjda med demokratin i EU är motsvarande värde 5 – 10 procent för de tre svenska nivåerna. (Samhälle Opinion Massmedia, Västra Götaland 2004)

Vid bedömningen av hur demokratin fungerar på olika nivåer är skillnaderna mellan olika socio-ekonomiska grupper genomgående små. (Johansson 2006) De äldsta är något mer nöjda med den kommunala demokratin än övriga medan de yngsta är mer nöjda med de andra nivåerna. Personer med lägre utbildning är något mer kritiska till demokratin i Sverige och i EU. Icke svenska medborgare är mer nöjda med demokratin i EU än svenska medborgare. Vid bedömningen av demokratin på de övriga nivåerna är skillnaderna begränsade.

Minst nöjda med demokratin i EU är v- och mp-sympatisörer medan fp- och m-sympatisörerna är minst missnöjda med 43 respektive 40 procent som är nöjda. Om vi ser till partidimensionen och den svenska flernivådemokratin är s- sympati-

sörer genomgående mest nöjda, 72-83 procent, medan de som sympatiserar med annat parti är minst nöjda, under 40 procent. Inom övriga partier är en majoritet nöjda med demokratin på nationell, regional och kommunal nivå utom när det gäller v-sympatisörerna och regionen.

Idag har annat parti än de sju som finns representerade i riksdagen mandat i över hälften av landets kommuner och i Västra Götaland i 23 av 49 kommuner; i fem av kommunerna har annat parti över tio procent av rösterna. I Regionfullmäktige har Sjukvårdspartiet Folkets vilja sedan valet 1998 haft 6 av 149 mandat och sjukvårdspartier finns representerade i fem andra landsting med närmare 20 procent i landstinget i Värmland och 24 procent i Norrbotten. Lokala och regionala partier har blivit en politisk faktor att räkna med. (SCB 2002)

Av tabell 6 framgår att det finns starka samband mellan förtroendet för beslutsfattarna, politikerna och "regeringens" sätt att fungera och hur nöjd man är med demokratin. Det gäller både regionen och kommunerna.

Tabell 6 Nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen samt hemkommunen och förtroende för politiker, styrelsens sätt att fungera samt bedömning av service 2004 (andel mycket eller ganska nöjd)

Nöjd med demokratin i:		Regionen		Kommunen	
Västra Götaland				Kommunen	
Grupp	Andel nöjda	Antal	Grupp	Andel nöjda	Antal
<i>Förtroende för regionpolitiker</i>			<i>Förtroende för kommunpolitiker</i>		
Stort	92	286	Stort	91	684
Varken eller	70	1029	Varken eller	73	1150
Litet	43	565	Litet	50	606
Ingen uppfattning	64	721	Ingen uppfattning	70	452
<i>Regionstyrelsens sätt att sköta sin uppgift</i>			<i>Kommunstyrelsens sätt att sköta sin uppgift</i>		
Bra	90	358	Bra	89	907
Varken eller	61	944	Varken eller	66	999
Dåligt	30	435	Dåligt	38	372
Ingen uppfattning	62	1272	Ingen uppfattning	67	886
<i>Bedömning av regionens service</i>			<i>Bedömning av kommunens service</i>		
Bra	78	599	Bra	80	1450
Varken eller	56	1054	Varken eller	61	1090
Dålig	22	319	Dålig	27	250
Ingen uppfattning	58	1186	Ingen uppfattning	64	442
<i>Samtliga</i>	<i>57</i>	<i>3158</i>	<i>Samtliga</i>	<i>67</i>	<i>3175</i>

Kommentar: Frågan hade följande lydelse: På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU/Sverige/Västra Götalandsregionen/Den kommun där Du bor? Svartalternativen var: Mycket nöjd, Ganska nöjd, Inte särskilt nöjd och Inte alls nöjd?

Det finns också ett samband mellan hur medborgarna tycker att regionstyrelsen sköter sitt arbete och hur nöjd man är med servicen dvs. de som är nöjda med regionens service som helhet tycker också att regionstyrelsen sköter sin uppgift. Detsamma gäller för bedömningen av regionstyrelsen och hemkommunens styrelse (Granqvist 2004). Det finns på samma sätt ett klart samband mellan förtroendet för rikspolitiker och stödet för regeringspartiet och bedömningen av välfärden trots att det i Sverige är kommunerna, som har ansvaret för huvuddelen av välfärdstatens service (Kumlin och Oskarson 2000).

Det finns också ett samband mellan bedömningen av output, servicen, och av hur kommunen fungerar som politiskt system. Detta förhållande tycks emellertid inte bara innebära att om man är nöjd med kommunens service så är man positiv till kommunledningen, utan bristande förtroende för de kommunala politikerna kan också "smitta av sig" på vad de utträttar och därmed leda till en mera kritisk hållning till kommunens service (Nilsson och Persson 1998).

Av stor betydelse för medborgarnas långsiktiga politiska förtroende på regional och lokal nivå kommer följaktligen att vara hur medborgarna uppfattar att regionen klarar välfärdsuppgifterna. Det förutsätter en ekonomi i balans vilket i sin tur är kopplat till hur framgångsrik regionen är när det gäller den andra huvuduppgiften nämligen utvecklingsfrågorna.

Medborgare som är nöjda med servicen är också mer nöjda med det sätt på vilket demokratin fungerar i den egna kommunen än de som är kritiska mot servicen. Inställningen till resultatet av politiken är med andra ord av betydelse inte bara för synen på hur de styrande sköter sig utan också för synen på hur den kommunala demokratin fungerar. Detsamma gäller för regionen. De lokala och regionala nivåerna har ansvaret för huvuddelen av välfärdstatens service och hur de fullgör denna uppgift påverkar synen på demokratin på respektive nivå.

Förtroende och kriser

I denna artikel har politiskt förtroende på regional och lokal nivå avsett förtroende för aktörer som politiker, tjänstemän och olika yrkesgrupper, bedömningar av styrelsens sätt att lösa sin uppgift och av demokratin på respektive nivå. Förtroende har avsett förtroende i dessa tre avseenden generellt och inte förtroendet när det gäller specifika frågor. Det innebär att medborgarnas bedömningar i först hand kommit att avse hur det politiska systemet och dess aktörer kommit att lösa sina huvuduppgifter på respektive nivå dvs. på lokal nivå välfärdsuppgifterna och på regional nivå välfärds- och utvecklingsfrågorna. Därmed har också medborgarnas syn på hur systemet på respektive nivå löser serviceuppgifterna genomslag.

Det finns emellertid anledning att avslutningsvis också beröra frågan om förtroende vid särskilda händelser och krissituationer. Riskforskaren Ragnar E Löfstedt hävdar att koncentrationen av makt, mediernas dygnet-runt bevakning och inriktning på riskfrågor har bidragit till att urholka allmänhetens förtroende för förmågan

att hantera krissituationer och skapat ”post-trust societies”. Förtroende innefattar tre dimensioner rättvisa, kompetens och effektivitet och de faktiska förhållandena i dessa avseenden bör enligt Löfstedt ligga till grund för valet av metoder för riskhantering. (Löfstedt 2005)

Hur det politiska systemet förmår hantera krissituationer är något som långsiktigt kan påverka det allmänna förtroendet och på den punkten är det bara möjligt att hänvisa till några exempel. Brandkatastrofen 1998 innebar att Göteborg ställdes inför en stor utmaning men förtroendet för de offentliga institutionerna stärktes i allmänhetens ögon (Bäck-Wiklund, Johansson och Sernhede red. 2001). Däremot är bilden av hur samhällsorganen hanterade EU-toppmötet 2001 betydligt mera splittrad och efterlämnade minskat förtroende inom vissa grupper. (Björk och Peterson red. 2002) Händelserna är inte unika för Göteborg utan har sina motsvarigheter i andra delar av världen. Diskoteksbranden i Buenos Aires i december 2004 och kravallerna i Mar del Plata i samband med det amerikanska toppmötet med besök av president Bush hösten 2005 är två aktuella exempel från Argentina. På nationell nivå är hanteringen av följderna av tsunamikatastrofen julhelgen 2004 en aktuell fråga, som är föremål för utredningar och debatt i Sverige och flera andra länder. (SOU 2005:104) Samhällsinstitutionernas insatser har starkt ifrågasatts, vilket kan komma att påverka det politiska förtroendet.

Not

- ¹ Utöver de grupper som redovisas i tabell 1 ingick också småföretagare (40), samt präster i svenska kyrkan (19) och pastorer i frikyrkorna (-17). Då de inte är direkt knutna till den offentliga sektorns verksamhetsområden ingår de inte i redovisningen. Balansmått för de tre grupperna framgår inom parentes.

Referenser

- Björk, M och Peterson, A red. (2002), *Vid politikens yttersta gräns*. Brutus Östlings Bokförlag. Symposion.
- Bäck-Wiklund, M, Johansson, T och Sernhede, O red. (2002), *Branden, rättegångarna och staden Göteborg*. Göteborgs universitet, CEFOS och FSSK.
- Easton, D (1965) *A Framework for Political Analysis*. Ptice-Hall
- Elliot, M (1994) ”Västsvensk tillit och misstro. Förtroende för yrkesgrupper och medier.” I Nilsson, L (red) *Västsvrige i fokus*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Elliot, M (1997) *Förtroendet för medierna*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Elliot, M (1998) Förtroendet och vårt dagliga möte med samhället. I Nilsson, L (red) *Mångfald. Bilder av en storstadsregion*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

- Gilljam, M och Holmberg, S (1998) *Sveriges första Europaparlamentsval*. Norstedts Juridik AB.
- Goldmann, K (2005) *Statsvetenskapen som yrke*. Studentlitteratur.
- Grimes, M (2005) *Democracy's Infrastructure. The Role of Procedural Fairness in Fostering Consent*. Göteborgs universitet.
- Granqvist, N (2004) *Kommunundersökningen, Stenungsund 2004*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, F (2006) *Uppfattningen om regionen stabiliseras*. Kapitel i denna volym.
- Johansson, F, Nilsson, L och Strömberg, L (2001) *Kommunal demokrati under fyra decennier*. Liber.
- Holmberg, S och Weibull, L (2005) "Rimligt förtroende?" I Holmberg, S och Weibull, L (red) *Lyckan kommer, lyckan går*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, S och Oscarsson, H (2004) *Väljare. Svenskt väljarbeteende under 50 år*. Norstedts juridik.
- Kumlin, S och Oskarson, M (2000) "Opinionsbildning som dragkamp: företaget Sverige möter den svenska välfärdsstaten". Kapitel i denna volym.
- Löfstedt, R E (2005) *Risk Management in Post-Trust Societies*. Palgrave Macmillan.
- Möller, T (2000) *Politikens meningslöshet. Om misstro, cynism och utanförskap*. Liber.
- Nilsson, L. red. (2000) *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L och Persson, J (1997-1999) *Rapporter från kommunundersökningarna 1996-1998*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Norén Bretzer, Y (2000) "Vinden har vänt – kommunalt förtroende på ny kurs". I Nilsson, L. red. (2000) *Den nya regionen*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Norén Bretzer, Y (2000) *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Göteborgs universitet, Statsvetenskapliga institutionen.
- Norris, P (1999) *Critical Citizens*. Oxford University Press.
- Putnam, R D (1996), *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag.
- Samhälle Opinion Massmedia, Skåne 2004. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Samhälle Opinion Massmedia, Västsverige 2004. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- SOU 2005:104 *Sverige och tsunamin – granskning och förslag*.
- Westerståhl, J (1970) *Ett forskningsprogram. Den kommunala självstyrelsen del 1*. Almqvist & Wiksell.

REGIONPOLITIKER Knappt synliga på VÄLJARNAS RADARSKÄRM

SÖREN HOLMBERG

SOM-institutet har mätt hur kända och uppskattade regionpolitikerna i Västra Götaland är sedan 1998. Resultaten är ingen uppmuntrande läsning. De flesta politiker är mycket okända och de få som känner till dem är inte särskilt förtjusta i vad de ser. Samma mätteknik har använts genom åren. Vi har valt ut ett antal ledande regionpolitiker och bett svarspersonerna ange om de känner till dem. Personer som uppgett att de känner till en viss politiker har sedan ombetts att gradera hur mycket de uppskattar den aktuella politikern på en ogillar-gillarskala mellan -5 till +5. Vi multiplicerar resultaten med tio i tabellredovisningen för att få en skala mellan max ogillar (-50) till max gillar (+50).

Resultaten i tabellerna 1-6 visar i vilken utsträckning som ett urval politiker i Göteborg, i Västra Götaland och i Skåne är kända och uppskattade av sina väljare. När det gäller Göteborg och Västra Götaland har vi resultat för ett antal år bakåt i tiden, inklusive den senaste mätningen hösten 2004. Skånemätningen omfattar däremot enbart resultat från studien 2004, den första vi har gjort som omfattar hela Skåne.

I mätningen 2004 var det ingen regionpolitiker som kom i närheten av att vara känd av femtio procent av medborgarna. Mest kända var Roland Andersson (s) i Västra Götaland och Uno Aldegren (s) i Skåne, båda med föga imponerande 27 procent som uppgav att de kände till dem. De flesta regionpolitiker var inte kända ens av tjugo procent av medborgarna. I genomsnitt nådde regionpolitikerna i Västra Götaland en kännedomssiffra på 14 procent. Motsvarande siffra är obetydligt bättre i Skåne, 16 procent.

Vi får gå till Göteborgs stad och till kommunalpolitiken för att hitta bättre siffror. Några göteborgspolitiker har lyckats bryta femtioprocentvallen när det gäller att vara känd bland göteborgarna. Det främsta exemplet är Göran Johansson (s) med kännedomssiffror kring 70-80 procent. I Skåne har också Ilmar Reepalu (s) och Carl Herslow (skånes väl) uppvisat kännedomstal över femtio procent i en tidigare SOM-studie i sydvästra Skåne (Holmberg 2002). De nådde 64 respektive 56 procents kändisskap.

Men kännedomssiffror på denna nivå är undantag. En klar majoritet av alla göteborgspolitiker vi mätt genom åren har haft kännedomstal under trettio procent. Det samma gäller än mer i våra regionmätningar. Den ende regionpolitiker i Västra Götaland som nått över femtio procent som känd politiker är Göran Johansson (s) när han 1998 gjorde ett kort gästspel i regionen (67 procent). Cecilia Widegren (m) kommer närmast med 48 procent år 2000 när hon slog rekord i Västra Götaland som impopulär politiker med uppskattningssiffran -15.

Tabell 1 Kännedom om ledande politiker i Göteborg (procent)

politiker (parti)	andel bland samtliga											andel bland egna partiets sympatisörer										
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Göran Johansson (s)	79	82	81	75	85	75	75	80	74	75	72	83	84	85	83	83	76	76	79	75	79	80
Johnny Magnusson (m)	69	66	61	56	63	56	56	56	-	-	-	78	74	68	66	71	65	67	64	-	-	-
Margita Björklund (fp)	44	50	44	43	48	44	47	50	-	-	-	52	54	52	54	56	57	69	61	-	-	-
Rune Zachrisson (fp)	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	-	-	-	-	-	-	32	34	38	37	36	-	-	-	-	-	-	37	42	48	56	55
Claes Roxbergh (mp)	42	43	33	28	38	33	36	36	-	-	-	30	39	27	27	45	35	42	36	-	-	-
Kerstin Svensson (s)	32	39	31	-	-	-	-	-	-	-	-	35	47	37	-	-	-	-	-	-	-	-
Roger Andreasson (v)	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vivri-Ann Nilsson (s)	-	-	-	22	28	-	-	-	28	24	23	-	-	-	-	30	27	-	-	28	29	31
Eva Selin (c)	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Solveig Lindström (s)	-	-	-	-	-	21	21	21	-	-	-	-	-	-	-	-	24	25	22	-	-	-
Ture Jacobsson (kd)	22	24	18	16	20	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-
Karin Pleijel (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-
Ann-Marie Johansson (c)	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-	-
Jan-Åke Ryberg (v)	-	26	18	16	-	-	-	-	-	-	-	-	28	24	19	-	-	-	-	-	-	-
Erik Lithander (fp)	-	-	-	-	-	-	-	-	20	16	19	-	-	-	-	-	-	-	29	18	25	-
Eva Olofsson (v)	-	-	-	-	20	15	17	21	19	16	18	-	-	-	-	30	19	20	29	30	16	16
Alvar Persson (c)	-	22	17	14	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-
Kia Andersson (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	13
Lars Eklund (kd)	-	-	-	-	-	12	14	14	13	-	-	-	-	-	-	-	12	11	20	23	-	-
Carina Liljesand (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	9

Kommentar: Resultaten visar andelen göteborgska svarspersoner som inte kryssat för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillar skala i Väst-SOM-studierna. Procentbasen är definierad som samtliga personer som besvarat enkäterna i Göteborg. Efter kännedom frågan tillfrågades undersökningspersonerna vad de tyckte om politikererna på en gillar-ogillar skala mellan -5 och +5. Ett - anger att politikererna i fråga inte ingick i det årets studie medan * anger att antalet svarspersoner är mycket begränsat. Partisympatierna har mätts med hjälp av en fråga om bästa parti alternativt en fråga om bästa parti i rikspolitiken.

Tabell 2 Populära och mindre populära göteborgspolitiker (medeltal)

Fråga: "Var skulle du vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?"

politiker (parti)	andel bland samtliga										andel bland egna partiets sympatisörer											
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Göran Johansson (s)	+17	+24	+19	+14	+10	+9	+14	+16	+10	+8	+12	+31	+36	+31	+27	+29	+27	+26	+27	+26	+25	+27
Johnny Magnusson (m)	-1	+4	+5	+7	+7	+5	+7	+5	-	-	-	+22	+24	+21	+20	+22	+21	+22	+20	-	-	-
Margita Björklund (fp)	+3	+5	+8	+8	+8	+8	+9	+7	-	-	-	+9	+23	+24	+24	+24	+20	+17	+19	-	-	-
Rune Zackrisson (fp)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	-	-	-	-	-	-	+3	+3	+4	+4	+5	-	-	-	-	-	-	+16	+14	+21	+16	+18
Claes Roxbergh (mp)	-1	-1	+0	-2	-0	-5	-4	-5	-	-	-	+19	+11	+17	+19	+17	+13	+5	+8	-	-	-
Kerstin Svensson (s)	+1	+1	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	+10	+16	-	-	-	-	-	-	-	-
Roger Andreasson (v)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vivi-Ann Nilsson (s)	-	-	-	-1	+0	-	-	-	+1	-2	-2	-	-	-	+4	+10	-	-	-	+6	+5	+5
Eva Sellin (c)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Solveig Lindström (s)	-	-	-	-	-	-2	-1	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	+3	+7	-	-	-
Ture Jacobsson (kd)	-2	+0	+0	+1	+3	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	+15	-	-	-	-	-	-
Karin Plejfel (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-
Ann-Marie Johansson (c)	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-	-
Jan-Åke Ryberg (v)	-	+2	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+8	+12	-	-	-	-	-	-	-
Erik Lithander (fp)	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	+3	+11
Eva Olofsson (v)	-	-	-	+2	+1	+2	+1	+2	+3	+2	-1	-	-	-	-	+4	+7	+4	+10	+15	*	+16
Alvar Persson (c)	-	-0	+2	-0	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-
Kia Andersson (mp)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+16
Lars Eklund (kd)	-	-	-	-	-	-1	-2	-1	-1	-1	-1	-	-	-	-	-	+2	+6	+1	*	-	*
Carina Liljesand (kd)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*

Kommentar: Resultaten visar medeltalsvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Egna partiets sympatisörer har precis som i tabell 1 definierats med hjälp av svaren på frågan om bästa parti.

Tabell 3 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland (procent)

politiker (parti)	andel bland samtliga						andel bland egna partiets sympatisörer						andel i egna valkrets								
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Göran Johansson (s)	17	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	-	-	80	-	-	-	-	-	-
Cecilia Widegren (m)	13	36	48	43	41	-	-	13	40	46	48	49	-	-	27	58	70	66	63	-	-
Roland Andersson (s)	19	23	32	30	28	30	27	20	30	40	34	29	36	31	59	56	64	64	58	60	60
Eva Eriksson (fp)	-	20	27	26	25	27	-	-	29	39	32	32	39	-	-	46	54	52	50	56	-
Rune Lanestrand (svg)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	39	41	38	-	-	-
Annelie Stark (s)	23	24	28	25	22	23	22	26	30	35	26	24	28	25	69	61	70	65	55	60	56
Bengt Mollstedt (m)	-	-	21	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	27	-	-	-	-	-
Kent Johansson (c)	-	16	20	18	18	16	16	-	19	34	35	33	36	34	-	34	39	37	38	40	36
Stig Grauers (m)	-	18	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-
Hans Aronsson (s)	-	-	16	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	26	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	15	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (kd)	-	15	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-
Carina Åström (v)	10	12	15	15	14	14	13	12	12	18	16	18	14	19	12	12	14	12	13	12	14
Monica Selin (kd)	11	-	16	15	13	13	13	11	-	15	14	16	15	8	15	-	21	21	15	16	18
Lars Bergsten (m)	-	-	-	-	-	13	10	-	-	-	-	-	17	8	-	-	-	-	13	10	-
Jonas Andersson (fp)	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	13
Susanne Aronsson (svg)	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Thomas Mellqvist (c)	11	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (s)	-	11	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (mp)	11	11	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-	13	12	-	-	-	-	-
Stefan Kristiansson (mp)	-	-	11	13	11	11	9	-	-	7	17	8	8	8	-	-	10	11	10	10	9
Einar Hansander (svg)	-	-	-	-	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	13
Jan Steen (fp)	10	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten visar andelen svars personer som inte kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat Väst-SOM-enkäten i Västra Götaland. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. Valkrets har definierats som riksdagskretsarna, vilka motsvarar valkretsarna i regionvalet. Politikerna har förts till den valkrets där de kandiderade.

Tabell 4 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland (medeltal)

politiker (parti)	bland samtliga					bland egna partiets sympatisörer					i egna valkretsen										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Göran Johansson (s)	+10	-	-	-	-	-	-	+24	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-
Cecilia Wirdegren (m)	+2	+2	-15	-11	-8	-	-	+9	+21	+2	+5	+16	-	-	+2	-0	-12	-9	-5	-	-
Roland Andersson (s)	-3	-3	+2	-2	0	-4	-6	+8	+8	+11	+7	+10	+5	+5	-5	-4	-0	-4	-2	-4	-4
Eva Eriksson (fp)	-	+6	+5	+4	+5	0	-	-	+20	+17	+17	+9	+5	+5	-	+9	+8	+5	+7	+1	-1
Rune Lanesstrand (svg)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+5	+2	-3	-4	-	-	-
Annelie Stark (s)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	-6	+9	+5	+6	+4	+3	+2	+2	-6	-12	-7	-8	-7	-10	-10
Bengt Mollstedt (m)	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	+8	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-
Kent Johansson (c)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-1	-	+21	-0	+9	+19	+7	+7	-	+0	-2	-3	+2	-4	-4
Stig Grauers (m)	-	-8	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hans Aronsson (s)	-	-	+0	-	-	-	-	-	-	+6	-	-	-	-	-	-	+3	-	-	-	-
Jan Hallberg (m)	+2	-	-	-	-	-	-	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (kd)	-	-2	-	-	-	-	-	-	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Carina Åström (v)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	-1	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+8	+4	+2	-0	+0	+3	-2	-2
Monica Selin (kd)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+1	+3	-	0	+4	+6	+5	+5	+2	-	-2	-2	+1	-1	-1
Lars Bergsten (m)	-	-	-	-	-	-1	-2	-	-	-	-	-	+4	+4	-	-	-	-	-	0	0
Jonas Andersson (fp)	-	-	-	-	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
Susanne Aronsson (svg)	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	-	+6	-	-	-	-	-	-	+4
Thomas Mellqvist (c)	+1	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (s)	-	+0	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-
Gunnel Adler (mp)	+1	+1	-	-	-	-	-	+8	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+3	-	-
Stefan Kristiansson (mp)	-	-	-1	-1	0	-3	-1	-	-	+5	-1	*	*	*	-	-	-0	-0	0	0	0
Einar Hansander (svg)	-	-	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	+3
Jan Steen (fp)	+1	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	+4	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten är medelvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Partisympati och valkrets har definierats på samma sätt som i tabell 3.

Tabell 5 Kännedom om ledande politiker i Skåne 2004 (procent)

Politiker (parti)	Andel bland samtliga	Andle bland egna partiets sympatisörer	Andel i egna valkretsen
Uno Aldegren (s)	27	29	45
Jerker Swanstein (m)	22	28	41
Pia Kinhult (m)	16	21	26
Christine Axelsson (s)	16	18	22
Ingrid Lennerwald (s)	15	17	20
Berit Wirödal (kd)	14	24	23
Vilmer Andersen (v)	14	13	16
Marita Sander-Schale (fp)	13	15	16
Katarina Erlingson (c)	12	17	13
Anders Lindeberg (mp)	12	11	13

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som *inte* kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat SOM-undersökningen i Skåne 2004. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. Valkrets har definierats som riksdagskretsarna, vilka motsvarar valkretsarna i regionvalet. Politikerna har förts till den valkrets där de kandiderade.

Tabell 6 Populära och mindre populära politiker i Skåne 2004 (medeltal)

Politiker (parti)	Andel bland samtliga	Andle bland egna partiets sympatisörer	Andel i egna valkretsen
Uno Aldegren (s)	-6	4	-14
Jerker Swanstein (m)	-7	-1	-10
Pia Kinhult (m)	0	6	1
Christine Axelsson (s)	0	3	0
Ingrid Lennerwald (s)	0	5	-1
Berit Wirödal (kd)	0	12	1
Vilmer Andersen (v)	-3	7	0
Marita Sander-Schale (fp)	0	8	0
Katarina Erlingson (c)	0	13	-1
Anders Lindeberg (mp)	-1	-1	-1

Kommentar: Resultaten är medelvärden (gångar 10) på en ogillar-gillarskala med värden mellan -5 och +5. Partisympati och valkrets har definierats på samma sätt som i tabell 3.

När det gäller hur populära politikerna är visar resultaten mycket påtagligt att vi endast har en riktigt uppskattad politiker i Göteborg eller Västra Götaland. Det är Göran Johansson (s). Hans uppskattningssiffror har sjunkit jämfört med rekordet på +24 1995 men är fortfarande år 2004 aktningvärda +12. Vilken som helst

partiledare skulle vara mycket glad för ett sådant resultat. De har alla sämre siffror (Holmberg och Weibull 2005). Oppositionsledaren Jan Hallbergs popularitet är lägre bland göteborgarna, men dock relativt bra på +5. Speciellt i jämförelse med övriga göteborgspolitiker som 2004 har låga popularitetssiffror kring +1 till -2.

I regionen är situationen värre. Enbart en politiker hamnar på plus när det gäller popularitet och då endast med resultatet +1. Hon heter Monica Selin (kd). Övriga regionpolitiker har popularitetssiffror mellan -6 [Roland Andersson (s) och Annelie Stark (s)] och 0 [Susanne Aronsson (sjukvårdspartiet)]. Det dåliga resultatet förstärks av att de flesta västra götalandspolitiker vi mätt över längre tidsperioder visserligen har lyckats bli något mer kända men samtidigt också mindre uppskattade. När det gäller popularitet har nio av tio mätta regionpolitiker från Västra Götaland tappat i uppskattning; till exempel Roland Andersson (s) från -3, 1998 och +2, 2000 till -6, 2004, eller Carina Åström (v) från +3, 1998 till -1, 2004. Ökad kännedom har inte lett till ökad uppskattning. Ökad kännedom har tvärtom lett till minskad uppskattning.

Det är ett resultat som går rakt emot vad vi förväntar oss utifrån konventionell teori när det gäller socialt lärande. Längre exponering för någorlunda positiva fenomen brukar leda till ökad kunskap och mer positiva känslor. I fallet med flera politiker i Västra Götaland har kunskapen ökat samtidigt som känslorna blivit mer negativa. Inte ett bra betyg från väljarna. Här kan missnöjet med sjukvården och sjukhusnedläggningarna spela en roll. Man blir inte populär när man inte gör populära saker.

Valda regionpolitikens oförmåga att ta sig upp på väljarnas radarskärmar är ett demokratiskt problem. Det är svårt att utkräva ansvar av okända politiker. Partierna kan eventuellt ställas till svars, men inte enskilda ledande politiker. Men med tanke på hur föga uppskattade de flesta regionpolitiker i Västra Götaland och Skåne är av de få väljare som känner till dem är det kanske tur för politikerna att inte fler har koll på dem. Okunskap är kanske bra för impopulära politiker, men definitivt inte bra för väljarna och för demokratin. Väljarna behöver bättre radarskärmar och mer profilerade politiker som sträcker på sig så att de syns.

Referenser

- Holmberg, Sören (2002) "Lokalpolitiska kändisar" i Nilsson, Lennart (red) *Flernivådemokrati i förändring*. Göteborg: SOM-institutet
- Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (2005) *Lyckan kommer, lyckan går*. Göteborg: SOM-institutet.

UPPFATTNINGEN OM REGIONEN STABILISERAS

FOLKE JOHANSSON

Den kommunala mellannivån, i ett europeiskt perspektiv regioner, i ett svenskt perspektiv landsting och regioner, har av olika skäl kommit alltmer i centrum. EU:s allt större betydelse är en självklar del i förklaringen men stora krav på den offentliga välfärden och speciellt på sjukvården som en kostnadskrävande del och som till stor del legat inom ramen för regionala politiska enheter, är också en viktig förklaring. Det är mot en sådan bakgrund naturligt att den regionala nivån varit föremål för diskussioner och för omorganisation i alla de tre skandinaviska länderna under senare år. Ett annat skäl till att regionerna kommit i centrum är ändra förutsättningar för ekonomisk tillväxt. Med en förändring mot en alltmer globaliserad ekonomi där utrymmet och möjligheterna för nationalstater att göra något för att främja den ekonomiska utvecklingen i olika delar av landet minskar så har regionerna tvingats eller sett möjligheterna att påverka utvecklingen även i detta avseende. (Jfr diskussion i Baldersheim 2004) I Sverige har som bekant detta tagit sig uttryck i att uppgiften att stimulera den ekonomiska utvecklingen i vissa fall överförs från de regionala statliga organen/länsstyrelserna till den regionala kommunnivån.

Ur ett europeiskt perspektiv har de regionala politiska enheterna, landstingen, varit ganska små. Detta i kombination med de ökade krav som ställts på dessa enheter torde, vid sidan av EU-anpassningen, ha varit huvudskälen till att man i två fall slagit samman två eller flera landsting till en större region.

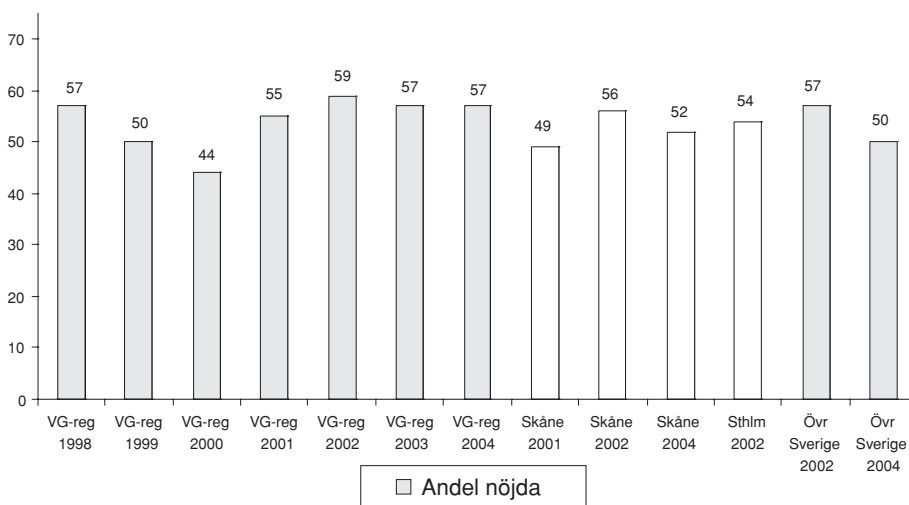
Ur en kulturell synpunkt är förutsättningarna för att man skall kunna skapa nya fungerande regioner i Sverige samtidigt både bra och dåliga. När man jämför olika geografiska delar har vi en homogen befolkning i Sverige. Det innebär att vi är relativt fria från motsättningar mellan olika geografiska delar. Motsättningar som i andra länder både bidrar till att ibland mycket starkt förena invånarna i en region men som samtidigt kan ställa regionen i harnesk mot andra delar av landet. Å andra sidan kan vi inte alltid på ett för befolkningen självklart sätt dra gränser som uppfattas som naturliga. Detta är något av bakgrunden så som den såg ut inför etablerandet av de två nya regionala enheterna Region Skåne och Västra Götalandsregionen.

Vi har tidigare visat att förväntningarna på Västra Götalandsregionen var höga och att en kombination av politisk och ekonomisk kris i samband med bildandet knäckte tilltron. Det har sedan skett en återhämtning och frågan är om vi nu förefaller ha nått en mer stabil nivå. (Jfr Johansson 1999 och 2004)

Den första mätningen av nöjdheten med demokratin i regionen (1998) gjordes innan regionen formellt hade etablerats. Den speglar snarast de ganska stora för-

väntningar som medborgarna hade på denna nya och mycket omdiskuterade politiska enhet. Efterföljande markanta nedgång i förtroendet, först 1999 och sedan ännu mer 2000 kan med stor säkerhet ses som en direkt följd av en både politisk och ekonomisk kris i starten av verksamheten. Den efterföljande uppgången är givetvis delvis en följd av att krisen fick en lösning och att ekonomin stabiliserades, men den får därefter en ytterligare skjuts av valet 2002. Valrörelser tenderar regelmässigt att höja förtroendet för politiker och för politiken. (Brothén 1999 och Bretzer 2005) Vi kan dessutom notera samma uppgång för nöjdheten med demokratin i Skåne 2002. Värdena för båda regionerna ligger också ganska nära totalvärdet för Sverige för samma år även om Västra Götaland ligger aningen över och Skåne aningen under detta värde.

Figur 1 Andel som är nöjda med demokratin i region/landsting

Kommentar: Frågan lyder *På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i Västra Götalandsregionen respektive Landstinget/regionen där Du bor? Procent Mycket nöjda eller Ganska nöjda* anges i figuren. Data Väst-SOM 1998-2004, Skåne-SOM 2001 och Riks-SOM 2002 och 2004¹

Man kan mäta tillståndet i ett politiskt system på olika sätt. I tabell 1 redovisas först som jämförelsepunkt de siffror som återgivits i form av staplar i figur 1. Sedan följer två mått som direkt tar sikte på regionernas tillkomst och vad den har inneburit. De knyter an till dels ett allmänt krav, att ett nytt politiskt system rimligen bör förbättra demokratin. I annat fall kan man lika gärna vara utan det. Dels till den speciella uppgiften för de två nya regionerna, att bidra till områdets ekonomiska utveckling. Den första frågan är alltså om regionbildningen förbättrar demo-

kratin. I Västra Götaland är det från början ungefär var fjärde medborgare som omfattar den åsikten och denna andel förändras ganska lite. Också här finns en liten nedgång framför allt år 2000 och motsvarande uppgång i samband med valet som vi kunnat observera tidigare. Nivån vid den senaste mätningen 2004 är i det närmaste identisk med startvärdet. De mätpunkter vi har i Skåne visar att utvecklingen där ser helt annorlunda ut. Tilltron till regionens förmåga att förbättra demokratin är mer än dubbelt så hög i inledningskedet och faller sedan kraftigt till 2001. Under motsvarande period i Västra Götaland kan vi se en liten uppgång. I Skåne fortsätter sedan fallet så att tilltron 2004 har halverats i förhållande till startvärdet.

Tabell 1 Syn på demokrati och ekonomisk utveckling (procent)

	Andel nöjda med demokratin	Intresse för region /landstings- politik	...förbättrar demokratin	...stärker områdets ekonomiska utveckling	Antal svarande (Avser första frågan på raden)
Västra Götaland 1998	57		27 ²	51 ³	2954
Västra Götaland 1999	50		26	55	3426
Västra Götaland 2000	44		23	44	3205
Västra Götaland 2001	55		31	46	3455
Västra Götaland 2002	59		36	47	3146
Västra Götaland 2003	57		29	37	3215
Västra Götaland 2004	57		28	39	3293
Skåne 1998	-		60	79	171
Skåne 2001	49		40	54	1637
Skåne 2002	56		-	-	244
Skåne 2004	52		31	36	3056
Stockholm 2002	54		-	-	324
Övriga Sverige 2002	57		-	-	868
Övriga Sverige 2004	50		-	-	2831

Kommentar: Ang. kolumn 1, se text under figur 1. Förbättring av demokratin och stärkande av ekonomisk utveckling: I Kommunundersökningen år 1998 inleddes delfrågorna med *Bildandet av nya regionala politiska organ som Västra Götaland- och Skåne-regionen förbättrar demokratin*, respektive *...stärker områdets ekonomiska utveckling*. Svartalternativen var vid detta tillfälle: *Instämmer helt*, *Instämmer i stort sett*, *I stort sett motsatt åsikt* respektive *Helt motsatt åsikt*. I SOM-undersökningarna 2000 ställdes frågorna enligt tabellen inledda med underrubriken 'Västra Götalandsregionen'.

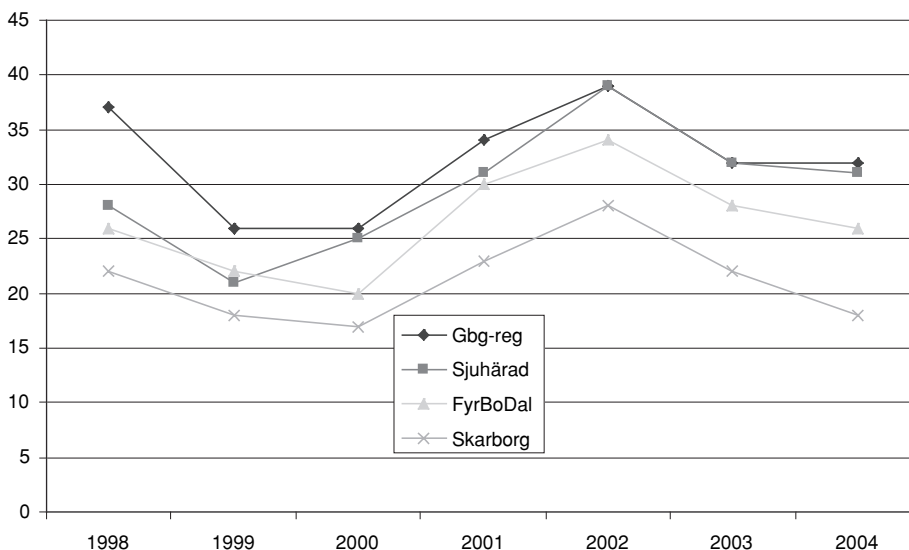
Det andra måttet på regionens sätt att fungera tar sikte på den regionkommunalt nytillkomna uppgiften att driva på den ekonomiska utvecklingen. I Västra Götaland är det vid första mätningen innan den egentliga starten aningen över hälften som tror att regionen kommer att bidra. Till skillnad från de tidigare redovisade attityderna kan vi sedan här faktiskt se en liten uppgång fram till startåret 1999. Därefter faller dock tilltron i två steg. Först till i storleksordningen 45 procent 2000-2002

och därefter till strax under 40-procentsnivån. Mönstret i Skåne är ungefär detsamma som i Västra Götaland men nedgången är påtagligt mer dramatisk. Vid starten tror i det närmaste fyra av fem på regionens förmåga men tilltron har mer än halverats fram till 2004 års mätning.

Regionens olika delar

Vi har hittills sett på Västra Götalands-regionen totalt i jämförelse med Skåne och andra delar av Sverige. Nu är det dags att se om den observerade utvecklingen är homogen i hela regionen eller om det finns inomregionala skillnader. Vi börjar med uppgiften att förbättra demokratin.

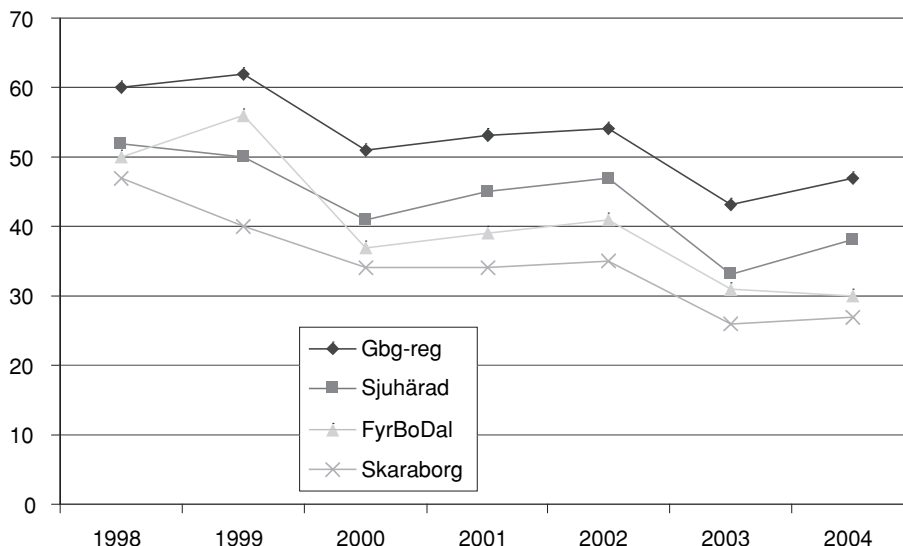
Figur 2 *Regionen förbättrar demokratin 1998–2004*

Huvuddragen i denna utveckling med förväntningar, nedgång och åtminstone tillfällig återhämtning i samband med valet har redan framkommit. Vi ser nu på uppfattningen om regionen som demokratisk enhet utvecklats i olika delar av regionen. Även om denna uppfattning förändras parallellt i samtliga delar så finns det också hela tiden en mycket påtaglig nivåskillnad. I delarna närmast Göteborg har man hela tiden den mest positiva synen på Västra Götalandsregionen som demokratiskt system. Om vi går ett steg österut så finner vi att tilltron i Sjuhärad börjar på en lägre nivå men stiger upp till och stannar på samma nivå som i Göteborgsområdet. FyrBoDal börjar på samma nivå som Sjuhärad men följer bara delvis med

i den relativt sett uppåtgående förändringen där attityden i Sjuhärad blir densamma som i Göteborg. I FyrBoDal närmar man sig också Göteborg men stannar på en något lägre nivå. I Skaraborg är det genomgående minst andel av medborgarna som anser att Västra Götalandsregionen bidrar till att förbättra demokratin och det finns inga tecken på en utveckling i riktning mot en mer positiv syn utan snarare tvärtom. Denna skillnad understryks av att nedgången från 2002 till 2004 är mest markant just i Skaraborg.

Figur 3 *Regionen förbättrar den ekonomiska utvecklingen 1998–2004*

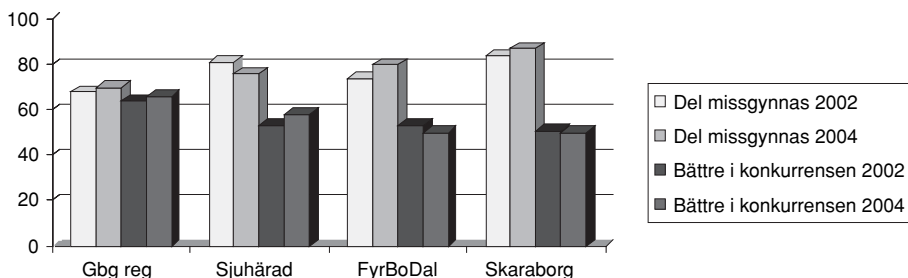

Medborgarnas tilltro till regionens förmåga att bidra till ekonomisk utveckling förändras även den på ett likartat sätt i de olika delarna av regionen. Rangordningen mellan de olika delarna är också i huvudsak densamma som beträffande synen på demokratin. I Göteborgsområdet har man störst tilltro till regionens förmåga att bidra till en positiv ekonomisk utveckling medan man i Skaraborg hela tiden har minst tilltro. Uppfattningen i Sjuhärad är vid samtliga mätningar utom 1999 den näst Göteborg mest positiva men når inte någon gång upp till nivån i Göteborgsområdet. Här ser vi alltså en påtaglig skillnad i förhållande till utvecklingen av synen på demokratin så som den redovisades ovan. När vi ser på förändringen mellan de två senaste mätningarna finner vi emellertid att i både Göteborgsområdet och Sjuhärad ökar tilltron till Västra Götalandsregionen tydligt medan motsvarande förändring i FyrBoDal respektive Skaraborg är obefintlig respektive bara mycket svagt positiv.

Vi tar i en annan fråga mer explicit upp möjligheten att vissa delar av regionen drar mer nytta av den nya organisationen än vad andra gör. Formuleringen av frågan pekar inte alls ut den egna regiondelen men det förefaller kanske inte orimligt att tänka sig att det är på den man tänker när man anser att någon del missgynnas.

Oavsett om man tror på en sådan tolkning eller ej så framstår det uppenbart att det finns en tydlig rangordning mellan de fyra regiondelarna som helt överensstämmer med den som redovisats när det gäller tilltron till såväl demokratisk som ekonomisk utveckling. Andel som anser att en del missgynnas ökar och andel som anser att en del fått konkurrensfördelar minskar när man med start i Göteborg jämför Sjuhärad, FyrBoDal och Skaraborg. I Göteborg så är det ungefär lika stor andel som anser att en del av regionen kommer bättre ut som den del som anser att någon del missgynnas. I Sjuhärad är det en något större del som anser att en del missgynnas och en något mindre del som anser att någon del fått konkurrensfördelar. I FyrBoDal har skillnaden ökat ytterligare och den blir sedan störst i Skaraborg.

Figur 4 Gynnade och missgynnade regiondelar 2002 och 2004

Kommentar: Påståendena lyder *Västra Götalandsregionen innebär att delar av regionen missgynnas* respektive *Västra Götalandsregionen förbättrar möjligheterna att hävda sig i konkurrens med andra regioner*. I figuren anges andel som instämmer helt eller delvis.

Man kan också konstatera att det är ganska så stora andelar totalt sett som anser att någon del missgynnas. Även om förändringarna är små så kan man dessutom se att det i FyrBoDal och Skaraborg är det en ökande andel som anser att någon del missgynnas medan det är en minskande andel som anser att någon del gynnas. I Göteborg och Sjuhärad är förändringen mindre entydig och kanske i stället går i en för jämsliddheten mellan olika delar mer positiv riktning.

Attityder i olika grupper

Det finns några bestående skillnader mellan olika grupper av medborgare i fråga om synen på regionen. Den mest intressanta är en fortsatt något mer positiv upp-

fattning i den yngsta åldersgruppen. Man är i denna grupp mer nöjd med demokratin och har påtagligt större tilltro till att regionen förbättrar demokratin såväl som större tilltro till att den bidrar till ekonomisk utveckling. Man har också ett något större förtroende för politiker i regionen än vad äldre medborgare har.

Huvudbilden är att skillnaderna i attityder till regionen är ganska små mellan olika grupper av medborgare. De finns emellertid samtidigt vissa skillnader som är både intressanta och viktiga. Vi kan först notera att män är något mer benägna än kvinnor att tro att regionen bidrar till ekonomisk utveckling. Däremot finns inga skillnader beträffande synen på demokratin som kan kopplas till kön. Den yngsta gruppen av medborgare, upp till 29 år, är i alla avseenden mer positiv till regionen än äldre medborgare. I fråga om synen på regionens bidrag till ekonomisk utveckling så avtar tilltron ju äldre man blir medan det i övrigt är den yngsta gruppen som skiljer ut sig. Utbildningsnivån har betydelse för attityden till regionen i två avseenden. Med högre utbildning är man mindre benägna att tro att regionen positivt bidrar till att förbättra demokratin. Samtidigt finns en större tilltro bland medborgare med högre utbildning till att regionen bidrar till ekonomisk utveckling.

Tabell 2 Syn på regionen i olika delgrupper 2004

	Andel nöjda med demokratin	Regionen förbättrar demokratin	Reg. stärker ekonomisk utveckling	Mycket/Ganska stort förtroende för regionpolitiker
Kön				
Män	57	27	42	11
Kvinnor	58	29	36	12
Ålder				
15-29 år	67	51	49	16
30-49 år	59	23	43	11
50-64 år	51	23	36	10
65-85 år	54	29	31	11
Utbildning				
Låg	53	30	32	9
Medellåg	61	33	39	12
Medelhög	57	26	39	13
Hög	58	22	47	13
Partisympati				
Vänsterpartiet	46	27	35	6
Socialdemokraterna	71	43	49	18
Centerpartiet	61	23	42	13
Folkpartiet	66	30	49	12
Moderaterna	51	23	36	7
Kristdemokraterna	62	30	42	11
Miljöpartiet	52	24	47	7
Sjukvårdspartiet	31	11	17	3

Socialdemokratiska sympatisörer är genomgående mest nöjda med hur regionen fungerar. I fråga om nöjdhet med demokratin och tilltro till att regionen förbättrar demokratin så är andelen positiva bland socialdemokraterna påtagligt högre än bland andra partiers sympatisörer. Närmast kommer de grupper som sympatiserar med antingen folkpartiet eller kristdemokraterna. I fråga om tro på regionens bidrag till ekonomisk utveckling så är andelen med en positiv uppfattning dock lika hög bland folkpartisterna. Den mest skeptiska inställningen till regionen återfinns genomgående i den grupp som röstat på Sjukvårdspartiet.

Regionalpolitiska frågor

Vilka frågor skall regionen ägna större intresse? Vi börjar med en fråga till medborgarna som avser regionens övertagande av sjukvården och av de regionala utvecklingsfrågorna. I frågorna i Västra Götaland togs dessa två områden gemensamt fram till och med 2003 varefter vi, liksom i Skåne, frågat separat för de två verksamhetsområdena. Svaren redovisas dels i detalj, dels sammanfattade till en opinionsbalans. En opinionsbalans innebär här att vi från andelen som anser att det finns fördelar med övertagandet drar andelen som anser att det finns nackdelar. Värdet för opinionsbalansen kan därmed variera mellan +100 och -100. Det högsta värdet kan uppnås om alla svarande väljer något av "fördels"-alternativen. Det lägsta värdet, -100, innebär alltså att alla valt något av de två alternativen där man säger att det är nackdelar med övertagandet. När många svarande väljer mittalternativet, varken för- eller nackdelar, så går det givetvis inte att nå de maximala värdena +100 respektive -100.

Frågan om vad man tycker om att regionen tagit över hälso- och sjukvården respektive regionala utvecklingsfrågor är principiellt formulerad. Den knyter inte an till hur det fungerat utan tar sikte på organisationsformen per se. Det skall först understrykas att ungefär en tredjedel av de svarande säger sig inte ha någon uppfattning i denna fråga. Andelen som saknar uppfattning är något större beträffande utvecklingsuppgifterna än beträffande hälso- och sjukvården.

Genomgående säger man sig se mer nackdelar än fördelar med den nya organisationen. Detta gäller såväl i Västra Götaland som i Skåne. Man är emellertid också både vad gäller hälso- och sjukvård och regional utveckling mer kritisk i Västra Götaland än i Skåne. I Västra Götaland är man mest positiv/minst kritisk vid det första mättillfället 1998. Andelen som ser nackdelar når därefter en topp år 2000 men fortsätter sedan att ligga på en hög nivå. Vid uppdelningen på de två olika verksamhetsområdena i mätningen 2004 framkommer en tydlig skillnad. Man anser att det är en ganska entydig nackdel att regionen övertagit sjukvården medan man är avsevärt mindre kritisk till att regionen sköter de regionala utvecklingsfrågorna. Också här ligger dock opinionsbalansen på -37, alltså en klart negativ syn.

Tabell 3 Syn på regionens övertagande av uppgifter (procent)

	Mycket stora fördelar	Ganska stora fördelar	Varken för eller nackdelar	Ganska stora nackdelar	Mycket stora nackdelar	Summa procent	Opinionsbalans	Andelen ingen uppfattning	Antal svarande
Västra Götaland 1998	1	13	39	33	14	100	-33	43	3374
Västra Götaland 2000	1	5	23	39	32	100	-65	22	3369
Västra Götaland 2002	1	7	33	38	21	100	-51	31	3321
Västra Götaland 2003	1	6	27	38	28	100	-59	27	3359
VG-reg 2004									
Hälsa- och sjukvården VG-reg 2004	1	7	29	36	28	100	-56	31	3509
Regionens utveckling Skåne Hälsa- och sjukvård 2001	3	9	49	22	17	100	-27	34	1701
Skåne Regionens utveckling 2001	3	17	57	15	9	100	-4	38	1680
Skåne Hälsa- och sjukvård 2004	2	10	36	32	21	100	-41	30	3226
Skåne Regionens utveckling 2004	2	13	46	23	16	100	-24	37	3226

Fråga: Västra Götalandsregionen (Region Skåne) har tagit över ansvaret för bland annat hälsa- och sjukvården och de regionala utvecklingsfrågorna. Anser Du att denna förändring inneburit huvudsakligen fördelar eller huvudsakligen nackdelar för invånarna i regionen? För Region Skåne och för Västra Götaland från 2004 är frågan delad på Hälsa- och sjukvården respektive Regionens utveckling. (Mtrl Väst-SOM och Skåne-SOM)

Man är alltså något mindre kritisk i Skåne än i Västra Götaland såväl vad gäller hälsa- och sjukvården som regional utveckling. Samma skillnad som i Västra Götaland framkommer dessutom mellan de två områdena. Medborgarna i Skåne är också mindre kritiska i fråga om utvecklingsfrågorna.

Vi har också bett att få veta vad medborgarna upplever som ”Viktigaste frågor eller problem i Västra Götalandsregionen.” Man kan säga att detta sätt att fråga är att vända på kuttingen men den bild som framkommer förblir ändå koncentrerad på sjukvården. Först kan konstateras att det är ett ganska stabilt mönster som framkommer. Skillnaderna mellan de två mätillfällena är marginella om än inte alldeles ointressanta. I det allra närmaste en tredjedel av samtliga som nämner något problemområde tar upp sjukvården. Denna andel är lika stor som vid en tidigare mätning 2002. Det finns inga skillnader mellan män och kvinnor. Däremot nämner äldre medborgare oftare sjukvården än yngre. De som enbart har obligatorisk utbildning nämner också sjukvården i något större utsträckning än övriga. Det kan noteras att dessa två grupper ofta sammanfaller.

Tabell 4 Regionalpolitiska problemområden 2004 – kön, ålder och utbildning

	Procent totalt 2002	Procent totalt 2004	Män	Kvinnor	15-29 år	30-49 år	50-64 år	65-80 år	Obl. utb.	Medel- låg utb.	Medel- hög utb.	Hög utb.
Sjukvården	32	31	30	32	20	28	35	36	36	28	29	32
Kommunikationer	9	12	15	9	12	11	13	11	9	11	11	15
Regional utveckling, sysselsättning	6	9	11	8	10	11	10	6	7	9	11	10
Utbildning	10	7	5	9	10	8	6	6	6	7	7	7
Vård, Omsorg	9	7	6	8	9	8	5	6	5	7	9	7
Äldre/ handikapp, alkohol m.m.	7	7	5	8	4	4	7	11	12	7	5	3
Regionens ekonomi	3	5	5	4	5	5	5	4	5	4	5	5
Lag/ordning/ polis	3	4	4	4	6	4	4	4	4	5	4	3
Miljö	4	3	3	3	4	4	2	2	1	3	3	4
Regionens organi- sation, dem.	3	3	4	3	2	3	4	4	4	4	3	3
Barnomsorg	3	2	1	2	2	3	1	2	1	3	2	2
Skatter och avgifter	2	2	3	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Sociala frågor, fritid, ungdom	1	2	1	2	3	2	1	1	1	2	2	1
Invandring	3	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
Kultur inkl turism	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1
Politiker/förtroende	0	1	1	1	0	1	1	2	1	1	1	1
Tandvård	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0
Övrigt	4	4	4	4	6	4	3	2	4	4	4	4
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kommentar: Procentbasen är samtliga avgivna svar. Maximalt tre problemområden registreras. Omkring två tredjedelar av de svarande anger minst ett problemområde.

Det problemområde som nämns näst mest frekvent år 2004 är kommunikationer. Detta har, liksom det tredje i storleksordning, regional utveckling, vuxit i betydelse för medborgarna. Båda är ”manliga” områden och båda nämns mer något mer frekvent ju högre utbildningsnivå man har. De två i rangordning närmast följande områdena, utbildning och vård och omsorg har båda minskat i tyngd i relation till undersökningen 2002. Båda nämns oftare av kvinnor och av yngre medborgare. Äldre- och handikappfrågor nämns lika ofta som de två föregående och också detta område mer av kvinnor men inte oväntat också mer av äldre och av lågutbildade.

Tabell 5 Regionalpolitiska problemområden 2004 – regiondel och parti

	Gbg	Sju- härad	Fyr- Bo-Dal	Skara- borg	v	s	c	fp	m	kd	mp	Sj.v.
Sjukvården	28	27	40	36	26	30	36	28	32	32	22	38
Kommunikationer	11	11	13	10	9	10	16	14	14	11	13	11
Regional utveckling, sysselsättning	9	9	12	9	11	10	9	10	10	6	12	7
Utbildning	8	4	5	6	7	8	4	8	7	8	4	4
Vård, Omsorg	7	7	7	8	8	7	8	8	6	8	5	6
Äldre/handikapp, alkoh m.m.	7	9	5	7	8	8	7	5	5	8	4	6
Regionens ekonomi	4	6	5	5	6	3	4	7	5	5	7	2
Lag/ordning/polis	5	4	2	3	1	4	2	4	5	6	4	2
Miljö	3	3	2	1	3	3	2	3	2	2	11	3
Regionens organi- sation, dem.	2	5	2	7	3	3	4	2	4	2	3	11
Barnomsorg	2	3	2	1	2	2	2	1	2	3	1	1
Skatter och avgifter	2	2	1	1	1	1	0	3	4	1	1	1
Sociala frågor, fritid, ungdom	2	2	1	1	4	2	1	1	0	1	3	1
Invandring	2	2	0	0	3	1	1	1	1	1	2	1
Kultur inkl turism	1	1	0	1	2	0	2	1	1	1	1	1
Politiker/förtroende	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	3
Tandvård	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1
Övrigt	5	4	2	2	5	4	1	4	3	5	7	2
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kommentar: Procentbasen är samtliga avgivna svar. Maximalt tre problemområden registreras. Omkring två tredjedelar av de svarande anger minst ett problemområde.

Vid en jämförelse mellan svar från olika delar av regionen så framkommer att sjukvården något oftare ses som ett problemområde i FyrBoDal och i Skaraborg än i Göteborgsregionen och Sjuhärad. I FyrBoDal är man speciellt intresserad av utbildning medan intresset för utbildningsfrågor är störst i Göteborg och minst i Sjuhärad. Regional utveckling upplevs något oftare som viktigt för medborgarna i FyrBoDal.

En jämförelse med Skåne pekar entydigt på att synen på vad som är viktigt i politiken på den regionala nivån är gemensam oavsett var man bor. Andelen som nämner sjukvården är nästan identisk och i övrigt är skillnaderna i tonvikt på olika områden ganska marginella.

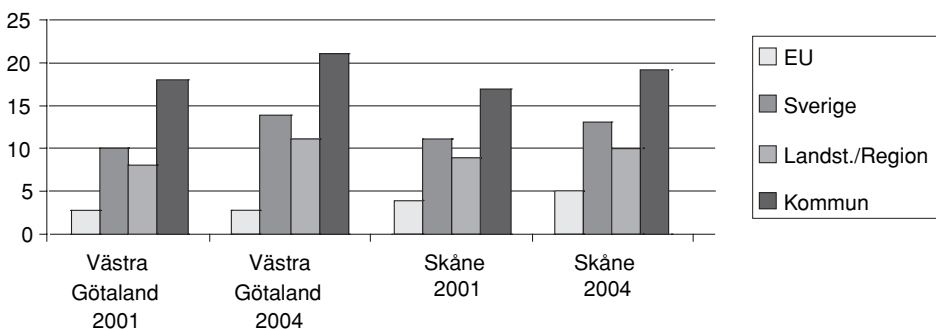
Den dominerande bilden är att man bedömer problemområden på samma sätt oavsett vilken partipolitisk sympati man har. Det finns inte desto mindre också några intressanta skillnader mellan medborgare med olika partisympati. Visserligen nämns sjukvården oftast oavsett partisympati med de som röstar på sjukvårdspartiet

eller på centerpartiet nämner den speciellt ofta. Miljöpartister däremot nämner sjukvården påtagligt mindre ofta. Det torde väl knappast vara särskilt överraskande att området miljö i stället nämns mest frekvent i denna grupp. Det område för vilket intresset ökat från 2002 till 2004, kommunikationer, är särskilt ofta omnämnt av centerpartiets sympatisörer. Kristdemokrater och moderater betonar lag/ordning och polis som viktiga problemområden medan slutligen sjukvårdspartiets väljare markerar att förtroende för politikerna är ett stort problem.

Att påverka beslut

I ett demokratiskt system är det självklart viktigt, för att inte säga avgörande, att medborgarna anser sig kunna påverka de politiska besluten. Det må vara att möjligheterna för den enskilde medborgaren att åstadkomma något speciellt utfall är små men det är fortfarande väsentligt att man tror att såväl röstning som andra politiska aktiviteter påverkar politikerna. Ur en ”matematisk” synvinkel borde man som medborgare rimligen tro att det är lättare att påverka besluten i en mindre politisk enhet än i en större. Visserligen är man fortfarande en liten kugge men om man t ex är en av tiotusen borde det vara lättare att påverka än om man är en av nio miljoner. Utan att ta de exakta proportionerna alltför allvarligt kan vi ändå se att en sådan tanke stämmer såtillvida att det är minst andel som tror sig kunna påverka EU och störst andel som tror sig kunna påverka kommunen. När vi trots detta finner att det är fler som tror sig kunna påverka politiken i Sverige än politiken i regionen så förefaller det finnas skäl att bli både förundrad och oroad.

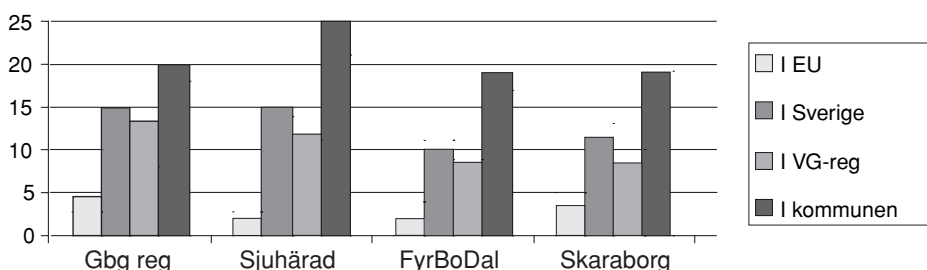
Figur 5 Tro på möjlighet att påverka beslut (procent)

Kommentar: Frågan lyder *Vilka möjligheter anser Du att Du har att påverka politiska beslut i EU, i Sverige, i Västra Götalandsregionen (Region Skåne) och i den kommun där Du bor?* Svarsalternativen gick i fem steg från *Mycket goda möjligheter* till *Mycket dåliga möjligheter*. I figuren anges andel som svarat *Mycket* eller *Ganska goda möjligheter*. (Data från Väst-SOM 2001 och 2004, Skåne-SOM 2001 och 2004)

Vi kan i både Västra Götaland och Skåne-regionen notera en liten ökning av tilltron till att man verkligen kan påverka politiska beslut. Det gäller dessutom samtliga politiska nivåer och är ett tecken på en positiv utveckling. Fortfarande anser emellertid medborgarna att det är lättare att påverka den nationella politiken än att påverka politiken i den egna regionen. En förklaring till detta förhållande skulle kunna vara att man ser det dominerande området, sjukvården, som en tekniskt bestämd och svårpåverkbar verksamhet. En annan och ur demokratisk synpunkt mer besvärande förklaring skulle kunna vara att man inte får information om politiken i regionen eller att regionpolitikerna är för lite synliga eller på annat sätt otillgängliga.

Figur 6 Tro på möjlighet att påverka beslut 2004 – regiondelar

Det är knappast förvånande att tilltron till att man kan påverka EU är ganska låg i samtliga delar av regionen. De skillnader som finns i övriga avseenden är däremot mer värda att notera. Till att börja med så ser vi också här genomgående en större tilltro till möjligheterna att påverka den nationella än den regionala politiken. Dessutom ser vi här i båda dessa avseenden en påtaglig skillnad mellan Göteborg och Sjuhärad å ena sidan och FyrBoDal och Skaraborg å den andra. Bland medborgare från de båda förstnämnda är tilltron till att kunna påverka större än bland dem som kommer från de två andra delarna av regionen. Det skall speciellt noteras att denna bristande tilltro till möjligheterna att påverka rör regionen och den nationella nivån. I FyrBoDal och Skaraborg har man lika stor tilltro till sina möjligheter att påverka kommunen som man har i Göteborgsregionen. Det rör sig alltså inte om någon mer generell skillnad i tilltron till den egna förmågan utan bristen på tilltro är mer speciellt riktad mot Sverige utanför det egna området.

Synen på regionen 1998-2004

Som utgångspunkt för funderingar omkring utvecklingen av synen på den regionala nivån finns skäl att notera en påtaglig ökning av medborgarnas intresse för politik på denna nivå. Medan intresset för politik i allmänhet, rikspolitik, och in-

tresset för kommunalpolitik har varit oförändrat under ett antal år, så har alltså intresset för regionpolitik ökat. Det ligger numera i Västra Götaland på samma nivå som intresset för rikspolitik. Det finns en tendens till likartad förändring också i Skåne även om den inte är lika entydig. Det är alltför tidigt att bedöma om ökningen av intresset är kopplad till utökade uppgifter eller om det finns andra orsaker. Ett ökat intresse är under alla omständigheter en grund för ett större politiskt engagemang också i andra avseenden på den regionala nivån.

Synen bland medborgarna i de två nya regionerna blir alltmer likartad. Tilltron på att regionen förbättrar demokratin minskar mer i Skåne men den har startat på en högre nivå. I Västra Götaland sker snarast en stabilisering. Nedgången i tilltron till att regionen förbättrar ekonomin är stor i båda fallen om än något större i Skåne men också här från en högre nivå. Slutresultat blir alltså att attityderna mer och mer liknar varandra i de två regionerna. Initialt högre värden i Skåne har fallit till en nivå bara obetydligt högre än i Västra Götaland. Det finns emellertid fortfarande i Västra Götaland klara och bestående skillnader mellan olika delar av regionen. Man är mest positiv i Göteborgsområdet och minst positiv i Skaraborg och det finns för närvarande inga tecken på någon utjämning i synen på vad regionen bidrar med.

Det är en ganska liten andel av medborgarna som tror att de kan påverka regionens politiska beslut. En viss uppgång kan dock skönjas sedan den föregående mätningen. Mest betänkligt i sammanhanget är emellertid att det är en påtagligt mindre andel bland medborgarna i FyrBoDal och Skaraborg som tror sig kunna påverka jämfört med Göteborgsområdet och Sjuhärad. Kombinationen av större skepsis till fördelarna med regionen och mindre tro på att man kan påverka gör det osannolikt att det skulle kunna skapas en gemensam Vi-känsla i regionen på lång tid framöver.

Man har genomgående både i Västra Götaland och i Skåne varit mer benägen att acceptera att utvecklingsfrågorna lagts på de nya regionerna än att sjukvården förlagts dit. Samtidigt har man i Västra Götaland blivit mindre negativ beträffande båda områdena och mer negativ beträffande båda områdena i Skåne. Vi får även här en utjämning av tidigare skillnader mellan hur man ser på regionen i Västra Götaland och i Skåne. Sjukvården är den klart mest omnämnda frågan när medborgarna får ange vilka problem som är viktiga i den egna regionen. Var tredje problem som nämns faller in under denna kategori. Vi har inga jämförelser på lång sikt men när man ser de kortsiktiga förändringarna kan man kanske börja ana en spridning av intresset. Regionen kanske på sikt blir mindre av en sjukvårdskommun än den är idag.

Noter

- ¹ Med tanke på att kommunundersökningen 1998 i Västra Götaland och Skåne hade en annorlunda design gjordes också analysen för år 2000 om med enbart samma kommuner som ingick i 1998 års undersökning. Resultaten påverkas endast marginellt och vi anser därmed att jämförelserna över tid går att göra även om de olika undersökningarna är utförda på delvis olika sätt.
- ² Ibid.
- ³ Ibid.

Referenser

- Baldersheim, Harald 2004. "Nordic Regions in a European Perspective". I Knut Heidar (red.) *Nordic Politics. Comparative perspectives*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bretzer, Ylva Norén 2005. *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Brothén, Martin 1999. "Stigande förtroende för riksdagen under valår". I Sören Holmberg och Lennart Weibull (red.) *Ljusnande framtid*. SOM-rapport nr 22. SOM-institutet Göteborgs universitet.
- Johansson, Folke 1999. "Nya regioner". I Lennart Nilsson (red.) *Region i omvandling*. SOM-rapport nr 23. SOM-institutet Göteborgs universitet.
- Johansson, Folke 2004. "Medborgarna och Regionen". I Lennart Nilsson (red.) *Svensk samhällsorganisation i förändring. Västsverige vid millennieskiftet*. Göteborgs universitet.

FRISKOLOR MELLAN IDEOLOGI OCH ERFARENHET

BENGT R CARLSON

Den socialdemokratiska regeringen och den borgerliga oppositionen presenterar i val efter val olika bilder av hur väl sjukvård, omsorg och skola uppnår uppställda mål och hur väl verksamheten motsvarar medborgarnas krav. De är också oeniga om de institutionella formerna för sjukvård, skola och omsorg. Framförallt gäller denna oenighet det principiellt riktiga i att satsa på icke-offentliga aktörer inom dessa områden. (Nilsson 2004)

Friskolornas andel av eleverna inom ungdomsskolan växer successivt. Andelen elever i fristående grundskolor utgör sju procent av samtliga grundskoleelever i Sverige. Motsvarande andel i fristående gymnasieskolor är knappt tolv procent. I Västra Götaland är motsvarande andelar något över sju respektive tolv procent. Storstadsregionens skolungdomar väljer friskolor i större utsträckning än vad som är fallet utanför storstadsregionen. I Göteborg går drygt femton procent av grundskoleleverna i fristående grundskolor och var fjärde gymnasieelev väljer fristående gymnasieskolor. Hälften av kommunerna i Västra Götaland har i dag mindre än sex procent av sina skolelever i fristående skolor. I varje kommun i Västra Götaland finns det dock elever med friskoleerfarenhet. (Skolverket 2005)

Friskolefrågans opinionsmässiga sida analyseras sedan många år genom att deltagarna i enkätundersökningar tar ställning till förslaget att "Satsa mer på friskolor". Svaren på denna fråga speglar den västsvenska medborgaropinionens utveckling i friskolefrågan. (Tabell 1)

Årsskiftet 2004/2005 är medborgarna i Västra Götaland mer negativa än positiva till att satsa mer på friskolor. Minst negativa är man i Göteborgsregionen. Kristdemokrater, moderater och folkpartiet är mest beredda att satsa på friskolor medan de som sympatiserar med vänsterpartiet, socialdemokraterna och centerpartiet är minst beredda att satsa på friskolor. Inom alla partier råder en stor tveksamhet när det gäller att satsa mer på friskolor. Minst en fjärdedel av sympatisörerna inom vart och ett av riksdagspartierna vill inte satsa mer på friskolor och i varje parti är det minst en fjärdedel som inte tar ställning för eller emot en sådan satsning.

Vad är det som äger rum i Västra Götalands skolvärld? Medan andelen elever växer i fristående skolor så förblir medborgaropinionen negativ till de lokala skol-systemens metamorfoser?

Tabell 1 Medborgarnas ställningstagande till förslaget att "Satsa mer på friskolor" bland partiernas sympatisörer inom hela Västra Götaland samt bland partiblock inom Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland (procent)

	Mycket bra/ Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt/ Mycket dåligt förslag	Summa procent
<i>Västra Götaland</i>				
v	11	27	62	100
s	15	33	52	100
c	17	40	43	100
mp	23	36	41	100
fp	36	36	28	100
m	39	36	25	100
kd	43	31	26	100
Samtliga medborgare	26	34	40	100
<i>Göteborgs- regionen</i>				
v + s + mp	17	33	50	100
c + fp+ m+ kd	39	34	27	100
Samtliga medborgare	29	33	38	100
<i>Övriga Västra Götaland</i>				
v + s + mp	14	32	54	100
c + fp +m + kd	31	40	29	100
Samtliga medborgare	22	36	42	100

Kommentar: Frågan lyder: "Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett om dem?" "Satsa mer på friskolor" med svarsalternativen "Mycket bra förslag, ganska bra förslag, Varken bra eller dåligt förslag, Ganska dåligt förslag, Mycket dåligt förslag". Göteborgsregionen omfattar också Kungsbacka.

Friskolereformens mekanismer

Friskolereformen 1992 bygger vidare på de reformer av offentlig sektor som inleddes av den socialdemokratiska regeringen under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet.¹ Friskolereformen är dock ett kraftigt brott mot s.k. närhetsprincipen som utgör ett fundament i grundskolereformen trettio år tidigare. Friskolereform vilar istället på den s.k. valfrihetsprincipen som ger elever och föräldrar tillåtelse att själva välja i vilken kommunal eller fristående skola man vill gå.

Närhetsprincipen innebär att kommunen avgör i vilken kommunal grundskola eleven skall gå vilket i praktiken innebär en skola närmast elevens bostad. (Skolverket 2003) Närhetsprincipen utgår från antagandet att utbildningen är lika bra i alla skolor. (Rönnerman 1998) Man antar vidare att den likvärdiga kvalitén garanteras dels av Skolöverstyrelsens metodiska anvisningar för skolans lärare och dels av undervisningens individualisering inom ramen för grundskolans sammanhållna skolklasser. Hur väl dessa antaganden harmonierar med dåtidens skolverklighet är inte möjligt att i efterhand uppskatta.

Valfrihetsprincipen får ekonomiska, institutionella, planeringsmässiga och maktmässiga konsekvenser. Elevens val av skola påverkar, via skolpengen, den enskilda skolans ekonomiska resurser och det lokala skolsystemets samlade resursfördelning påverkas av samtliga elevers skolval. Skolvalen påverkar också skolsystemets institutionella form då det fria skolvalet inverkar på mixen av kommunala respektive enskilda skolhuvudmän i det lokala skolsystemet. Valfrihetsprincipen försvårar på så sätt skolpolitikernas överblick och planering av det lokala skolsystemet. Decentraliseringen av ungdomsskolans dagliga verksamhet till kommunerna skapar tillsammans med friskolereformen ett komplicerat maktindelningssystem i det lokala skolsystemet. Makten över detta delas i dag mellan fyra parter förutom av regering och riksdag. Kommunen ansvarar för att den enskilde eleven får sin lagfästa skolgång, finansieringen av skolans verksamhet och för huvudmannaskapet för de kommunala skolorna. Det statliga Skolverket beslutar bland annat om rätten att starta fristående skolor. Elever och föräldrar väljer skola och enskilda entreprenörer tar initiativ att starta fristående skolor. (Carlson 1998)

Debatten om de lokala skolsystemens utformning är ständigt aktuell. Hösten 2005 aviserar den socialdemokratiska skolministern en ny utredning om förändrade bidragsregler för friskolorna som skall göra det lättare för kommunerna att bättre planera sin skolverksamhet, men som också skall förbättra friskolornas planeringsmässiga och ekonomiska situation. (Halldestam 2005) Även namnfrågan är på nytt aktuell och i skollagskommitténs finns förslag om att ersätta namnet fristående skolor med beteckningen enskilda skolor, trots att namnfrågan grundligt diskuteras av olika statliga utredningar redan under 1980- talet. (Carlson 1997:1 och Lindgren 2005) En ytterligare utredning om friskolor och deras vinstdisposition är under tillsättning enligt skolministern. Samtidigt är det möjligt att följa Skolverkets utvärderingar av och statistik om skolan. Skolverkets utvärderingar, som ofta är ifrågasatta i samhällsdebatten (Ericson 2005), diskuterar reformens konsekvenser för skolors och skolformers effektivitet och likvärdighet, samt risken för att de nya lokala skolsystemen medverkar till ökad segregering inom skola och samhälle. På det lokala planet pågår en ständig diskussion om hur rättvist kommunpolitikerna fördelar de ekonomiska resurserna mellan kommunala och fristående skolor.

Friskolereformens implementering lever till synes ett eget liv. Maktindelningen inom friskolesystemet är svår att genomskåda för politiker och medborgare. De mekanis-

mer som styr skolutvecklingen inom de lokala skolsystemen försvårar för väljarna att utkräva politiskt ansvar för utvecklingen inom detta. Under tiden växer och frodas skolsystemets fula ankunge påhejad av dem som i ankungen ser framtidens vita svan och ifrågasatt av dem som i ankungen ser en gökunge som sakta knuffar ut övriga boende.

Att förankra en skolreform

Skolreformer är på en gång mycket symboliskt laddade händelser och barn av sin tid. Detta är giltigt för såväl grundskolekompromissen 1962 som den borgerliga friskolereformen trettio år efteråt.

Grundskolereformen beslutas efter många års överväganden och med mer än tio års praktik. Den bestäms i ett ekonomiskt klimat präglad av optimism och den har sina rötter i välfärdstatens och folkhemmets idévärld. Politik och offentlig sektor framstår vid denna tid som samhällsförändringens motorer. Den kommunala grundskolan är en del av ett samhällsprojekt vars mål är ett jämlikt samhälle. Skolan är projektets spjutspets mot framtiden. Grundskolereformen och den följande gymnasiereformen utgör ett renodlat offentligt skolsystem. Skolan är inledningsvis toppstyrt men decentraliseras senare och har från början ett sammanhållet högstadium som med åren får en viss valfrihet. (Hadenius 1990) I denna avgiftsfria skola förlängs skolplikten för alla.

Grundskolebeslutet vilar på en blockövergripande kompromiss och ger i samförståndets anda alla reformens tillskyndare utrymme för att tolka in sina käraste idéer i reformen. I ett demokratiskt-socialistiskt perspektiv blir grundskolan ett medel för att utjämna klasskillnader i folkhemmet, i en socialliberal synvinkel möjliggör reformen lika chanser för alla begåvade elever (individer) oavsett social och geografisk bakgrund och i en konservativ tankevärld samlar grundskolan svenskarna kring gemensamma mål. På sjuttioalet vidgas kretsen ytterligare genom grundskolans ambition att bli en skola för alla elever genom att även inkludera de med särskilda behov i gemenskapen.

Det tycks som grundskolan är väl förankrad i befolkningen ännu idag. (Tabell 2) Förtroendet för de kommunala skolorna är idag mycket starkt även om förtroendet är mindre i storstadsregionen än i övriga Västra Götaland. Denna tes får stöd i det faktum att kritiken mot friskolorna ännu i dag är stark inom partisystemets båda block.

Tabell 2 Bedömning av service i grundskola, gymnasieskola och friskola i Västra Götaland, Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland bland partiblocken (balansmått)

	BEDÖMNING AV SERVICE		
	Grundskola	Gymnasium	Friskola
<i>Västra Götaland</i>			
Partiblock			
v + s + mp	50	57	25
c + fp+ m+ kd	48	49	54
Samtliga	46	50	41
<i>Göteborgsregionen</i>			
Partiblock			
v + s + mp	42	53	27
c + fp+ m+ kd	39	36	59
Samtliga	37	42	43
<i>Övriga Västra Götaland</i>			
Partiblock			
v + s + mp	56	60	--
c + fp+ m+ kd	56	59	--
Samtliga	56	57	36

Kommentar: Om de olika skolformerna har följande fråga ställts; "Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden?" Balansmålet anger de som är mycket nöjda och de som är ganska nöjda med servicen minus de som är ganska missnöjda och mycket missnöjda. I procentbasen ingår de som svarat "Varken nöjd eller missnöjd" men inte de som svarat "Vet ej". Balansmålet är i tabellen genomgående positivt. Målet sträcker sig mellan -100 till +100.

Ministären Bildts friskolereform sätts mycket snabbt och den saknar ett blocköverskridande fundament vid sin tillkomst. Reformen äger rum i en tid som alltmer ser individen och inte klassen som samhällets och skolans främsta byggstenar och i en tid när marknadsekonomi ökar på bekostnad av politiken. Den beslutas i en tid där den offentliga sektorn sedan länge hukar under ett starkt förändringstryck efter kritik att den utvecklas till en maktfullkomlig byråkrati, med bristande effektivitet och med medborgare som känner maktlöshet. Friskolereformen ser dagens ljus under en ekonomisk kris och valfrihetsprincipen genomförs dessutom i en tid av stora besparingar i offentlig sektor och inte minst i den kommunala ungdomsskolan. Den sker också i en tid då den svenska modellen börjar ersättas av den mångkulturella modellen.

Debatten om friskolereformen har också försvärats genom socialdemokraternas oklara hållning till reformen. Den socialdemokratiska skolministern ställer sig 1996 bakom friskolereformens principer. (Carlson 1997:2) Socialdemokratiska skolmi-

nistrar utreder sedan dess ständigt olika aspekter av friskolesystemet men får inte stöd för sina förslag i det borgerliga lägret eller av miljöpartiet som sedan länge är socialdemokraternas samarbetspartner i många frågor. Regeringens agerande väcker frågan om partiet verkligen stöder reformens principer en undran som förstärks av partiets motstånd mot privata inslag i sjukvård och äldreomsorg? Oavsett om partiet stöder reformen eller inte tvingas partiledningen navigera med stor försiktighet med hänsyn till det starka motståndet mot reformen bland partiets sympatisörer?

Friskolereformens brist på stöd från en majoritet av medborgarna i Västra Götaland förvånar nu inte längre. De partier som stödjer reformen 1992 har i dag inte en absolut majoritet av sina sympatisörer bakom sig samtidigt som över femtio procent av vänsterpartiets och socialdemokraternas sympatisörer är emot att satsa mer på friskolor.

Ideologi eller erfarenhet?

Friskolereformens initiativtagare argumenterar för att reformen skall uppfattas som ett plussummespel för alla aktörer i skolsystemet. Reformen skall med hjälp av valfrihetsprincip, skolpeng och enskilda huvudmän inom skolsystemet skapa en värdefull konkurrens mellan olika skolor och skolformer som i sin tur förväntas resultera i ökad makt för föräldrar och elever, högre skolkvalitet och större ekonomisk effektivitet i det lokala skolsystemet. (Carlson 1997:1)

Detta synsätt har på 2000-talet stort stöd bland den minoritet av medborgare som är för att satsa mer på friskolor. De håller med om att valfriheten ökar med friskolor, att alla friskolor innebär en bättre skola för alla och de håller inte med om att friskolor minskar gemenskapen i samhället, att friskolor ökar social ojämlikhet och att friskolor urholkar den kommunala skolans ekonomi. (Carlson 2002:2)

Friskolereformens kritiker argumenterar för att reformen leder till ökade klassskillnader och ökad segregation trots att även friskolorna liksom de kommunala skolorna är avgiftsfria. Man uppfattar reformen antingen som ett tecken på ett framväxande nyliberalt samhälle där individens behov av skolgång avgörs av dennes tillgång på marknadsekonomiska resurser eller välgörenhet eller som en återgång till grundskolans föregångare det s.k. parallellskole-systemet. Detta system framstår i skolhistorien som en symbol för klassamhället. Inom detta är det medelklassen som utnyttjar den valfrihet som finns med följd att medelklassen dominerar i både realskola och gymnasium medan arbetarklassen och bondeklassen i praktiken hänvisas till en sexårig folkskola. Det är ett helt och genuint offentligt och toppstyrt skolsystem vars grundläggande antagande är att det är naturligt med olika lång skolgång för skilda samhällsklasser. (Carlson 1997:2)

Den majoritet av medborgare som på tvåtusenålet inte vill satsa mer på friskolorna håller med om att friskolor ökar social ojämlikhet, friskolor minskar gemenskapen i samhället. De är tveksamma till att valfriheten ökar med friskolor och är

mycket negativa till påståendet att friskolor innebär en bättre skola för alla. (Carlson 2002:2)

Den samtidiga tillväxten av fristående skolor och besparingar inom de kommunala skolorna under 1990-talets första hälft tycks i den kritiska opinionsbildningen dessutom förvandla reformen till ett nollsummespel. Denna tolkning av utvecklingen får stöd bland medborgarna då de i stor utsträckning håller med om påståendet att friskolor urholkar den kommunala skolans ekonomi.² Den kritiska hållningen till friskolor träder tydligt fram i en fråga om uppfattningen om kommunal service. Medborgarna ställs inför en tänkt situation som gäller nedskärningar av den kommunala servicen. ”Om nedskärningar av servicen skall genomföras, vilket av serviceområdena tycker Du att det i första hand skall *minska* på?” Valet står mellan trettio områden. Denna fråga återkommer vid varje SOM-undersökning sedan mitten av 1990-talet och ställdes också hösten 2004. (Tabell 3)

Tabell 3 *De bland partiernas sympatisörer i Västra Götaland som anser att det i första hand ska minska på friskolor om förändringar av servicen skall minska i den kommun som man bor i (procent)*

	Partisympatisörer							Samtliga medborgare
	v	s	c	mp	fp	m	kd	
Andelen som vill skära ned på friskolor.	30	28	20	16	15	12	12	19

Kommentar: Frågan lyder i sin helhet; ”Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden?”, ”Om förändringar av servicen skalla göras, vilket av serviceområdena anser Du att Det i första hand ska minska på?”

Nästan en femtedel av medborgarna i Västra Götaland väljer friskolor som sitt nedskärningsobjekt och gör därigenom detta område till det främsta nedskärningsobjektet inom kommunal service. Detta är ett fenomen som är stabilt sedan många år. Kraven på nedskärning följer partisystemets höger-vänstermönster. Mest angelägna att skära ned är sympatisörer till partierna till vänster och minst angelägna är man till partierna till höger även om man här väljer friskolorna som det näst mest frekventa objektet för nedskärningar efter kulturområdet. De som vill skära ned på friskolorna är mer kritiska än övriga medborgare till friskolors roll för skolsystem och samhälle 2) De vänder sig med andra ord inte endast mot en utbyggnad av friskolorna utan gör tydligt att de även vill minska på resurserna till sådana skolor.

Det är idag mycket få bland medborgarna som har erfarenhet av skolgång i fristående skolor. De flesta har sin skolgång före friskolereformen och deras skolerfarenhet är från kommunal grundskola (ungdomsskola) eller, bland äldre medbor-

gare, från parallellskolesystemet. Deras erfarenheter från den kommunala ungdomsskolan och deras förankring i folkhemmets ideologiska föreställningar tycks färga av sig på deras föreställningar om friskolesystemet och i viss mån också på deras syn på enskilda friskolor.

Gäller också det omvända dvs. att medborgarnas erfarenhet av enskilda friskolor även påverkar deras värdering av det nya friskolesystemet? Denna fråga belyses i två steg. I steg ett studeras hur hushåll, med ungdomar i skolåldern, fördelar sitt val mellan kommunala skolor och friskolor. Väljer alla skolungdomar i ett hushåll samma skolform eller fördelar de sig på olika skolformer? (Tabell 4) I tabellen anges andelen som enbart uppger att hushållet nyttjar kommunal ungdomsskola, andelen som uppger att de nyttjar både kommunal skola och friskola och andelen som uppger att det enbart nyttjar fristående skolor.

Tabell 4 Skolservice fördelad på kommunal ungdomsskola och friskola inom hushåll som utnyttjar skolservice och med barn i skolåldern (procent)

	NYTTJAR			
	Enbart kommunal ungdomsskola	Både kommunal skola och friskola	Enbart friskola	Summa procent
<i>Västra Götaland</i>				
Blocktillhörighet				
v + s + mp	82	13	5	100
c + fp + m + kd	83	12	5	100
	82	13	5	100
Utbildning				
Låg	87	10	3	100
Medellåg	84	13	3	100
Medelhög	77	16	7	100
Hög	78	13	9	100
Ej född i Sverige eller har någon förälder född utom Sverige	71	21	8	100
<i>Göteborgsregionen</i>				
Göteborgs stad	76	16	8	100
Resursstarka/Medelresursstarka SDN	70	20	10	100
Medelresurssvaga/ resurssvaga SDN	73	19	8	100
	67	21	12	100
<i>Övriga Västra Götaland</i>	87	10	3	100

Kommentar: Frågan lyder: "Nyttjar Du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan?" Svartalternativen är "Ja, jag nyttjar själv", "Nyttjar ej själv men nära anhörig nyttjar", och "Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar" Procentbasen i tabellen är de som svara ja på de två första alternativen och som har ungdomar i skolåldern i sitt hushåll.

Skolverkets och kommunernas statistik delar upp individerna i dem som antingen går i friskola eller de som går i kommunal ungdomsskola. Statistiken tar inte hänsyn till att inom ett hushåll kan olika medlemmar välja skilda skolformer.

Den kommunala ungdomsskolan dominerar kraftigt i Västra Götaland. Dominansen är mindre i storstadsregionen än i övriga Västra Götaland. Minst dominant är den i Göteborg och i stadens mindre resurssvaga SDN. Den kommunala ungdomsskolans dominerar också mindre inom hushåll med barn i skolåldern bland såväl medborgare med högre utbildning som bland invandrare.³ Det är intressant att notera att en stor majoritet av hushåll som utnyttjar friskolornas service samtidigt utnyttjar den kommunala skolans service.

I den andra etappen belyses effekten av erfarenhet av friskolor med kontroll för ideologisk inställning. Brukare av en viss skolform, kommunal grundskola, kommunal gymnasieskola, fristående grundskola eller fristående gymnasieskola, tenderar att uppskatta denna mer än de som inte brukar den. Skolelever uppskattar sin egen skola mer än vad övriga medborgare gör. (Nilsson 1997)

För att få en uppfattning om medborgarnas ideologiska hållning används deras inställning till privatisering av sjukvård och privatisering av äldreomsorg. Valet bygger på antagandet att medborgarnas olika inställning till privata inslag i politikens mjuka områden har sin grund i om de anser att människosynen inom välfärdsstat respektive det privata näringslivet är förenlig. (Rosenberg 2003 och Trollestad 1998)

Medborgarna delas in i två ideologiska grupper en vars medlemmar någon gång svarar positivt till förslag som förespråkar ökade privata inslag i sjukvård eller äldreomsorg och en vars medlemmar inte någon gång bejaktar sådana förslag. Inom varje ideologisk grupp jämförs de som nyttjar fristående skolor med dem som inte utnyttjar friskolor ifråga om deras inställning till förslaget att "Satsa mer på friskolor" (Tabell 5)

Tabellen visar att benägenheten att bejaka förslaget att satsa mer på friskolor är störst bland dem som utnyttjar friskolor oavsett ideologisk inställning. Erfarenhet, direkt eller indirekt, av friskolans service ökar med andra ord acceptansen för friskolesystemet och inte bara för de friskolor som nyttjas. Den ideologiska skillnaden bland dem som inte nyttjar friskolans service förblir större än bland dem som utnyttjar friskolans service.

Tabell 5 *Inställning till att satsa mer på fristående skolor bland dem som nyttjar friskolor och dem som inte utnyttjar friskolor och inställning till privatisering inom sjukvård och äldreomsorg (balansmätt)*

	Nyttjar inte friskolor	Nyttjar friskolor	Effekt av att nyttja friskolor
Svarar någon gång positivt till privata inslag inom vård eller omsorg	29	62	33
Svarar ingen gång positivt till privata inslag i vård eller omsorg	- 45	7	52
Effekt av ideologisk hållning	74	55	

Kommentar: Frågorna om sjukvården och äldreomsorgen lyder: "Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?" "Låt privata företag svara för äldreomsorgen" och "Bedriva mer av sjukvården i privat regi". Balansmättet visar de som anser att "Satsa mer på friskolor" är ett "Mycket bra förslag" eller "Ganska bra förslag" minus de som anser det är ett "Ganska dåligt förslag" eller ett "Mycket dåligt förslag". Balansmättets procentbas omfattar även de som svarar "Varken bra eller dåligt förslag". Se även kommentar till tabell 4. Denna tabell omfattar alla som säger att de själva eller deras närmast anhöriga nyttjar friskola oberoende om hushållet har barn i skolåldern eller inte.

Ett skolsystem för alla?

Det är uppenbart att friskolor växer som resultat av utbud och tillgänglighet snarare än som ett resultat av medvetna krav från en majoritet av föräldrar och elever i den kommunala ungdomsskolan. Missnöje med den kommunala ungdomsskolan skapar i första hand krav på förbättringar inom den kommunala ungdomsskolans ram. Grundskoletradition bjuder voice före exit. (Hirschman 1970)

Men exit förekommer. Exit sker vid övergångar mellan stadier i ungdomsskolan, vid nedläggning av kommunala skolor, genom kamraters påverkan, behov av social status, önskan om kulturell tillhörighet, viljan att pröva på andra pedagogiska idéer, som ett led i diverse individuella identitetsprojekt hos ungdom i skolåldern (Jørgensen 2004) och som resultat av mindre bundenhet av svensk skoltradition.³ Anledningar till exit är legio och kan inte uttömmas här.

Men exit är inte nödvändigtvis bara ett avsked till den kommunala ungdomsskolan utan kan också öppna möjligheter att inom samma hushåll för variation, engagemang och jämförelser mellan olika skolformer. Blir så fallet är friskolesystemets svårförståeliga mekanismer kanske inte bara ett hot mot en dominerande skoltradition utan ett exempel på processer i det reflexiva samhället där skolsystemets produktiva krafter, lärare och elever/föräldrar, tillsammans utvecklar lokala skolsystem. (Giddens 2000)

Dessa fromma förhoppningar bortser inte från risken för att valfriheten inom skolsystemen kan leda till utarmning av enskilda skolor som därigenom ytterligare förstärker en redan stark bostadsmässig segregering. Det är emellertid viktigt att utifrån våra erfarenheter utveckla mångsidiga bilder av de lokala skolsystemens villkor. Kanske kommer försöken med kommunala friskolor att i framtiden (Skarsgård 2005) bli ytterligare värdefulla ingredienser i de lokala skolsystemen som stimulerar lärare, elever/föräldrar och ideologiska anhängare och motståndare till friskolereformen att ytterligare reflektera över hur fula ankungar, kommunala eller andra, kan bidra till att förankra ett skolsystem för alla.

Noter

- ¹ Friskolereformen accepterar både en målstyrd, decentraliserad ungdomsskola, med kommuner som ansvarar för den enskilda elevens skolgång och för skolans finansiering. Skolornas likvärdighet skall garanteras genom utvärderingar av kommuner och Skolverk. (Carlson 1997:2)
- ² Här redovisas svar på frågor som ställts i tidigare undersökningar under 2000-talet men som inte är ställda i 2004 års undersökning. Frågeformuleringar framgår av referenserna i texten.
- ³ Invandrare är ett exempel på en grupp, med stor variation inom sig med avseende på social och kulturell bakgrund, som inte har lika stor erfarenhet som andra hushåll av skolgång i den kommunala grundskolan under tiden före friskolereformen. De utnyttjar i dag friskolor mer än andra hushåll och är också mer positiva till att satsa mer på friskolor. De är dessutom mindre positiva än andra hushåll till den kommunala ungdomsskolan.

Referenser

- Carlson, B.R. (1997:1) "Fristående skolor i Göteborg." I Nilsson, L. (red) *Nya landskap*, SOM rapport nr. 19. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Carlson, B.R. (1997:2) "Fristående skolor i Göteborg – ett traditionsbrott." I Nilsson (red) *Mångfald - bilder av en storstadsregion*, SOM-rapport nr. 21. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Carlson, B.R. (1998) "Skolan i Västra Götaland." I Nilsson, L.(red) *Region i omvandling*, SOM-rapport nr. 23. SOM -institutet, Göteborgs universitet.
- Carlson, B.R. (2002) "Skolkvalitet för alla". I Nilsson, L. (red) *Flernivådemokrati i förändring*, SOM rapport nr27. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Ericsson, Gunilla (2005) "Omstridd rapport förvånar". *Skolvärlden* nr. 15
- Giddens, A. (2000) *Modernitetens följder*. Studentlitteratur.

- Hadenius, K. (1990) *Jämlikhet och frihet. Politiska mål för den svenska grundskolan*. Uppsala.
- Haldestam, Marie (2005) "Friskolor skall få nya regler". *Skolvärlden* nr. 15.
- Hirschman, A. O. (1970) *Exit, Voice, and Loyalty. Responses to Decline in Firms, Organizations, and State*. Harvard University Press.
- Jörgensen, C. (2004) *Psykologin i senmoderniteten*. Liber
- Lindgren, K (2005) "Försevad skollag på väg att hamna mellan olika stolar". *Skolvärlden* nr 15.
- Nilsson, L. (1997) "Medborgarna, brukarna och kommunens service 1992-1997. En översikt" I Nilsson (red) *Mångfald — bilder av en storstadsregion*, SOM-rapport nr. 21. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L. (2004) "Medborgarna och den offentliga sektorns gränser". I Holmberg S. och Weibull L. (red) *Ju mer vi är tillsammans. Tjugosju kapitel om politik, medier och samhälle*, SOM-rapport nr 34. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Rosenberg, G. (2003) *Plikten, profiten och konsten att vara människa*. Albert Bonniers förlag.
- Rönnerman, K (1998) *Utvecklingsarbete – en grund för lärares arbete*. Studentlitteratur.
- Skolverket (2003) "Valfrihet och dess effekter inom skolområdet". *Skolverkets publikationer*.
- Skolverket (2005) *Statistik på kommunnivå för år 2004*.
- Skarsgård, Å. (2005) "Ökat intresse för kommunala friskolor". *Dagens Samhälle* nr. 25.
- Trollestad, C. (1994) *Människosyn i ledarskapsutveckling. En empirisk studie*. Nya Doxa.

INFÖR KYRKOVALET 2005-08-23

JAN STRID

Kyrkovalet har av många kallats det glömda valet. Under många år sammanföll valet till kyrkans olika organ med riksdags- och kommunvalet varför kyrkovalet lätt hamnade i skymundan. År 2001 var det första valet till Svenska kyrkans olika organ efter det att kyrkan fått ändrade relationer till staten och valen hölls åtskilda från de borgerliga valen. Valdeltagandet vid de kyrkliga valen har varit lågt och har varit sjunkande i princip sedan 1980-talet. I valet 1997 var valdeltagande i Göteborg 6,8 procent men valdeltagandet steg 2001 och var då 9,6 procent av de valberättigade till kyrkofullmäktige.

Det finns flera faktorer bakom den uppgång i valdeltagandet som skedde 2001 men två faktorer framstår som mer betydande dels att Sverigedemokraterna för första gången deltog dels att det framträdde en könsdimension som tidigare inte funnits. Att Sverigedemokraterna deltog bidrog på två sätt till ökningen; då många röstade för att Sverigedemokraterna inte skulle få något inflytande och naturligtvis att flera, som tidigare inte hade röstat, röstade på dem. Könsdimensionen tog sig uttryck i att flera personröstade genom att stryka kandidater i en utsträckning som tidigare inte funnits (Strid 2001).

Inför kyrkovalet 2005 har SOM-institutet tagit med ett antal frågor rörande det kommande kyrkovalet för att utröna vilka tendenser som kan spåras bland allmänheten. Samhälle Opinion och Massmedia är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. Undersökningen går ut till ca 6000 personer i Västsverige. Samtidigt genomförs också en riksomfattande frågeundersökning till hela svenska folket.

Detta är första gången som SOM-institutet går ut med en undersökning inför ett kyrkovalet och tanken är att vi skall kunna göra jämförelser med den undersökning som kommer att göras direkt efter kyrkovalet 2005. Detta kapitel tar sikte på frågor inför valet 2005: Vad kan vi förvänta oss gällande valdeltagandet, vilka skillnader kan vi se mellan olika grupper och vilka faktorer kan förklara valdeltagandet.

Den första frågan som ställdes var naturlig och löd kortfattat: Röstade du i senaste kyrkovalet?

Tabell 1 Andel röstande i senaste kyrkovalet (i procent)

Röstade	Andel
Ja	16,8
Nej	78,7
Ej svar	4,5
Totalt	100
Antal	1083

Det högsta valdeltagandet år 2001 var i valet till Kyrkomötet 10,9 procent och här 2004 säger 16,8 procent att de röstade. Även om några röstade till andra organ än kyrkomötet är naturligtvis siffran 16,8 procent alldeles för hög. Det är svårt att förklara varför man övervärderar sitt valdeltagande men det är ett vanligt fenomen som också visas av de valundersökningar som genomförs efter varje borgerligt val (Hedberg 2005). Orsakerna till denna överrepresentation torde dels ligga i bortfallet i undersökningen, dvs att de som inte besvarat enkäten i lägre grad röstar, dels i normen att man bör rösta även om denna troligen är svagare än i de borgerliga valen. Sedan får man heller inte glömma att det gått 3 år sedan förra valet.

På samma sätt är det vanligt att man överskattar sitt eget kommande röstande. I undersökningen ställdes också frågan om man avsåg att rösta i det kommande valet 2005.

Tabell 2 Avsikt att rösta i kyrkovalet 2005 (röstberättigade i Göteborg i procent)

Avsikt att rösta	Andel
Ja	15,7
Nej	52,8
Vet ej/ej svar	31,5
Totalt	100
Antal	978

Kommentar: De som ej är röstberättigade har uteslutits ur beräkningen varför antalet är lägre.

Här kan vi se att avsikten att rösta är något lägre än det uppgivna röstandet. Med tanke på att bortfallet är ungefär detsamma som på fråga 1 skulle vi förmoda att normen att delta i valet är något försvagad inför framtiden (om de ej röstberättigade inkluderats skulle siffran för Ja sjunka med en och en halv procentenhet).

Något som kan ge oss indikationer om normen att man bör delta i val är att sammanföra de två tabellerna mot varandra d v s att korsa avsikten att rösta mot om man röstade 2001. Detta framgår av tabell 3.

Tabell 3 Andel som säger sig ha avsikt av de som röstade/röstade ej 2001 (Göteborg, procent)

		Avsikt att rösta 2005				
		Ja	Nej	Ej svar/vet ej	Totalt	Antal
Röstbeteende 2001	Ja	70,9	3,3	25,8	100	182
	Nej	3,2	66,8	30,0	100	756
	Ej svar/vet ej	2,0	10,2	87,7	100	49

Av dem som uppgav sig rösta 2001 uppger 71 procent att de kommer att rösta i kyrkovalet 2005 och tre procent säger sig ej komma att rösta. Nästan omvända siffror ha vi för dem som uppgav sig inte har röstat 2001. Eftersom vi har en så stor andel som säger sig inte veta eller ej vill svara är det svårt att förutsäga hur valdeltagandet kommer att bli 2005. Men om vi tar hänsyn till att normen att rösta försvagas skulle ovanstående tabell antyda att valdeltagandet kommer att sjunka, *ceteris paribus*.

I anslutning till frågan om avsikt att rösta 2005 ställdes också frågan om det fanns någon speciell fråga eller orsak till att man skulle rösta. Denna fråga ställdes bl a på grund av att undersökningen 2001 visade att den främst uppgivna frågan bland de speciella frågor som då uppgavs var att förhindra att Sverigedemokraterna fick inflytande.

Endast ca 3 procent svarade på denna öppna fråga och svaren fördelar sig ganska lika på fyra frågor: kvinnliga präster, homoäktenskap, odemokratiska partier samt plikt/tradition (den sistnämnda kanske inte kan klassificeras som fråga). De två första både för och emot, den tredje endast emot.

Här finns naturligtvis latenta frågor som kan göra att valdeltagandet ökar frågan är bara om allmänheten görs medveten om vilka motsättningar som kan finnas mellan de olika partierna i denna fråga. Tidigare undersökningar visar att partierna som ställer upp i val inte gärna tar upp dessa frågor, med undantag för frågan om odemokratiska partier.

Röstningsbenägenhet i olika grupper

Den faktor som spelar störst roll när det gäller deltagande i kyrkovalet är ålder, ju äldre man är i desto högre grad deltar man. Detsamma gäller för övrigt andra kyrkliga aktiviteter som att be till Gud eller gudstjänstbesök. I nedanstående tabell har vi jämfört valdeltagandet 1997 och 2001 med avsikten att rösta 2005 i olika grupper.

Tabell 4 Andel som angivit att de röstat 1997 och 2001 jämfört med de som angivit att de avser att rösta 2005 uppdelat på olika grupper (Göteborg i procent)

Grupp	Uppgivet Valdeltagande 1997	Uppgivet Valdeltagande 2001	Uppgivet Röstavsikt 2005
Kön:			
Man	6	13	14
Kvinna	7	14	15
Ålder:			
16-29	4	6	11
30-49	4	9	9
50-64	9	16	16
65-80	15	22	19
Utbildning:			
Låg	6	15	19
Medel	8	9	13
Hög	7	14	17

När det gäller ålder verkar det gå en vattendelare mellan de som är under 50 år och de som är över. Att vi har en större skillnad mellan deltagande och avsikt kan hänga samman med att rösträttsåldern är 16 år varför flera som inte kunde rösta 2001 säger sig ha för avsikt att rösta 2005. Ålder har för övrigt samband med de flesta aktivitetserna i relation till kyrkan och det förefaller som om vi har ett generationsfenomen med aktiva äldre och inaktiva yngre (se även Strid 1997 och Hagevi 2001).

Att lågutbildade ligger något lägre hänger samman med ålder; de äldre har lägre utbildning än de yngre. Kontrollerar vi för ålder är det de högutbildade som i högre grad röstar. Men skillnaderna är små. Även när det gäller kön är skillnaderna små: kvinnorna är något mer aktiva jämfört med män.

Modell för valdeltagandet

Eftersom det är så få som uppger särskilda frågor och att socioekonomiska faktorer förefaller underordnade (med undantag för ålder) bör vi nog söka orsakerna till röstandet i andra faktorer. Den modell som vi tidigare använt för att försöka förklara valdeltagandets upp- och nedgång kan illustreras enligt nedan:

Figur 1 Modell för deltagande i kyrkovalet

Det är inte på det sättet att varje faktor i sig avgör om man skall rösta eller ej men sannolikheten torde öka med varje intresse. Vi skall i fortsättningen gå igenom de olika faktorerna, hur vi klassificerat dem samt hur vi mätt dem.

Intresse för religion och tro

När det gäller intresset för religion och tro kan man tänka sig att mäta detta både via attityder och beteende. Ett sätt vore att fråga intervjupersonerna hur intresserade de är av religion och tro. Ett problem med detta är emellertid att man kan vara intresserad av religion utan att tro vilket då inte skulle vara ett bra mått att använda för att förklara deltagande i kyrkovalet. Det mått som vi använt här är en fråga som ställdes på följande sätt: Hur ofta har du under de senaste tolv månaderna gjort följande saker? Därefter följde en uppräkningslista av 28 aktiviteter där den i sammanhanget viktiga aktiviteten ingick nämligen ”Bett till Gud”. Detta är möjligen inte det bästa sättet att mäta religion och tro, men det kan vara ett lämpligt mått för att komma åt vad som kan förklara valdeltagandet eller kanske tendenser över tid. Denna indikation på religion och tro antyder att något färre än hälften av göteborgarna är religiösa. När det sedan gäller styrkan i religiositeten kan man kanske säga att ca 20 procent är mycket religiösa.

Tabell 4 Andel som angett att de bett till Gud, Göteborg, 1995, 1997, 2001 och 2004 (procent)

Bett till Gud	1995	1997	2001	2004
Flera gånger i veckan	16	15	14	13
Någon gång i veckan	7	5	6	6
Någon gång i månaden	7	6	7	5
Någon gång i kvartalet	3	3	3	3
Någon gång i halvåret	3	4	4	3
Någon gång under året	10	12	9	9
Ingen gång/ej svar	54	55	57	61
Summa procent	100	100	100	100
Antal svar	909	864	1098	3630

Det förefaller som om religiositeten minskar något i Göteborg även om skillnaderna inte är särskilt stora (skillnaderna mellan 1995 och 2004 är dock statistiskt signifikanta).

Sambandet mellan att be till Gud och att ha för avsikt att delta i kyrkovalet är mycket starkt. Av dem som inte ber till Gud någon gång tänker 13 procent gå och rösta medan bland dem som ber flera gånger i veckan tänker hela 31 procent gå och rösta. Intressant att notera är att sambandet med avsikten är starkare än som visats i tidigare undersökningar mellan att rösta och att be till Gud.

Intresse för kyrkans ”inre verksamhet” och ”yttre verksamhet”

Det är svårt att skilja på intresset för vad som kan kallas kyrkans inre och yttre verksamhet. Dels är det svårt att skilja ut vad som är yttre och inre dels finns de sannolikt ett starkt samband dem emellan. Vad vi menar är att sådana saker som högmässa, nattvard, själavård och liknande tillhör kyrkans inre verksamhet. Till kyrkans yttre verksamhet hör ungdomsverksamhet, barnverksamhet och liknande. Därtill kommer andra som för vissa är inre och för andra är yttre såsom konfirmation, dop, vigsel och begravning. Och det är just för att verksamheterna av olika personer betraktas som inre respektive yttre som vi valt att använda frågan ”Hur ofta har du besökt gudstjänst eller religiöst möte?”. Tanken är att de som besöker kyrkan minst någon gång i veckan är intresserade av kyrkans inre verksamhet medan de som bara besöker kyrkan någon gång i halv- eller helåret är intresserade av kyrkans yttre verksamhet.

Frågan om man besökt gudstjänst eller religiöst möte har funnits med i SOM-undersökningarna sedan 1994. År 1994 hade 49 procent besökt gudstjänst eller religiöst möte någon gång under de senaste 12 månaderna och fem procent hade gjort något besök senaste veckan. År 2001 hade 40 procent besökt gudstjänst de senaste tolv månaderna och fyra procent besökt den senaste veckan. I föreliggande undersökning, 2004, hade 35 procent besökt gudstjänst eller religiöst möte någon gång de senaste 12 månaderna och 5 procent den senaste veckan. Även här kan vi se en minskning bland de som är intresserade av kyrkans yttre verksamhet medan vi inte ser någon minskning bland de som är intresserade av kyrkans inre verksamhet.

Även sambandet mellan intresse för den inre verksamheten och deltagande i kyrkovalet är starkt. Ungefär 30 procent av dem som besökt någon gång i veckan tänker delta i kyrkovalet mot endast 4 procent av dem som besökt mer sällan.

Intresse för politik

Kyrkovalet 2001 var det första valet efter kyrkans ändrade relationer till staten. Men detta innebar inte att de politiska partierna inte ställde upp under partibeteckningar. Vissa förändringar skedde såtillvida att några partier endast ställde upp i

kyrkomötesvalet under sina partibeteckningar och under samlingsbeteckningar i de övriga valen. Det varierade också mellan olika församlingar. Men vi kan konstatera att det finns ett intresse från de politiska partiernas sida för de kyrkliga valen. Även bland allmänheten finns ett samband mellan intresset för politik och deltagande i kyrkliga val. Av dem som säger sig vara mycket intresserade av politik uppger 25 procent att de deltog i kyrkovalet mot endast 5 procent av de som sade sig inte alls vara intresserade av politik.

Förtroende

En annan faktor som möjligen också kan påverka kyrkovalet indirekt, är det förtroende som allmänheten har för präster som är verksamma inom kyrkan, särskilt vid församlingsvalet.

Det påverkar synen på kyrkans inre och yttre verksamhet men också mer direkt. Den fråga som ställts från och med 1993 gäller vilket förtroende man har för olika grupper i samhället och där prästerna är en av dessa grupper. Frågan ändrades 1995 och gällde dels präster i Svenska kyrkan, dels pastorer inom frikyrkan. År 1996 ställdes frågan inte alls.

Tabell 5 Andel som angivit mycket stort eller ganska stort förtroende för präster; respektive präster i Svenska kyrkan och pastorer inom frikyrkan, Göteborg (procent)

Präster allmänt		Präster inom Svenska kyrkan				Pastorer inom frikyrkan		
1993	1994	1995	1997	2001	2004	1995	1997	2004
52	52	39	29	42	33	19	13	13

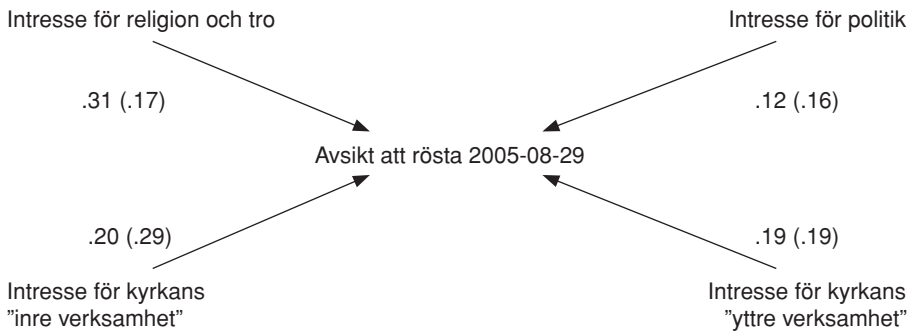
Förtroendet för prästerna inom Svenska kyrkan minskade mellan 1995 och 1997 men stärktes igen 2001 för att sedan minska något 2004. En del av ökningen 2001 kan ligga i prästers hantering vid brandkatastrofen i Göteborg vilket gör att enstaka händelser spelar in då det gäller förtroendet. Någon "Knutbyeffekt" förefaller inte finnas för pastorer inom frikyrkan. Som en jämförelse kan nämnas att förtroendet för sjukvårdens personal vilket brukar ligga högst av de grupper vi undersöker är 25 procent som säger sig ha mycket stort förtroende.

Det finns ett samband mellan att ha förtroende för prästerna in Svenska kyrkan och valdeltagandet. Bland dem som säger sig ha ett mycket stort förtroende uppger 29 procent att de kommer att rösta 2005 medan det endast är 5 procent bland dem som säger sig ha mycket lågt förtroende som uppger sig komma att rösta. Detta samband förefaller dessutom ha stärkts sedan 1990-talet.

Avslutande diskussion

När de gäller den ursprungliga modellen kan vi således konstatera att det finns ett samband mellan intresset för religion och tro samt intresse för politik och att ha för avsikt att delta i det kommande kyrkovalet och faktiskt deltagande. Vi har också sett att intresset för religion och politik förefaller minska i befolkningen.

Figur 2 Korrelation mellan de i modellen ingående faktorerna bland medlemmar i Svenska kyrkan i Göteborg (Pearsons r)

Kommentar: Intresse för religion och tro är mätt genom att fråga hur ofta man ber till Gud. Intresset för politik genom att fråga hur intresserad man i allmänhet är av politik. Intresset för kyrkans inre verksamhet är mätt genom att skilja ut dem som besökt gudstjänst eller religiöst möte minst någon gång per månad och intresset för kyrkans yttre verksamhet genom att skilja ut dem som går i kyrkan någon gång per halvår. Siffrorna inom parentes gäller uppgivet deltagande i valet 2001.

Avsikten att rösta tycks vara mer beroende på de religiösa faktorerna medan det politiska intresset kommer att spela mindre roll. Sambandet med politiskt intresse och avsikt att rösta ligger på samma nivå som sambandet mellan intresse för politik och deltagande i kyrkovalet 1997. År 2001 var ju det val då Sverigedemokraterna ställde upp vilket kan förklara ökningen 2001.

Då modellen visar på en minskning i de religiösa faktorerna, be till Gud och intresset för den inre verksamheten torde valdeltagandet 2005 minska, vilket det också gjorde.¹

Varför valdeltagandet sjönk kommer vi att kunna närmare analysera då SOM-institutet i skrivande stund just håller på att samla in enkäter för en eftervalsstudie där vi har med ett antal nya frågor som just inställningen till kyrkovalet.

Not

- ¹ Valdeltagandet i Göteborg blev 2005 8,0 procent i kyrkofullmäktigevalet och valet till kyrkoråd blev 7,9 vilket var en minskning från 2001 med 1,7 respektive 1,5 procentenheter.

Referenser

- Hagevi, Magnus (2002): Religiositet i generation X i Oscarsson, Henrik (red) Spår i framtiden, SOM-rapport nr 28, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Hedberg, Per (2005): Pågående undersökning.
- Strid, Jan (1997): Kyrkovalet i Göteborg i Nilsson, Lennart (red) Mångfald, SOM-rapport nr 21, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Kultur och livsstil

VÄSTSVENSK KULTUR OCH LIVSSTIL

RUDOLF ANTONI

De senaste årens diskussion kring kultur har i mångt och mycket präglats av olika synsätt när det gäller globaliseringen och dess effekter. Å ena sidan finns det protektionister som anser att förändring av den egna kulturen eller blandning av kulturer av olika ursprung leder till en generell kvalitativ försämring. Å andra sidan finns det de som anser att globaliseringen de facto är detsamma som kulturell imperialism, där den västerländska och anglosaxiska kulturen uppslukar mindre lokala kulturer genom rå ekonomisk styrka. Återigen andra röster höjs för att globaliseringen leder till ökad yttrandefrihet och ökad demokrati i vars fotspår radio och TV, konst, teater och litteratur blommar upp som aldrig förr. Slutligen finns det de som anser att utvecklingen går mot en allt mer individualiserad kultur – en kultur som baseras på livsstil och personliga preferenser snarare än demografi och socioekonomisk status. (SOU 2000:118) På internet växer det idag fram miljontals ”communities” där man kan möta människor från hela världen och bli sammanlänkad med dem utifrån ett specifikt intresseområde. Den teknologiska utvecklingen under de senaste tio åren och de implikationer den bär med sig för vår kultur ger många av oss samma hissnade känsla som att stå vid kanten av en avgrund. Å ena sidan är det oerhört skrämmande att släppa taget om det gamla och kända, å andra sidan kan man nästan inte hindra sig själv från att kasta sig ut – tänk om vingarna bär.

I detta sammanhang finns det inte bara en möjlighet utan en klar poäng i att närmare syna det lokala för att försöka bättre förstå det globala. I följande redogörelse kommer fokus att ligga på kulturen i Västsverige. Jämförelser kommer att göras där sådana tillåts, både med andra undersökningar och med andra geografiska områden inom Sverige och övriga Europa. Syftet är att belysa det stora genom att studera det lilla.

Kulturbegreppet

”Culture is roughly anything that we do, and the monkeys don’t”.

Lord Raglan

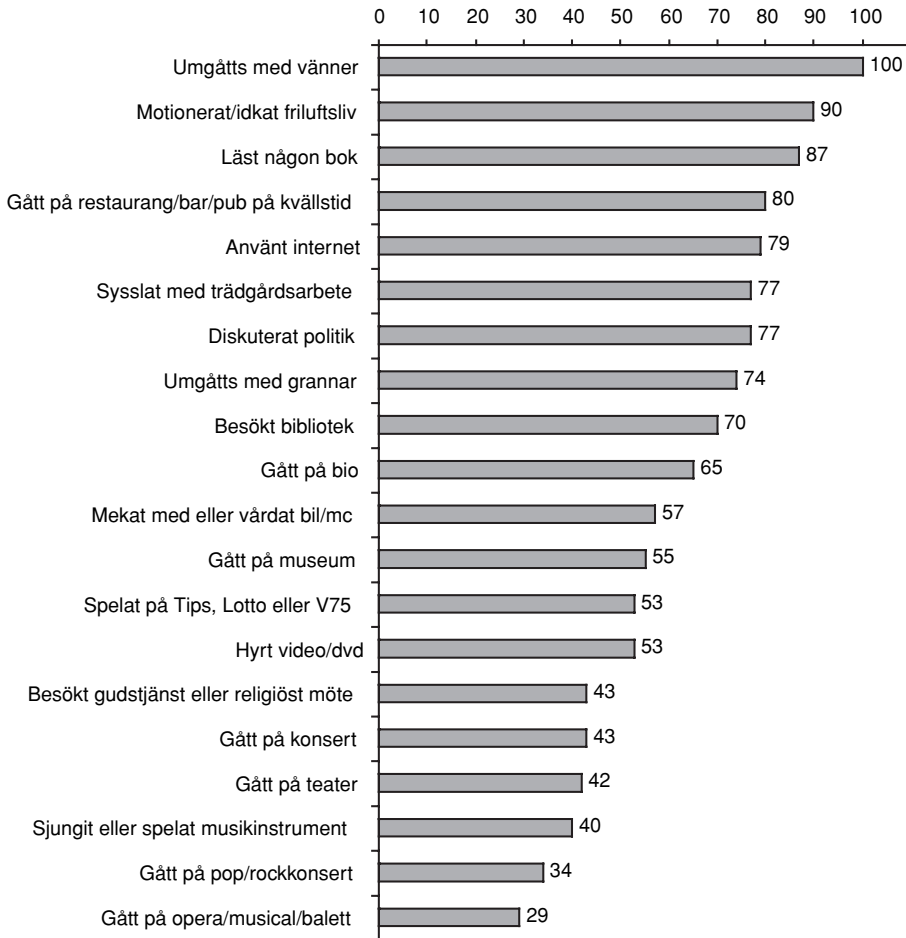
En nödvändig första anhalt är att diskutera själva begreppet kultur. Det finns mängder av olika definitioner av detta mångfacetterade begrepp. Man hör det ofta nämnt i helt olika sammanhang och med vitt skilda betydelser som till exempel företagskultur eller matkultur. I den fortsatta framställningen kommer jag att använda begrep-

pet kultur på lite olika sätt. I vissa avseenden vill jag kunna ta ett brett grepp och hänföra människor till olika kultursfärer efter deras intressen, vanor eller livsstilar. (jfr Wadbring & Weibull 1997) Detta ligger nära det synsätt som ligger till grund för culture studies-traditionen där människors kultur ses som ett samlat uttryck för hela deras levnadsmönster, eller som Raymond Williams uttryckt det ”a whole way of life”. (Williams 1958) I andra avseenden kan det dock vara lämpligare att använda en snävare definition av kulturbegreppet och då kommer jag att utgå från den numera klassiska motsättningen mellan finkultur och populärkultur – med andra ord definieras begreppet kultur som de aktiviteter som utan problem kan placeras i den ena av dessa två kategorier. Syftet med denna indelning är förstås inte att ytterligare polarisera de två utan snarare att avgränsa det fält som studeras. Adorno beskrev kulturen som någonting spirituellt, någonting som inte är direkt användbart för någon annan och vars syfte inte är mätbart. (Piccone 1993) I kontrast till detta ställs påståenden som i det inledande citatet där man hävdar att kultur, det är helt enkelt vad vi gör. Och visst är det svårt att dra gränsen mellan vad som faktiskt är kultur, nöjen och fritidsaktiviteter. När jag sitter och bläddrar igenom Göteborgs-Postens del tre läser jag om nobelpristagare, design och arkitektur. Jag läser vidare om filmfestivaler, TV-galor och popgrupper. Jag ser annonser för teaterföreställningar, restauranger, solresor och gammeldans. Jag läser serierna, löser ett korsord och slutligen tittar jag igenom radio- och TV-tablån. I allt detta finns det ett sammanhang. Det är saker vi inte måste göra utan saker vi väljer att göra.

Västsvensk fritid

När man ser till statistiken från de senaste åren kring medieinnehav och medieanvändning är det svårt att tänka sig att vi idag överhuvudtaget har tid över till annat än mediekonsumtion. TV-tittandet en genomsnittlig dag är stabilt och högt och likaså dagstidningsläsandet. Samtidigt har det skett en explosionsartad utveckling när det gäller användandet av andra medier som datorer och internet. (Carlsson & Facht 2004) Dessutom har mobiltelefonerna nu mer eller mindre utvecklats till portabla multimediacentraler vilket stjäl ännu mer av vår vakna arbetsfria tid. (Bolin 2005) Totalt sett handlar det om drygt fem och en halv timme som vi har att disponera en genomsnittlig dag när både arbete, hemarbete och studier är avklarade; fem och en halv timme då vi själva väljer vad vi vill göra. (SCB 2000/2001) Det är mot denna bakgrund vi målar upp en bild av den västsvenska fritiden och nog känns det betryggande att några av de vanligaste aktiviteterna innebär socialt umgänge med andra människor, som till exempel att umgås med vänner, gå på restaurang/bar/pub på kvällstid, diskutera politik och att umgås med sina grannar. Samtliga dessa aktiviteter har mer än två tredjedelar av västsvensarna ägnat sig åt någon gång under det senaste året. (se figur 1) Andra vanliga aktiviteter är sådana som man kan göra hemmavid eller på egen hand som att motionera, läsa en bok,

Figur 1 Fritidsaktivitet i Västsverige minst någon gång under de senaste 12 månaderna 2004 (procent)

Kommentar: Figuren visar andelen som svarat att de gör de olika aktiviteterna någon gång per år, någon gång i halvåret, någon gång per kvartal, någon gång i månaden, någon gång i veckan eller flera gånger i veckan.

syssla med trädgårdsarbete eller använda internet. Nästan lika vanligt är det med biblioteksbesök och biobesök, medan det är något mindre vanligt att gå på museum. Drygt hälften av västsvensarna gör detta minst någon gång per år, vilket stämmer även för att meka med bilen/motorcykeln, spela på Tips, Lotto eller V75 och hyra en video/dvd-film. Drygt 40 procent går minst någon gång per år på konsert eller teater och ungefär lika stor andel av västsvensarna går på gudstjänst eller sjunger

eller spelar musikinstrument. De minst vanliga aktiviteterna kan sägas vara varandras motsvarigheter på den populärkulturella respektive den finkulturella arenan. Drygt en tredjedel går på pop/rockkonsert minst någon gång per år och något färre går på opera, musical eller balett. Märk väl att det här inte handlar om hur ofta man ägnar sig åt olika saker utan snarare hur många som överhuvudtaget ägnar sig åt olika saker. Med andra ord kan man vända ovan nämnda procentsatser och säga att 20 procent av västsvenskarna aldrig går på restaurang/bar/pub på kvällstid, att 60 procent aldrig sjunger eller spelar något musikinstrument och att över 70 procent aldrig går på opera, musical eller balett.

Även om man ser till hur ofta man ägnar sig åt olika fritidsaktiviteter så hamnar de sociala aktiviteterna bland topp tio. (se tabell 1) Andra saker man ofta ägnar sig åt är att motionera/idka friluftsliv, läsa böcker, använda internet och att syssla med trädgårdsarbete. Att internetanvändningen har ökat betydligt är visserligen ingen nyhet, men även vanan av att motionera/idka friluftsliv har ökat med totalt tio procentenheter under de senaste 12 åren. Bokläsningen minskade i Västsverige mellan 1993 och 1998 men har sedan dess återhämtat sig så att det 2004 är totalt 57 procent som läst någon bok minst en gång i månaden. Om man jämför detta med riksgenomsnittet så ser utvecklingen där annorlunda ut. I Sverige som helhet ligger bokläsningen lägre än i Västsverige i början av 1990-talet. Därefter sjunker läsandet i Västsverige men ligger stabilt i landet som helhet, vilket innebär att bokläsningen från slutet på 90-talet och fram till 2004 ligger på samma nivå i riksgenomsnittet som i Västsverige. (Antoni 2004) Andelen som besöker bibliotek minst någon gång i månaden har minskat något de senaste åren, dock ej lika drastiskt i Västsverige som i landet som helhet. (Höglund 2005) Även andelen som går på bio någon gång i månaden har minskat, totalt sett med sju procentenheter mellan 1993-2004. Trots detta ligger biotittandet högt i Västsverige jämfört med övriga landet. (Antoni 2005) En trolig förklaring till detta är att Göteborgsregionen utgör en så stor del av Västsverige att kulturvanorna i hela området i större utsträckning påminner om storstadsvanor – där biobesöken är mer frekventa än på landsbygden. En vana som uppvisar stor stabilitet är att besöka gudstjänst eller religiöst möte av något slag. Drygt tio procent gör detta minst en gång i månaden och detta mönster är i stort sett oförändrat under de senaste tolv åren. Andra aktiviteter som visar stabila men låga värden är de rena kulturaktiviteterna som att gå på museum, konsert, teater, pop/rockkonsert eller opera/musical/balett. Detta är det ytterst få som gör så ofta som minst en gång i månaden.

Kulturella perspektiv

I ett internationellt perspektiv så är svenskarna ett mycket aktivt folk. I en undersökning av kultur- och fritidsaktiviteter i EU-länderna (Eurobarometer 2002) framträder bilden av ett folk med högt bruk av både gammalt och nytt. Enligt denna undersökning är svenskarna bland de i Europa som läser mest böcker och

Tabell 1 Fritidsaktivitet i Västsverige minst en gång per månad 1993-2004 (procent)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Umgåtts med vänner	x	x	x	93	94	88	92	91	92	90	89	90
Motionerat/ldkat friluftsliv	69	65	64	68	69	74	68	75	76	79	80	79
Använt internet	x	x	8	18	31	43	56	59	65	69	71	72
Sysslat med trädgårdsarbete	x	52	52	53	55	56	57	59	59	59	59	58
Läst någon bok	55	52	50	55	53	47	52	54	56	58	58	57
Diskuterat politik	62	65	62	49	58	48	46	47	51	54	54	48
Umgåtts med grannar	x	x	x	38	38	50	48	48	48	50	43	47
Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	33	35	33	34	34	30	32	33	33	36	33	33
Besökt bibliotek	x	x	35	35	35	34	34	35	33	31	30	31
Spelat på Tips, Lotto eller V75	46	45	45	42	41	41	39	38	37	37	35	31
Mekat med eller vårdat bil/mc	x	x	x	x	x	26	32	35	33	31	28	29
Hyrt video/dvd	23	22	23	26	27	24	27	27	29	30	27	25
Sjungit eller spelat musikinstrument	x	x	x	x	x	27	25	25	27	25	24	25
Gått på bio	19	17	16	17	15	11	13	13	14	14	14	12
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	11	10	10	10	10	11	12	11	12	11	11	11
Gått på museum	x	x	x	x	x	x	x	x	x	4	4	5
Gått på konsert	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3	3	3
Gått på teater	4	3	5	5	4	3	3	3	3	3	2	2
Gått på pop/rockkonsert	x	x	x	x	x	x	3	2	2	2	2	2
Gått på opera/musical/balet	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2	2	2

Kommentar: Tabellen visar andelen som svarat att de gör de olika aktiviteterna någon gång i månaden, någon gång i veckan eller flera gånger i veckan. De år frågan inte ställts är markerade med x.

dagstidningar, lyssnar mest på musik och oftast besöker bibliotek. Vi använder datorer och internet mer än man gör i något annat EU-land. Även när det gäller att själva utöva någon konstform som att fotografera eller filma, sjunga, spela musikinstrument, skulptera, rita/måla eller att dansa så ligger svenskarna genomgående i topp. Det är en större andel av svenskarna som går på konsert, teater och bio än det är i andra EU-länder. Likaså är det fler av oss som någon gång per år går på museum eller som på utflykt besöker slott, kyrkor eller trädgårdar. Ett undantag är att det är vanligare att besöka idrottsevenemang bland irländare, men även ur denna aspekt så är svenskarna bland de tre mest sporttokiga länderna i Europa. (Euroba-

rometer 2002) Och när det gäller att själv träna eller idrotta så är det bara finländare som sportar mer än vad vi svenskar gör. Drygt 70 procent av svenskarna uppger att de idrottar på något sätt minst någon gång i veckan. På motsvarande sätt är det i hela EU endast i Sverige och Finland som andelen som uppger att de aldrig idrottar understiger tio procent. Genomsnittet för EU ligger på 38 procent och allra sämst på att idrotta är man i södra Europa där andelen ”latmaskar” i vissa länder uppgår till drygt 60 procent. Med andra ord så är vi i Sverige mycket aktiva på vår fritid. Men de olika aktiviteterna konkurrerar om tiden och ju fler saker man har att välja på desto mindre tid blir det kvar åt varje enskild aktivitet. Detta blir tydligt när man i samma EU-undersökning frågade om man ansåg att idrott och sport var ett fullgott alternativ till inomhusaktiviteter som till exempel TV, internet och TV-spel. På denna punkt var EU-länderna i stort sett eniga. I genomsnitt 86 procent ansåg att sport kunde ersätta dessa inomhusaktiviteter men svenskarna var inte lika övertygade. De hamnade längst ner på listan med endast 65 procent. (Special Eurobarometer 2004)

Ett perspektiv utifrån berättar hur vi svenskar är och vad vi väljer att göra på vår fritid i förhållande till hur man är och vad man gör i andra länder, men det säger ingenting om hur dessa olika typer av fritidssysselsättning hänger samman. Detta är dock någonting som många av oss har en uppfattning om; att vissa typer av intressen och aktiviteter går hand i hand med andra saker. Det kallas ofta fördomar eller förutfattade meningar men faktum är att det i människors vanor, preferenser och beteenden finns en mängd samband som vi är medvetna om men inte enkelt kan förklara. Genom en explorativ faktoranalys kan dessa samband tydliggöras. I tabell 2 nedan faller svaren på en mängd frågor om olika fritidsaktiviteter ut i nio olika faktordimensioner. Dessa faktorer förklarar var och en olika mycket av den totala variansen som finns i svaren och karaktäriseras efter sina mest utmärkande drag. Den första faktorn *populärkultur* kännetecknas till stor del av populärkulturella aktiviteter som att hyra video/DVD eller gå på bio, men även av sociala aktiviteter som att gå på kafé. Den andra faktorn *finkultur* samlar de mest traditionella finkulturella aktiviteterna som att gå på opera, teater och konsert, under en fana. Den tredje faktorn, här kallad *samhällsengagemang* är intressant då den omfattar aktiviteter som bokläsning och museibesök, som mycket väl skulle kunna höra samman med finkulturen. Här hör dessa aktiviteter snarare ihop med att diskutera politik, gå på bibliotek eller delta i en studiecirkel. Den fjärde faktorn *hårdkokt* för samman ett ohälsosamt leverne med bruk av tobak och alkohol med att läsa om brott i dagspressen medan den femte faktorn *kyrklig* kännetecknas av att man har besökt gudstjänst, bett till gud och sjungit eller spelat något musikinstrument. Socialt umgänge med vänner och grannar samlas under faktorn *social* och de som jobbar i trädgården eller mekar med bilen kallas för *hemmafixare*. De två sista faktorerna har idrottsintresse gemensamt. I faktorn *motionär* är det dock egen träning och motion det handlar om medan det för *sport och spel* snarare handlar om aktiviteterna runtomkring, som att spela på Tips och titta på fotboll.

Tabell 2 Västsvensk livsstil 2004 (Faktorladdningar)

	Populärkultur	Finkultur	Samhälls- engagemang	Hårdkokt	Kyrklig	Social	Hemmafixare	Motion	Sport och spel
Hyrt video/DVD	,69	-,07	,04	,08	-,04	-,06	-,01	,16	-,02
Gått på restaurant/bar/pub på kvällstid	,66	,20	-,02	,38	-,06	,10	-,15	,05	,01
Gått på bio	,63	,34	,15	,02	-,05	-,03	-,10	,20	-,06
Använt internet	,58	-,06	,19	,13	-,13	-,18	,19	,27	-,10
Gått på rock-/popevenemang	,57	,43	-,04	,03	,02	-,13	,14	-,04	,13
Umgåtts med invandrare födda utanför Europa	,51	,00	,31	-,13	,09	,11	-,06	-,21	,07
Gått på kafé	,49	,17	,15	,24	,10	,19	-,29	,04	,03
Åkt kollektivt (buss/spårvagn/tåg)	,42	,10	,35	,04	-,03	-,09	-,40	,18	,01
Gått på opera/musical/balet	,01	,77	,14	,09	,03	,04	-,01	,12	-,07
Gått på teater	,04	,76	,24	,08	,00	,07	-,08	,11	-,02
Gått på konsert	,36	,69	,07	,03	,16	-,05	,07	-,02	,05
Besökt bibliotek	,17	,09	,70	-,13	,04	-,04	-,05	,13	-,04
Gått på museum	,06	,42	,59	,08	,01	,06	,02	,00	-,07
Läst någon bok	,07	,10	,57	,17	,11	-,04	-,15	,35	-,16
Diskuterat politik	,25	,04	,47	,28	,05	,12	,11	-,06	-,04
Deltagit i studiecirkel	-,04	,17	,32	-,03	,10	,14	-,08	-,07	,09
Druckit sprit/vin/starköl	,10	,17	-,03	,76	-,17	,00	,10	,10	,03
Handlat på Systembolaget	,12	,16	,00	,73	-,11	,01	,04	,03	-,01
Läst om brott i dagspressen	-,03	-,08	,28	,49	,15	,00	,10	,16	,10
Rökt/snusat	,16	-,18	-,08	,47	-,05	-,04	-,02	-,39	,18
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	-,02	,09	,05	-,09	,83	,09	,01	,08	-,03
Bett till Gud	-,10	,00	,07	-,05	,83	,05	-,10	,04	-,02
Sjungit eller spelat något musikinstrument	,33	,10	,25	-,08	,46	-,06	,27	-,05	-,08
Umgåtts med grannar	-,10	,04	,00	-,07	,03	,84	,15	-,02	,03
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	-,02	-,01	,15	,07	,05	,68	,31	,09	,09
Umgåtts med vänner	,46	,02	,00	,06	,11	,49	-,26	,06	-,01
Mekat med eller värdad bil/motorcykel	,06	,00	-,11	,13	-,06	,14	,68	-,10	,10
Sysslat med trädgårdsarbete	-,35	,04	,05	,12	,06	,25	,62	,16	,01
Motionerat/ldkat friluftsliv	,13	,09	,16	,11	,08	,11	,03	,72	,11
Tränat på gym (aerobics/ workout etc)	,38	,08	-,05	,04	,02	-,02	-,11	,58	,05
Gått på fotboll	,21	-,01	-,04	-,03	-,02	,02	,08	,15	,77
Spelat på Tips, Lotto eller V75	-,21	-,02	-,05	,18	-,07	,09	,02	-,06	,75
Andel förklarad varians	17%	8%	7%	6%	5%	4%	4%	4%	3%

Kommentar: Total förklarad varians 58 procent. Antalet faktorer fastställt genom Kaisers kriterium.

En faktoranalys är inte fråga om en gruppering av människor utan visar de dimensioner som finns i svarmönstren. Om man genom en korrelationsanalys synar de nio dimensionerna och relaterar dem till olika demografiska och sociala egenskaper kan man dock få en ganska tydlig bild av människorna bakom svaren. Det handlar dock inte om en faktisk beskrivning av människor. Istället är det egenskaper som är framträdande inom de olika dimensionerna i svarmönstret som utgör grunden för beskrivningen.

- Dimensionen *populärkultur* har stort samband främst med ungdomlighet men även med hög utbildning. Andra utmärkande drag är en förhållandevis stor andel som tillhör akademikerfamilj och många med hög hushållsinkomst. Därtill kommer ett mycket lågt intresse av att titta på SVT och lyssna på P1. Istället tittar och lyssnar man på kommersiella kanaler. Korrelationen för *populärkultur* visar även lägst samband av samtliga dimensioner med att ha en morgontidningsprenumeration.
- Den *finkulturella* faktordimensionen korrelerar i större utsträckning med att vara kvinna och äldre. Här tillhör man i mycket hög utsträckning akademiker-/högre tjänstemannaklass, man är medlem i någon kulturförening och man bor i ganska hög utsträckning ensam. Dessutom prenumererar man på någon morgontidning och lyssnar på P1 men inte på kommersiell radio. Man tittar inte på TV i särskilt stor utsträckning och absolut inte på kommersiell TV.
- Faktordimensionen *samhällsengagemang* korrelerar främst med att vara kvinna och högutbildad. Man tillhör troligen en akademiker- eller tjänstemannafamilj och det är även i denna dimension sannolikt att man är medlem i någon kulturförening. Man tittar inte särskilt mycket på TV och lyssnar man på radio så är det på P1. Dessutom utgörs gruppen av en stor andel studerande.
- Den *hårdkokte* är troligen en medelålders, medelhögt utbildad man. Dessa korrelationer är dock inte så starka att de är dimensionens utmärkande drag. Faktum är att denna dimensions främst utmärkande drag är att alla korrelationer drar sig åt mitten förutom när det gäller gruppstillhörighet. Här är det förvärvsarbetande som gäller.
- De starkaste korrelationerna för den *kyrkliga* dimensionen tyder på att det till stor del handlar om medelålders, medellågt utbildade kvinnor. Troligen är man medlem i någon kulturförening, man har låg inkomst och inte särskilt utbredda medievanor. P1 sticker dock ut som en populär kanal.
- Faktorn *social* kännetecknades av ett tätt umgänge med vänner och grannar. Sambanden när man ser till andra variabler tyder på att denna dimension till stor del består av äldre, lågutbildade, ensamstående människor som tillhör ar-

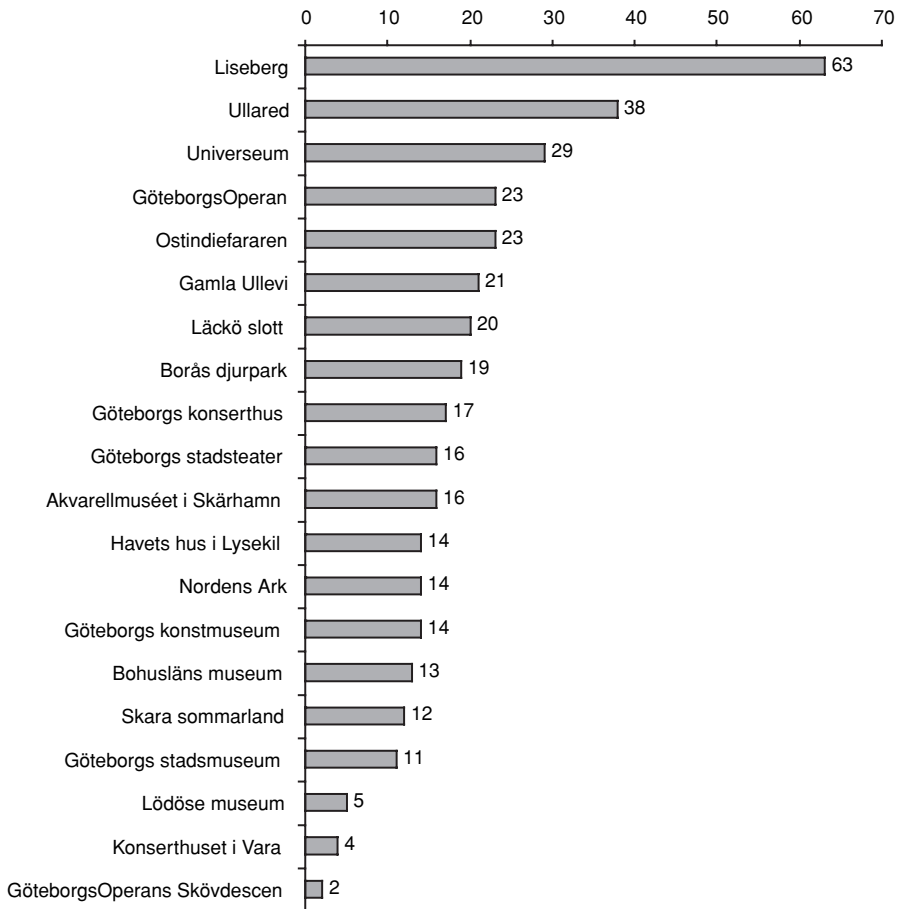
betar- eller tjänstemannafamilj. Man har låg inkomst och mycket begränsade medievanor. Även här är det lyssnande på P1 som utgör ett undantag.

- *Hemmafixaren* är enligt sambandsanalysen en medelålders man. Han är förvärvsarbetande, har god ekonomi och är inte ensamstående. Han läser sin morgontidning, tittar på SVT och lyssnar på radio i allmänhet. Däremot så tittar han inte så mycket på kommersiell TV.
- *Motionären* är istället en yngre högutbildad kvinna. Även hon är sannolikt samboende, men korrelationen är inte lika stark som för *hemmafixaren*. Hon tillhör troligen akademiker-/högre tjänstemannafamilj och har god ekonomi. Hennes medievanor är huvudsakligen begränsade till morgontidningen. Hon tittar inte mycket på TV och lyssnar hon på radio så är det främst musik i någon kommersiell kanal.
- Slutligen är *sport och spel* en huvudsakligen manlig dimension. Den kännetecknas av låg utbildningsnivå, arbetarklass och en ganska låg hushållsinkomst. Sambandet med att vara medlem i någon kulturförening är det lägsta av samtliga dimensioner. *Sport och spel* har överlag måttliga medievanor och den har lågt samband med att lyssna på P1 och med att ha en morgontidningsprenumeration.

Besök på kultur- och fritidsanläggningar

Om vi istället för att fråga om allmänna vanor ser till vilka kultur- och fritidsanläggningar man besöker får vi ett lite annorlunda perspektiv på västsvenskarnas kulturvanor. I Väst-SOM 2004 efterfrågades hur ofta man under det senaste året besökt någon av 20 olika namngivna anläggningar. Dessa anläggningar har subjektivt valts ut dels i syfte att få en bred spridning över olika typer av kultur- och fritidsintressen men även för att få en viss geografisk spridning över Västsverige. I figur 2 rangordnas besöken efter andelen som besökt anläggningen minst någon gång under de senaste tolv månaderna.

Det absolut tydligaste resultatet i denna uppställning, förutom att Liseberg är mycket välbesökt, är att det finns en koppling mellan hög besöksfrekvens och närhet till Göteborg. Av de 20 anläggningarna är det nio som ligger i Göteborg och i rangordningen ligger sju av dessa bland de tio mest besökta. Av anläggningarna utanför Göteborg är det bara Ullared, Läckö slott och Borås djurpark som tar sig in bland topp tio. De minst besökta av de efterfrågade anläggningarna ligger nordost om Göteborg. Det vill säga Göteborgs Operans Skövdescen, Konserthuset i Vara och Lödöse museum. De minst besökta Göteborgsanläggningarna är Göteborgs konstmuseum och Göteborgs stadsmuseum. Om man istället ser till det utbud som de olika anläggningarna erbjuder, eller snarare deras ämnesinnehåll så är det en klar dominans av besök på anläggningar med nöjesfokus. Men intresset i Västsverige är

Figur 2 Besök på kultur- och fritidsanläggningar i Västsverige 2004 (procent)

Källa: Väst-SOM 2004

även stort för historia, djur och natur och klassisk musik. (se tabell 3) Drygt två tredjedelar av befolkningen i Västsverige har besökt en av de efterfrågade nöjesanläggningarna eller en av anläggningarna med historisk anknytning under det senaste året och knappt hälften har besökt någon av anläggningarna där man upplever djur och natur eller lyssnar på klassisk musik av något slag. Rangordningen i tabell 3 påverkas givetvis i stor utsträckning av antalet anläggningar med ett visst ämnesfokus som ingick i frågan. Idrott hade exempelvis hamnat betydligt högre om både Gamla och Nya Ullevi samt Scandinavium hade ingått i frågan. Men den ger ändå en grov bild av vad västsvensarna generellt är intresserade av.

Tabell 3 Besök på olika västsvenska anläggningar grupperade efter ämne (procent)

Ämne:	Procent	Anläggningar som ingår i ämnesgruppen
Nöje	75	Liseberg, Skara Sommarland
Historia	72	Ostindiefararen, Läckö slott, Bohusläns museum, Göteborgs stadsmuseum, Lödöse museum
Djur och natur	47	Borås djurpark, Havets hus, Nordens Ark
Klassisk musik	46	GöteborgsOperan, Göteborgs konserthus, Konserthuset i Vara, GöteborgsOperans Skövdescen
Shopping	38	Ullared
Konst	30	Akvarellmuséet i Skärhamn, Göteborgs konstmuseum
Vetenskap	29	Universeum
Idrott	21	Gamla Ullevi
Teater	16	Göteborgs stadsteater

Kommentar: Tabellen visar den kumulativa procenten som besökt de olika anläggningarna.

Redovisningen i ovanstående tabell är ett exempel på hur man kan gruppera de olika anläggningarna efter vad de erbjuder. Men det finns fler sätt att gruppera dem på och det är inte riktigt lika lätt att förutse hur besöken på de olika anläggningarna hänger ihop med varandra. Är det så att de som tycker om konst enbart går på konstupställningar och de som gillar åkattraktioner endast går på nöjesparker? För att få ett enkelt svar på hur detta mönster ser ut har jag även här genomfört en explorativ faktoranalys och som synes i tabell 4 är mönstret mer komplicerat än så. Det finns huvudsakligen två dimensioner i preferenserna när det gäller kultur- och fritidsanläggningar – smak och geografi. Smakdimensionen är uppdelad i två grupper: dels de som föredrar finkultur som teater, konst och klassisk musik och dels de som föredrar populärkultur som shopping, idrott och nöjesparker. Den geografiska dimensionen är egentligen en närhetsdimension, där de anläggningar som ligger i ungefär samma geografiska område tenderar att locka till sig samma besökare. Ett rimligt antagande är att dessa besökare även själva bor i närheten av detta område. Det finns dock två variationer i detta mönster som är värda att uppmärksamma. För det första är det inte självklart att kalla Ostindiefararen och Universeum för populärkultur. Dessa aktiviteter är lite svåra att sätta en etikett på. Men om man definierar populärkultur som masskultur eller helt enkelt kultur som många uppskattar (Lindgren 2005) så talar resultaten från figur 2 sitt tydliga språk. Både Universeum och Ostindiefararen är mycket populära anläggningar. Läggs dock märke till att båda dessa anläggningar även laddar högt i den finkulturella göteborgsdimensionen. Den andra avvikelsen från mönstret är att Lödöse museum och Akvarellmuséet i Skärhamn landar i dimensionen *finkultur i Göteborg*. Enligt den geografiska förklaringsdimensionen borde de ladda högst i kategorin *Kultur i Norr*.

Visserligen uppnår båda ett högt värde i denna dimension, men analysen visar att kopplingen för dessa aktiviteter är starkare med *finkultur i Göteborg*. Med andra ord förklaras besök på Lödöse museum och Akvarellmuséet i Skärhamn i större grad av smak än av geografi.

Tabell 4 Samband mellan besök på olika anläggningar/utflyktsmål (faktorladdningar)

	Finkultur i Göteborg	Kultur i norr	Populär- kultur i inlandet	Populär- kultur i Göteborg	Finkultur i inlandet
Göteborgs konstmuseum	,77	,05	-,01	,02	-,01
Göteborgs Stadsmuseum	,72	-,01	,17	-,01	,00
Göteborgs Stadsteater	,71	,02	,10	,14	-,01
Göteborgs konserthus	,65	,04	-,07	,26	,06
GöteborgsOperan	,59	,09	-,18	,32	,06
Akvarellmuséet i Skärhamn	,51	,30	-,28	,13	-,02
Lödöse museum	,42	,24	,14	-,14	,17
Havets hus i Lysekil	,01	,75	,16	,10	,09
Bohusläns museum	,21	,72	,08	-,06	-,05
Nordens Ark	,04	,71	,17	,16	,08
Skara Sommarland	,00	,14	,66	,02	,20
Borås djurpark	,06	,22	,60	,09	-,02
Ullared	-,03	-,09	,59	,17	-,10
Liseberg	,08	,07	,40	,62	-,04
Gamla Ullevi	-,02	-,03	,15	,61	-,02
Universeum i Göteborg	,23	,12	,07	,55	,02
Ostindiefararen	,35	,10	-,20	,47	,05
Konserthuset i Vara	-,03	-,04	-,10	,06	,75
Läckö slott	,04	,25	,25	-,03	,62
GöteborgsOperans Skövdescen	,07	-,01	-,02	-,02	,60
<i>Andel förklarad varians</i>	19%	10%	8%	6%	5%

Kommentar: Total förklarad varians 48 procent. Antalet faktorer fastställt genom Kaisers kriterium.

Vem gör vad och varför?

Det är ingen enkel sak att reda ut varför vissa människor föredrar att gå på teater medan andra människor hellre går en utställning eller på fotboll. Rent praktiskt syftar alla dessa företeelser till att förströ och underhålla oss och möjligtvis berika vårt liv på något vis. Detta är med andra ord inga basala behov sett i förhållande till Maslows behovspyramid. (Maslow 1987) De befinner sig i toppen av pyramiden

och innan man ägnar sig åt sådant måste de mer grundläggande behoven som exempelvis behovet av mat, tak över huvudet och trygghet tillfredsställas. Denna modell där det ena behovet måste uppfyllas innan man ger sig på nästa är dock omtvistad. Det finns de som hävdar att vi människor inte är riktigt så linjära. Exempelvis så ligger behovet av att känna sig omtyckt eller älskad under behovet av att känna sig respekterad, som i sin tur ligger under behovet av att förverkliga sig själv. Visserligen går livet för vissa människor spikrakt mot självförverkligande, men för många dyker det upp andra saker som exempelvis barn och deras behov på vägen. (Yang 2003) Och de allra flesta av oss arbetar nog parallellt mot en rad olika målsättningar och försöker dagligen tillgodose en mängd olika behov. Så det finns all anledning att tro att Maslows modell är en grov förenkling av verkligheten. Ur ett sociologiskt perspektiv kan man säga att våra besök på teatern, operan eller fotbollsmatchen inte bara går ut på att förlusta oss utan även fyller syftet att vi vill synas i dessa sammanhang. Enligt denna tankegång handlar vi utifrån vår önskan om hur andra skall uppleva oss, vårt handlande blir dramaturgiskt och syftet är att påverka den bild vi projicerar av oss själva. (Habermas 1981) Frågan är då vad det säger om mig och min tillhörighet om jag föredrar det ena framför det andra.

Tabell 5 Samband mellan livsstil och besök på olika anläggningar

Livsstil	Samband över .09 (procent)	Kultur- och fritidsanläggningar med starkast positivt samband	Kultur- och fritidsanläggningar med starkast negativt samband
<i>Finkultur</i>	70	GöteborgsOperan, Göteborgs konserthus, Göteborgs Konstmuseum	Ullared, Skara sommarland, Borås Djurpark
<i>Samhälls-engagemang</i>	50	Göteborgs konstmuseum, Göteborgs stadsmuseum, Akvarellmuséet i Skärhamn	Skara Sommarland, Ullared
<i>Hårdkokt</i>	25	GöteborgsOperan, Göteborgs konserthus, Göteborgs konstmuseum	Skara Sommarland, Ullared, Borås Djurpark
<i>Populärkultur</i>	20	Liseberg, Gamla Ullevi, Universeum	Bohusläns museum, Akvarellmuséet i Skärhamn, Läckö slott
<i>Sport och spel</i>	15	Gamla Ullevi, Skara sommarland, Ullared	Göteborgs konstmuseum, Akvarellmuséet i Skärhamn, GöteborgsOperan
<i>Social</i>	10	Läckö slott, Ullared	Gamla Ullevi
<i>Motionär</i>	10	GöteborgsOperan, Liseberg	Skara sommarland, Lödöse museum
<i>Kyrklig</i>	5	Läckö slott	Gamla Ullevi, Göteborgs konstmuseum
<i>Hemmafixare</i>	0	-	Göteborgs stadsteater, Göteborgs konstmuseum, Liseberg

Kommentar: I kolumnen med starkast samband ingår endast samband över .09 och endast de tre anläggningar med högst värde redovisas. I kolumnen med negativa samband ingår de tre svagaste sambanden utan begränsning.

Om man ser till sambandet mellan de olika västsvenska livsstilarna och besök på olika kultur- och fritidsanläggningar visar det sig att vissa är betydligt mer aktiva än andra. (jfr Johansson 1998) Mest aktiv är livsstilen *finkultur* som har starka positiva samband med 70 procent av anläggningarna. Denna livsstil uppvisar även bredd i smaken och har positivt samband inte bara med GöteborgsOperan utan även med Liseberg. Minst aktiv är livsstilen *hemmafixare* som endast uppvisar mycket svaga positiva samband. En livsstil som kanske bör revideras är *hårdkokt* som inte alls tycks särskilt hårdkokt i denna analys. Att man som gemensam nämnare har att dricka alkohol, röka eller snusa och läsa om brott i dagspressen utesluter uppenbarligen inte en smak för den finkultur Göteborg har att erbjuda (se tabell 5).

Bortom livsstilarna finns människorna och det är förhållandevis enkelt att skapa sig en bild av vilka de är, hur de ser ut och var vi själva skulle passa in någonstans. Om vi däremot lyfter bort livsstilarna så kvarstår våra demografiska egenskaper som exempelvis kön och ålder. Genom denna typ av gruppering framträder helt andra mönster i och med att vi tvingas in i grupper med människor som kan vara ganska olika oss själva förutom på just denna punkt – till exempel kön. I tabell 6 redovisas besöken på de olika kultur- och fritidsanläggningarna fördelat på kön, ålder, utbildning, subjektiv klasstillhörighet samt hemort. Tanken är att dessa aspekter skall kunna förklara och belysa en del av det som uppkommit tidigare i analysen.

Kvinnor är betydligt mer aktiva kulturkonsumenter än män. Detta är känt sedan tidigare undersökningar (se Antoni 2005). För 16 av 20 anläggningar uppvisar kvinnor högre andel besökare än män (här kallat effekt av kön). Däremot så är denna effekt inte särskilt stor. Störst könseffekt har anläggningen Gamla Ullevi där effekten går åt andra hållet och män således är betydligt vanligare besökare än kvinnor. Mest särskiljande för kvinnor är besök på Ullared, GöteborgsOperan och Göteborgs stadsteater. Om man bortser ifrån de anläggningar som mycket få har besökt så är det jämnast könsfördelning på många av de anläggningar man typiskt besöker som familj, det vill säga Läckö slott, Havets hus, Nordens Ark och Skara sommarland. Det är dock något vanligare att besöka Liseberg bland kvinnor.

Även ålder är en viktig förklaringsfaktor till vad vi gör på vår fritid. Unga går betydligt mer på Liseberg, Gamla Ullevi och Universeum medan de äldre istället går på Akvarellmuséet i Skärhamn, Bohusläns museum och Läckö slott. Störst ålderskillnad är det för Liseberg som under året hade besökts av 75 procent av de under trettio och 44 procent av de i åldern 65+. Överlag är skillnaderna större beroende på ålder än de är beroende på kön, men även om svängningarna är ganska stora så är det för majoriteten av anläggningar en större andel besökare bland äldre än bland unga.

Ju högre utbildning man har desto mer aktiv kulturkonsument är man. Detta är sant i viss utsträckning. Visserligen ökar andelen besökare med utbildningsnivån i 13 av 20 fall men när det gäller Ullared, Skara sommarland och Läckö slott så är effekten tydligt den motsatta. Utbildningsnivån har som störst effekt när det gäller

besök på GöteborgsOperan, Göteborgs konstmuseum, Universeum och Göteborgs stadsteater. Bland högutbildade är det 38 procent som har besökt GöteborgsOperan och bland lågutbildade är det endast 13 procent.

I förhållande till den familjeklass man själv anser sig tillhöra påverkas kulturvanorna i stor utsträckning i samma riktning som när det gäller utbildningsnivån. Det är betydligt vanligare med besök på finkulturella inrättningar bland akademiker/högre tjänstemän än bland arbetare. Störst skillnad är det för besök på GöteborgsOperan, Konserthuset i Göteborg, Akvarellmuséet i Skärhamn och Göteborgs konstmuseum. Däremot är arbetare betydligt flitigare besökare på Ullared, Skara sommarland, Gamla Ullevi och Borås djurpark.

Den sista förklaringsvariabeln *hemort* visar på en kraftig Göteborgseffekt. Mycket av utbudet ligger i Göteborg och för samtliga dessa anläggningar så är det betydligt vanligare att man besöker dem om man är göteborgare. På motsvarande sätt är det vanligare att man besöker anläggningar som ligger utanför Göteborg om man själv bor utanför Göteborg. Här är dock effekten inte lika markant förutom när det gäller Läckö slott. Det finns egentligen bara en anläggning som ligger utanför Göteborg som har en större andel besökare bland göteborgare än bland de som bor i övriga Västra Götaland och det är Akvarellmuséet i Skärhamn.

Kulturell kapitalism

Att människor handlar på ett visst sätt för att kommunicera någonting om sig själva är en av utgångspunkterna i livsstilsforskningen idag. Människor agerar och konsumerar ofta på ett sätt som innebär att de även kommunicerar med sin omgivning. Genom att köpa ett visst skomärke, läsa en viss tidning eller surfa in på en viss hemsida signalerar vi tillhörighet på samma gång som vi använder oss av denna typ av saker för att särskilja oss från mängden och hävda vår individualitet. (Girardelli 2004) Det innebär att hela vår vardagsvärld är uppbyggd av symboler som i olika kombinationer, i olika sammanhang och av olika personer laddas med helt olika innebörd. Detta är en vidareutveckling av det system av kulturellt och ekonomiskt kapital som den franske kultursociologen Pierre Bourdieu har utvecklat. Poängen med detta system är att allt kan rangordnas inom dessa två kapitalsfärer, både aktiviteter, människor och konsumtionsvaror. Förenklat kan man säga att genom att umgås med en människa med högt kapital eller genom att konsumera samma saker som han eller hon gör ökar jag mitt eget kapital. På motsvarande sätt ökar det kapital en produkt eller aktivitet bär med sig om en individ med högt kapital ägnar sig åt den. (Bourdieu 1986) Genom att utgå från denna princip samt genom en subjektiv tolkning av vad som utmärker människor med högt kulturellt kapital (se kommentar figur 3) kan man bygga ett index och mäta det kulturella kapital dessa olika kultur- och fritidsanläggningar innehar. Med andra ord är det i sammansättningen av de människor som besöker olika anläggningar, med avseende

Tabell 6 Besök på olika kultur- fritidsanläggningar i olika grupper 2004 (procent)

	Kön		Ålder					Utbildning			Subjektiv klass				Hemort							
	Kvinnor	Män	15-29	30-49	50-64	65-85	Lågutbildad	Medelvägigt utbildad	Medelhögt utbildad	Högutbildad	Effekt av utbildning	Arbetare	Tjänsteman	Företagare	Akademiker/högskoleläsare	Effekt av klass	Göteborg	Kranskommun Övriga Västra Götaland				
Liseberg	65	60	+5	75	70	59	44	+31	54	66	67	65	61	62	65	69	69	74	71	51	+23	
Ullared	43	31	+12	40	41	36	33	+7	44	40	34	29	+15	44	36	37	23	34	44	37	-3	
Universeum	31	27	+4	34	33	28	21	+13	20	27	34	39	-19	24	30	30	40	39	36	19	+20	
GöteborgsOperan	28	19	+9	21	19	30	25	-4	13	19	29	38	-25	13	28	32	41	37	30	12	+25	
Ostindiefararen	22	24	-2	16	20	30	26	-10	19	20	25	31	-12	16	27	27	36	37	31	10	+27	
Gamla Ullevi	16	27	-17	30	22	20	11	+19	18	24	23	17	+1	22	21	26	16	+6	30	27	+18	
Läckö slott	20	19	+1	12	16	26	26	-14	23	18	22	17	+6	19	20	26	16	+3	11	15	28	-17
Borås Djurpark	21	16	+5	15	23	17	16	-1	19	19	18	18	+1	20	16	25	15	+5	14	19	22	-8
Göteborgs konserthus	20	14	+6	13	14	22	21	-8	11	14	20	27	-16	9	22	24	32	-23	31	23	6	+25
Akvarellmuseet i Skärhamn	18	14	+4	6	11	24	24	-18	11	11	19	26	-15	7	21	24	30	-23	23	24	8	+15
Göteborgs Stadsteater	20	11	+9	14	13	20	16	-2	9	13	17	26	-17	10	17	20	29	-19	28	20	6	+22
Havets Hus i Lysekil	15	14	+1	12	14	17	16	-4	15	16	11	14	+1	14	14	18	13	+1	10	15	17	-7
Göteborgs konstmuseum	16	11	+5	12	11	17	16	-4	5	10	16	27	-22	6	16	20	29	-23	28	15	5	+23
Nordens Ark	15	14	+1	12	15	17	14	-2	14	15	14	14	#0	14	13	21	13	+1	10	16	17	-7
Bohusläns museum	14	12	+2	6	8	18	21	-15	14	10	13	16	-2	10	15	15	18	-8	10	12	15	-5
Skara Sommatland	11	12	-1	16	14	8	8	+8	13	15	9	6	+7	15	7	14	4	+11	7	10	15	-8
Göteborgs Stadsmuseum	13	9	+4	10	9	13	12	-2	7	9	13	17	-10	7	13	13	19	-12	23	12	3	+20
Lödöse museum	5	4	+1	2	3	7	8	-6	5	4	5	6	-1	4	6	5	6	-2	5	9	3	+2
Konserthuset i Vara	4	4	#0	3	3	5	6	-3	4	4	4	5	-1	3	4	4	4	-1	1	1	7	-6
GöteborgsOperans Skövdeöscen	3	1	+2	2	2	3	3	-1	1	3	2	3	-2	2	3	4	2	#0	1	1	4	-3

Kommentar: Effekten räknas ut genom att resultatet för den grupp som står längst till höger inom varje kategori subtraheras från värdet för den grupp som står längst till vänster. Som exempel räknas effekten av kön för Lisebergsbesök ut genom att man tar andelen kvinnor som har besökt Liseberg minus andelen män som har besökt Liseberg.

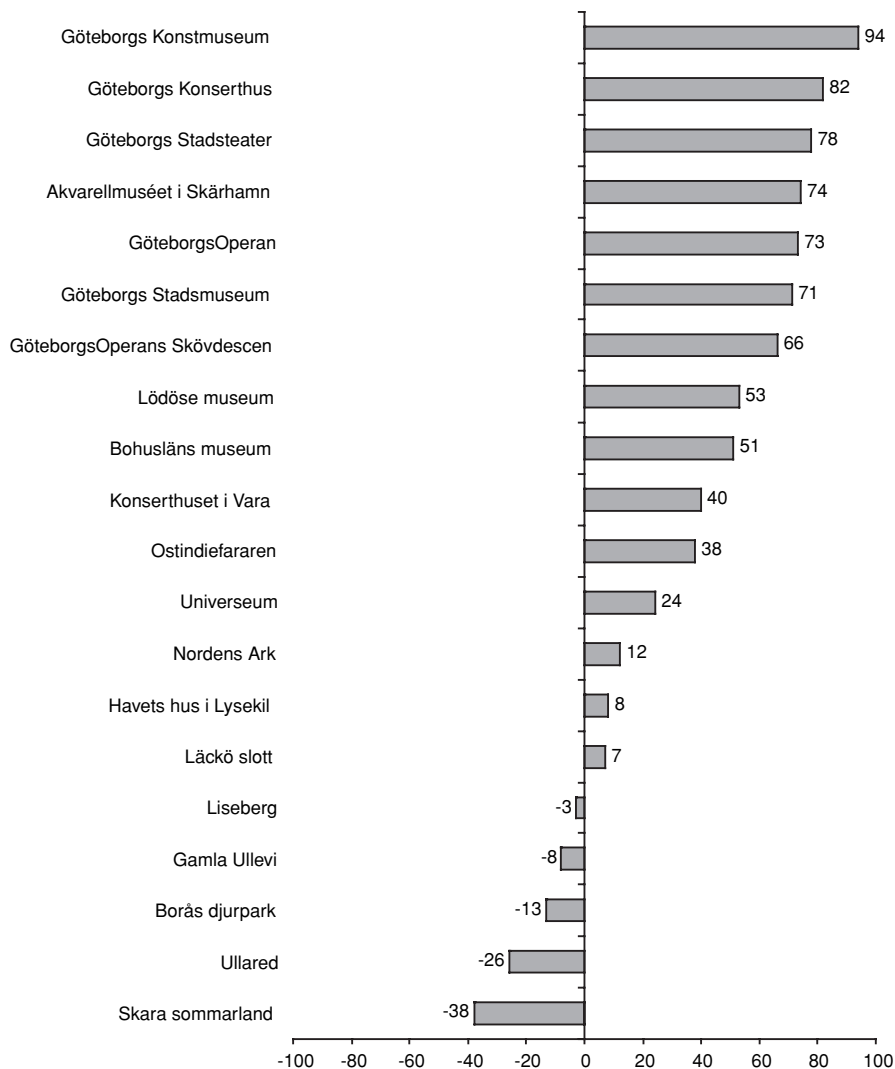
på klass, utbildning, kulturella vanor och användande av högprestigemedier, som bestämmer anläggningens kulturella kapital.

Den största överraskningen är att i stort sett alla gamla nötta fördomar infrias. I topp på kulturkapitallistan ligger huvudsakligen det man kan kalla Göteborgs finkulturella inrättningar och i botten ligger den lättsamma och mer folkliga underhållningen. Ett annat samband är att många av de anläggningar som ligger högst på listan inte är särskilt välbesökta medan flera av de som ligger längst ner på listan är bland de kultur- och fritidsanläggningar som västsvensken besöker mest. Det finns givetvis ett samband här. Det finns betydligt färre västsvenskar med högt kulturellt kapital och därför blir deras vanor mer särskiljande för dem och mer exkluderande för de som står utanför. Det är just detta som är de definierande dragen hos finkultur och populärkultur. Populärkultur lockar människor från de breda lagren medan finkulturen i stor utsträckning är begränsad till att locka ett visst samhällsskikt. Om man jämför resultaten i figur 3 med faktoranalysen av de olika kultur- och fritidsanläggningarna (se tabell 4) så är det i grova drag finkulturen i Göteborg som har högst kulturellt kapital följt av finkulturen i inlandet samt kulturutbudet i norr. Därefter följer populärkulturen i Göteborg och slutligen populärkulturen i inlandet. Med andra ord så känns detta mönster igen från den tidigare analysen. Visserligen förklaras delar av denna variation med att befolkningens sammansättning, smak och vanor varierar från ett geografiskt område till ett annat, men det förklarar inte variationerna inom ett och samma geografiska område. Här handlar det helt enkelt om att vissa kultur- och fritidsanläggningar appellerar till väldigt många medan andra har en mycket begränsad målgrupp trots att detta knappast är en medveten strategi.

Kulturens syfte

*”Kulturen ger människan glädje, insikt, många uttrycksmöjligheter och ett rikare liv”
Regeringens proposition 1996/97:3*

Man känner igen dessa gamla mönster. Kulturen i Sverige har länge varit skiktad och trots att man från politiskt håll har manat till nytänkande (prop. 1996/97:3) så når den klassiska finkulturen ändå inte ut till alla som den skulle kunna nå. Vare sig detta beror på att man inte har tillgång till så mycket finkultur som exempelvis teater där man bor eller det beror på att man helt enkelt inte ser sig själv som en sådan som går på teater, så är det ett kulturpolitiskt misslyckande. Åtminstone om man väljer att själv segmentera kulturen i fin-, populär- och kanske till och med skräpkultur. Om man väljer andra beteckningar som inte bär med sig så starka värderingar, som till exempel modern kultur och klassisk kultur, så kanske bilden skulle se något mindre dystert ut. Problemet är dock att våra kulturella vanor reproduceras i samhället genom kontakt och interaktion med andra människor. De in-tressen, vanor och preferenser man får med sig från sin uppväxt sitter djupt rotade

Figur 3 Olika västsvenska inrättingars kulturella kapital (index)

Kommentar: Skalan går från -100 till +100. Index är byggt efter besökarnas svar på följande frågor: nuvarande familjeklass, uppväxtens familjeklass, utbildning, bokläsning, teaterbesök, besök på opera/musical/balet, konsertbesök, besök på museum, biblioteksbesök, medlemskap i kulturförening, tittande på SVT, tittande på kommersiell TV (TV3 & Kanal 5), lyssnande på P1, lyssnande på kommersiell radio (Lugna favoriter, Mix Megapol, NRJ, Radio City & Rix FM), morgontidningsläsning, morgontidningsprenumeration. Av dessa frågor är det endast tittande på kommersiell TV och lyssnande på kommersiell radio som är negativt laddade.

Källa: Väst-SOM 2004.

och det är betydligt lättare att bli vid sin läst än att förflytta sig från en kulturell sfär till en annan. (Bourdieu 1986) Denna aspekt är viktig ur ett samhälleligt perspektiv. Det är lätt att avfärda människors kulturvanor som irrelevanta eftersom det handlar om vår fritid, men idag är det i stor utsträckning på fritiden och i våra kulturvanor vi bygger vår identitet. Det är där vi skapar och expanderar våra referensramar och det är ofta där vi skapar viktiga mellanmännsliga kontakter. Om kulturen på något sätt skall kunna hjälpa till med att bygga nya broar så måste dessa mönster brytas. Många av de kulturella gränser som tidigare varit självklara håller visserligen på att suddas ut. Detta beror till stor del på att unga människor idag färdas flitigt över klassgränserna och då tar med sig vissa av smakens beståndsdelar. (Gans 1999) Samtidigt är det idag lättare att sätta fingret på vad som är finkultur och populärkultur än det är att blunda för det faktum att denna indelning låter sig göras. Men det kanske inte är ett problem att det gamla klassamhället är så levande i den svenska kulturen. Kanske fyller alla sorters kultur det samhällsliga syfte som ovanstående citat antyder. Kanske ligger problemet helt enkelt i att den problembild som ritas upp är så totalt genomsyrad av tanken att det finns en fin kultur och en ful kultur.

Referenser

- Antoni, Rudolf (2004) "Bokläsning I den digitala tidsåldern – Aktuella undersökningar från Nordicom och SOM-institutet" *MedieNotiser* Nr. 3 2004. Nordicom. Göteborgs Universitet.
- Antoni, Rudolf (2005) "Kultursverige" i *Lyckan kommer, lyckan går*. Holmberg, Sören; Weibull, Lennart (red), SOM-rapport nr 36
- Bolin, Göran (2005) "Stabila mobila trender" i *Lyckan kommer, lyckan går*. Holmberg, Sören; Weibull, Lennart (red), SOM-rapport nr 36
- Bourdieu, Pierre (1986) *Kultursociologiska texter*. Salamander, Stockholm
- Carlsson, Ulla; Facht Ulrika (red) (2004) *Mediesverige 2004 – Statistik och analys*. Nordicom. Göteborgs Universitet
- Fiske, John (1996) "Hybrid Vigor: Popular Culture in a Multicultural, Post-Fordist World". *Studies in Latin American Popular Culture*, Vol 15
- Gans, Herbert J. (1999) *Popular culture and high culture. An analysis and evaluation of taste*. New York: Basic Books
- Girardelli, Davide (2004) "Commodified Identities: The Myth of Italian Food in the United States". *Journal of Communication Inquiry*; Vol. 28 Issue 4
- Habermas, Jürgen (1981) *Kleine Politischen Schriften (I-IV)* Frankfurt am Main.
- Höglund, Lars; Wahlström, Eva (2005) "Varför minskar biblioteksbesöken?" i *Lyckan kommer, lyckan går*. Holmberg, Sören; Weibull, Lennart (red), SOM-rapport nr 36

- Johansson, Sophie (1998) "Arbete, arbetsfri tid och fritid" i *Mångfald – bilder av en storstadsregion*. Nilsson, Lennart (red) SOM-rapport nr 21
- Lindgren, Simon 2005 *Populärkultur*. Liber AB, Malmö
- Maslow, A H (1987) *Motivation and Personality* (3rd ed.) New York, Harper and Row
- Piccone, Paul (1993) "Beyond pseudo-culture? Reconstituting Fundamental Political Concepts" *Télos*, Issue 95
- Wadbring, Ingela; Weibull, Lennart (1997) "Tidningsläsning och livsstilar" i *Ett missnöjt folk* Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red), SOM-rapport nr 18
- Williams, Raymond (1958) *Culture and Society*, London, Chatto & Windus, New York; Columbia University Press
- Yang, Kyu Shu (2003) "Beyond Maslows Culture-Bound Linear Theory: A Preliminary Statement of the Double Y-Model of Basic Human Needs" Nebraska Symposium on Motivation; Vol. 49
- http://www.scb.se/statistik/LE/LE0103/2002M00/Tabell_B4.xls
- Prop. 1996/97:3 *Kulturpolitik*
- SOU 2000:118 Ja, jag vill leva jag vill dö i Norden. Kulturdepartementet
- Special Eurobarometer (2002) *Europeans' participation in cultural activities*. Executive Summary
- Special Eurobarometer 213 (2004) *The Citizens of The European Union and Sport*

VÄST - SVENSKA FOTBOLLSSUPPORTRAR

ANDERS WIDFELDT OCH LENNART NILSSON

Det finns olika uppfattningar om var och när fotbollen uppstod, men många brukar ange det fotbollslänkande spel som utövades i Kina två till tre hundra år före Kristus som startpunkt. Sedan dess har olika varianter förekommit runt om i världen. Bland de mest omskrivna exemplen är de tillställningar under medeltiden fram till 1700-talet, som kallades fotboll, men som mest liknade löst organiserade slagsmål. Den sport vi idag kallar fotboll uppstod i Storbritannien under 1800-talet. Inledningsvis växte spelet fram inom utbildningsväsendet. Det var när fotbollen började spridas utanför skolor och universitet som den blev en publiksport, som följdes av betydligt flera än de som själva deltog i spelet. Det var också då som supporter-kulturen växte fram.

Den företeelse vi kallar supportterskap eller anhängarskap, att betrakta sig som anhängare till ett visst lag, började uppstå i Storbritannien under 1880-talet. År 1900 var den en etablerad företeelse, samtidigt som den spred sig runt om i Europa och Latinamerika. I Sverige utvecklades fotbollen som publiksport jämförelsevis sent. De klubbar som bildades under 1880- och 1890-talen hade anhängare mer eller mindre från början, men anhängarskap i någon större skala uppstod knappast förrän på 1910-talet, och tog ordentlig fart först efter första världskrigets slut.

I början hade nästan alla supportrar någon form av direkt anknytning till sin klubb, om inte annat i form av geografisk närhet. Ganska snart uppstod dock en ny form av anhängarskap, där vissa supportrar valde en favoritklubb från en annan ort, till vilken man saknade anknytning. Här spelade mediernas utveckling en viktig roll. I och med att idrottsrapporteringen i pressen ökade, och radion så småningom började med sportsändningar, blev det möjligt att följa ett lag utan att själv bo i närheten. Nästa steg blev att anhängarskapet internationaliserades, och man började stödja klubbar i andra länder. I Sverige kom blickarna till en början att riktas mot England, något som accelererade efter att fotbollstipset legaliserats 1934 (Andersson 2002). Efter andra världskriget, då svenska spelare började flytta till proffsklubbar på kontinenten, kom intresset att utvidgas till länder som Italien, och senare Spanien och Tyskland.

Idag är det mycket vanligt att ha ett favoritlag i fotboll. Under 1990-talet blev anhängarskapet snarast en statusföreteelse, inte minst i så kallade "kulturella" kretsar. Till detta bidrog ett uppsving för supporter-kulturen, framväxten av oberoende supportertidskrifter ("fanzines") och bästsäljande böcker, som Nick Hornbys "Fever Pitch" (Hornby 1992). Boken om sitt liv som Arsenal-supporter blev ett karriärmässigt lyckokast för den då helt okände Hornby, som idag är en etablerad skönlitterär

författare.

I Sverige är en stor del av befolkningen anhängare av något fotbollslag. Exakt hur stor andelen är, och vilka lag som är mest populära, har länge varit okänt, men tack vare SOM-undersökningarna kan vi bilda oss en uppfattning av anhängarskapets karaktär och utbredning. I detta kapitel har vi två huvudsakliga syften. För det första vill vi följa upp den utveckling som ägt rum i Göteborg och Västsverige. Den har redovisats i tidigare SOM-publikationer (Nilsson och Widfeldt 1995; 1998; Widfeldt och Nilsson 2002; se även Widfeldt 2002). Vi kan nu överblicka utvecklingen under en tioårsperiod. De västsvenska SOM-undersökningarna har innehållit frågor om favoritlag i fotboll åren 1994, 1997, 2000, 2002 och 2004. För det andra avser vi att utvidga det geografiska perspektivet. Från och med 2001 finns uppgifter från Skåne, och för 2004 täcker materialet hela Sverige. Vi kommer dels att titta på anhängarskapets utveckling i stort, liksom stödet för olika klubbar, men också på supportrarnas sociala och åldersmässiga sammansättning.

Nedgången av andelen supportrar har avstannat

Som framgår av tabell 1 hade över hälften av innevånarna i Göteborgsregionen ett favoritlag år 1994. Andelen sjönk fram till år 2000, men har därefter hållit sig stabil. Det gäller såväl Göteborgs stad som kranskommunerna. Den nedåtgående trend som vi tidigare rapporterat har alltså avstannat (Widfeldt och Nilsson 2002:180f). Ett intryck som kvarstår är dock att år 1994, med stora internationella framgångar för IFK Göteborg såväl som svenska landslaget, var ett undantag. Nivåskillnaden om tio procentenheter mellan 1994 och 2004 är inte direkt drastisk, men den är statistiskt säkerställd. Under 2000-talet har emellertid utvecklingen präglats av stabilitet, och det är fortfarande så att nära nog varannan göteborgare har ett favoritlag i fotboll.

Tabell 1 Andel som uppger sig ha ett favoritlag i fotboll, herrlag i Göteborgsregionen 1994–2004 (procent)

	Göteborg		Kranskommunerna		Göteborgsregionen	
	antal	antal	antal	antal	antal	antal
1994	53	905	55	686	54	1591
1997	49	1009	45	816	48	1825
2000	42	1034	43	900	42	1934
2002	42	1062	44	1000	43	2065
2004	43	1083	45	854	44	1940

Kommentar: Procentbasen är samtliga svarande, dvs. de som ej svarat på frågan om favoritlag antas ej ha något favoritlag.

IFK Göteborg återhämtar sig

Våren 2000 var Göteborg med fem lag i allsvenskan Sveriges självklara fotbollshuvudstad. När serien var slutspelad var bilden annorlunda. Inget av göteborgslagen var med i toppstriden. IFK Göteborg placerade sig bäst med en fjärdeplats och Örgryte IS kom på sjunde plats. Västra Frölunda IF och GAIS flyttades ned medan BK Häcken klarade sig kvar först efter stor dramatik i kvalspelet. Göteborg saknade ett lag med lyskraft och den stora bredden kunde inte upprätthållas. Ett år senare fortsatte kräftgången för göteborgsfotbollen, då Häcken flyttades ner till superettan och GAIS till division två. Stockholm hade tagit över som fotbollshuvudstad med tre framgångsrika lag. Därefter har situationen på nytt förändrats och år 2006 spelar fyra Göteborgslag i allsvenskan, då GAIS kvalat in.

I tabell 2 redovisas favoritlagen bland de göteborgare som var anhängare till något fotbollslag 1994 - 2004. Blåvitt har hela perioden varit det populäraste fotbollslaget. År 1994 var laget helt dominerande med 70 procent av anhängarna som höll på laget men därefter sjönk andelen till två tredjedelar 1997 och till hälften år 2000 och 2002. Det innebar en minskning tjugo procentenheter på sex år. År 2004 återhämtade sig dock IFK Göteborg och ökade till 55 procent.

Jämförelser längre tillbaka i tiden är mycket svåra men det finns siffror från mitten av 1970-talet som tyder på att stödet för de tre storklubbarna i Göteborg var jämnt fördelat. En undersökning från våren 1975 visade att 18 procent av alla göteborgare stödde IFK, 16 procent GAIS och 16 procent ÖIS. Ett år senare var bilden förändrad. Fotbollstemperaturen hade stigit och andelen supportrar hade lyft till samma nivå som 1994. Samtidigt hade IFK ökat till 27 procent, medan GAIS och ÖIS minskat till 13 procent vardera (Thylin 1978). Det finns alltså tecken på att IFK:s dominerande position grundlades under mitten av 1970-talet, den period då laget hade mycket höga publiksiffror trots att man låg i dåvarande division 2.

Trots nedflyttning till superettan och lägre division var GAIS det näst mest populära laget i Göteborg fram till år 2002. Gaisarna var trogna även under den period då laget spelade i division två; runt en tiondel av göteborgarna med ett favoritlag har de grönsvarta som sitt lag. Andelen rödblå sjönk 1997, men återhämtade sig efter den relativt framgångsrika säsongen år 1999 då ÖIS var bäst av göteborgslagen med en fjärdeplats i allsvenskan. År 2002 höll var femte göteborgare med ett favoritlag på ÖIS. År 2004 gick andelen dock åter ned, till ca 10 procent.

En jämförelse mellan ÖIS och GAIS ger vid handen att de sistnämnda haft en mer stabil andel anhängare, medan stödet för ÖIS har större variationer över tid. Tjugo procent 2002 är den högsta notering något Göteborgslag utöver IFK Göteborg någonsin haft sedan SOM-mätningarna av fotbollssupportrar började år 1994. Utvecklingen har till stor del en sportslig förklaring. Säsongen 2002 var den bästa på många år i ÖIS' historia. Laget var länge med i den allsvenska toppstriden, man spelade en publikvänlig fotboll med brasilianerna Alfonso och Paulinho som de

stora dragplåstren. Publikisiffrorna sköt i höjden, inte bara i derbymatcherna mot IFK Göteborg.

De övriga göteborgska elitlagen ligger klart efter. Uppslutningen bakom BK Häcken och Västra Frölunda IF, de två göteborgslag som utöver de ”tre stora” spelat i allsvenskan under senare år är begränsad, trots att de båda under många år också bedrivit en framgångsrik ungdomsverksamhet. Sammantaget är det knappt var tjugonde göteborgare med ett favoritlag som håller på något av dessa två lag. Stödet är förhållandevis svagt också i de stadsdelar där de har sin geografiska förankring.

Tabell 2 Göteborgarnas favoritlag i fotboll 1994–2004. Herrlag.

	IFK	GAIS	ÖIS	Häcken + Västra Frölunda	Annat svenskt lag	Utländskt lag	Summa procent	Antal
1994	70	10	9		11*		100	477
1997	66	9	6	3	11	5	100	479
2000	50	13	9	5	15	8	100	419
2002	49	11	20	4	11	5	100	451
2004	55	10	11	4	14	6	100	465

Kommentar: Procentbasen utgörs av dem som är bosatta i Göteborgs stad, och som uppger sig ha ett favoritlag i fotboll. * = alla andra lag än IFK, GAIS och ÖIS.

Hösten 2004 nämnde närmare drygt var femte göteborgare med ett favoritlag ett annat lag än något av göteborgslagen. Om man håller på något annat svenskt lag är det i första hand ett lag som spelar eller tidigare spelat i allsvenskan; flest röster får Elfsborg och Halmstad men det förekommer också att de tre stockholmslagen och Malmö FF har supportrar i Göteborg. För år 1994 redovisades inte hur stor andel som höll på utländska lag, men därefter har ca var tjugonde anhängare i Göteborg haft ett utländskt favoritlag. De populäraste lagen har varit engelska och italienska lag främst med svensk anknytning som Arsenal och Juventus.

Det bör också nämnas att, trots att fyra av tio kvinnor uppger sig ha ett favoritlag, är det till den övervägande delen herrlag man stöder. Bland de lag som nämnts som svar på den öppna frågan om favoritlag kan endast ett fåtal förknippas med damfotboll. År 2004 frågades både om herrlag och damlag och då var det 10 procent av göteborgarna som höll på ett damlag jämfört med 43 procent som hade ett herrlag som favoritlag. Det överlägset mest populära damlaget bland göteborgarna är IFK Umeå, som stöds av 41 procent av de som uppger sig ha ett damlag som favoriter. Det valet kan tyckas något förvånande av geografiska skäl, men IFK Umeå har under flera år tillhört de främsta lagen i landet med internationella framgångar

och mycket fina publiksiffror. Göteborgslaget *Kopparberg Göteborg* stöds av 16 procent och det tidigare så framgångsrika Mölndalslaget Jitex av 5 procent.

Oklart samband mellan andelen supportrar och publikutvecklingen

Publiksnittet i allsvenskan och för de fem största göteborgsklubbarna redovisas i tabell 3. En jämförelse med tabell 2 visar att det inte finns något entydigt samband mellan andelen supportrar i enkätmaterial och publiksiffrorna. IFK Göteborgs publiksnitt har varit betydligt högre under 2000-talet, då andelen supportrar var runt 50 procent, än under mitten av 1990-talet, då andelen uppgick till 70 procent. Blåvitt har haft femsiffriga publiksnitt allt sedan säsongen 2001, medan vårt undersökningsmaterial tyder på att andelen IFK-supportrar har minskat. Dessutom, som framgår i tabell 1, är den totala andelen supportrar lägre under 2000-talet än under 1990-talet. Det kan också nämnas att Häckens publiksnitt utvecklats positivt under de allsvenska åren 2000, 2001 och 2005, i samtliga fall förbättrade man sitt allsvenska snittrekord, utan att detta givit synbarliga avtryck i andelen supportrar. Å andra sidan tycks andelen ÖIS:are närmare följa publikutvecklingen, även om nedgången i publiksnitt efter rekordåret 2002 varit måttligare än nedgången i andel supportrar.

Tabell 3 *Publiksnitt i allsvenskan och för fem göteborgska elitfotbollsklubbar, 1994–2000*

	Allsvenskan	IFK	ÖIS	GAIS	V Frölunda	Häcken
1994	4865	6856	1392*	1427*	1659	1615
1995	5680	8893	2738	1718*	1615	716*
1996	4989	8235	2214	1317*	742*	913*
1997	5570	7857	2762	1356**	992*	720*
1998	5647	6414	2159	1950**	2270	2537
1999	7217	8436	5030	3777*	2296	1154*
2000	6976	9299	4713	7084	1520	2661
2001	8441	10245	4472	2441*	785*	3062
2002	10180	11417	8750	2364**	1008*	905*
2003	10208	11586	8653	3379**	993*	1063*
2004	9768	14617	7517	3126*	818*	1173*
2005	8691	12721	6228	3875*	870*	4198

Kommentar: Klubbarnas snitt avser seriematcher på hemmaplan. Ingen asterisk = allsvenskan. * = div. 1. ** = div. 2. Källor: <http://svenskfotboll.se>, <http://allsvenskan.just.nu/>, <http://www.gais.se>, <http://www.ois.o.se>, <http://user.tninet.se/~rvk285u/>, Fotbollextra årsguider.

Det skall understrykas att jämförelsen mellan andelen supportrar i ett enkätmaterial och faktiska publiksiffror inte är problemfri. De sistnämnda påverkas av en mängd faktorer, som till exempel förekomsten av lokalderbyn och publikdragande bortalag. En uppgång i publiksnitt behöver alltså inte innebära en mostvarande ökning i antal supportrar. Omvänt kan man inte vänta sig att alla supportrar går på matcherna. Det rimliga är snarare att de som verkligen går på matcherna är de mest hängivna anhängarna. Vi har i ett tidigare sammanhang argumenterat för att skillnaderna i andel supportrar och publikutvecklingen kan tolkas som att supporterskaran blivit mindre, men mer aktiv (Widfeldt och Nilsson 2002:182). Om det stämmer kan den mycket höga supporternivån år 1994, både allmänt och för IFK Göteborg, ses om ett uttryck för den allmänna popularitet fotbollen då åtnjöt, i kölvattnet av VM-bronset och IFK:s framgångar i Champions League.

IFK Göteborg dominerar i alla samhällsgrupper

De olika klubbarnas socioekonomiska och politiska förankring presenteras i tabell 4. Liksom tidigare var Blåvitt år 2004 det utan jämförelse mest populära laget i alla grupper: män som kvinnor, unga som gamla, arbetare som företagare, vänsterpartister som moderater och svenskar som invandrare. Det finns emellertid vissa intressanta skillnader mellan de olika grupperna, som det finns anledning att kommentera. Ingen av klubbarna har någon klar könsprofil. Möjligtvis kan man skönja en viss tendens att utmanarlaget Häcken och Västra Frölunda går hem något bättre hos kvinnor än hos män, medan det är vanligare att männen har en annan svensk klubb som favoritlag. När det gäller olika åldersgrupper är Blåvitt fortfarande störst bland de yngsta. Icke desto mindre har en viss förändring ägt rum. År 1994 höll nästan alla i den yngsta åldersgruppen på IFK. Tio år senare hade andelen minskat till drygt 50 procent. GAIS har flest anhängare bland de i övre medelåldern, men det finns få GAIS:are bland ungdomarna. För ÖIS var tidigare rekryteringssituationen mycket bekymmersam. Andelen ÖIS:are avtog med sjunkande ålder. Det mönstret är inte längre helt entydigt. Man ligger fortfarande sämst i de yngre åldersgrupperna, även om situationen ser något ljusare ut bland de allra yngsta – där GAIS ligger mycket illa till. Häcken och Västra Frölunda har lika låg andel i alla åldersgrupper med få supportrar även bland de yngre trots att de bägge klubbarna under lång tid bedrivit en mycket framgångsrik ungdomsverksamhet. Häcken arrangerar världens största ungdomsturnering i fotboll, Gothia Cup, med deltagande från ett mycket stort antal länder och klubben har också nått stora framgångar med sina ungdomslag.

Tabell 4 Göteborgarnas favoritlag i fotboll, inom olika socioekonomiska och politiska grupper år 2004 (procent)

	IFK	GAIS	ÖIS	Häcken/ V Fröl.	Annat svenskt lag	Utländskt lag	Summa procent	antal
Kön								
Kvinnor	55	9	12	6	12	6	100	205
Män	55	11	10	2	16	6	100	260
Ålder								
70-85	64	5	13	5	9	4	100	55
60-69	44	20	15	3	13	5	100	59
50-59	58	13	13	3	7	6	100	71
40-49	51	13	17	5	8	6	100	78
30-39	75	4	6	4	11	-	100	68
20-29	51	10	5	3	23	8	100	87
15-19	51	3	10	5	13	18	100	39
Yrkesgrupp/ Klass								
Företagare	52	7	15	-	26	-	100	(27)
Högre tjm.	53	6	12	4	21	4	100	93
Tjm.	54	7	19	4	14	2	100	134
Arbetare	60	14	5	3	9	9	100	174
Parti								
M	50	11	14	3	17	5	100	104
Kd	46	4	15	4	27	4	100	(26)
Fp	56	3	18	2	19	2	100	92
Mp	55	-	9	14	13	9	100	(22)
S	59	12	8	4	7	10	100	140
V	56	14	3	6	15	6	100	(36)
Med- borgarskap								
Svenskt	56	10	11	3	15	5	100	430
Utländskt	34	7	10	10	15	24	100	(27)
Samtliga	55	10	11	4	14	6	100	465

Kommentar: Procentbasen utgörs av dem som är bosatta i Göteborgs stad med ett favoritlag i fotboll.

Utländska lag har en högre andel supportrar bland de yngre. I den speciella ungdomsundersökningen hade var fjärde göteborgare i åldern 15-29 år ett utländskt lag som sitt favoritlag och Manchester United var det tredje mest populära laget i Göteborg efter Blåvitt och GAIS (Widfeldt 2002). När det gäller yrkesgrupp eller

klass är IFK Göteborg starka överallt. Allra starkast är dock Blåvitt bland arbetarna. Även GAIS har en viss arbetarklassprofil, medan Örgryte har sitt största stöd bland högre tjänstemän och företagare. När det gäller partisympati ligger IFK bra till i alla partier. GAIS:arna tenderar att luta åt vänster, även om det även finns en del moderater som stöder de grönsvarta. ÖIS, å andra sidan, har en tydlig borgerlig prägel. Inte överraskande stöder icke- svenska medborgare i större utsträckning utländska lag. Närmare var fjärde invandrare, som har ett favoritlag, håller på ett lag från annat land. Bland de svenska lagen är Blåvitt det mest populära men andelen är bara en tredjedel.

Minskningen av stödet för IFK Göteborg efter 1994 var störst bland de yngsta samt bland tjänstemannagrupperna och bland de borgerliga medan den var mindre bland kärngrupperna (Nilsson och Widfeldt 1995; 1998; Widfeldt och Nilsson 2001). En viss återhämtning i de andra grupperna kan dock skönjas år 2004.

IFK Göteborg populärast i hela landet

Efter denna genomgång av Göteborgsområdet och Västsverige riktar vi nu blickarna mot Sverige som helhet. SOM-undersökningen för år 2004 ger oss för första gången möjlighet att studera anhängarskapet över hela landet. Tabell 6 visar att IFK Göteborg inte bara är populärast i sitt eget närområde, utan även i hela Sverige. Tretton procent av alla svenska supportrar är anhängare av Blåvitt. Det enda övriga lag med en tvåsiffrig supporterandel är Djurgårdens IF, med tio procent. Därefter kommer Malmö FF och Hammarby med nio respektive åtta procent. IFK Göteborg är inte bara populärast över lag, det är också den klubb som har störst spridning av sitt stöd. Visserligen är IFK-supportrarna koncentrerade till Göteborgsområdet, men sex procent av Stockholmsarna är IFK:are, vilket är den högsta "bortaplansnoteringen" för något lag. Klubbar som Djurgården, Malmö FF, Hammarby och AIK har svagare stöd utanför sina respektive kärnområden.

Att just IFK Göteborg har en stark ställning runt om i landet är kanske inte någon större överraskning. Blåvitt har sedan långt tillbaka haft en utbredd popularitet, som sköt ny fart i samband med den publikhause som omgärdade klubben i mitten av 1970-talet, och som förstärktes i samband med de stora internationella framgångarna under 1980- och 90-talen. Sedan tidigare vet vi också att IFK är mycket populära runt om i hela Västra Götalandsregionen (Widfeldt och Nilsson 2002:190). Den enda delregion i Västra Götaland där IFK inte är populärast är Sjuhärad, som domineras av Elfsborg. Vi kan alltså konstatera att IFK Göteborgs tätposition inte enbart beror på den starka ställningen i närområdet, utan även på att man har större spridning av sitt stöd i högre grad än Malmö FF och stockholmsklubbarna. Samtidigt skall det sägas att IFK Göteborg gynnas av sin dominerande position i och kring Göteborg. Hade stödet för göteborgslagen varit mer jämnt fördelat, som fallet är med de ledande stockholmsklubbarna, hade det påverkat lagets supporterandel i landet som helhet. Förutom storstadslagen är det klubbar

med stark lokal eller regional förankring som platsar i favoritlagens "allsvenska". Det gäller Helsingborg i nordvästra Skåne, Halmstad i Halland, Elfsborg i södra delen av Västra Götaland, Sundsvall i södra Norrland och Kalmar FF i östra Småland. De många andra svenska lagen samlar tillsammans var femte supporter och de utländska lagen var tionde.

Tabell 6 Sveriges mest populära herrfotbollslag år 2004 (procent)

	Hela Sverige	Stockholm	Göteborg	Malmö
IFK Göteborg	13	6	55	2
Djurgården	10	28	1	0
Malmö FF	9	2	1	77
Hammarby	8	24	1	1
AIK	5	16	1	0
Helsingborgs IF	4	0	0	2
GIF Sundsvall	4	2	0	0
Elfsborg	3	0	2	1
Halmstads BK	3	2	1	1
Svenska Landslaget	3	4	1	2
GAIS	2	0	10	0
Örgryte IS	2	2	11	0
Kalmar FF	2	0	0	0
Övriga svenska lag	21	12	10	7
Utländska lag	11	2	6	7
Summa procent	100	100	100	100
Antal med favoritlag	612	50	465	364
Procent med favoritlag	36	41	43	51

Om vi slutligen tittar på klubbarnas ställning i de tre storstäderna finns den del intressanta skillnader. Lagens popularitet i Stockholm skall emellertid tolkas med stor försiktighet då antalet supporter i Stockholm i Riks-undersökningen 2004 är få, men 2004 var Djurgården och Hammarby störst i huvudstaden med AIK på tredje plats. I de svenska storstäderna är det endast var tjugonde supporter som i första hand håller på något utländskt lag bland herrlagen. Utmärkande för situationen i Malmö är att där finns ett nationellt framgångsrikt lag både bland herr- och damlagen, som är helt dominerande bland supporterarna. I Malmö är uppslutningen i det närmaste totalt bakom Malmö FF med 77 och 81 procent bland herrlagens respektive damlagens supporterar. Det är i och för sig inte ägnat att förvåna med tanke på MFF:s rent sportsliga dominans. Det har tidigare funnits andra malmöklubbar av hög klass, men det är långt tillbaka i tiden. IFK Malmö har inte legat i allsvenskan sedan 1962, och någon tredje malmöklubb har inte legat i den näst högsta serien sedan Malmö BI flyttades ned från dåvarande div 2 södra Göta-

land år 1966. MFF:s dominans gör att situationen i Malmö är unik bland de svenska storstäderna. I övriga storstäder är sympatierna uppsplittrade på flera etablerade herrlag. Det gäller framför allt Stockholm, men även i Göteborg är konkurrensen om supportrarna större än i Malmö.

Referenser

- Andersson, T. (2002) *Kung Fotboll. Den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950*. Eslöv: Brutus Östling/Symposion.
- Hornby, N (1992) *Fever Pitch*. London: Gollancz.
- Nilsson, L och Widfeldt, A (1995) "Vem älskar Blåvitt?". I Nilsson, L red. *Västsvensk horisont*, pp. 179-194. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, L och Widfeldt, A (1998) "Supportrarna och deras lag." I Nilsson, L red. *Mångfald – bilder av en storstadsregion*, pp. 229-241. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Thylin, S (1978) Att vara helhjärtad supporter. *Aftonbladet* 1978-05-07.
- Widfeldt, A (2002) "Fotbollssupportrar – en minskande och hårdnande skara?" I Oscarsson, H red. *Spår i framtiden*, pp. 157-168. SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Widfeldt, A och Nilsson, L (2002) "Lagen och deras supportrar." I Nilsson, L red. *Flernivådemokrati i förändring*, pp. 229-241. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

KÖNSIDENTITET

ÅSA NILSSON OCH SÖREN HOLMBERG

Kvinnligt och manligt, biologi och social miljö – två begreppspar som avhandlats flitigt i en tämligen infekterad och långlivad debatt. Biologiskt eller socialt konstruerat kön, det är frågan också vi tar utgångspunkt i. Vad är egentligen viktigast för människors könsidentitet – faktorer knutna till arvsmassan eller till den sociala omgivningen? Svenska regeringen har tagit ställning. I *Jämt och ständigt – regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan under mandatperioden* står det: "...regeringen betraktar manligt och kvinnligt som sociala konstruktioner, det vill säga könsmonster som skapas utifrån uppfostran, kultur, ekonomiska ramar, maktstrukturer och politisk ideologi" (citerat från Fredholm 2005, s. 32). Ställningstagandet är inte okontroversiellt. Modern hjärnforskning pekar på att könsidentiteten avgörs i hjärnan, inte av omgivningen. Roger Gorski, medicinsk forskare vid universitetet UCLA i USA uttrycker det drastiskt: "Kön sitter mellan benen och där finns två typer. Könsidentitet sitter däremot mellan öronen, och där finns det många varianter." (från Fredholm 2005, s. 33).

Också om vi frågar svenska folket går åsikterna isär. I den nationella SOM-undersökningen 2001 frågade vi svenska folket i vilken utsträckning de ansåg att så kallade kvinnliga och manliga egenskaper beror på biologiskt arv eller på social miljö. Många gav ett helt balanserat svar i frågan: en tredjedel lade sig mittemellan dessa förklaringsansatser – motsvarande värde 5 på skalan från 0 (i huvudsak biologiskt arv) till 10 (i huvudsak social miljö) – och bara var tionde lade sig på någon av skalans ytterkanter. Men sammantaget uttryckte drygt hälften ett ställningstagande i frågan, i endera riktning (tabell 1). Totalt sett gav svaren en svag övervikt för den sociala förklaringsmodellen; medelvärdet av uppfattningarna längs den elvagrådiga skalan var 5,2.

Det finns således en utbredd uppfattning om frågans komplexitet.¹ Åsikterna går därtill isär i olika grupper av befolkningen. Bland män, äldre, lågutbildade och människor som placerar sig ideologiskt till höger lutade fler åt den biologiska förklaringen än bland kvinnor, yngre, högutbildade respektive vänsterorienterade vilka i högre utsträckning pekade på den sociala miljön. Det sätt på vilket flera av dessa individfaktorer hänger samman med varandra gör det rimligt att fokusera två grupper av människor: Hos å ena sidan män över 50 år med som mest "medellång" utbildning och som ideologiskt placerar sig till höger var det en tredjedel (32 procent) som lyfte fram det biologiska arvet som förklaring (skalans värde 7–10), och endast 13 procent den sociala miljön. Hos å andra sidan kvinnor under 30 med åtminstone "medelhög" utbildning och som ideologiskt placerar sig till vänster

lutade över hälften (53 procent) åt den sociala miljön, och endast 5 procent åt det biologiska arvet.² Individuella faktorer som kön, ålder och ideologisk grundinställning är således av stor betydelse för åsikten om orsaker bakom könsrelaterade egenskaper.³

Tabell 1 *Biologiskt arv eller social miljö som förklaring till så kallade kvinnliga och manliga egenskaper (procent och medelvärde)*

		Biologiskt arv (0–3)	Ungefär lika del (4–6)	Social miljö (7–10)	Summa procent	Medelvärde	Antal personer
	Samtliga	24	47	29	100	5,2	1 609
<i>Kön</i>	Kvinna	19	50	31	100	5,4	818
	Man	28	45	27	100	5,0	790
<i>Ålder</i>	15–29 år	14	50	36	100	5,7	319
	30–49 år	24	46	30	100	5,2	516
	50–64 år	31	44	25	100	4,8	459
	65–85 år	21	53	26	100	5,1	314
<i>Utbildning</i>	Låg	25	51	24	100	4,9	408
	Medellåg	24	48	28	100	5,2	269
	Medelhög	22	45	33	100	5,4	534
	Hög	22	45	33	100	5,3	327
<i>Ideologisk identitet</i>	Klart till vänster	15	42	43	100	6,1	135
	Något till vänster	21	44	35	100	5,5	364
	Varken eller	21	51	28	100	5,2	553
	Något till höger	29	49	22	100	4,8	375
	Klart till höger	36	44	20	100	4,4	135

Kommentar: Frågans formulering: "Man brukar tala om att människor har manliga och kvinnliga egenskaper. I vilken utsträckning anser Du att dessa egenskaper beror på biologiskt arv eller på social miljö? Svara med hjälp av nedanstående skala." Skalan går från 0 till 10; polerna beskrivs "Beror i huvudsak på biologiskt arv" (0) respektive "Beror i huvudsak på social miljö" (10).

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2001.

Kvinnlig och manlig könsidentitet

Inte bara folkets åsikt pekar mot en komplex syn på det vi kallar kvinnliga och manliga egenskaper. När hjärnforskare betonar hjärnans centrala roll i sammanhanget behöver det inte automatiskt innebära att sociala faktorer blir ointressanta. Om det som Gorski säger finns många olika varianter av könsidentiteter mellan öronen kan man misstänka att några också påverkats av sociala faktorer och inte bara av skillnader i hormonhalter.

Vi pretenderar inte på att veta någonting om vad som skulle kunna vara rätt eller fel i sammanhanget. Vårt bidrag är att peka på en brist i den förda diskussionen. Det som alla talar om – könsidentitet – är det få som försöker definiera och än färre som har försökt att mäta. Diskussionen har fokuserat på tänkbara förklaringsvariabler, det vill säga biologiska kontra sociala faktorer, samtidigt som man missat att avgränsa det som ska förklaras, det vill säga könsidentiteten.

Vår lösning är den enklast tänkbara, inspirerad av samhällsvetenskaplig referensgruppsteori och dess moderna variant social identitetsteori. Människor utvecklar sociala identiteter som kan definieras som "that part of an individual's self concept which derives from his knowledge of his membership of a group (groups) together with the value and emotional significance attached to the membership." (Tajfel 1978). Många olika slags identiteter är mycket välkända inom samhällsforskningen. Klassidentifikation är kanske mest känd; redan Karl Marx talade om fenomenet även om han använde termen klassmedvetande. Inom väljarforskningen är partiidentifikation ett mycket centralt begrepp, precis som identifikation med olika trosläror är inom religionsvetenskaperna.

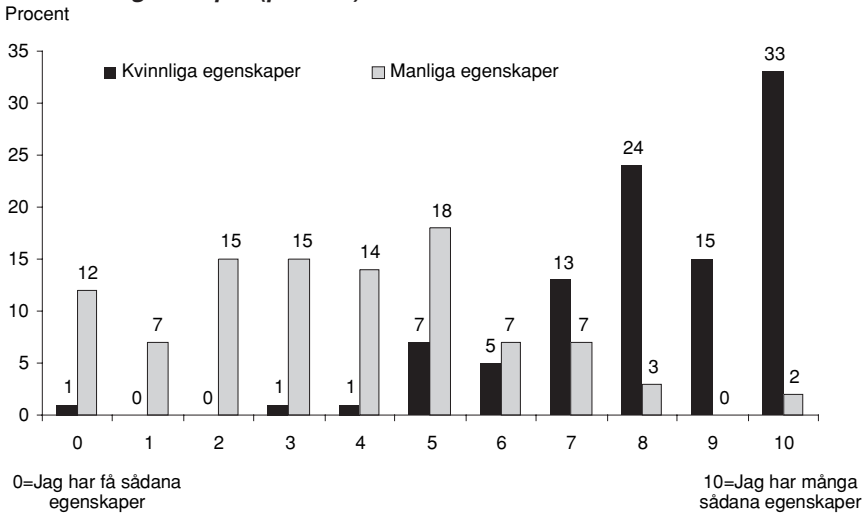
På samma sätt som människor kan identifiera sig med olika grupper som social klass, religiös grupp eller politiskt parti, kan människor identifiera sig med olika könsgrepp. Och likaväl som vi definierar och mäter människors identifikation med andra grupper kan vi definiera och mäta identifikationen med kön. Det betyder att vi mäter dels riktning (vilken klass, parti, religion, kön eller annan grupp man anser sig tillhöra), dels intensitet (i vilken utsträckning man identifierar sig med gruppen).

Utifrån denna utgångspunkt konstruerade vi i den nationella SOM-undersökningen 2002 och upprepat i den västsvenska SOM-undersökningen 2004 en enkätfråga där respondenterna fick ange i vilken utsträckning de själva anser att de har kvinnliga respektive manliga egenskaper. Frågan formulerades: "Man brukar ibland tala om att människor har både kvinnliga och manliga egenskaper. I vilken utsträckning skulle Du säga att Du själv har kvinnliga respektive manliga egenskaper? Svara med hjälp av de två skalorna nedan." Skalorna – en för graden av kvinnliga egenskaper och en för graden av manliga – gick från 0 till 10; där ändpunkterna beskrevs "Jag har få sådana egenskaper" (0) respektive "Jag har många sådana egenskaper" (10).⁴ Genom att inte ställa kvinnlig identitet direkt mot manlig undvek vi att tvinga fram en polariserad identifikation. Vårt sätt att fråga om graden av dels kvinnlig och dels manlig identifikation möjliggör en empirisk prövning av i vilken utsträckning som kvinnlig och manlig identifikation förhåller sig polärt till varandra eller om de är överlappande.

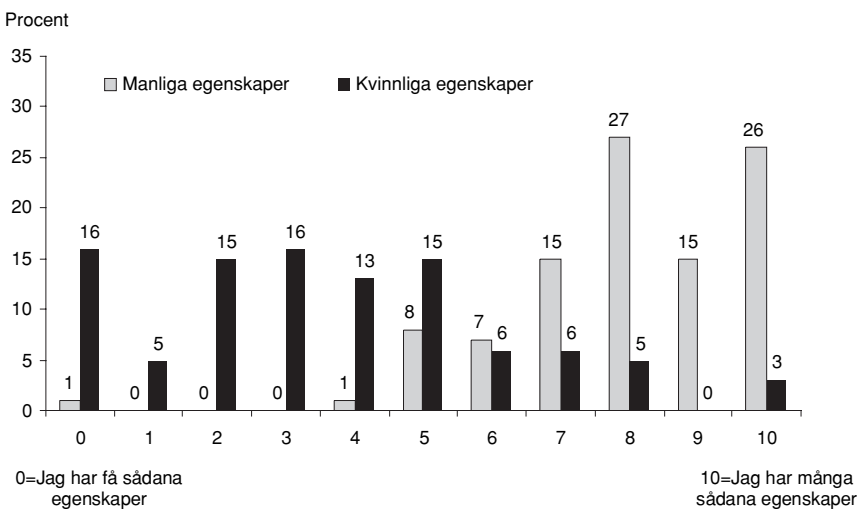
Svaren visar att könsidentifikation till viss del är överlappande. I figur 1a–b återges hur kvinnor respektive män placerar sig på de två skalorna. Identifikationen är inte oväntat starkast med det egna "faktiska" könet, definierat efter hur man svarar på den tudelade frågan i enkätens bakgrundsavsnitt om man är kvinna eller man. Nästan tre av fyra kvinnor (72 procent) placerar sig på skalsteg 8 eller högre ifråga om kvinnliga egenskaper, och drygt två av tre män (68 procent) gör detsamma

ifråga om manliga egenskaper. Medelvärdet på skalan för kvinnors identifikation med kvinnliga egenskaper var 8,2, och för mäns identifikation med manliga egenskaper 8,0. Kvinnor har alltså generellt sett en tendens till starkare kvinnlig identitet än män har manlig.

Figur 1a *Kvinnors grad av identifikation med kvinnliga respektive manliga egenskaper (procent)*

Figur 1b *Mäns grad av identifikation med manliga respektive kvinnliga egenskaper (procent)*

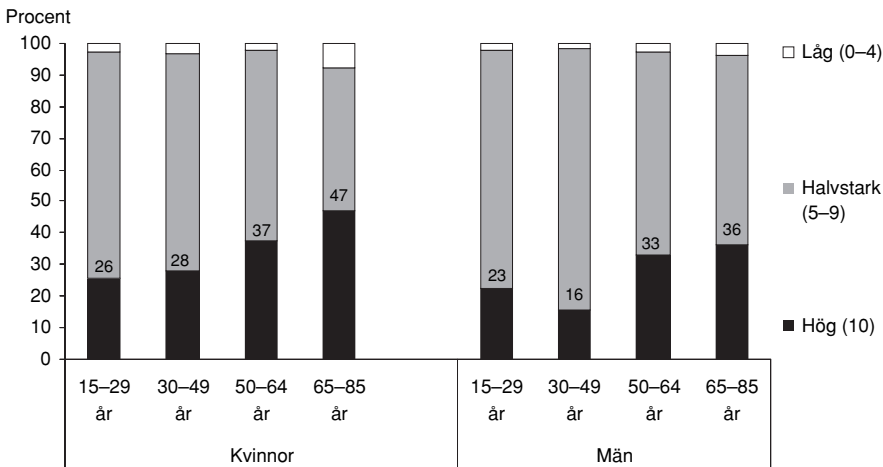

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

Bland såväl kvinnor som män finns emellertid också de som uttrycker att de har egenskaper som definierats som tillhörande det motsatta könet. En femtedel av männen (20 procent) placerar sig på skalans värde 6 och uppåt ifråga om kvinnliga egenskaper, och lika många kvinnor (19 procent) uppger att de besitter manliga egenskaper i samma utsträckning. Tvärtom anger 16 respektive 12 procent att de som mest har få av det motsatta könets egenskaper (dvs. skalsteg 0).⁵ Dessa resultat är mycket lika dem från undersökningen av hela svenska folket i 2002 års nationella SOM-undersökning.

Det finns många faktorer utöver individens kön som kan påverka könsidentifikationen. Ålder är en sådan faktor (figur 2). Det är särskilt den äldre befolkningen som i mycket hög grad identifierar sig med det egna könets egenskaper – det gäller såväl kvinnor som män.⁶

Figur 2 Grad av identifikation med det egna könets egenskaper, efter ålder och kön (procent)

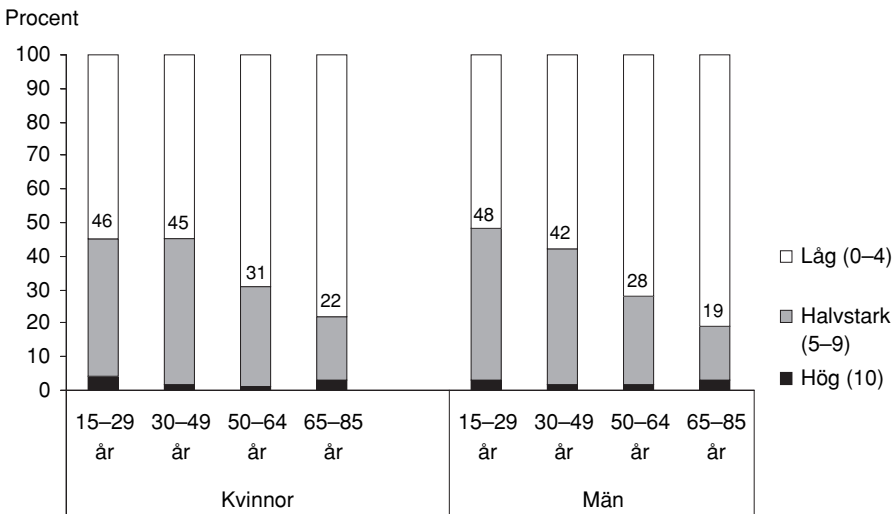

Kommentar: Procentsiffrorna avser andelen med maximal identifikation med det egna könet (skalans värde 10).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

Med fortsatt fokus på den äldre befolkningen är det relativt få som säger sig ha många av det *motsatta* könets egenskaper; ungefär var femte pensionär har placerat sig på skalans värde 5 eller högre (figur 3). Bland personer under femtio år var motsvarande andel nästan hälften. Den yngre befolkningen kan därför sägas ha en generellt mer heterogen könsidentitet. Men föga förvånande är människors identitet oavsett ålder generellt klart starkare ifråga om det egna könets egenskaper än det motsattas.

Figur 3 Grad av identifikation med det andra könets egenskaper, efter ålder och kön (procent)

Kommentar: Procentsiffrorna avser andelen med åtminstone halvstark identifikation med det andra könet (skalans värde 5-10).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

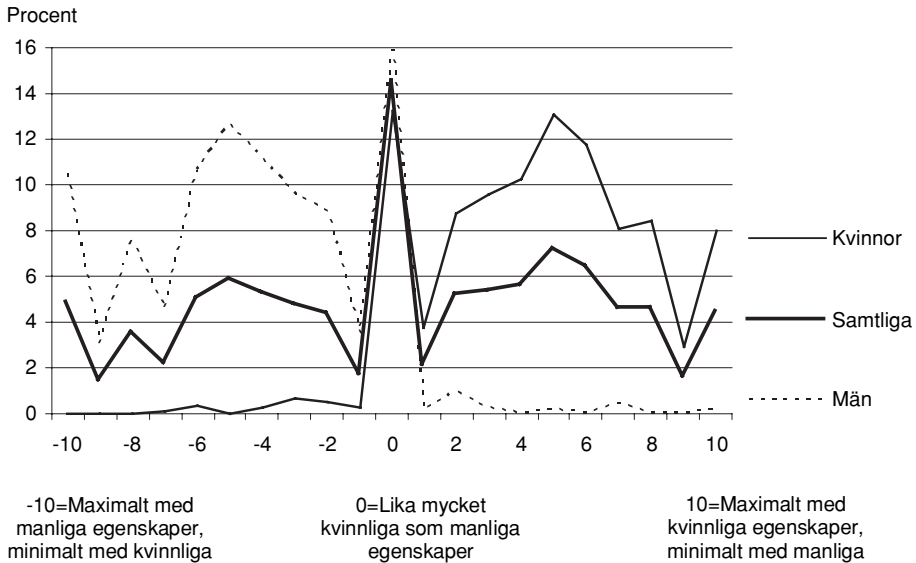
Kvinnliga kvinnor och manliga män?

Hur hänger då identifikation med kvinnliga och manliga egenskaper samman på individnivå? Det finns totalt sett ett starkt negativt samband mellan att uttrycka identifikation med kvinnliga och med manliga egenskaper; mätt i Pearson's r: -0,58. Bakgrunden är den förväntade att kvinnor tenderar att uppfatta att de har fler kvinnliga än manliga egenskaper medan män tvärtom uppfattar att de har fler manliga än kvinnliga egenskaper. Så långt finns skäl att tala om polariserade köns-egenskaper.

Men ser vi till hur kvinnor respektive män var för sig förhåller sig till egenskaper hos det egna respektive det motsatta könet, är den negativa korrelationen väsentligt mindre, särskilt hos kvinnor; korrelationen uppmättes hos kvinnor till -0,11 och hos män till -0,17.⁷ Det visar sig också att den sammantaget vanligaste svars-kombinationen på de två delfrågorna tillsammans är att ange att man har lika mycket kvinnliga som manliga egenskaper (figur 4). Det gäller 14 procent av befolkningen, en något större andel bland män (16 procent) än bland kvinnor (13 procent).⁸ Men 85 respektive 82 procent av kvinnor och män anger att de har mer av det egna könets egenskaper än det motsattas. Och ungefär var tionde person anger att man

har *maximalt* med det egna könets egenskaper och *minimalt* med det andras. Sett till kvinnor och män var för sig handlar det om att ungefär var tionde individ enbart tillskriver sig maximalt med egenskaper hos det ena könet – medan inga identifierar sig maximalt med enbart det motsatta könets egenskaper.

Figur 4 Grad av polariserad könsidentifikation bland samtliga samt efter traditionell könsvariabel (procent)

Kommentar: Linjerna redovisar svaryrde på frågan om kvinnliga egenskaper minus svaryrde för manliga egenskaper. Ett minusvärde anger därmed att man har angett mer manliga än kvinnliga egenskaper, ett positivt värde att man angett mer kvinnliga än manliga egenskaper, och värde 0 att man angett lika mycket manliga som kvinnliga egenskaper.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

Det finns alltså en generell överlappning i människors könsidentitet. Det är endast 14 procent av befolkningen som tillskriver sig egenskaper hos *enbart* det egna könet.⁹ Sammantaget finns därför skäl att undvika en alltför polariserad syn på könsegenskaper, åtminstone sett till människors subjektiva identitet.

Rikedomen på variationer i kombinationer av kvinnliga och manliga egenskaper leder oss över till frågan vad som utmärker kvinnor och män med olika typer av könsidentitet. Vad man i botten menar med ”typiskt kvinnligt” eller ”typiskt manligt” är en stor fråga, och inget vi undersökt i detta sammanhang. Inte heller vilken typ av reservationer människor har att alls tala i dessa termer, ofta kritiserade för att

vara onödigt stereotypiserande och konserverande. Men i vardagligt språkbruk stöter man på gott om exempel på beskrivningar av människor, ting och företeelser som grundar sig i en kulturellt förankrad syn på olikheter mellan kvinnor och män, må de vara mer eller mindre accepterade. Och så länge denna typ av beskrivningar existerar är det av intresse att undersöka deras relationer till andra fenomen.

Vad vi vill göra med utgångspunkt i svar på frågan om subjektiv könsidentitet är att se i vilken mån beteenden och attityder tenderar att hänga samman med hur man beskriver sig själv i termer av kvinnliga och manliga drag. Skiljer sig kvinnor med en starkt polariserad kvinnlig könsidentitet från kvinnor med en mer heterogen könsidentitet, och skiljer sig på samma sätt män med en starkt polariserad manlig könsidentitet från män med en mer nyanserad könsidentitet?

Vi utgår från fyra grupper av individer: a) kvinnor som tillskriver sig en hög andel kvinnliga egenskaper (skalans värden 8–10) utan eller med endast en begränsad andel manliga egenskaper (0–2); b) övriga kvinnor, det vill säga alla kvinnor med en mindre polariserad kvinnlig könsidentifikation; c) män med en i princip uteslutande hög andel manliga egenskaper (jfr. a)), samt d) övriga män (jfr. c)).

Till att börja med ska konstateras att gruppen kvinnor med starkt polariserad kvinnlig identitet och gruppen män med starkt polariserad manlig identitet är något äldre än kvinnor och män i övrigt (tabell 2; jfr. ovan). Personer med en mer polariserad och stark könsidentitet har vidare generellt lägre utbildning än övriga, vilket dock delvis är en effekt av ålder (yngre har generellt högre utbildning). Åldersfaktorn är i något mindre utsträckning relaterad till klassidentiteten som skiljer sig en del åt i de fyra grupperna, framför allt i det att andelen högre tjänstemän/akademiker är större hos personer med mer blandad könsidentitet, hos såväl kvinnor som män.

När det gäller relationen till ideologiskt ställningstagande längs en vänster–högerdimension finns inget entydigt samband. Sett till partisynpati framkommer emellertid hur kristdemokraterna har sitt starkaste stöd hos kvinnor med starkt polariserad kvinnlig identitet – i jämförelse med såväl övriga kvinnor som båda grupper män. I någon mån tycks det gälla på bekostnad av stöd för moderaterna som är svagast hos kvinnor med starkt polariserad kvinnlig identitet och tvärtom starkast hos män med starkt polariserad manlig identitet. I denna grupp är i stället miljöpartiets anhängare i det närmaste obefintliga. Miljöpartiet – liksom vänsterpartiet – finner sitt starkaste stöd hos kvinnor med relativt blandad könsidentitet.

Tabell 2 Ålder, utbildning, klassidentitet och ideologisk identitet hos kvinnor respektive män med starkt polariserad könsidentitet och bland övriga (procent)

		Kvinnor med <i>starkt</i> polariserad kvinnlig identitet	Kvinnor med <i>mindre</i> polariserad könsidentitet (övriga)	Män med <i>mindre</i> polariserad könsidentitet (övriga)	Män med <i>starkt</i> polariserad manlig identitet
	Antal personer	264	662	542	238
<i>Ålder</i>	15–29 år	16	27	22	12
	30–49 år	25	38	41	24
	50–64 år	29	22	24	34
	65–85 år	30	13	13	30
<i>Utbildning</i>	Låg	1	2	2	0
	Medellåg	44	24	26	44
	Medelhög	35	40	41	33
	Hög	20	34	30	22
<i>Klass- identitet</i>	Arbetare/ jordbrukare	39	35	36	45
	Tjänstemän	32	29	28	28
	Högre tj.män/ akademiker	18	28	26	17
	Företagare	11	8	10	10
<i>Ideologisk identitet</i>	Klart till vänster	4	11	9	5
	Något till vänster	20	22	21	24
	Varken eller	41	32	30	28
	Något till höger	27	23	29	29
	Klart till höger	8	12	11	14
<i>Parti- sympati</i>	v	5	12	8	7
	s	35	27	30	34
	mp	5	8	6	1
	c	4	4	1	5
	fp	17	19	17	11
	kd	11	5	7	4
	m	20	22	27	32
	Annat	3	3	4	6

Kommentar: För en definition av grupperna, se texten.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

Grupper med olika könsidentitet skiljer sig således åt en del i några centrala avseenden. Går vi vidare och specialstuderar beteenden, intressen och attityder på ett antal andra områden där vi av erfarenhet vet att det tenderar att finnas skillnader mellan kvinnor och män visar det sig också att könsskillnader på flera håll förstärks om vi till det ”faktiska” könet fogar subjektiv könsidentitet.

Med utgångspunkt i två frågebatterier som ingick i Väst-SOM-undersökningens formulär – dels rörande åsikter om 13 förslag hämtade från den politiska debatten, dels om hur ofta man utövat 32 olika aktiviteter under de senaste 12 månaderna¹⁰ – framträder sju aspekter i opinion respektive livsstil där könsskillnaderna mätt med utgångspunkt i en traditionell könsvariabel är som störst (tabell 3).

Tabell 3 Exempel på relativt stora könsskillnader i livsstil och opinion (procent)

	Kvinnor	Män	Samtliga	Könsfaktor ¹
Livsstil: flera gånger i veckan				
Spelat på Tips, Lotto eller V75	2	5	4	1,02
Rökt/snusat	18	34	25	0,63
Bett till Gud	18	10	14	0,57
Läst någon bok	39	23	31	0,52
Livsstil: minst någon gång i månaden				
Mekat med eller vårdat bil/motorcykel	11	39	24	1,16
Gått på fotboll	6	15	10	0,85
Gått på museum	7	4	6	0,51
Opinion: ”mycket bra förslag”				
Införa sextimmars arbetsdag	37	20	29	0,56
Minska den offentliga sektorn	11	18	14	0,51
Främja utvecklingen i Västsverige genom utökat samarbete med Norge	18	28	22	0,47
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	15	10	13	0,41
Sänka skatten på alkohol	18	24	21	0,27
Bygga ut kollektivtrafiken	48	37	43	0,24
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	36	30	33	0,20

Kommentar: Kategorierna kvinnor respektive män bygger på svar på en traditionell dikotom fråga i enkätens bakgrundsvsnitt. ¹Måttet på könsfaktorns betydelse motsvarar den absoluta procentdifferensen mellan kvinnor och män standardiserad efter medelvärdet för samtliga (differensen divideras med medelvärdet); ju högre värde på könsfaktorn, desto större könsskillnad.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

Undersökningens mätningar av livsstil och opinion visar på ett mer utbrett intresse hos män för att meka med bilar, gå på fotboll, spela på tipset och att röka/snusa. Hos kvinnor finns i stället en generellt större benägenhet att läsa böcker, gå på museum och be till Gud. Ifråga om åsiktsskillnader noterades de största beträffande den offentliga sektorns storlek, skattetryck i relation till service, alkoholskatten, kollektivtrafiken och mer specifikt sextimmars arbetsdag, utvecklingsarbete via samarbete med Norge¹¹ samt begränsningar i sjukvårdens utförarledd.

I analysens nästa steg undersöks i vilken mån könsskillnaden växer om vi till den ”vanliga” könsfaktorn adderar vårt mått på subjektiv könsidentitet. Resultaten visar att den i många fall gör det (tabell 4). Ifråga om aktiviteter gäller det framför allt spelande på tips, mekande med bil/mc och att gå på fotboll – för tippandet handlar det framför allt om en skillnad mellan de två grupperna män medan det beträffande motormekande och fotboll också skiljer grupperna kvinnor åt. Ibland är det med andra ord endast hos det ena könet som livsstilen/åsikten har en betydelse kopplad till könsidentiteten. För kvinnor tycks till exempel bokläsning inte alls hänga samman med könsidentiteten, medan detta tydligt gäller för män; män med en mer blandad könsidentitet liknar i högre grad kvinnor i sin läsvana än män med starkt polariserad manlig identitet. Samma mönster återfinns ifråga om kvinnor och fotboll: kvinnor med mer blandad könsidentitet går oftare på fotboll än kvinnor med mer polariserad kvinnlig identitet.

Också sett till könsskillnader i samhällsopinion visar sig den subjektiva dimensionen kunna tillföra en del förklaringsvärde. Det gäller särskilt åsikten om alkoholskatten samt sextimmars arbetsdag. Förslaget om sextimmars arbetsdag får ytterligare karaktären av kvinnofråga när könsidentiteten läggs till ”faktiskt” kön: bland kvinnor med starkt polariserad kvinnlig identitet är det 40 procent som tycker förslaget är mycket bra – att jämföra med 16 procenten av män med starkt polariserad manlig könsidentitet. Det är särskilt variationen hos de två grupperna män som bidrar till könsdimensionens ökade betydelse. Även ifråga om alkoholskatten är det män med starkt polariserad könsidentitet som skiljer ut sig från övriga, genom att vara mest positiva till en skattesänkning.

Tabell 4 Könsskillnader i livsstil och opinion efter könsidentitet samt jämförelse med skillnader efter "faktiskt" kön (procent)

	Kvinnor med <i>starkt</i> polariserad kvinnlig identitet	Kvinnor med <i>mindre</i> polariserad könsidentitet (övriga)	Män med <i>mindre</i> polariserad könsidentitet (övriga)	Män med <i>starkt</i> polariserad manlig identitet	Köns- identitets- faktor ¹	Tradi- tionell köns- faktor ²
Livsstil: flera gånger i veckan						
Spelat på Tips, Lotto eller V75	1	2	4	7	1,98	1,02
Rökt/snusat	18	19	34	34	0,62	0,63
Bett till Gud	22	15	10	10	0,85	0,57
Läst någon bok	39	41	25	16	0,70	0,52
Livsstil: minst någon gång i månaden						
Mekat med eller vårdat bil/ motorcykel	9	13	36	50	1,65	1,16
Gått på fotboll	4	8	14	17	1,27	0,85
Gått på museum	5	8	6	2	0,60	0,51
Opinion: "mycket bra förslag"						
Införa sextimmars arbetsdag	40	36	22	16	0,82	0,56
Minska den offentliga sektorn	12	11	17	21	0,63	0,51
Främja utvecklingen i Väst- sverige genom utökat samarbete med Norge	18	18	26	33	0,67	0,47
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	12	15	9	10	0,16	0,41
Sänka skatten på alkohol	21	17	20	32	0,57	0,27
Bygga ut kollektivtrafiken	45	48	39	35	0,23	0,24
Förhindra företag med vinst- syfte att driva sjukhus	41	34	29	28	0,38	0,20

Kommentar: För en definition av grupperna, se texten. ¹Måttet på den subjektiva könsfaktorns betydelse motsvarar den absoluta procentdifferensen mellan gruppen kvinnor med starkt polariserad kvinnlig könsidentitet och män med dito manlig könsidentitet standardiserad efter medelvärdet för samtliga. ²Måttet på den traditionella könsfaktorns betydelse redovisas som jämförelsepunkt; se tabell 3.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 (Göteborgsregionen).

Men det finns också exempel på beteenden där den subjektiva könsdimensionen inte alls tillför något till könsskillnaden. På beteendesidan gäller det här vanan att röka/snusa och att gå på museum. I det förra fallet ska dock poängteras att rökning och snusande är beteenden med inbördes olika typer av könsmönster varför eventuella samband med könsidentitet kopplad till endera av dessa vanor tyvärr går förlorad i denna analys baserad på en fråga där snusande och rökning behandlas ihop. Ifråga om museibesök visar sig betydelsen av könsidentitet endast i det att män med mer polariserad manlig identitet skiljer ut sig genom att gå minst ofta. Den subjektiva könsidentiteten tillför inte något utöver den traditionella könsfaktorn när det gäller kvinnors och mäns något olika syn på förslaget om att bygga ut kollektivtrafiken.

De relativt stora skillnader i livsstil och opinion vi funnit *inom* gruppen män respektive kvinnor ska inte alla nödvändigtvis tolkas som utslag av skillnader i könsidentitet. I och med att särskilt ålder samvarierar med såväl livsstil och värderingar som könsidentitet kan skillnaderna avspegla rena åldersskillnader. Det visar sig dock att könsidentitetens betydelse till stora delar kvarstår när vi bryter ner grupperna med avseende på ålder. I några fall har identiteten större betydelse i unga år än i gamla; det gäller särskilt att gå på fotboll samt att använda någon form av tobak, där i bägge fall identitetens förstärkta betydelse i yngre år framför allt gäller männen.

Det finns i undersökningens material möjlighet att även studera hur könsidentiteten inverkar på svarsmönster där traditionella könsskillnader lyser med sin frånvaro. I frågebatteriet med 13 förslag hämtade ur den politiska debatten är förslaget att ”sänka skatterna” det som resulterar i minst svarsdifferens mellan kvinnor och män.¹² Delar vi upp kvinnor och män på motsvarande fyra grupper som ovan, ökar andelen positiva till skattesänkingsförslaget väsentligt hos män med starkt polariserad manlig identitet relativt övriga män.¹³ På liknande sätt resulterar den identitetsbaserade dimensionen i en viss könsskillnad ifråga om förslaget att ”Låta privata företag svara för äldreomsorg” som inte existerar sett enbart till den traditionella könsfaktorn.¹⁴ Den subjektiva könsidentiteten tycks således kunna vara av vikt för variationer i opinioner även när traditionella könsskillnader saknas. Måttet vi prövat i detta sammanhang är därmed användbart i sökandet efter dolda eller potentiella skillnader mellan kvinnor och män. Men framför allt kan det ge oss ledtrådar till hur vi – kvinnor och män – konstruerar vår könsidentitet, hur vi ”gör vårt kön” (Elvin-Nowak & Thomsson 2003).

Kvinnligt och manligt

Det finns gott om exempel på hur vårt samhälle värderar saker och företeelser i relation till kön. Om det i vissa fall kan finnas biologiska argument bakom gäller det långt ifrån alltid. Längd och muskelmassa gör det kanske rimligt att dela upp vissa idrotter i herr- och damklasser, men det är mindre självklart att affärer säljer dam- och herrkläder. Eller att företeelser och ting beskrivs med uttryck som *pojkestreck*

och *tjejkörda bilar*¹⁵. Men det samhälle och den kultur vi delar med varandra gör att vi oavsett rimlighet ändå ofta använder oss av stereotyper. Att definiera något genom att sätta det i särställning till något annat kan ibland ha ett pedagogiskt syfte. Att definiera oss själva i motsatsställning till andra kan vara ett sätt att förtydliga självbilden, att stärka vår identitet. Samtidigt har analysen i detta kapitel visat att människors könsidentitet i relativt liten utsträckning är rent polär. Precis som svenska folket ger en i huvudsak blandad bild av orsakerna bakom vad vi ofta ser som kvinnligt och manligt, så beskriver man ofta sig själv med en nyanserad könsidentitet. Kvinnor kan ha gott om orsaker till att vilja bejaka så kallade manliga egenskaper och män till att tvärtom bejaka kvinnliga. Om man nu över huvud taget ska tala om sådana? En klar majoritet av svenska folket valde i alla fall att i vår undersökning göra det. Och vi har visat att könsidentitet i många fall är en faktor att räkna med.

Noter

- ¹ Sju procent valde att inte alls besvara frågan. Till dels bör det tolkas som utslag av formulärets längd, frågan låg på sidan 19, men det relativt höga bortfallet indikerar också en ovilja att svara på just denna fråga, rimligen åtminstone delvis för att frågan anses svår eller att man inte vill ställa upp på tanken om kvinnliga och manliga egenskaper över huvud taget.
- ² Bägge grupper omfattar i underlaget relativt få personer, 79 respektive 55, varför de exakta procentsiffrorna ska tolkas med försiktighet
- ³ Därtill kan noteras hur erfarenhet av barn bidrar till en något mer biologiskt orienterad uppfattning, ett samband som dock försvinner med kontroll för ålder.
- ⁴ Frågan i 2002 års undersökning finansierades av prof. Bo Rothstein, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet; frågan i 2004 års undersökning finansierades av Rådet för tryggare och mänskligare Göteborg, Göteborgs kommun, som en del i en större studie av människors upplevelser av hot och risker (Sandstig & Weibull 2003; Sandstig, kommande).
- ⁵ Medelvärdet är 3,7 för kvinnors identifikation med manliga egenskaper och 3,6 för mäns identifikation med kvinnliga egenskaper. Svartsbortfallet var hos såväl kvinnor som män något större för delfrågan om det motsatta könets egenskaper: i bägge grupper avstod 3 procent att svara på den frågan men svarade på frågan om det egna könets egenskaper. Totalt sett var det 8 procent som hoppade över hela frågan.
- ⁶ Samtidigt ska noteras att de äldsta samtidigt uppvisar en relativt stor andel med svag identifikation med det egna könets egenskaper. De äldsta uppvisar så till vida som grupp mest varierande könsidentitet.

- 7 För befolkningen som helhet med kontroll för ”faktiskt” kön: -0,13.
- 8 Totalt sex procent har lagt sig på mitten av båda skalorna (värde 5). En del av dessa svar kan rimligen tolkas som ”vet ej” eller ”vill ej ta ställning”, då ett sådant svarsalternativ inte gavs. Att inkludera ett ”vet ej-alternativ” skulle eventuellt förbättra mätningens validitet.
- 9 Något fler bland män, 16 procent, än bland kvinnor, 12 procent.
- 10 Det senare frågebatteriet var uppdelat i två delar; se formuläret i bilaga.
- 11 Enkäten avser boende i Göteborgsregionen.
- 12 Förslaget anses vara ”mycket bra” bland 35 procent av kvinnorna och 34 procent av männen, en skillnad som inte klarar en anständig felmarginal. Storleken på den traditionella könsfaktorn (se tabell 3) är därmed 0,03.
- 13 Andelen mycket positiva är 45 mot 27 procent. Bland kvinnor är andelen ungefär en tredjedel i båda grupper; andelen är något större hos kvinnor med polariserad kvinnlig identitet (37 procent) än hos övriga (32 procent), men skillnaden är inte statistiskt signifikant (förrän på en 84-procentig säkerhetsnivå). Storleken på den identifikationsbaserade könsfaktorn (se tabell 4) är 0,24.
- 14 Storleken på den traditionella könsfaktorn (se tabell 3) är 0,06; storleken på den identifikationsbaserade könsfaktorn (se tabell 4) är 0,43.
- 15 Att bilen är *tjejkörd* återfinns som försäljningsargument i 89 annonser på Blocket (www.blocket.se) 2005-11-29; att den är *damkörd* i ytterligare 9 annonser.

Referenser

- Elvin-Nowak, Ylva & Thomsson, Heléne (2003) *Att göra kön – Om vårt våldsamma behov av att vara kvinnor och män*. Albert Bonniers Förlag, Stockholm.
- Fredholm, Lotta (2005) ”Könsidentiteten sitter mellan örönen”. I *Forskning & Framsteg*, nr. 6, 2005.
- Sandstig, Gabriella (kommande). *Otrygghetens landskap*. Doktorsavhandling vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Sandstig, Gabriella & Weibull, Lennart (2003) ”Trygg och säker stad?”. I Nilsson, Lennart (red.) *Perspektiv på Västsverige*. SOM-rapport nr. 31, SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Tajfel, Henri (1978) ”Social Categorization, Social Identity, and Social Comparisons”. I Tajfel, Henri (red.) *Differentiation Between Social Groups*. Academic Press, London.

Gästforskare

PENDLING OCH MEDBORGARDELTAGANDE I GÖTEBORGSREGIONEN

ANDERS LIDSTRÖM

Pendling till arbete eller studier är en av våra allra största folkrörelser. I vårt land reser varje dag 1,2 miljoner människor över en kommungräns till sitt arbete (Svenska Kommunförbundet 2003). Pendling ökar möjligheterna att kombinera önskvärt arbete med ett boende som av ekonomiska eller andra skäl är lämpligt. Men pendling tar mycket tid. För många är det dock idag en del av de dagliga livsnödvändigheterna. Pendling sker främst från förortskommunerna kring Stockholm, Göteborg och Malmö, men är påtaglig även i anslutning till andra städer, både medelstora och mindre. Pendling över kommungräns förekommer även i glesbygden, t.ex. i Norrlands inland, om än i mindre omfattning (Svenska Kommunförbundet 2003).

Allt fler pendlar. År 1985 pendlade 22 procent av arbetskraften över minst en kommungräns, och detta hade ökat till 30 procent år 2000 (SCB 2005). Resan till arbetet har också blivit längre. I genomsnitt reste svensken 6.0 km för att komma till arbetet år 1978, men år 1994 hade detta ökat till 6.8 km (Krantz 1999). Förändringarna hänger samman med en tilltagande funktionell uppdelning mellan platser där man arbetar och platser där man sover och tillbringar huvuddelen av sin fritid. Ständigt förbättrade kommunikationer har gjort detta möjligt och har också medfört att den genomsnittliga restiden till och från arbetet inte ökat lika snabbt som reslängden. Pendling kring städer och andra centralorter är viktiga inslag i funktionella lokala arbetsmarknader. Under senare år har de största lokala arbetsmarknaderna ökat i storlek, medan de mindre slukats upp av större och näraliggande. Antalet lokala arbetsmarknadsområden, enligt SCB:s kriterier¹, har minskat från 187 år 1970 till 100 år 2003. I en översikt betecknas detta som ”troligen den största strukturella förändringen av landets samlade arbetsmarknad under de senaste trettio åren” (Svenska Kommunförbundet 2004:12). Tilltagande pendling hör således till samtidens viktigaste förändringstendenser.

Allt talar dessutom för att denna utveckling kommer att fortsätta även under kommande år. Stora arbetsmarknadsområden genererar sin egen tillväxt, genom att de rymmer en mångfald av branscher och yrken och därmed förutsättningar för en dynamisk ekonomisk utveckling. Detta tenderar att leda till att områdena expanderar även territoriellt. Ytterligare kommuner utanför periferin dras in. Priset är att allt fler måste vara beredda att pendla allt längre. Arbetsmarknadsregionernas utvidgning, s.k. ”regionförstoring”, är numera också en väsentlig komponent i den moderna regionalpolitiken. Den senaste regionalpolitiska utredningen (SOU

2000:87) pekade på regionförstoring som en viktig åtgärd för att åstadkomma tillväxt i regionerna. Även i regeringens proposition och riksdagsbeslutet angavs gynnsamma villkor för pendling som ett sätt att göra arbetsmarknadsregionerna mer hållbara. Bl.a. införs på försök ett särskilt stöd för veckopendling (Proposition 2001/02:04). Dessutom satsas betydande resurser för att förbättra kommunikationerna, bl.a. i storstadsområdena. En fortsatt ökning av arbetspendlingen ses därmed också som politiskt önskvärt.

En allt mer omfattande arbetskraftpendling påverkar sannolikt både samhälle och individer. En del sådana konsekvenser finns dokumenterade i aktuell svensk samhällsforskning, främst utförd av geografer och ekonomer (t.ex. Kullenberg och Persson 1997, Vilhelmson 2002, Lindgren, Eliasson och Westerlund 2002 och Friberg 2004).

Däremot är de politiska konsekvenserna av pendling ett nästan helt förbiset forskningsområde. Med tanke på företeelsens omfattning och tilltagande betydelse är det remarkabelt att den inte rönt större uppmärksamhet. Ett undantag utgörs dock av Peder Nielsen (2003) som i sin avhandling undersöker frågor kring kommunindelning och demokrati. Bl.a. studerar han om pendling har betydelse för hur kommunernas funktionalitet uppfattas. Antagandet är att omfattande pendling borde innebära svagare funktionalitet. Analyserna visar emellertid genomgående att pendling inte har någon sådan effekt. Förhållandet mellan pendling och valdeltagande har också varit föremål för en mindre undersökning i Danmark, dock utan att kontroll skett för andra möjliga förklaringsvariabler (Groes och Petersen 2001).

Även i den svenska demokratidebatten lyser frågan om pendlingens demokrati-konsekvenser med sin frånvaro. De senaste årens största offentliga kraftsamling kring demokratifrågorna – Demokratiutredningen (SOU 2000:1) – uppmärksammade inte pendlingens ökning bland viktiga samtida samhällsförändringar och diskuterade därmed inte heller om detta kan hota eller stimulera medborgarnas deltagande i politiken. Visserligen noterades en tilltagande territoriell rörlighet mellan nationalstater, men betydelsen av den ökade rörligheten i närsamhället förbigicks med tystnad. Inte heller de underlagsrapporter som utarbetats inom ramen för utredningen uppmärksammade pendlingens eventuella demokratikonsekvenser.

I USA har däremot pendlingens politiska konsekvenser undersökts i flera studier. Det omfattande pendlandet, bilberoendet och suburbaniseringen har allmänt kopplats samman med minskat politiskt deltagande (Verba & Nie 1972) och urholkning av det sociala kapitalet (Putnam 2000). Oliver (2001) hävdar dock att det negativa sambandet mellan pendling och medborgardeltagande i amerikanska storstäder försvinner när man tar hänsyn till ras och social klass.

Detta kapitel avser att bidra till ökad kunskap om de politiska konsekvenserna av pendling. Fokus begränsas dock till pendlingens betydelse för medborgarnas poli-

tiska deltagande. Med detta menas både politisk aktivism syftande till att åstadkomma förändringar i lokalsamhället och engagemang i frivilliga organisationer. Undersökningens huvudfråga är således i vad mån pendling har betydelse för det politiska deltagandet. Vi skall också ta reda på om det i så fall råder fall några skillnader mellan de storstadsbor som pendlar ut och de kranskommunsboende som pendlar in samt om pendlingsavståndet har någon betydelse?

Undersökningen är en fallstudie av Göteborgs arbetsmarknadsområde, som består av Göteborgs kommun och 15 kranskommuner². Detta är landets näst största lokala arbetsmarknadsområde med totalt 903 000 invånare. Av dessa bor ungefär hälften i centralkommunen. Som grund för analyserna används en medborgarundersökning. Jag börjar emellertid med att diskutera hur förhållandet mellan pendling och medborgardeltagande kan tänkas gestalta sig.

Teoretiska utgångspunkter

Ett viktigt bidrag i den samtida forskningen kring politiskt deltagande utgör the Civic Voluntarism Model, som utvecklats av Verba, Schlotzman och Brady (1995) i anslutning till deras undersökning av medborgardeltagandet i USA. Inte minst det faktum att denna modell inspirerat många andra till efterföljd visar på dess genomslagskraft (se t.ex. Rose 2002, Pattie, Seyd & Whiteley 2003 och Barkan 2004). Verba m.fl. kritiserar tidigare studier av politiskt deltagande som fokuserat på socio-ekonomiska förklaringar. De hävdar att sådana förklaringar är alltför begränsade eftersom flera av dem avspeglar mer grundläggande förhållanden. Enligt Verba m.fl., är huvudskälet för att människor inte deltar är att de inte kan, inte vill och inte har blivit tillfrågade om att delta. Med andra ord är *resurser, engagemang och rekrytering* fundamentala villkor för politiskt deltagande.

Resurser avser tillgång till tid, pengar och medborgarkompetens (förmåga att organisera och kommunicera). Engagemang syftar på individens psykologiska orientering, t.ex. i fråga om intresse för politik, uppfattning om möjligheter att påverka offentliga beslut och identifikation med ett politiskt parti. Rekrytering, till sist, gäller i vad mån man ingår i sociala nätverk och frivilligorganisationer som kan mobilisera och stimulera till deltagande. Alla dessa faktorer antas befrämja deltagande i politiska sammanhang.

Vad säger CM-modellen om det mer specifika förhållandet mellan pendling och medborgardeltagande? Verba m.fl. ser pendling som en negativ resurs, eftersom den begränsar den tid som är tillgänglig för deltagande. Pendlingsens specifika roll undersöks dock inte empiriskt. Detta har däremot en annan välkänd forskare gjort, nämligen Robert Putnam. I hans *Bowling Alone*, om urgröpningen av det sociala kapitalet i det amerikanska samhället, hävdar han att pendling, vid sidan av utbildning, är den viktigaste demografiska faktorn bakom minskningen av amerikanarnas civila engagemang under senare år. Förhållandet är negativt och linjärt:

"The car and the commute ... are demonstrably bad for community life. In round numbers the evidence suggests that each additional ten minutes in daily commuting time cuts involvement in community affairs by 10 percent – fewer public meetings attended, fewer committees chaired, fewer petitions signed, fewer church services attended, less volunteering, and so on" (Putnam 2000:213).

Andra amerikanska forskare har kommit till liknande slutsatser (jfr t.ex. Verba & Nie 1972, Langdon 1994). Oliver (2001) hävdar dock att i amerikanska storstäder försvinner det negativa sambandet mellan pendling och medborgardeltagande när man kontrollerar för ras och social klass.

CV-modellen borde kunna vara en lämplig teoretisk utgångspunkt vid analyser av pendlingens betydelse för medborgardeltagandet även i ett svenskt sammanhang. Modellen tillåter oss att konstanthålla andra teoretiskt tänkbara förklaringsvariabler, för att därigenom kunna undersöka pendlingens specifika betydelse. Utgångsantagandet är att pendling även i Sverige utgör en negativ resurs. Det bör noteras att den beroende variabeln i Verba et als studie utgörs av medborgarnas politiska deltagande i lokalsamhället, medan vi även undersöker aktivism som riktar sig mot förhållanden i andra kommuner. Denna utvidgning föranleder justeringar när CV-modellen skall tillämpas empiriskt (vilket utvecklas ytterligare i metodavsnittet), men i övrigt torde modellen ändå fungera väl för våra syften.

Metod, material och analysuppläggning

Vår undersökning gäller hur förhållandet mellan pendling och medborgardeltagande ser ut i Göteborg med omnejd. För detta behöver vi ett empiriskt material som möjliggör sådana analyser. Inom ramen för forskningsprojektet Urban Design³ vid Umeå universitet, genomfördes år 2003 en omfattande enkätundersökning om lokal demokrati i ett slumpmässigt urval medborgare i åldern 18-74 år i sju svenska stadsregioner (städer med kranskommuner) av olika storlek. En av dessa var Göteborg och de övriga 15 kommuner som ingår i dess lokala arbetsmarknadsområde. Frågorna gällde främst olika aspekter på lokal demokrati. Enkäternas utformning anpassades till de specifika förhållanden som råder i varje stadsregion, vilket bl.a. innebar att vissa frågor ställdes till göteborgarna om förhållanden i kranskommunerna medan de i de omgivande kommunerna fick besvara några frågor om Göteborg. En av dessa frågor gällde arbetspendling – till kranskommunerna resp. till Göteborgs kommun. I Göteborgsregionen skickades totalt 4000 enkäter ut, vilka sedermera besvarades av 62 procent⁴. Med tanke på att denna studie gäller arbetspendlingens betydelse använder vi oss endast av svaren från de medborgare som finns i åldersintervallet 18-64 år.

Det hade måhända varit önskvärt att ha tillgång till ett datamaterial som också innehåller uppgifter om förändringar över tid. Det hade då varit möjligt att följa de som börjar arbetspendla under en period för att se om dessa förändrar sitt bete-

ende och därmed ha starkare belägg för kausala effekter av pendling. Eftersom inget sådant material finns tillgängligt får vi därför vara försiktiga med slutsatser om kausalitet.

Som tidigare redovisats är undersökningens beroende variabel – medborgarnas politiska deltagande – både brett och mångfasetterat genom att det både rymmer olika uttryck för aktivism, både i den egna och näraliggande kommunen. För att kunna fånga in begreppets mångfald får det därför representeras av fyra variabler – röstning i kommunalvalet 2002, försök att påverka någon fråga i den egna kommunen, försöka att påverka någon fråga i någon kranskommun resp. centralkommunen samt aktivitet i frivilliga organisationer⁵.

Undersökningens oberoende variabler, dvs CV-modellen, sammanfattas i tabell 1. I denna redovisas också hur var och en av variablerna förväntas förhålla sig till den beroende variabeln. Det kan noteras att vi räknar med att män alltjämt antas ha tillgång till större resurser, på ett sätt som befrämjar deltagande. Pendling ingår i modellen som en resursvariabel, eller snarare en negativ resurs, eftersom utgångsantagandet är att pendling i huvudsak är negativt relaterat till medborgardeltagandet. I syfte att även fånga in pendlingsriktningens och pendlingsavståndets betydelse skiljer vi mellan tre kategorier av pendlare – utpendlare från Göteborg, inpendlare från de inre kranskommunerna och inpendlare från de yttre kranskommunerna⁶.

Tabell 1 CV-modellens komponenter och variabler

CV-modellens huvudkomponenter	Oberoende variabler	Högt deltagande förväntas av
Resurser	Kön Ålder Utbildningsnivå Social klass Invandrare Sysselsättning Pendling	Män Äldre Högutbildade Medelklass Ej invandrare Förvärvsarbetande eller studenter Icke-pendlande
Engagemang	Politisk tilltro Partiidentifikation Intr. för pol. i allmänhet Intr. för pol. i egen kommun	De med hög tilltro De med stark partiidentifikation Mycket intresserade Mycket intresserade
Rekrytering	Organiseringsbredd	Medlemmar i många olika slags föreningar

En av de variabler som används som indikator på medborgarnas politiska deltagande gäller deras kommunövergripande orientering, dvs. försök att påverka politik i kranskommun resp centralkommunen. Just i det avseendet förefaller det rimligt

att tänka sig att pendling kan ha en positiv effekt på deltagandet. Utöver pendling finns det dock andra former av förankring i näraliggande kommuner, som också skulle kunna bidra till att man försöker påverka beslut i andra kommuner. För att kunna urskilja pendlingens specifika betydelse måste därför variabler som möjliggör kontroller av sådana andra former av förankring läggas till. I enkäten fick göteborgarna ange om de tidigare bott i någon av kranskommunerna, om de har släkt i någon av dem och om de äger fastighet/fritidshus i någon kranskommun. De boende i kranskommunerna fick motsvarande frågor med avseende på Göteborg. Det är därmed möjligt att kontrollera för just dessa aspekter på förankring, vilket sker med de tre dummyvariablerna *Bott i annan kommun*, *Släkt i annan kommun* och *Äger i annan kommun*.

Den relativa betydelsen av var och en av de oberoende variablerna undersöks med hjälp av logistisk regressionsanalys. Dikotomiserade uttryck för de fyra indikatorerna utgör därvid beroende variabler och CV-modellen, med ovan angivna tillägg, oberoende variabler. Det bör understrykas att huvudfokus ligger på pendlingsvariablernas betydelse, och de övriga primärt skall ses som kontrollvariabler.

Medborgardeltagande och pendling

Innan vi går vidare till analysen av relationen mellan pendling och medborgardeltagande skall emellertid först något sägas om dessa företeelser var för sig bland de boende i Göteborgsregionen. Tabell 2 redovisar medborgarengagemangets omfattning i Göteborgs kommun samt i de inre och yttre kranskommunerna och i tabell 3 sammanfattas på motsvarande sätt arbetspendlingens omfattning.

Tabell 2 *Fyra former av medborgerligt politiskt deltagande i Göteborg och kranskommunerna (procent)*

Deltagarform	Boende i Göteborgs kommun	Boende i inre kranskommun	Boende i yttre kranskommun
Röstning i kommunalvalet 2002	77,9	79,8	83,5
Försök att påverka någon fråga i den egna kommunen	34,4	44,7	42,5
Försök att påverka någon fråga i någon kranskommun resp. centralkommunen	9,7	13,2	9,0
Aktivitet i frivilliga organisationer	51,9	57,8	59,9

Kommentar: Frågornas utformning, inkl svarskategorierna, redovisas i bilaga 1. Distinktionen mellan inre och yttre kranskommuner förklaras i not 6.

Några skillnader mellan de tre delarna av regionen är tydliga. Stadsborna är klart mindre benägna att försöka påverka beslut i den egna kommunen, är i mindre grad

aktiva i frivilliga organisationer och tenderar att rösta i något mindre utsträckning. I alla tre kommungrupper är det ungefär en tiondel som försökt påverka beslut i någon annan kommun än den man själv bor i. Detta kan tyckas vara lågt, men motsvarar ändå ca en tredjedel av de som försökt påverka beslut i den egna kommunen.

Tabell 3 sammanfattar pendlingsmönstret mellan Göteborg och dess kranskommuner.

Tabell 3 Arbetspendling mellan Göteborg och kranskommunerna

Pendlar till någon kranskommun resp till Göteborg	Boende i Göteborgs kommun	Boende i inre kranskommun	Boende i yttre kranskommun
Dagligen	10,4	43,6	19,8
Någon gång/några gånger i veckan	4,1	9,1	5,6
Någon gång/några gånger i månaden	4,2	3,0	3,9
Någon gång/några gånger per år	7,7	6,3	10,7
Aldrig	73,4	38,0	60,0
Annat svar	0,3	0,0	0,0
Totalt	100,0	100,0	100,0
N	987	569	410

Kommentar: De boende i Göteborgs kommun fick först se en lista på de 15 kranskommunerna, och ombads därefter besvara frågan "Hur ofta arbetspendlar Du till någon kranskommun?" De boende i kranskommunerna fick svara på frågan "Hur ofta arbetspendlar Du till Göteborgs kommun?". Distinktionen mellan inre och yttre kranskommuner redovisas i not 6.

Det råder stora skillnader i fråga om arbetspendlingens omfattning mellan de tre kommungrupperna inom regionen. I de inre kranskommunerna är nästan var annan medborgare i arbetsför ålder daglig inpendlare till Göteborg. Bland dem som bor i den yttre kransen pendlar ungefär var femte. Bland göteborgarna är endast var tionde dagspendlare till kranskommun. Utöver detta pendlar många också mindre regelbundet.

Det bör noteras att dessa siffror underskattar pendlings totala omfattning, eftersom de inte inkluderar dem som pendlar av andra skäl (t.ex. studier) eller pendlare till andra än de angivna kommunerna, t.ex. mellan förortskommuner eller till kommuner utanför arbetsmarknadsområdet. Inte desto mindre bekräftar uppgifterna det tidigare påståendet om pendlings stora omfattning, framför allt bland boende i kranskommunerna. Enligt officiell statistik pendlar ungefär 74 000 personer dagligen från någon av dessa kranskommuner till Göteborg och ungefär 24 000 personer pendlar i motsatt riktning. Den totala inpendlingen till Göteborg

omfattar 91 000 personer⁷. Pendlingen har ökat under senare år och denna tendens tycks hålla i sig. Detta skapar i sig nya möjligheter för de kommuner som befinner sig på pendlingsavstånd till Göteborg. Många kranskommuner bedriver kampanjer för att förmå göteborgare att flytta till dem och börja pendla till sina arbeten i staden. Även kommuner utanför det lokala arbetsmarknadsområdet, såsom Lidköping, Skövde och Hylte arbetar aktivt med sådana insatser⁸.

Pendlingens betydelse för medborgardeltagandet

När vi nu går vidare till den multivariata analysen kan vi från resultatet av de fyra regressionsanalyserna (redovisas i bilaga 2) konstatera att CV-modellen i stort förefaller vara ett framgångsrikt hjälpmedel för att förklara medborgerligt politiskt deltagande. Olika komponenter i CV-modellen visar sig dock ha betydelse för olika indikatorer och den enda variabel som konsistent visar sig vara relevant är organiseringsbredd. De som är med i många olika typer av föreningar är både aktiva i och intresserade av politik. Könsvariabeln har olika inverkan för olika former av deltagande: Kvinnor är mer aktiva när det gäller att försöka påverka beslut i den egna kommunen medan män har högre organisationsaktivitet. Social klass och allmänt intresse för politik saknar betydelse. Det är också notabelt att det i princip tycks krävas minst en resurs, minst en form av engagemang och en rekryteringsbas för varje form av medborgardeltagande. CV-modellens huvudkomponenter är således komplementära, men vilken typ av resurs eller engagemang som gäller kan skilja sig åt. Rekryteringsbasen i form av medlemskap i många olika typer av organisationer är dock genomgående viktig.

Som väntat visar det sig också att förankring i en annan kommun än den egna har betydelse för om man har en politisk orientering mot denna. Om man tidigare bott i eller äger fastighet/fritidshus i annan kommun är man mer benägen att vara politiskt aktiv i någon annan kommun, men att ha släkt i sådan kommun har ingen betydelse. Sammantaget understryker resultaten det tidigare antagandet att man måste analysera medborgarengagemangets olika komponenter var för sig för att kunna fånga in dess mångfasetterade karaktär.

Huvudfrågan gäller emellertid hur de tre pendlingsvariablerna klarade sig. Detta framgår av bilaga 2, men vi summerar också resultaten i tabell 4.

Analysresultatet ger anledning till åtminstone tre viktiga slutsatser.

Det första och mest uppenbara är att vårt ursprungliga antagande om ett negativt samband mellan pendling och medborgarengagemang tydligt förkastats av våra data. Putnams observation är uppenbarligen inte giltig i Göteborgsregionen. Några negativa samband uppträder inte, utan samtliga är antingen icke-signifikanta eller positiva och nettoeffekten av pendling är därmed positiv. De icke-signifikanta sambanden skulle kunna stämma med Oliver's observation att sambandet mellan pendling och deltagande försvinner när man tar hänsyn till ras och social

klass, eftersom både invandring och social klass ingår i vår analys. Inte ens Oliver skulle dock föreslå att sambandet kunde vara positivt.

Tabell 4 *Pendlingens betydelse för det medborgerliga deltagandet.*

Utfallet för pendlingsvariablerna i de logistiska regressionsanalyserna.

Indikatorer (beroende variabel)	Pendling från kommun	Pendling från inre kranskommun	Pendling från yttre kranskommun
Röstade i kommunalvalet 2002	0	+	0
Försökt påverka i någon fråga i den egna kommunen	0	+	0
Försök till kommunöverskridande påverkan	+	+	0
Högsta aktivitetsgrad i organisationer	0	+	0

Kommentar: Tabellen sammanfattar utfallet för de tre pendlingsvariablerna i separata logistiska regressionsanalyser med fyra olika indikatorer för den beroende variabeln medborgerligt politiskt deltagande. + innebär att koefficienten är signifikant positiv på minst .05-nivån och 0 att den inte är signifikant på denna nivå. Närmare uppgifter om indikatorerna redovisas i bilaga 1. Distinktionen mellan inre och yttre kranskommuner presenteras i not 6. Bilaga 2 redovisar de fullständiga logistiska regressionsanalyserna.

För det andra är sambandet mellan att pendla och att ha en generell kommunöverskridande orientering påtagligt bland såväl Göteborgarna som dem som bor i de inre kranskommunerna. Även när vi tar hänsyn till andra faktorer som kan bidra till att man är förankrad i andra kommuner – att man bott där tidigare, att man har släkt och att man äger fast egendom – kvarstår pendlingsens betydelse. Detta antyder att pendling bidrar till att medborgarnas perspektiv vidgas.

För det tredje är det uppenbart att pendlingsriktning och pendlingsavstånd har betydelse. Det är framför allt den korta inpendlingen till staden som är kopplad till medborgardeltagande. Inpendling från de yttre kranskommunerna uppvisar inte något samband alls medan utpendling från Göteborg endast har betydelse för aktivism gentemot andra kommuner.

Låt oss nu, med dessa iakttagelser i bagaget, återvända till vår teoretiska utgångspunkt. I likhet med Verba et al antog vi att pendling skulle vara en negativ resurs. Vår analys har emellertid visat på motsatsen. Betyder detta att CV-modellen inte gäller i Göteborgsregionen, att den bara är begränsat relevant eller att vi kanske behöver ompröva hur vi använt den?

Vi har redan kunnat konstatera att modellen som helhet visat sig vara ett gott redskap för att förklara medborgerligt deltagande i vår undersökningsregion. De samband som är signifikanta visar sig dessutom nästan fullt ut överensstämma med

den riktning som modellen predicerar. Det vore därför ett misstag att förkasta den. Vad som däremot behöver göras är att ta hänsyn till de empiriska iakttagelser vi gjort och fundera på om dessa kan inkluderas i modellen på något annat sätt än hittills.

Om pendling är positivt för medborgardeltagandet skulle detta kunna vara ett resultat av att den pendlande genom detta exponeras för andra förhållanden än dem som präglar hemkommunen. Detta kan innefatta nya intryck, andra typer av problem och andra slags lösningar. Särskilt befrämjande är det att exponeras för storstadens förhållanden. Pendling skulle således kunna fungera som perspektivöppnare, som vidgar vyer och inspirerar till aktivitet – hemma i den egna kommunen och föreningslivet, men också i staden, där man ju tillbringar dagen. I termer av CV-modellens kategorier skulle detta kunna ses som både en positiv resurs och en källa för engagemang.

Det bör dock noteras att pendling har denna betydelse endast på korta avstånd. På medellånga avstånd bortfaller sambandet. Dessvärre saknar vi i vår undersökning uppgifter som gör det möjligt att identifiera de ca 15 procent av inpendlarna till Göteborg som kommer från kommuner utanför arbetsmarknadsområdet, men det förefaller troligt att dessa kan erfara den tidsanvändningskonflikt som bl.a. Putnam pekat på. Vår modifierade teori om sambandet mellan pendling och medborgardeltagande skulle därför se ut så här: Pendling har en positiv effekt på korta distanser genom den exponering för andra villkor som den innebär. På riktigt långa avstånd slår tidsanvändningskonflikten till, vilket reducerar medborgardeltagandet. Då resorna sker på medellånga distanser tar emellertid dessa effekter ut varandra, vilket resulterar i nollsamband.

USA och Göteborg

Det är uppenbart från vår analys att pendling inverkar på medborgardeltagandet på olika sätt i Göteborg och i USA. Mina resultat skiljer sig därmed från de konsistent negativa samband som Putnam identifierade i en amerikansk kontext, och som han pekade på som en av de viktigaste förklaringarna till det minskande medborgarengagemanget i USA. Även Olivers mer modesta slutsats om ett icke-samband skiljer sig från min.

Det är inte någon nyhet att en del av Putnams resultat om medborgardeltagande och socialt kapital visat sig vara specifikt för en amerikansk kontext (Putnam 2002, Rothstein 2002a). I ett svenskt sammanhang har Rothstein (2002b) noterat att även om medborgardeltagandet minskat har det sociala kapitalet förblivit starkt. Undersökningar har visat att medborgerlig tillit ligger på en konstant hög nivå (Rothstein 2003). Faktorer som, enligt Putnam, skulle undergräva det sociala kapitalet har inte haft en sådan effekt på de skandinaviska staterna. De har blivit resistent, vilket föreslås hänga samman med att de präglas av ekonomisk jämlikhet, låga nivåer av korruption och universella välfärdsprogram (Rothstein and Stolle 2003).

Hur kan man förstå att pendling har en annan betydelse för medborgardeltagandet i Göteborgsområdet än i USA? Även om ett mer säkert svar på frågan kräver ytterligare forskning, vill jag peka på två kontextuella skillnader som möjligen kan bidra med förklaring.

Det första är att tidsanvändningskonflikten sannolikt är mer accentuerad i det amerikanska samhället. I genomsnitt tillbringar amerikanska arbetare 30 procent mer tid på sina arbetsplatser än sina europeiska kollegor (Goldern and Figart 2000). Dessutom tillbringar genomsnittssamerikanen 28 timmar i veckan framför TVn, vilket är dubbelt så mycket som svensken (Milner 2002). Sedan man i Sverige arbetat, pendlat och tittat på TV återstår därför åtskillig tid för medborgerligt deltagande och andra aktiviteter, medan utrymmet är betydligt mer begränsat i USA. Intressant nog är just långa arbetstider och omfattande TV-tittande två faktorer som Putnam pekar på som medskyldiga till urholkningen av det sociala kapitalet i USA.

En andra skillnad har att göra med det sätt som man färdas till och från arbetet på i de bägge länderna. Dessvärre saknas information om vilka transportmedel våra respondenter använder, men det finns jämförbara data för Sverige, Göteborgsregionen och USA i fråga om hur medborgarna i allmänhet tar sig till arbetet. Dessa sammanfattas i tabell 5.

Tabell 5 Transportmedel vid resor till och från arbete och studier i Sverige, Göteborgsregionen och USA. Procent

Område	Huvudsakligt färdssätt			Summa
	Bil	Kollektivtrafik	Andra färdssätt	
Sverige	61	12	27	100
Göteborgsregionen	55	27	18	100
USA	88	5	7	100

Kommentar: Med Göteborgsregionen avses i denna tabell Göteborgs arbetsmarknadsområde förutom Marks, Orust och Vårgårda kommuner. Andra färdssätt utgörs främst av gång och cykling. Data för Sverige gäller för 2001 (SCB 2002) och för USA för 2000 (US Department of Commerce 2004). Uppgifterna för Göteborgsregionen har samlats in genom medborgarenkäter under 2003 av SOM-institutet vid Göteborgs universitet och har vänligen tillhandahållits av Lennart Nilsson.

Bil användning är det dominerande färdssättet i bägge länderna, men i mycket högre grad i USA. Nio av tio amerikanare tar bilen när de ska till jobbet. Det är också notabelt att 76 procent av alla som reser till sitt arbete i USA gör detta ensamma i sin bil (US Department of Commerce 2004). I Göteborgsområdet är kollektivresande vanligare än i Sverige i övrigt.

På vilket sätt skulle det transportmedel man använder vid sina dagliga pendlingsresor kunna inverka på benägenheten att delta i politik och föreningsliv? Att resa

med buss, tunnelbana eller spårvagn inbjuder kanske inte i sig till sociala kontakter, men ett kollektivt transportmedel är ändå en social miljö som delas av de som befinner sig i den. En förutsättning för att resa kollektivt är att man har någorlunda tillit till sina medpassagerare. Vidare kan kollektivresandet kombineras med att läsa tidningar vilket därmed möjligen också gör pendlaren mer informerad om samhällsföreteelser. Tidningen Metro, en gratistidning som numera utkommer på många platser runt om i världen, riktar sig särskilt till kollektivpendlare och har sektioner med regionala nyheter. Tidningen uppstod i Stockholm, men har nu också en utgåva i Göteborg (Wadbring 2003). De som reser kollektivt är också mer exponerade för människor med olika social bakgrund, möjligen också genom att buss- eller spårvagnslinjen kanske passerar genom områden med olika social status.

Att resa med bil, i synnerhet om resan företas på egen hand, kan ha motsatt effekt genom att isolera, individualisera och segregera. Under bilresan till arbetet kan utsikten från bilrutan vara begränsad till förorten, motorvägen och arbetsplatsens närhet. Den som reser med kollektiva transportmedel är exponerad för en mer varierad social verklighet och det finns forskningsresultat som tyder på att kontexter präglade av social heterogenitet befrämjar medborgarligt deltagande (Oliver 2001). Färd sättet skulle därmed kunna bidra till att förklara varför pendling genererar politiskt deltagande i Göteborg, men inte i USA.

Vi kan här bara spekulera om vilka mekanismer som är verksamma och som ligger bakom de noterade skillnaderna mellan Sverige och USA. Det är uppenbart att förhållandet mellan pendling och medborgardeltagande är ett underutvecklat forskningsområde och därför pekar denna undersökning också ut en rad nya forskningsfrågor: Gäller det positiva sambandet också för andra stadsregioner och t.ex. även i andra europeiska länder? Finns det stöd för antagandet om ett negativt förhållande mellan pendling och deltagande bland dem som reser väldigt långt? Hur ser förändringen ut över tid?

Pendling, medborgardeltagande och demokrati

Slutsatserna från vår undersökning är genomgående överraskande positiva. Förväntningar om att medborgardeltagandet skulle hämmas av pendling har inte infriats. I stället tyder mycket på att pendling, över rimliga avstånd, befrämjar aktivism i politik och föreningsliv, även om slutsatserna får begränsas till den region som vi studerat. Kortare pendling medför en förskjutning av det politiska intresset mot det som sker i stadsregionen i stort. I den ekonomiskt genererade regionförstoringens spår följer således en politiskt-mental regionförstoring (jfr även Lidström 2003). Pendlare vänjer sig vid att tänka i större enheter än den egna kommunen och förhålla sig mot ett vidare territorium. Detta förstärks också av att dessa personer använder en kommunal infrastruktur och kanske också kommunal service utanför den egna hemkommunen. Allt detta är uppenbara utmaningar mot dagens kommunindelning. Notabelt är att 13 av de 16 kommunerna i Göteborgs arbetsmark-

nadsområde redan har ett nära samarbete i form av *Göteborgsregionens kommunalförbund*. Detta är ett indirekt vald organ, till vilket medlemskommunerna överlåtit beslutanderätten i fråga om bl.a. regionplanering, näringslivsverksamhet och intagning till gymnasieskolan⁹. Att vidareutveckla detta samarbete skulle vara en institutionell motsvarighet till den vidgade horisont som pendling genererar bland medborgarna.

Denna undersökning begränsar sig till en tidpunkt. Det finns därmed inga möjligheter att säga något säkert om utvecklingen över tid. Trots detta finns det skäl att hävda att de resultat som här identifierats är goda nyheter för deltagardemokratis framtid. Så länge pendlingen sker på rimliga avstånd finns ingen anledning av oro sig för de deltagardemokratiska konsekvenserna. Tvärt om, vi kan nog räkna med att pendlarna bidrar till ökad aktivism samt ett mer påtagligt fokus på kommunöverskridande frågor och på stadsregionen i stort. Bland alla dystra rapporter om det medborgerliga deltagandets försvagning är resultaten från denna undersökning en liten ljusglimt. Men det finns också ett problem runt hörnet. I takt med fortsatt regionförstoring är det troligt att allt fler måste pendla allt längre. Då närmar vi oss sannolikt gränsen för när pendling börjar fungera urholkande på deltagardemokratin. Göteborgsregionen har alltså ett hanterligt pendlingsavstånd. Om arbetsmarknadsregionen förstoras ytterligare och fler pendlar länge är det risk för att tidsanvändningskonflikten slår till för de långpendlande. Det enda sättet att undvika dessa konsekvenser är att främst de kollektiva persontransporterna snabbas upp. Denna studie ger alltså något så ovanligt som ett demokratiargument för effektiva kollektiva transportsystem.

Noter

- ¹ Ett lokalt arbetsmarknadsområde består av en centralkommun och de omgivande kommuner som har den huvudsakliga arbetspendlingen riktad mot denna. Indelningen har utarbetats av Statistiska centralbyrån och har bl.a. använts i analyser utförda av Regionalpolitiska utredningen (SOU 2000:87, se särskilt bilaga 2).
- ² Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lilla Edet, Lerum, Mark, Mölnadal, Orust, Partille, Stenungsund, Tjörn, Vårgårda och Öckerö. I fortsättningen används beteckningen "Göteborgsregionen" för dessa. Det bör emellertid noteras att det regionala samarbetsorganet med samma namn inte innefattar Vårgårda, Mark och Orust.
- ³ Forskningsprojektet Urban Design, som bedrivits vid Centrum för regionalvetenskap vid Umeå universitet (Cerum) under perioden 2001-2003, har syftat till att vidareutveckla kunskapen om staden, dess utformning, levnadsbetingelser och utvecklingsmöjligheter. Projektet har engagerat forskare från kulturgeo-

grafi, statsvetenskap, nationalekonomi och epidemiologi. En särskild del av projektet har gällt staden som enhet för demokrati.

- 4 Totalt omfattar materialet 7200 enkätsvar från medborgare i sju stadsregioner. Materialet genomgår för närvarande omfattande analyser. Syftet är sammantaget att öka kunskaperna om olika aspekter på medborgardeltagande och demokrati i svenska städer och stadsregioner av olika storlek och karaktär. Bortfallsanalysen ger vid handen att äldre, kvinnor och röstande är något överrepresenterade. Detta har emellertid korrigerats med hjälp av vikter. Genom att andelen icke-röstande kunnat justeras upp har också omfattningen av aktivism och intresse, vilket samvarierar med röstande, hamnat på en mer realistisk nivå.
- 5 Frågornas utformning redovisas i bilaga 1.
- 6 Uppgifter saknas om respondenternas faktiska pendlingstid. En approximation av detta görs emellertid genom att inpendlarnas hemkommuner grupperas med avseende på reseavstånd från Göteborg. Om det tar mindre än 30 minuter att resa med kollektiva transportmedel (buss, tåg, spårvagn) från kommunens centrum till Göteborgs centralstation räknas kommunen som inre kranskommun, annars som yttre kranskommun. Med detta kriterium blir de inre Härryda, Kungälv, Kungsbacka, Lerum, Mölndal och Partille. Yttre kranskommuner är Ale, Alingsås, Lilla Edet, Mark, Orust, Tjörn, Stenungsund, Vårgårda och Öckerö.
- 7 Beräknat utifrån uppgifter i officiell statistik från www.goteborg.se/statistikars-bok
- 8 Undersökning presenterad i Göteborgs-Posten 2004-08-14.
- 9 www.gr.to/ Vårgårda, Mark och Orust ingår i arbetsmarknadsområdet men ej i regionförbundet.

Referenser

- Barkan, S. E., 2004. Explaining public support for the environmental movement: A civic voluntarism model, *Social Science Quarterly*, 85 (4), 913-937.
- Friberg, Tora, 2004. *Persontrafikens "vita fläckar". Om arbetspendling med kollektivtrafik ur ett jämställdhetsperspektiv*. Linköpings universitet: Centrum för kommunstrategiska studier.
- Golden, Lonnie. and Figart, Deborah. M. (eds), 2000. *Working time: International trends, theory, and policy perspectives*. London: Routledge.
- Groes, Nils & Petersen, Steffen, 2001. Pendling og stemmeprocent. *Økonomi och Politik*, nr 1, 41-44.
- Göteborgs-Posten, 2004-08-14: Barnfamiljerna är den viktigaste målgruppen.

- Krantz, Lars-Gunnar, 1999. *Rörlighetens mångfald och förändring*. Göteborgs universitet: Kulturgeografiska institutionen, Handelshögskolan.
- Kullenberg, Johan och Lars Olof Persson, 1997. *Tänjbara räckvidder. Lokala arbetsmarknader i förändring*. Rapport 101. Östersund: Institutet för regionalforskning.
- Langdon, Phillip, 1994. *A Better Place to Live: Reshaping the American Suburb*. Amherst: University of Massachusetts Press.
- Lidström, Anders, 2003. Inter-Municipal Democracy. Paper presented at the ECPR conference, Marburg, 18-21 September 2003.
- Lindgren, Urban, Kent Eliasson och Olle Westerlund, 2002. Flytta eller pendla. I Malmberg, Gunnar (red.) *Befolkningen spelar roll!* Gerum 2002:3. Umeå universitet: Kulturgeografiska institutionen.
- Milner, Henry, 2002. *Civic Literacy. How Informed Citizens Make Democracy Work*. Hanover and London: University Press of New England.
- Nielsen, Peder, 2003. *Kommunindelning och demokrati. Om sammanläggning och delning av kommuner i Sverige*. Akademisk avhandling. Uppsala universitet: Statsvetenskapliga institutionen.
- Oliver, Eric, J., 2001. *Democracy in Suburbia*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Pattie, C., Seyd, P. and Whiteley, P, 2003. Citizenship and civic engagement: Attitudes and behaviour in Britain, *Political Studies*, 51 (3), 443-468.
- Proposition 2001/02:04: *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet*.
- Putnam, Robert D., 2000. *Bowling Alone*. New York: Simon & Schuster.
- Putnam, Robert D. (ed.), 2002. *Democracies in flux. The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Rose, Lawrence. E., 2002. Municipal size and local nonelectoral participation: findings from Denmark, the Netherlands, and Norway, *Environment and Planning C: Government and Policy*, 20 (6), 829-851.
- Rothstein, Bo, 2002a. *Vad bör staten göra? Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*. 2:a upplagan. Stockholm: SNS förlag.
- Rothstein, Bo, 2002b. Sweden: Social Capital in the Social Democratic State. In Putnam, Robert D. (ed.), *Democracies in flux. The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Rothstein, Bo, 2003. Socialt kapital och Sierra Madres skatt. I Sören Holmberg och Lennart Weibull (red), *Färfångans marknad*. SOM-rapport nr 33. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Rothstein, B. and Stolle, Dietlind, 2003. Introduction: Social Capital in Scandinavia, *Scandinavian Political Studies*, 26 (1), 1-26.
- SCB 2002. *RES 2001. Den nationella reseundersökningen*. Stockholm
- SCB 2005. *Om lokala arbetsmarknader (LA)*.
- SOU 2000:1. *En uthållig demokrati*. Stockholm.
- SOU 2000:87. *Regionalpolitiska utredningens slutbetänkande*. Stockholm.

- Svenska Kommunförbundet, 2003. *På spåret – en studie om pendling och regionförstoring*. Stockholm.
- Svenska Kommunförbundet, 2004. *Tillväxtens geografi – en underlagsrapport om välfärdens villkor*. Stockholm.
- US Department of Commerce, 2004. *Journey to Work: 2000*. Census 2000 Brief.
- Verba, Sidney; Kay Schlozman and Henry Brady, 1995. *Voice and Equality*. Cambridge: Harvard University Press.
- Verba, Sidney and Norman H. Nie, 1972. *Participation in America. Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper Row.
- Vilhelmson, Bertil, 2002. *Rörlighet och förankring. Geografiska aspekter på människors välfärd*. Göteborgs universitet: Kulturgeografiska institutionen, Handelshögskolan. Choros 2002:1.
- Wadbring, Ingela, 2003. *En tidning i tiden? Metro och den svenska dagstidningsmarknaden*. Akademisk avhandling. Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik och masskommunikation.
- Internetkällor:
www.gr.to/ 2004-10-03
www.goteborg.se/statistikarsbok 2004-10-03

BILAGA 1

Variabler i de logistiska regressionsanalyserna. Frågeutformning och svarsalternativ

Variabel	Frågeformulering/utformning	Variabelns värden
Indikatorer på den beroende variabeln		
Röstat i kom.val 2002	<i>Hur röstade Du i senaste valet?</i> De som angivit att de röstade på något parti eller blankt markeras med ja, övriga röstande nej.	1 Nej 2 Ja
Påverkat i egen kommun	<i>Har Du under de senaste två åren försökt påverka i någon fråga som politiker i Din kommun fattar beslut om?</i> En lista på 11 olika typer av kommunala ansvarsområden räknades upp. För var och en ombads respondenterna ange om man försökt påverka, önskat man försökt påverka eller vare sig försökt eller önskat påverka. De som angivit att man försökt påverka inom minst ett ansvarsområde har räknats till ja-kategorin, övriga till nej.	1 Nej 2 Ja
Påverkat i annan kommun	Motsvarande fråga som föregående, med samma svarsalternativ, men med avseende på någon fråga som politiker i någon av kranskommunerna (alt. Göteborgs kommun) fattar beslut om. Frågan hade därmed olika utformning i Göteborg och kranskommunerna. De som angivit att man försökt påverka inom minst ett av ansvarsområdena har räknats till ja-kategorin, övriga till nej.	1 Nej 2 Ja
Aktivitet i organisationer	En lista med 13 olika typer av organisationer presenterades. För var och en ombads respondenterna ange något av fyra alternativ: Ej medlem, passiv medlem, aktiv medlem eller innehar styrelseuppdrag. De som angett sig vara aktiva eller ha styrelseuppdrag i minst en förening har räknats till den första svars-kategorin, övriga svarande till den andra.	1 Ej medlem eller passiv medlem 2 Aktiv medlem el. styrelseuppdrag
Oberoende variabler		
Kön	Är Du man eller kvinna?	1 Man 2 Kvinna
Ålder	<i>Vilket år är du född?</i> Födelseåret omräknat till ålder	Varierar mellan 18 och 74
Utbildningsnivå	<i>Vilken högsta genomförda skolutbildning har Du?</i> Sju svarsalternativ. I analysen sammanförda till tre.	1 Grundskola, folkskola m.m. 2 Gymnasium, fackskola, realskola. 3 Högskola, universitet

Social klass	<i>Hur skulle du beskriva ditt nuvarande hushåll? Fem svarsalternativ. I analysen sammanförda till två:</i>	1 Alla andra svar 2 Tjänstemän eller högre tjänstemän
Invandring	Har du själv eller någon av dina föräldrar invandrat till Sverige?	1 Nej 2 Ja
Sysselsättning	Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?	1 Alla andra svar 2 Egen företagare, förvärvsarbete på hel- eller deltid, eller studerande
Politisk tilltro	Additivt index som bygger på tre frågor om hur demokratin fungerar i den egna kommunen: - <i>Kommunpolitikerna gör sitt bästa för att fatta beslut som stämmer med medborgarnas önskemål;</i> - <i>Om man verkligen vill kan man påverka politikernas beslut i kommunen;</i> - <i>Politikerna i kommunen lyssnar på de synpunkter som vanligt folk för fram.</i> För alla tre frågor: 1 stämmer helt och hållet; 2 stämmer ganska bra; 3 stämmer ganska dåligt; 4 stämmer inte alls; 5 har ingen åsikt/vet ej. Sista alternativet har kodats som missing value. Ordningsföljden på de övriga har vänts (1=3, 2=2, 3=1, 4=0) och sedan adderats.	Index som kan variera mellan 0 och 9.
Parti-identifikation	Anser Du Dig vara övertygad anhängare av något politiskt parti?	Sju-gradig skala, från "1 Ja, mycket övertygad" till "7 Inte alls övertygad". I analysen har ordningsföljden på dessa vänts så att anhängarna får de högsta värdena.
Intresse politik i allmänhet	Hur pass intresserad är du av politik i allmänhet?	1 Inte alls intresserad 2 Inte särskilt intresserad 3 Ganska intresserad 4 Mycket intresserad
Intresse politik egen kommun	Hur pass intresserad är Du av politiska frågor i Din kommun	Samma som ovan
Organiseringsbredd	En lista med 13 olika typer av organisationer presenterades: <i>Markera för varje organisation om Du inte är medlem, är passiv medlem, aktiv medlem eller om Du har någon typ av styrelseuppdrag.</i> Antalet organisationstyper man är passiv eller aktiv medlem i, eller har styrelseuppdrag i, summerades. Om man angett fler än 6 har detta kodats som 6 (för att minimera att extremvärden får genomslag)	Index som varierar mellan 0 och 6.

Bott i annan kommun	Har Du tidigare bott i någon av kranskommunerna alt Göteborgs kommun?	1 Nej 2 Ja
Släkt i annan kommun	Har Du familj/släkt i någon av kranskommunerna alt Göteborgs kommun?	1 Nej 2 Ja
Äger i annan kommun	Äger Du fastighet/fritidshus i någon av kranskommunerna alt Göteborgs kommun?	1 Nej 2 Ja
Pendling från Göteborg	Fråga och svarsalternativ redovisas i tabell 3.	1 Alla andra svar 2 Arbetspendlar dagligen från Göteborg till någon kranskommun
Pendling från inre kranskommun	Fråga och svarsalternativ redovisas i anslutning till tabell 3.	1 Alla andra svar 2 Arbetspendlar dagligen från någon inre kranskommun till Göteborg
Pendling från yttre kranskommun	Fråga och svarsalternativ redovisas i anslutning till tabell 3.	1 Alla andra svar 2 Arbetspendlar dagligen från någon yttre kranskommun till Göteborg

BILAGA 2

Att förklara medborgerligt deltagande i Göteborgsregionen Logistiska regressionsanalyser

Oberoende variabler	Röstat i kom. val 2002	Påverkat i egen kommun	Påverkat i annan kommun	Aktivitet i organisationer
Resurser:				
Kön	-0.236	-0.334**	-0.058	0.467***
Ålder	0.047***	-0.005	-0.011	-0.001
Utbildningsnivå	0.503***	0.161	0.066	0.081
Social klass	0.320	-0.047	-0.107	-0.068
Invandrare	-0.749***	-0.258	-0.219	-0.318*
Sysselsättning	0.477*	0.040	-0.701**	0.163
Engagemang:				
Politisk tilltro	0.009*	-0.003	-0.004	-0.001
Partiidentifikation	0.396***	-0.017	0.025	0.016
Intresse för politik i allmänhet	-0.058	-0.085	0.238	-0.145
Intresse för politik i egen kommun	0.204	0.916***	0.526***	0.108
Rekrytering:				
Organiseringsbredd	0.233***	0.175***	0.186**	0.649***
Inter-kommunal förankring:				
Bott i annan kommun	-	-	0.602**	-
Släkt i annan kommun	-	-	0.220	-
Äger i annan kommun	-	-	1.301***	-
Daglig pendling:				
Pendling från Göteborg	0.810	0.282	1.943***	0.048
Pendling från inre kranskommun	0.660*	0.675***	0.984***	0.406*
Pendling från yttre kranskommun	1.113	0.426	0.661	0.470
Konstant	-3.529***	-3.158***	-3.031***	-1.286*
Nagelkerke R Square	0.323	0.162	0.190	0.223
Number of cases	1495	1547	1541	1554

Värdena i tabellen är b-koefficienter. Signifikans anges enligt följande: * .05; ** .01 och *** .001.

Dokumentation

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA VÄSTRA GÖTALAND 2004

RUDOLF ANTONI

SOM-institutet (Samhälle, Opinion, Massmedia) vid Göteborgs universitet genomför årligen frågeundersökningar i Sverige och Västsverige där personer i åldrarna 15–85 år tillfrågas om bland annat sina medievanor, attityder i olika samhällsfrågor, fritidsvanor mm. Den första rikstäckande undersökningen genomfördes 1986 och den första regionala undersökningen 1992. Sedan 1996 genomförs också specialundersökningar av enskilda kommuner. Data samlas genomgående in via postala enkäter.

SOM-institutet är ett samarbete mellan tre institutioner vid Göteborgs universitet, Förvaltningshögskolan, Institutionen för Journalistik och masskommunikation samt Statsvetenskapliga institutionen. En rad forskningsprojekt medverkar i undersökningarna och i de böcker som SOM-institutet ger ut varje år presenterar forskare analyser baserade på de senaste resultaten. Utrymme ges samtidigt för beskrivningar av mer långsiktiga trender baserade på tidigare undersökningar. I föregående avsnitt har valda delar av den regionala SOM-undersökning som genomfördes i Västra Götaland samt Kungsbacka kommun hösten/vintern 2004/05 och tidigare år analyserats. Följande kapitel behandlar utformningen av undersökningen, fältarbetet samt resultatens representativitet.

Population och urval

De regionala undersökningar SOM-institutet genomförde mellan 1992 och 1997 vände sig till personer bosatta i Göteborgs kommun och kranskommunerna¹. Hösten 1998 utvidgades undersökningen till att omfatta hela Västra Götalandsregionen samt Kungsbacka kommun². Undersökningen baserades då på två separata, obundet slumpmässiga urval (OSU), dragna ur befolkningen i respektive undersökningsområde med följderna att urvalen viktades i databearbetningar av det totala materialet. Från och med 1999 års undersökning används ett gemensamt urval. År 2004 omfattade det totalt 6 000 personer boende i Västra Götaland samt Kungsbacka kommun.

Åldersintervallet har varierat något över åren och utvidgades från och med år 2000 och omfattar nu personer i åldrarna 15–85 år (tidigare 15–80 år). Undersökningen är inriktad på befolkningen vilket innebär att såväl svenska som utländska medborgare ingår i urvalet. Urvalsstorleken för tidigare års undersökningar framgår av tabell 2 längre fram.

Frågeformulär

De forskare som deltar i undersökningen formulerar tillsammans med SOM-institutet de enskilda frågorna. SOM-institutet färdigställer därefter frågeformulären. De formulär (se bilaga) som användes i Väst-SOM-undersökningen 2004 skiljer sig något åt för respektive delundersökning. Personer som bor i Göteborgsregionen omfattas av Väst-SOM I får ett mer utförligt formulär. Övriga respondenter, boende i de delar av Västra Götaland som ligger utanför Göteborgsregionen, omfattas av Väst-SOM II. Huvuddelen av frågorna är gemensamma för de båda formulären och kan därmed bearbetas med den totala urvalsstorleken.

Av tabell 1 nedan framgår vilka ämnesområden som berörs av skillnaderna i formulär. Den största är att Väst-SOM I-formuläret omfattar fler frågor om medier. Därtill kan somliga frågor vara något olika utformade, då en anpassning till formulärens geografiska spridningsområde ibland varit nödvändig.

Tabell 1 Innehållsöversikt för frågeformulären i Väst-SOM 2004

Frågeområde	Frågenummer	
	Väst-SOM I	Väst-SOM II
Press, radio och TV	1-14	1-12
Politik och samhälle	15-42	13-40
Trafik	43-47	41-42
Samhälle och service	48-54	43-49
Teknikinnehav och Internet	55-61	50-55
Hot och risker	62-65	-
Göteborg	66-71	-
Göteborgs-Posten	72-75	-
Aktiviteter och fritidsvanor	76-84	56-62
Arbetsliv	85-89	63-68
Om dig själv	90-112	69-90

Kommentar: Frågeformulären för Väst-SOM I respektive Väst-SOM II återfinns i bilaga i slutet av boken.

Huvuddelen av frågorna följs av fasta svarsalternativ, med tillhörande rutor för respondenterna att kryssa i. I några fall svarar respondenten genom att skriva ett tal i en ruta och ytterligare några frågor är helt öppna.

Fältarbete och undersökningsplan

Väst-SOM 2004 genomfördes i samarbete med Kinnmark Information AB, som svarade för fältarbetet även i Riks-SOM-undersökningen 2004 samt SOM-undersökningen 2004.

sökningen i Skåne 2004. SOM-institutet har stått för undersökningens upplägg och utformning inklusive framtagning av frågeformulär och övrigt material som skickats ut, samt kodning av öppna svar. Kinnmark Information AB har ombesörjt urvalsdragning, utskick av formulär och påminnelser, telefonuppföljning samt scanning av kryss och ifyllda siffror i formulären.

Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomfördes hösten 2004 och följde i huvudsak upplägget i tidigare års undersökningar. Arbetet inleddes i slutet av september med att ett vykort skickades till respondenterna för att informera om att de var utvalda att delta i undersökningen. Veckan därpå skickades enkäten tillsammans med ett kortare följbrev, en informationsbroschyr om SOM-institutet och dess undersökningar samt en penna. En dryg vecka senare skickades ytterligare ett vykort till samtliga i urvalet med ett tack till dem som redan svarat och en påminnelse till övriga. Under resterande del av fältperioden genomfördes successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon – totalt sju stycken. Den sista påminnelseinsatsen innebar att samtliga som inte besvarat enkäten fick en minienkät med en fråga om varför de inte kan/vill besvara undersökningen. Där fanns även möjlighet för anhörig eller dylikt att meddela om svarspersonen var sjuk, bortrest eller på annat sätt oförmögen att besvara undersökningen.

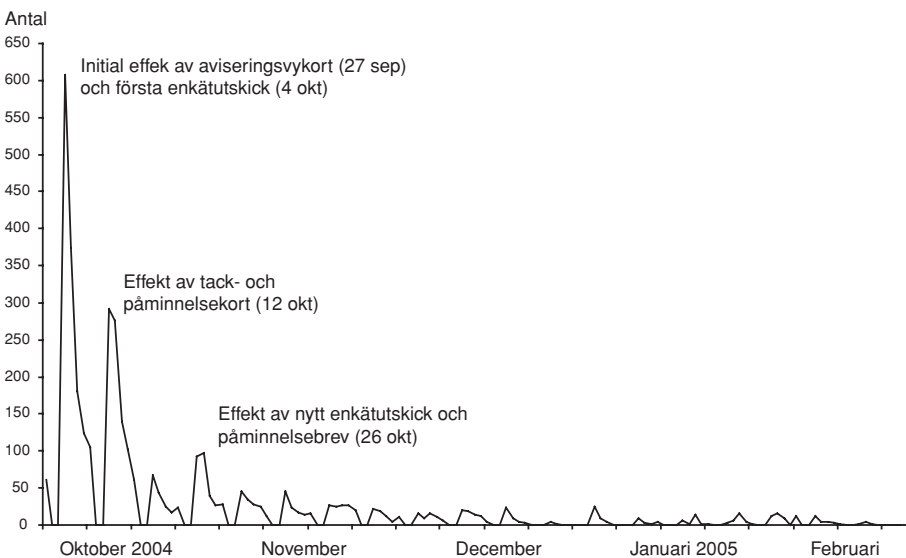
I nedanstående uppställning framgår i detalj tidsramarna för fältarbetet och dess olika insatser.

<i>27 sept.</i>	Utskick av aviseringsvykort.
<i>4 okt.</i>	Utskick av enkät, följbrev, informationsbroschyr, svarskuvert, penna.
<i>12 okt.</i>	Utskick av tack- och påminnelsevykort.
<i>26 okt.</i>	Utskick av enkät, följbrev, informationsbroschyr och svarskuvert till intervjupersoner som ännu inte sänt in enkäten.
<i>4 nov.–16 nov.</i>	Telefonpåminnelse till svarspersoner som ej sänt in enkäten.
<i>17 nov.</i>	Tackbrev till alla som i telefon sagt att de ska delta samt postal påminnelse till personer utan känt telefonnummer och till personer som ej kunnat nås per telefon i föregående telefonpåminnelse.
<i>1.–6 dec.</i>	Telefonpåminnelse (jfr. 4 nov.–16 nov.).
<i>7 dec.</i>	Postal påminnelse (jfr. 17 nov.).
<i>23 dec.</i>	Utskick av ”helgbrev” med enkät och svarskuvert (B-post, planerat att nå ut den 27 dec.) till dem som tidigare i telefon sagt att de ska delta men inte ännu skickat in enkäten samt till samtliga som inte nåtts i telefoninsatserna.
<i>11 jan.–17 jan.</i>	Telefonpåminnelse till dem som tidigare i telefon sagt att de ska delta men ännu inte har skickat in enkäten samt till samtliga som inte nåtts i föregående telefoninsatser.

- 17 jan. Tackbrev och enkät till alla som i telefon sagt att de ska delta men att de behöver ny enkät.
- 25 jan. Utskick av enkät, följebrev, svarskuvert samt minienkät (med frågan om varför man inte önskar/kan delta) till svarspersoner utan känt telefonnummer, personer som ej kunnat nås vid tidigare telefonpåminnelser samt till personer som ej sänt in enkäten, men i samband med någon av telefonpåminnelserna lovat att göra det; personer som nåddes i och med den närmast föregående telefoninsatsen exkluderades dock helt.
- 18 feb. Fältarbetet avslutades.

Enkäterna började strömma in på allvar veckan efter det första utskicket, och måndagen veckan därpå, den 18 oktober, hade mer än hälften av alla som skulle komma att delta i undersökningen skickat in formuläret. Tempot på inflödet var fortsatt högt under veckorna som följde. Den 1 november hade tre fjärdelar som skulle komma att delta skickat in. Ett par veckor in i november började enkätinflödet tunna ut och var i fortsättningen i huvudsak lågt. Den 13 december hade 95 procent av dem som skulle komma att skicka in enkäten gjort detta. Figur 1 visar hur inflödet kommer i vågor, tydligt i fas med enkätutskick och påminnelseåtgärder. Observera dock det faktum att helgdagarna (utan postutdelning) ingår i redovisningen, något som lite bedrägligt förstärker denna vågbild i det att varje ”dalgång” därmed går ända ner till 0. Men även bortsett från de något vilseledande dalgångarna kvarstår vågbildseffekten med all tydlighet.

Figur 1 Inflöde av enkäter i Väst-SOM 2004 (antal)

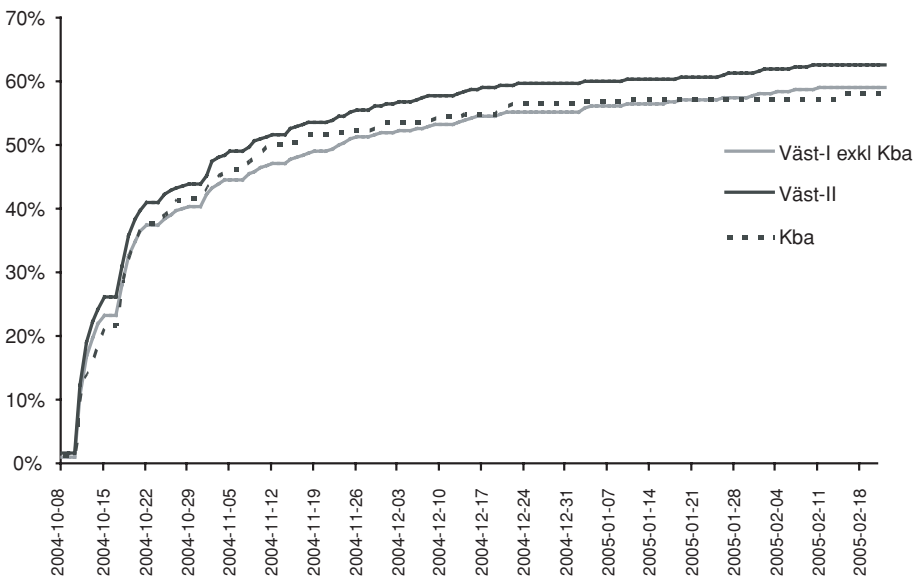

När fältarbetet avslutades den 18 februari 2005 var bruttosvarsfrekvensen – dvs. andelen inkomna enkäter av antalet utskickade – 58,7 procent för Väst-SOM I (Göteborgsregionen inklusive Kungsbacka) och 62,2 procent för Väst-SOM II (övriga delar av Västra Götaland). För hela Väst-SOM innebar det en bruttosvarsfrekvens på 60,3 procent.

Inflödet för formulären från respektive undersökning följde i huvudsak samma mönster under fältperioden. Redan mot slutet av den inledande fältveckan etableras det mönster som kommer att vara genomgående under hela undersökningsperioden. Den storstadsinriktade Väst-SOM I ligger genomgående på en något lägre nivå vad gäller inflödet. Som mest skiljer omkring fyra procentenheter mellan undersökningarna. Detta mönster håller hela vägen genom fältarbetet och vid fältstopp den 18 februari 2005 var det en differens på 3,5 procentenheter mellan de två delundersökningarna (3,6 procentenheter inklusive Kungsbacka).

Trots att Kungsbacka inte ingår i Västra Götalandsregionen och Kungsbackaborna därmed kan antas känna sig mindre berörda av delar av enkätens innehåll har deras svarsvilja i 2002 och 2003 års Väst-SOM-undersökningar varit betydligt större än i Göteborgsregionen i övrigt – tidigare låg Kungsbackabornas svarsvilja i nivå med övriga delar av Göteborgsregionen. I 2004 års undersökning återgick man i Kungsbacka till det tidigare mönstret och var ungefär lika svarsbenägen som i övriga Göteborgsregionen. I figur 2 redovisas inflödet under fältperioden – uppdatat på Väst-SOM I exklusive Kungsbacka, Väst-SOM II samt Kungsbacka.

Figur 2 *Inflödet av enkäter i Väst-SOM 2004 (kumulativ procent av bruttourvalet)*

Minst tre faktorer ligger rimligen bakom den genomgående skillnaden som råder mellan de två delundersökningarna. Den första hör samman med skillnader mellan de två enkäterna: det formulär som når de boende i Göteborgsregionen (Väst-SOM I) är fem sidor längre och innehåller således betydligt fler frågor. Den andra faktorn är av demografisk karaktär: i jämförelse med övriga Västra Götaland omfattar storstadsregionen en större andel unga, en större andel högutbildade karriärsinriktade personer samt en större andel utländska medborgare – grupper som av olika skäl (ointresse, tidsbrist, bristande språkkunskaper) tenderar att vara underrepresenterade bland respondenterna i SOM-undersökningarna (se tabell 4 och 6 längre fram).

Utöver dessa två faktorer kan vi peka på en tredje, förknippad med själva fältarbetet. Påminnelseåtgärderna har tidigare år tenderat att vara mer effektiva för Väst-SOM II än Väst-SOM I. I figur 2 (ovan) kan man se hur avståndet mellan den överst löpande linjen och de två undre ökar de dagar där man kan se en effekt av de första påminnelseinsatserna. (se figur 1) Det gäller särskilt den första postala påminnelsen, men också den första telefonpåminnelsen. Denna tendens återspeglar urvalsgruppernas något olika intresse av att delta i denna typ av undersökning och ligger i linje med tidigare erfarenheter.

Svarsfrekvens och bortfall

Från bruttourvalet bortdefinierar man normalt utöver avlidna de personer i urvalet som är långtidssjukskrivna, har flyttat från orten eller dylikt (se kommentar i tabell 2). Svarsfrekvensen utifrån det nettourval man därmed erhåller brukar för samhällsvetenskapliga postenkätstudier uppgå till mellan 60 och 70 procent, beroende på geografiskt område och typ av svarspersoner (Holmberg & Petersson 1980, Ohlsson 1986, Holmberg & Petersson 1998). SOM-institutets medborgarundersökningar är inget undantag. De rikstäckande undersökningarna har en genomsnittlig svarsfrekvens sedan 1986 på 67 procent, och Väst-SOM har en genomsnittlig svarsfrekvens på 66 procent. Nettoresultatet för årets undersökning på 66 procent ligger således i nivå med tidigare undersökningar (se tabell 2).

Gruppen naturligt bortfall utgörs till största delen av personer med okänd eller felaktig adress samt personer som är sjuka/avlidna. Dessa grupper svarar tillsammans för 77 procent av det naturliga bortfallet. Detta är en ökning sedan förra året då dessa grupper utgjorde 64 procent av det naturliga bortfallet. Vid en jämförelse med 1997 års undersökning kan det konstateras att andelen som då utgjordes av avflyttade samt sjuka/avlidna endast var 43 procent. Den största skillnaden finns i gruppen avflyttade/felaktig adress. Detta kan ses som ett uttryck för en större rörlighet i befolkningen. En annan grupp av betydelse i det naturliga bortfallet är de som uppger att de inte talar svenska, 14 procent.

Tabell 2 Svarsfrekvensen i Väst-SOM 1992–2004

Väst-SOM	Brutto-urval	Netto-urval	Andel naturligt bortfall	Antal svar	Svars-frekvens (brutto)	Svars-frekvens (netto)	Fält-arbete utfört av
1992	2 800	2 650	5,4 %	1 603	57 %	60 %	Linfab
1993	2 800	2 647	5,5 %	1 586	57 %	60 %	Linfab
1994	2 800	2 639	5,8 %	1 591	57 %	60 %	Linfab
1995	2 799	2 620	6,4 %	1 709	61 %	65 %	Temo
1996	2 900	2 621	9,6 %	1 807	62 %	69 %	Gallup
1997	2 900	2 637	9,1 %	1 845	64 %	70 %	Gallup
1998	5 800	5 385	7,2 %	3 487	60 %	65 %	Sifo
1999	5 900	5 557	5,8 %	3 760	64 %	68 %	Kinnmark
2000	6 000	5 602	6,6 %	3 684	61%	66 %	Kinnmark
2001	6 000	5 420	9,7 %	3 808	63 %	70 %	Kinnmark
2002	6 000	5 538	7,7 %	3 792	63 %	68 %	Kinnmark
2003	6 000	5 537	7,7 %	3 654	61 %	66 %	Kinnmark
2004	6 000	5 489	8,5 %	3 630	61 %	66 %	Kinnmark

Kommentar: Med nettourval avses bruttourval minus naturligt bortfall. Som naturligt bortfall räknas adress okänd, avflyttad, sjuk, institutionell vård, bortrest under fältperioden, studier på annan ort, militärtjänstgöring, ej svensktalande, bosatt, studerar eller arbetar utomlands, förståndshandikapad samt avliden.

Svarsbenägenhet i olika grupper

En analys av svarsbenägenheten i Väst-SOM-undersökningen visar hur olika grupper av människor deltar i högre grad än andra. Denna typ av skillnader kan ha stor betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är under-representerad i undersökningen och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övriga, blir också studiens generella resultat mindre giltiga för denna grupp. Om svarsbenägenheten i en grupp varierar påtagligt mellan åren kan det också förklara variationer i svarsmönster för enskilda frågor.

I tabell 3 redovisas svarsbenägenheten efter kön, ålder, delregion i Västra Götaland, kommuntillhörighet och för Göteborg även resursområde.

Det har sedan 1995 funnits en skillnad mellan mäns och kvinnors benägenhet att delta i Väst-SOM-undersökningen. Män är mindre svarsbenägna än kvinnor. År 1998 och 1999 blev skillnaderna tydligare för att år 2000 minska något igen. Kvinnornas svarsfrekvens överstiger detta år männens med tre procentenheter. Sedan 2001 års undersökning har vi dock kunnat se ett ganska stabilt mönster där skillnaden i svarsfrekvens ligger mellan sex och åtta procentenheter. För den nationella SOM-undersökningen är skillnaden fyra procentenheter (Nilsson 2005).

Vi ser också i tabell 3 hur svarsbenägenheten varierar med ålder. Om vi ser på hur utvecklingen av svarsbenägenhet för olika åldersgrupper har varit sedan undersök-

ningarna startade 1992 är de övergripande trenderna som följer. De yngre har blivit sämre på att svara, de äldre har blivit bättre och medelålders ligger på en stabil nivå. Undantaget från denna trend är den äldsta gruppen, 80-85-år, som sedan 2001 har minskat från 78 procent till 71 procent. Åldersgruppernas spridning har med åren blivit större. Skillnaden mellan de åldersgrupper med högst respektive lägst svarsandelar har från att ha legat på 11 procentenheter de första undersökningsåren ökat till 22 procentenheter 2004. Genomsnittligt, under de fem senaste undersökningsåren, gäller att 20-29-åringarna är sämst på att svara och 60-69-åringarna är bäst. 15-19-åringarna har dock från att ha legat på en hög nivå under mitten av 1990-talet haft en tydligt nedåtgående trend och har 2004 den lägsta svarsandelen – endast 55 procent.

Av uppställningen per delregion i tabell 3 framgår att det är boende i Östra och Västra Skaraborg som uppvisar den bästa svarsviljan år 2004 (71 respektive 69 procent). Därefter kommer Sjuhärad och Dalsland med 68 procent. Fyrstad och Göteborgsregionen ligger runt genomsnittet med 67 respektive 65 procent och Norra Bohuslän uppvisar årets sämsta svarsbenägenhet med 60 procent.

Uppdelningen på kommun i Göteborgsregionen visar på skillnader i svarsbenägenhet inom regionen. 2002 hade åtta kommuner mer än 70 procent svarande. 2003 var det endast tre kommuner som nådde dit och i år kommer endast Kungälv över 70-procentsgränsen. Partille har lägst svarsfrekvens år 2004 med 58 procent, vilket visar att spridningen är liten bland övriga kommuner. Med svarsandelar mellan 64 till 69 procent ligger dessa kommuner samlade kring genomsnittet. Av tabellen framgår att variationerna mellan kranskommunerna varit stora genom åren. Få svarspersoner per kommun gör det dock svårt att dra några säkra slutsatser av de skiftade resultaten.

Redovisningen per resursområde (grupper av stadsdelar med avseende på invånarnas resursstyrka) i Göteborg, visar att det finns ett tydligt men inte helt självklart samband mellan resursstyrka och svarsbenägenhet. De resurstarka har högst svarsandel 2004 med 67 procent svarande medan de resurssvaga har lägs svarsandel med 61 procent svarande. Om man ser till de senaste sex åren så är svarsandelen bland resurstarka en procentenhet lägre 2004 än genomsnittet på 68 procent medan det är tre procentenheter högre än genomsnittet på 58 procent bland resurssvaga. Som störst var skillnaden 2002 då det skilde 13 procentenheter mellan resurssvaga och resurstarka. 2004 skiljer det endast 6 procentenheter.

Tabell 3 Svandsandelar (netto) i olika grupper i Väst-SOM-undersökningen 1992–2004 (procent)

År	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
TOTALT	60	60	60	65	69	70	65	68	66	70	68	66	66
<i>Kön</i>													
Män	60	60	60	64	67	68	62	65	64	67	65	63	62
Kvinnor	61	59	60	67	70	71	68	70	67	73	72	69	70
<i>Ålder</i>													
15–19 år	61	67	68	76	72	77	68	66	60	68	64	60	55
20–29 år	56	58	58	61	68	65	55	60	58	60	60	57	57
30–39 år	61	57	55	62	63	66	61	61	61	66	65	59	61
40–49 år	56	56	59	66	68	68	66	69	63	70	67	65	65
50–59 år	62	61	65	67	72	70	67	71	69	73	70	71	71
60–69 år								76	77	81	79	78	77
70–79 år								74*	75	75	78	75	77
80–89 år	67	64	63	66	70	74	72	75	76	75	78	76	77
90–99 år									65	78	73	67	71
<i>Delregion i Västra Götaland³</i>													
Göteborgsregionen							62	66	63	69	67	65	65
Sjuhärad							70	70	72	72	72	70	68
Östra Skaraborg							69	67	68	73	71	68	71
Västra Skaraborg							66	68	69	73	70	70	69
Fyrstad							69	72	69	67	72	64	67
Dalsland							68	66	66	74	66	61	68
Norra Bohuslän							66	67	66	71	63	67	60
<i>Kommuner i Göteborgsregionen</i>													
Ale	67	62	55	66	68	68	61	65	62	68	63	63	69
Alingsås	—	—	—	—	67	75	60	70	61	77	68	64	64
Göteborg	58	59	58	63	72	72	60	67	63	64	71	67	64
Härryda	64	64	58	73	66	65	62	75	60	70	67	65	67
Kungsbacka	63	58	54	68	73	69	66	69	62	71	76	67	62
Kungälv	70	67	72	65	67	58	53	70	63	71	69	74	71
Lerum	67	66	64	73	67	68	59	68	67	68	73	66	68
Lilla Edet	55	68	63	68	69	71	65	63	61	80	65	70	66
Mölnådal	54	57	69	72	72	77	74	62	71	71	72	65	64
Partille	65	55	68	65	51	74	63	69	72	77	71	51	58
Stenungsund	64	60	72	68	67	71	68	61	65	69	76	63	65
Tjörn	51	62	48	59	51	74	63	69	72	77	71	51	65
Öckerö	73	62	60	53	67	71	68	61	65	69	76	63	67
<i>Resursområde i Göteborg</i>													
Resursstarkt								68	63	73	67	69	67
Medelresursstarkt								64	61	69	67	64	63
Medelresurssvagt								67	66	67	64	61	66
Resurssvagt								57	57	62	54	57	61

Kommentar: I Göteborgsregionen ingår här förutom Kungsbacka samtliga särredovisade kommuner. (För detaljerad redovisning av delregionerna i Västra Götaland, se slutnot 3.) Indelningen i olika resursområden i Göteborg baseras på en indelning av stadsdelarna med avseende på invånarnas resursstryka (Jönsson m. fl. 1997, s. 40). * 70–80 år

Jämför vi fördelningen mellan invånare i Göteborg, Göteborgs kranskommuner (inklusive Kungsbacka) respektive övriga Västra Götaland hos de svarande med den hos befolkningen och de dragna urvalen, ser vi 2004 en mycket god överensstämmelse (tabell 4). Även sett över tid så överstiger skillnaden mellan befolkningen och andelen svarande aldrig tre procentenheter.

Tabell 4 Fördelning över invånare i Göteborg, Göteborgs kranskommuner och övriga Västra Götaland i befolkningen, urvalet respektive i inkomna enkäter 2004, samt jämförelse med fördelningen i urval och svarande 1999 – 2003 (procent)

År	Grupp	Område			Summa	Antal
		Göteborg	Göteborgs krans- kommuner	Övriga Västra Götaland		
1999	Urval (brutto)	30	24	46	100	5 900
	Svarande	29	24	47	100	3 760
2000	Befolkning	31	24	45	100	1 237 771
	Urval (brutto)	31	25	44	100	6 000
	Nettourval	30	25	45	100	5 602
	Svarande	28	25	47	100	3 684
2001	Befolkning	31	24	45	100	1 247 690
	Urval (brutto)	31	23	46	100	6 000
	Nettourval	30	24	46	100	5 411
	Svarande	29	24	47	100	3 808
2002	Befolkning	31	25	44	100	1 245 689
	Urval (brutto)	31	25	44	100	6 000
	Nettourval	30	26	44	100	5 538
	Svarande	28	26	46	100	3 792
2003	Befolkning	31	24	45	100	1 254 946
	Urval (brutto)	31	23	46	100	6 000
	Nettourval	30	24	46	100	5 537
	Svarande	29	24	47	100	3 654
2004	Befolkning	30	25	45	100	1 257 591
	Urval (brutto)	31	24	45	100	6000
	Nettourval	31	24	45	100	5489
	Svarande	30	24	46	100	3630

Kommentar: För nettourval, se kommentar tabell 2.

Om vi gör samma typ av jämförelse beträffande ålderssammansättningen – det vill säga jämför fördelningen hos befolkningen, urvalen och de svarande – kan vi se att representativiteten för olika åldersgrupper i SOM-undersökningarna trots den skiftande svarsbenägenheten generellt likväl är god (tabell 5). Mellan 1992 och 1998 är avvikelserna mellan dragna urval och svarande som mest två procentenheter. Från 1999 – 2001 var avvikelserna något större – som mest tre procentenheter mellan urval och svarande. För 2002 – 2004 års undersökningar har skillnaderna ökat till fyra procentenheter som mest mellan urvalet och de svarande. Mönstret totalt sett för årets Väst-SOM-undersökning är – grovt sett – att de under 50 år är något underrepresenterade bland de svarande och de över 50 år är något överrepresenterade. Det är i huvudsak 50-64-åringarna som är överrepresenterade och det är också här den största skillnaden på 4 procentenheter återfinns. Tidigare studier inom ramen för SOM-institutet har dock visat att skillnader i könsfördelning (liksom åldersfördelning) mellan befolkning, urval och svarandegrupp har en mycket liten inverkan på svarsmönster.

Tabell 5 Åldersgruppernas fördelning i hela urvalet respektive i inkomna enkäter 1992–2004 och åldersfördelningen 2000-2004 hos befolkningen i Västsverige (procent)

År	Grupp	Åldersgrupp					Summa	Antal
		15–29	30–49	50–64	65–80	65–85		
1992	Urval	27	38	19	16		100	1 603
	Svarande	25	37	21	17		100	
1993	Urval	28	37	19	16		100	1 586
	Svarande	27	36	20	17		100	
1994	Urval	27	37	20	16		100	1 591
	Svarande	27	36	22	15		100	
1995	Urval	26	37	21	16		100	1 708
	Svarande	26	37	22	15		100	
1996	Urval	25	38	22	15		100	1 807
	Svarande	26	36	23	15		100	
1997	Urval	26	37	22	15		100	1 845
	Svarande	26	36	23	15		100	
1998	Urval	24	37	24	16		101	5 385
	Svarande	22	36	25	17		100	
1999	Urval	25	35	24	16		100	5 900
	Svarande	22	34	27	17		100	

År	Grupp	Åldersgrupp					Summa	Antal
		15–29	30–49	50–64	65–80	65–85		
2000: 15–80	Befolkning	24	36	24	16		100	1 200 010
	Urval (brutto)	24	36	24	16		100	5 815
	Nettourval	23	36	25	16		100	5 474
	Svarande	21	34	27	18		100	3 597
2000: 15–85	Befolkning	23	35	23		19	100	1 237 771
	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Nettourval	23	35	24		18	100	5 602
	Svarande	20	33	27		20	100	3 684
2001:	Befolkning	23	35	23		19	100	1 247 690
	Urval (brutto)	23	34	24		19	100	6 000
	Nettourval	22	36	25		17	100	5 411
	Svarande	20	35	27		19	100	3 808
2002:	Befolkning	23	35	23		19	100	1 245 689
	Urval (brutto)	24	34	24		18	100	6 000
	Nettourval	23	35	25		17	100	5 538
	Svarande	20	34	27		19	100	3 792
2003:	Befolkning	23	35	23		19	100	1 254 946
	Urval (brutto)	24	34	23		19	100	6 000
	Nettourval	23	35	24		18	100	5 537
	Svarande	20	33	27		20	100	3 654
2004:	Befolkning	23	35	22		20	100	1 257 591
	Urval (brutto)	24	33	23		20	100	6 000
	Nettourval	24	33	24		19	100	5 489
	Svarande	20	32	26		22	100	3 630

Kommentar: I jämförelsesyfte redovisas för 2000 även resultat för ett begränsat urval som omfattar samma åldersintervall, 15–80 år, som de tidigare årens undersökningar. I de kommuner som ingår i Väst-SOM I är befolkningen yngre än i de kommuner som omfattas av Väst-SOM II. Detta förhållande återspeglas också i åldersstrukturen bland de svarande.

Vi har tidigare konstaterat att svarsbenägenheten är lägre bland män än bland kvinnor i de senaste årens undersökningar. I tabell 6 kan vi se att fördelningen i såväl Västra Götalands befolkning som i det urval som dragits ur denna population är jämn, med en lika stor andel kvinnor som män. Den något högre andelen kvinnor som deltar i undersökningen innebär att svaren rymmer en viss, skevhet ifråga om könsrepresentation.

Tabell 6 Könsfördelning hos befolkningen, i urvalet och bland de svarande (procent)

År	Grupp	Kön		Summa
		Män	Kvinnor	
1992	Svarande	50	50	100
1993	Svarande	51	49	100
1994	Svarande	51	49	100
1995	Svarande	49	51	100
1996	Svarande	50	50	100
1997	Svarande	49	51	100
1998	Svarande	47	53	100
1999	Svarande	48	52	100
2000	Svarande	49	51	100
2001	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	49	51	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2002	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	48	52	100
2003	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	49	51	100
	Svarande	47	53	100
2004	Befolkningen	50	50	100
	Bruttourval	50	50	100
	Nettourval	50	50	100
	Svarande	47	53	100

Kommentar: Uppgifterna om befolkningen är hämtade från www.scb.se/databaser.

Göteborgsregionen och övriga Västra Götaland

Vid analyser av materialet från Väst-SOM 2004 bör man vara medveten om att befolkningen i storstadsområdet skiljer sig något från de boende i övriga delar av Västsverige. Vi har tidigare pekat på skillnader i ålder och utbildningsnivå hos befolkningen i de båda delundersökningsområdena.

I tabell 7 kan vi se att stabiliteten i svarandegruppen mellan 1992 och 1997 med avseende på förvärvsställning och medborgarskap är i det närmaste total. 1998, när hela Västra Götalandsregionen inkluderades i undersökningen, sjönk andelen studenter och utländska medborgare – till förmån för en ökad andel ålderspensionärer och svenska medborgare – vilket i första hand visade sig vara en ren konsekvens av det utvidgade spridningsområdet för undersökningen. Men vi kan också se hur tendensen från år 2000, med en stigande andel ålderspensionärer håller i sig. Att andelen svenska medborgare minskar sedan 2002 beror troligen på att frågan expanderades 2003 till att inkludera dubbelt medborgarskap. Samtidigt kvarstår tydliga demografiska strukturskillnader mellan undersökningsområdena även i Väst-SOM 2004 – med färre ålderspensionärer, fler studenter och fler utländska medborgare i storstadsregionen jämfört med övriga Västra Götaland.

Tabell 7 Fördelning per förvärvsställning och medborgarskap 1992–2004

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004		
													TOTALT	Väst I	Väst II
<i>Förvärvsställning</i>															
Förvärvsarbete	57	57	55	57	57	57	57	58	57	60	57	57	56	57	55
Arbetsmarknads- politisk åtgärd	1	0	2	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	2	1
AMS-utbildning	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunskapslyftet	-	-	-	-	-	-	1	1	1	0	-	-	-	-	-
Arbetslös	5	6	6	7	6	5	5	5	4	3	4	4	3	3	3
Ålderspensionär	17	16	16	15	15	15	17	17	20	19	19	21	23	21	24
Förtidspensionär	4	4	5	5	5	4	4	4	5	5	5	4	4	4	5
Hemarbetande	2	3	2	1	1	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-
Studerande	13	13	14	14	14	16	12	13	11	11	12	12	12	12	11
Annat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
<i>Medborgarskap</i>															
Svenskt	-	95	95	94	95	94	95	96	96	96	96	95	94	93	96
Utländskt	-	5	5	6	5	6	5	4	4	4	4	3	4	4	3
Både svenskt och utländskt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	3	1

De resultat som presenterats i detta kapitel visar sammantaget på att 2004 års Väst-SOM-undersökning genererat ett datamaterial som väl representerar olika grupper i den västsvenska befolkningen. En ytterligare bekräftelse på detta är att vid en

jämförelse med den nationella Riks-SOM-undersökningen och SOM-undersökningen i Skåne 2004 kan det konstateras att svarsmönstren mellan de olika undersökningarna skiljer sig endast marginellt. För flera centrala frågor har svarsmönstren hos befolkningen i Västsverige jämförts dels med förhållanden hos befolkningen som helhet och även med den grupp i det nationella urvalet som bor i Västra Götalandsregionen och Kungsbacka kommun. På det hela taget visar jämförelserna i detta kapitel att de svarande i Väst-SOM 2004 som grupp betraktat är mycket lika befolkningen i Västra Götaland och Kungsbacka kommun.

Noter

- ¹ Kommunerna är Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. I Väst-SOM 1992 till 1995 ingick inte boende i Alingsås kommun i urvalet.
- ² Kommunerna är Bengtsfors, Bollebygd, Borås, Dals-Ed, Essunga, Falköping, Färgelanda, Grästorp, Gullspång, Götene, Herrljunga, Hjo, Karlsborg, Lidköping, Lysekil, Mariestad, Mark, Mellerud, Munkedal, Orust, Skara, Skövde, Sotenäs, Strömstad, Svenljunga, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tranemo, Trollhättan, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Vara, Vårgårda, Vänersborg och Åmål.
- ³ Delregionerna är indelade enligt följande:
Göteborgsregionen: Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn, Öckerö;
Sjuhärad: Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn, Vårgårda;
Östra Skaraborg: Falköping, Gullspång, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Skövde, Tibro, Tidaholm, Töreboda;
Västra Skaraborg: Essunga, Grästorp, Götene, Lidköping, Skara, Vara;
Fyrstad: Lysekil, Trollhättan, Uddevalla, Vänersborg;
Dalsland: Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Åmål;
Norra Bohuslän: Orust, Munkedal, Sotenäs, Strömstad, Tanum.
Fyrbodal: Fyrstad, Dalsland och Norra Bohuslän.
Denna indelning är på tre punkter en förändring sedan 1998, då Herrljunga, Vårgårda samt Orust ingick i Göteborgsregionen.

Referenser

- Holmberg, Sören och Olof Petersson (1980) *Inom felmarginalen. En bok om politiska opinionsundersökningar*. Stockholm: LiberFörlag
- Holmberg, Sören och Olof Petersson (1998) *Opinionsundersökningar och demokratin*. Stockholm: SNS Förlag
- Jönsson, Sten m. fl. (1997) *Decentraliserad välfärdsstad – Demokrati, effektivitet och service*. Stockholm: SNS Förlag.
- Nilsson, Åsa (2005) ”Den nationella SOM-undersökningen 2004”. I Holmberg, Sören och Lennart Weibull (red) *Ju mer vi är tillsammans*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Ohlsson, Anders (1986) *Att svara eller inte svara – det är frågan*. Rapport nr 12. Göteborg: Göteborgs universitet, Avdelningen för masskommunikation. www.scb.se. Statistikdatabaser, befolkningen.

FÖRFATTARNA

Ulrika Andersson, fil mag, verksam inom Dagspresskollegiet vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Rudolf Antoni, fil kand, verksam vid SOM-institutet vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Annika Bergström, fil dr, verksam som forskare och lärare vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Hennes forskning är framför allt inriktad mot nya mediers publik.

Bengt R Carlson, universitetslektor, verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på svensk skolpolitik.

Sören Holmberg, professor vid statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Han är ledare för valforskningsprogrammet och forskar kring opinionsbildning, väljarbeteende och representativ demokrati.

Folke Johansson är docent vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på kommunal självstyrelse och representativ demokrati på lokal och regional nivå.

Anders Lidström, docent, verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet. Hans forskning är inriktad på kommunal politik, jämförelser mellan kommundsystem i olika stater och utbildningspolitik.

Rutger Lindahl, Jean Monnet-professor i europeisk statsvetenskap och chef för Centrum för Europaforskning vid Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på Europafrågor samt på säkerhetspolitisk opinion och debatt.

Lennart Nilsson, docent i offentlig förvaltning, Göteborgs universitet samt föreståndare för Cefos, Centrum för forskning om offentlig sektor. Han forskar kring den offentliga sektorn och offentlig service.

Åsa Nilsson, fil kand, verksam vid SOM-institutet och undersökningsledare för Riks-SOM-undersökningarna samt doktorand vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Josefine Sternvik, fil mag, doktorand samt verksam vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Hon forskar om formatförändringar inom dagspressen och dess konsekvenser för branschen, läsarna och produkten.

Jan Strid, universitetslektor vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Han sysslar med forskning om tidningar och radio.

Lennart Weibull, professor i massmedieforskning vid institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Hans forskning är inriktad på mediehistoria, mediestruktur och medieanvändning.

Anders Widfeldt, fil dr, verksam vid Department of Politics and International Relations, University of Aberdeen, Skottland. Hans forskning är inriktad på politiska partier och partimedlemskap samt på europeisk högerextremism.

ADRESSER

SOM-institutet
Göteborgs universitet
Box 710
SE 405 30 GÖTEBORG

E-postadress: info@som.gu.se. Hemsida: www.som.gu.se

Beställningar av publikationer kan göras på tfn 031-773 49 76 eller faxas in på nummer 031-773 45 54. För beställningar via e-post är adressen order@som.gu.se. Det går också att beställa publikationer via vår hemsida: www.som.gu.se

Om Du vill kontakta någon av de medverkande författarna i *Nya gränser – Väst-sverige* följer här e-postadresser.

Namn	E-postadress
Ulrika Andersson	ulrika.andersson@jmg.gu.se
Rudolf Antoni	rudolf.antoni@jmg.gu.se
Annika Bergström	annika.bergstrom@jmg.gu.se
Bengt R Carlson	bengt.carlson@pol.gu.se
Sören Holmberg	soren.holmberg@pol.gu.se
Folke Johansson	folke.johansson@pol.gu.se
Anders Lidström	anders.lidstrom@pol.umu.se
Rutger Lindahl	rutger.lindahl@pol.gu.se
Lennart Nilsson	lennart.nilsson@spa.gu.se
Åsa Nilsson	asa.nilsson@jmg.gu.se
Josefine Sternvik	josefine.sternvik@jmg.gu.se
Jan Strid	jan.strid@jmg.gu.se
Lennart Weibull	lennart.weibull@jmg.gu.se
Anders Widfeldt	a.widfeldt@abdn.ac.uk

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2004

Information till Dig som ingår i undersökningen

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

- Hur tar västsvenskarna del av dagstidningar och andra medier?
- Vad tycker västsvenskarna om servicen i sin kommun?
- Vilka åsikter har västsvenskarna om den egna kommunen och Västra Götalandsregionen?
- Hur ser våra fritidsvanor ut?

Detta är exempel på frågor som *Sambälle Opinion Massmedia i Västsvrige 2004* försöker besvara. Undersökningen görs av tre forskningsinstitutioner vid Göteborgs universitet

Varför görs Samhälle Opinion Massmedia?

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet har sedan mitten av 50-talet genomfört studier om massmedier och opinionsbildning. Det viktigaste syftet med studierna är att öka kunskapen om hur den svenska demokratin fungerar.

Några resultat som under senare år har uppmärksammats är t ex att andelen som röstar på olika partier i riksdags- och kommunalval har ökat.

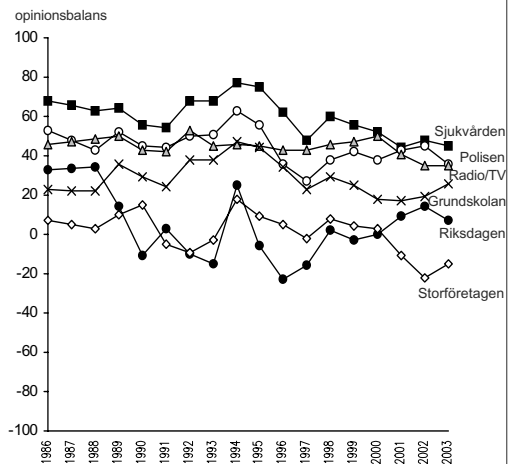
Forskning om den offentliga sektorn – särskilt kommunerna – bedrivs vid *Förvaltningshögskolan*.

Forskningen vid *Institutionen för journalistik och masskommunikation* har gett kunskap om hur vi tar del av olika medier. Exempelvis har morgontidningsläsningen varit stabil i Sverige, medan Internetanvändningen nu ökar snabbt.

Resultaten utgör ett väsentligt underlag för debatten kring demokrati- och massmediefrågor i Sverige.

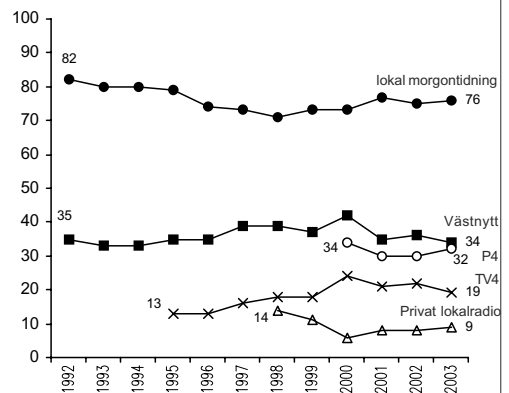
De tre ovannämnda institutionerna bildade 1986 SOM-institutet som sedan dess genomför SOM-undersökningen varje år. Det ger möjligheter att studera hur vanor och åsikter förändras.

Förtroende för olika samhällsinstitutioner 1986-2003

Källa: Riks-SOM 1986-2003

Andelen västsvenskar som tar del av lokalnyheter i olika medier minst 5 dagar per vecka 1992-2003

Källa: Väst-SOM 1992-2003

Ett Västsverige i miniatyr

Vi har slumpmässigt valt ut 6 000 personer i Västsverige. Det är alltså slumpen som gjort att just Du kommit med i undersökningen. Urvalet har gjorts via befolkningsregistret med uppgift om kön, ålder samt hemkommun. Tillsammans ger de utvalda personerna en god bild av befolkningen i Västsverige. För att få rättvisande resultat i undersökningen är det mycket viktigt att alla svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet. Men det är Du själv som avgör om Du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

I undersökningen Samhälle Opinion Massmedia i Västsverige samarbetar ett antal olika forskningsprojekt. SOM-institutet deltar också i utvärderingen av Västra Götalandsregionen och samverkar med medieföretag. Det innebär att frågorna spänner över ett flertal områden. Formuläret inleds med frågor om massmedier och fortsätter sedan med frågor om politik, samhällsservice, fritid osv. Antalet frågor kan verka stort, men de flesta kan besvaras med ett kryss i tillämplig ruta.

Vad händer med svaren?

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår **aldrig**. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt.

Årets undersökning genomförs i samarbete med *Kinnmark Information AB* som står för utskick och insamling av frågeformulär.

Huvudresultaten från undersökningen publiceras varje år i böcker från SOM-institutet. Där presenterar olika forskare resultat från sina specialområden. Exempel på sådana böcker är: *Ju mer vi är tillsammans* (2004), *Perspektiv på Västsverige* (2003) och *Demokratitrender* (2003). De kan beställas från SOM-institutet (telefon-, faxnummer, post-samt e-postadress återfinns på nästa sida). Du kan även besöka SOM-institutets hemsida för att få veta mer om vår verksamhet. Där kan Du också ta del av ett urval av tidigare undersökningsresultat. Adressen är: www.som.gu.se

Forskarna som deltar i årets undersökning

Fil.kand. Rudolf Antoni:
Livsstil och identitet

Doktorand Annika Bergström:
Nybetar och Internet

Universitetslektor Bengt R Carlsson:
Skolpolitik

Professor Sören Holmberg:
Politik

Docent Folke Johansson:
Flernivådemokrati

Doktorand Gabriella Sandstig:
Hot och risker

Professor Rutger Lindahl:
EU-frågor

Docent Lennart Nilsson:
Regioner och offentlig service

Doktorand Josefine Sternvik:
Dagspress

Universitetslektor Jan Strid:
Lokala massmedier

Fil.dr. Ingela Wadbring:
Medievanor

Professor Lennart Weibull:
Massmedier

De tre institutionerna bakom SOM-institutet

Förvaltningshögskolan

Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet är den enda i sitt slag i landet. Forskning bedrivs om medborgarna och den offentliga sektorn samt om kommunal ekonomi och organisation.

Institutionen för journalistik och masskommunikation

Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet (JMG) studerar massmedier och populärkultur, bl a frågor om hur svenskarna tar del av press, radio och TV samt vad de anser om svensk journalistik.

Statsvetenskapliga institutionen

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet är en av Sveriges ledande forskningsinstitutioner när det gäller undersökningar om politisk opinionsbildning.

Vi svarar gärna på frågor

Om Du har frågor som rör Din medverkan i undersökningen, ring gärna till *Kinnmark Information*. Telefonnumret är: **020 - 28 28 30**

Om Du har frågor till SOM-institutet, ring eller skriv till:

SOM-institutet, Göteborgs universitet

Box 710

405 30 GÖTEBORG

Telefon: Rudolf Antoni (undersökningsledare) 031-773 11 96

Kerstin Gidsäter (kansli och administration) 031-773 12 17

Fax: 031-773 45 54

E-post: info@som.gu.se

Internet: www.som.gu.se

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia
GÖTEBORGS UNIVERSITET

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2004

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet *'I dag skiner solen'* stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐
Formuläret läses <u>optiskt</u> av en dator. Håll därför om möjligt kryssen <u>innanför</u> rutorna.		Kryssa så här: ☒		Kryssa <u>ej</u> så här: ☒	

Använd helst kulspetspenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

1–14
15–42
43–47
48–54
55–61
62–65
66–71
72–75
76–84
85–89
90–112

Frågeområde

Press, radio och TV
Politik och samhälle
Trafik
Samhälle och service
Teknikinnehav och internet
Hot och risker
Göteborg
Göteborgs-Posten
Aktiviteter och fritidsvanor
Arbetsliv
Om dig själv

PRESS, RADIO OCH TV

Fråga 1 Hur ofta brukar Du ta del av följande nyhetsprogram i radio och TV?

	Dagligen	5-6 ggr/ vecka	3-4 ggr/ vecka	1-2 ggr/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT Morgon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheterna i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3 Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheter i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar Du i någon morgontidning regelbundet – och i så fall hur ofta? (Frågan gäller inte tidningar på internet.)

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:	☐	☐	☐	☐	
<i>(tidningens namn)</i>					

Fråga 3 Om Du tänker på hur Du brukar läsa Din morgontidning, hur ser Din morgontidningsläsning ut nu jämfört med för ett år sedan?

Jag läser mer nu	Jag läser ungefär lika mycket nu som för ett år sedan	Jag läser mindre nu	<i>Jag brukar inte läsa morgontidningar</i>
☐	☐	☐	☐

Fråga 4 Prenumererar Du eller någon i Ditt hushåll på någon morgontidning?

- Ja, på Göteborgs-Posten
- Ja, på Dagens Nyheter
- Ja, på Svenska Dagbladet
- Ja, på:

.....

Hur länge har Du haft Din nuvarande prenumeration? (Om Du har mer än en, utgå ifrån den tidning Du läser oftast.)

Mindre än 1 år	1-2 år	3-5 år	Längre än 5 år	Tveksam/ vet ej
☐	☐	☐	☐	☐

Nej → Om Du ändå läser en morgontidning, på vilket sätt har Du då tillgång till den?

☐ Läser hos/lånar av bekant/granne	☐ Läser på kollektivtrafiken (buss, tåg etc.)
☐ Läser på arbetet/skolan	☐ Köper lösnummer
☐ Läser på bibliotek	☐ Läser på internet
☐ Annat sätt:	

.....

Fråga 5 Om Du har en morgontidningsprenumeration, har Du själv funderat på att upphöra med den/någon av de prenumerationer Du nu har eller har detta diskuterats inom familjen under det senaste halvåret?

Nej Ja, någon enstaka gång Ja, flera gånger Tveksam/vet ej Jag prenumererar ej på någon morgontidning

Om Ja, av vilken anledning har Du funderat på att upphöra med Din prenumerations? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

☐ Prenumerationspriset har höjts	☐ Allt har blivit så dyrt att pengarna inte räcker till
☐ Jag får lokal information i radio och TV	☐ Tidningens innehåll är inte tillräckligt bra
☐ Tidningsutdelningen sköts dåligt	☐ Jag har tillgång till tidningen på arbetet/i skolan
☐ Jag har inte tid att läsa den	☐ Tidningen har bytt till ett format som inte passar mig
☐ Jag kan läsa tidningen på internet	☐ Jag får de nyheter jag behöver från en gratistidning
☐ Mitt lokalområde bevakas inte tillräckligt	☐ Annan anledning:

Fråga 6 Har den morgontidning Du oftast läser ändrat format (dvs sidstorlek) under de senaste 12 månaderna?

Ja Nej Läser ingen morgontidning

Om JA, i vilken utsträckning anser Du att följande omdömen stämmer in på Din morgontidning nu jämfört med före formatförändringen?

	Stämmer inte alls			Stämmer helt och hållet			
	1	2	3	4	5	Ingen uppfattning	
Blivit mer ytlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Bekvämare att hantera	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Innehåller mer kvällstidningsjournalistik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lättare att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Innehåller färre nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Innehåller mer annonser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Mindre tydlig text	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Sämre överblick	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Roligare att läsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Har ett mer läsvärt innehåll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Fråga 7 Läser eller tittar Du i någon av följande kvällstidningar regelbundet – och i så fall hur ofta? (Frågan gäller inte tidningar på internet.)

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
GT	☐	☐	☐	☐	☐
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 Läser Du eller tittar Du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:

	Varje nummer	Vart annat nummer	Något enstaka nummer	Aldrig	Jag känner inte till/finns inte
Västra Götalandsregionen: <i>Regionmagasinet</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐
Den stadsdel eller den del av kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 9 Hur ofta brukar Du titta på program i följande TV-kanaler?

	<i>Jag har ej tillgång</i>	Dagligen	5–6 ggr/vecka	3–4 ggr/vecka	1–2 ggr/vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ZTV	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
BBC eller CNN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 10 Hur ofta brukar Du lyssna på följande radiokanaler?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P4/Radio Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Lugna Favoriter	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol	☐	☐	☐	☐	☐
NRJ (Radio Energy)	☐	☐	☐	☐	☐
Radio City	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐
Närradio	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 11 Svenska kyrkans radio sänder över två kanaler, Radio 37 och Radio Plus. Hur ofta brukar Du lyssna på Svenska kyrkans radio?

	Ett par gånger per vecka	Någon gång per vecka	Mer sällan	Aldrig
Radio 37	☐	☐	☐	☐
Radio Plus	☐	☐	☐	☐

Fråga 12 Om Du tänker på sådant som händer i Din kommun, hur tillförlitlig bedömer Du följande mediers rapportering vara?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
P4/Radio Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den privata lokalradion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 lokalt Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den lokala morgontidningen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 13 Hur viktigt anser Du det vara att känna till de större nyheterna från följande områden?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Göteborgsregionen	☐	☐	☐	☐
Sjuhärad	☐	☐	☐	☐
Skaraborg	☐	☐	☐	☐
Fyrbodalen (Fyrstadsområdet, Norra Bohuslän och Dalsland)	☐	☐	☐	☐
Halland	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐

Fråga 14 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna besökt följande städer?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Bor där
Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

POLITIK OCH SAMHÄLLE

Fråga 15 Hur intresserad är Du i allmänhet av politik?

Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
☐	☐	☐	☐

Fråga 16 Hur intresserad är Du av politiska frågor som rör den kommun där Du bor?

Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
☐	☐	☐	☐

Fråga 17 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i den kommun där Du bor? Ange högst tre frågor/problem.

.....

.....

Fråga 18 Hur intresserad är Du av politiska frågor som rör Västra Götalandsregionen?

Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
☐	☐	☐	☐

Fråga 19 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i Västra Götalandsregionen? Ange högst tre frågor/problem.

.....

.....

Fråga 20 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle Du placera Dig själv på en sådan vänster–högerskala?

Klart till vänster Något till vänster Varken till vänster eller till höger Något till höger Klart till höger

Fråga 21 Vilket parti tycker Du bäst om i dag?

Vänsterpartiet Moderaterna
 Socialdemokraterna Kristdemokraterna
 Centerpartiet Miljöpartiet
 Folkpartiet Annat parti (vg ange vilket):

Anser Du Dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

Ja, mycket övertygad Ja, något övertygad Nej

Fråga 22 Hur tycker Du att regeringen sköter sin uppgift?

Mycket bra Ganska bra Varken bra eller dåligt Ganska dåligt Mycket dåligt

Fråga 23 På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

EU Mycket nöjd Ganska nöjd Inte särskilt nöjd Inte alls nöjd

Sverige

Västra Götalandsregionen

Den kommun där Du bor

Fråga 24 Vilket parti tycker Du bäst om i dag i regionpolitiken i Västra Götaland?

Vänsterpartiet Moderaterna Annat parti (vg ange vilket):
 Socialdemokraterna Kristdemokraterna
 Centerpartiet Miljöpartiet

Folkpartiet Sjukvårdspartiet

Fråga 25 Vilka möjligheter anser Du att Du har att påverka politiska beslut i:

Mycket goda möjligheter Ganska goda möjligheter Varken goda eller dåliga möjligheter Ganska dåliga möjligheter Mycket dåliga möjligheter Ingen uppfattning

EU

Sverige

Västra Götalandsregionen

Den kommun där Du bor

Stadsdelen/den del av kommunen där Du bor

Fråga 26 Skulle Du kunna tänka Dig att åta Dig ett politiskt uppdrag för det parti Du sympatiserar med som gäller:

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐

Fråga 27 Är Du personligen bekant med någon politiker som är verksam i:

	Ja	Nej
Den kommun där Du bor	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐

Fråga 28 Har Du själv någon gång som privatperson – eventuellt tillsammans med andra – försökt påverka ett kommunalt beslut eller kommunens planer?

Ja Nej → Gå vidare till fråga 29.

Om JA, på vilket sätt försökte Du påverka kommunen? Du kan ange flera sätt.

☐ Tog kontakt med kommunal tjänsteman eller förvaltning	☐ Arbetade i annan organisation eller förening
☐ Tog kontakt med kommunpolitiker	☐ Skrev insändare eller artikel i tidning
☐ Arbetade aktivt i partiorganisation	☐ Deltog i namnsamling eller demonstration
☐ Arbetade aktivt i aktionsgrupp eller byalag	☐ Annat sätt

Lyckades Du i Dina försök att påverka?

Ja Ja, delvis Nej Vet ej

Fråga 29 Skulle Du personligen kunna tänka Dig att göra en frivillig insats (oavlönat arbete) inom något eller några av följande områden?

	Nej, absolut inte	Nej, knappast	Ja, någon gång	Ja, regelbundet
Barn- och ungdomsverksamhet	☐	☐	☐	☐
Föräldravandring	☐	☐	☐	☐
Kontaktperson för nyinflyttad	☐	☐	☐	☐
Arbete mot våld och droger	☐	☐	☐	☐
Kontakt med äldre	☐	☐	☐	☐
Besöka långvarigt sjuka	☐	☐	☐	☐
Brottsförebyggande arbete	☐	☐	☐	☐

Har Du utfört något frivilligt arbete under de senaste 12 månaderna?

Ja, flera gånger Ja, någon enstaka gång Nej

Fråga 30 Var skulle Du personligen vilja placera några politiker i Västra Götalandsregionen på nedanstående skala?

Personen är okänd för mig	Ogillar starkt			Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt		
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Jonas Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roland Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Susanne Aronsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lars Bergsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kent Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stefan Kristiansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Monica Selin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Stark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Åström	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 31 Hur tycker Du att kommunstyrelsen i den kommun där Du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 32 Västra Götalandsregionen har tagit över ansvaret för bland annat hälso- och sjukvården och de regionala utvecklingsfrågorna. Anser Du att denna förändring inneburit huvudsakligen fördelar eller huvudsakligen nackdelar för invånarna i Västra Götaland?

	Mycket stora fördelar	Ganska stora fördelar	Varken för- eller nackdelar	Ganska stora nackdelar	Mycket stora nackdelar	Ingen uppfattning
Hälso- och sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionens utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Vad anser Du om Din kommuns respektive Västra Götalandsregionens ekonomi?

<i>Ekonomi i:</i>	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 34 Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
Svenska EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småföretagare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forskare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Präster i Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pastorer i frikyrkorna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 35 Här följer fyra påståenden om Västra Götalandsregionen. Markera för varje påstående det svar som ligger närmast Din egen uppfattning.

Västra Götalandsregionen:	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Ingen uppfattning
Förbättrar demokratin	☐	☐	☐	☐	☐
Stärker områdets ekonomiska utveckling	☐	☐	☐	☐	☐
Innebär att delar av regionen missgynnas	☐	☐	☐	☐	☐
Förbättrar möjligheterna att hävda sig i konkurrensen med andra regioner	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 36 Hur anser Du att Västra Götalandsregionen lyckas med att främja följande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Företagande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Hur anser Du att Din kommun på egen hand eller i samverkan med andra kommuner lyckas med att främja följande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Företagande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 38 Hur viktiga anser Du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐
Bilindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur, nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐
Press/radio/TV	☐	☐	☐	☐	☐
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 39 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Införa sextimmars arbetsdag	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga ut kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatten på alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
Främja utvecklingen i Västsverige genom utökad samarbete med Norge	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 40 Vilken är Din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?

- I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU
 Har ingen bestämd åsikt i frågan

Fråga 41 Tycker Du att Sverige skall ha en folkomröstning om EU:s nya grundlag?

- Ja Nej Ingen åsikt

Fråga 42 Vilken är Din bedömning av vart och ett av följande påståenden om vad som *hindrar* att invandrare integreras i det svenska samhället?

	Helt felaktigt påstående										Helt riktigt påstående											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Invandras dåliga kunskaper i svenska är det avgörande hindret för integrationen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Invandras integration förhindras av att svenskar och invandrare bor åtskilda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En invandrare kommer alltid att betraktas som en invandrare hur länge han/hon än bor i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Och med hjälp av samma skala: Vilken är Din bedömning av vart och ett av följande påståenden om eventuella *följder* av att invandrare integreras i det svenska samhället?

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sverige blir ett bättre land att leva i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rasism och främlingsfientlighet kommer att öka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TRAFIK

Fråga 43 Vilket var Ditt huvudsakliga färdmedel Din senaste arbetsdag/skoldag för att ta Dig till arbetet/skolan?

- Till fots
- Bil som förare
- Bil som passagerare

- Buss
- Tåg/pendeltåg
- Spårvagn

- Cykel
- MC/moped
- Båt/färja

- Annat
- Jag arbetar/studerar inte/arbetar hemma*

Fråga 44 När det gäller trafiken, hur angeläget tycker Du att det är att man förbättrar situationen för:

	<div style="display: flex; justify-content: space-between; width: 100%;"> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 5px; width: 15%;">Inte alls angeläget</div> <div style="width: 70%;"></div> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 5px; width: 15%;">Mycket angeläget</div> </div>												
	↓	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	↓
Gående		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Cyklister		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Kollektivtrafikens resenärer		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Bilister		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Fråga 45 Följande förslag gäller trafiken. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Stoppa privatbilismen i innerstäderna	☐	☐	☐	☐	☐
Skärp övervakningen när det gäller hastighets- överträdelser	☐	☐	☐	☐	☐
Gör om fler gator till gågator	☐	☐	☐	☐	☐
Sänk hastigheten från 50 till 30 km/timmen där det finns många fotgängare och cyklister	☐	☐	☐	☐	☐
Avsätt separata körfält för kollektivtrafiken i större tätorter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppmuntra samåkning i bil	☐	☐	☐	☐	☐
Förmånsbeskatta parkeringsplatser som betalas av arbetsgivaren	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ny älvförbindelse i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Stoppa byggandet av Hallandsåstunneln	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 46 När det gäller trafiken, vilken av följande satsningar anser Du vara mest angelägen?
(Markera endast ett alternativ.)

- Förbättra framkomligheten i trafiken
 Minska miljöstörningarna från trafiken
 Höja trafiksäkerheten

Fråga 47 Här ber vi Dig ta ställning till ett antal påståenden om trafiksituationen i Göteborg.
Vilket svarsalternativ stämmer bäst överens med Din egen uppfattning?

	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Ingen uppfattning
Det är svårt att hitta lediga parkeringsplatser	☐	☐	☐	☐	☐
Det är farligt att ta sig fram som gående i centrum	☐	☐	☐	☐	☐
Luftföroreningarna i Göteborg är besvärande	☐	☐	☐	☐	☐
Man drabbas oftare av trafikstockningar och köer nu än för ett par år sedan	☐	☐	☐	☐	☐
Det är svårt att ta sig fram med bil i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Buss- och spårvagnstrafiken drabbas oftare av störningar i dag än för några år sedan	☐	☐	☐	☐	☐
Det är svårt att ta sig fram med cykel i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 48 Nyttjar Du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnvårdscentral	☐	☐	☐
Vårdcentral	☐	☐	☐
Sjukhusvård	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 49 Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Vet ej
1. Förälldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnvårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folk tandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 50 Om förändringar av servicen skall göras, vilket av serviceområdena anser Du att:

Det är mest angeläget att satsa på?

Det i första hand ska minskas på?

Vg ange en av siffrorna 1–28 i fråga 49 ovan.

Fråga 51 Hur tycker Du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nu följer några frågor som handlar om sjukvårdens utveckling i Sverige.

Fråga 52 Allmänt sett, hur tycker Du att sjukvården i Sverige har utvecklats under de senaste 5 åren?

Klart förbättrats	Något förbättrats	Varken förbättrats eller försämrats	Något försämrats	Klart försämrats	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 53 Enligt Din uppfattning, i vilken utsträckning kan regeringen respektive regionstyrelsen påverka utvecklingen inom sjukvården?

	Mycket stor utsträckning	Ganska stor utsträckning	Varken stor eller liten utsträckning	Ganska liten utsträckning	Mycket liten utsträckning	Ingen uppfattning
Regeringen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 54 Anser Du att det är lätt eller svårt att veta hur sjukvården har utvecklats?

Mycket lätt	Ganska lätt	Varken lätt eller svårt	Ganska svårt	Mycket svårt
☐	☐	☐	☐	☐

TEKNIKINNEHAV OCH INTERNET

Fråga 55 Vilka typer av utrustning etc. har Du för närvarande tillgång till i Ditt hushåll?

☐ Telefon (fast anslutning)	☐ Persondator
☐ Mobiltelefon ... med 3G	☐ Skrivare
☐ Text-TV	☐ Handdator
☐ Video	☐ CD-spelare
☐ Digital-TV/Set Top Box	☐ DVD-spelare

Fråga 56 Har Du tillgång till internet? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

- Ja, i hemmet → ... där jag har anslutning: ... via telefonmodem
- Ja, på arbetsplats/skola ... via bredband
- Ja, på annan plats
- Nej → *Gå vidare till fråga 58.*

Fråga 57 Vilket/vilka är Dina främsta syften med Din privata internetanvändning? (Du kan markera mer än en ruta.)

☐ E-post	☐ Ladda ner/lyssna på musik
☐ Söka fakta/information	☐ Lyssna på radio
☐ Ta del av nyheter/nyhetstjänst	☐ Pornografi/erotik
☐ Nöje/förströelse/spel	☐ Bankärenden
☐ Datorteknisk användning/göra hemsidor	☐ Hämta blanketter, informationsmaterial etc. från kommun, myndighet
☐ Delta i diskussions- eller chatgrupp	☐ Annat:
☐ Beställa varor eller tjänster	

Fråga 58 Hur ofta brukar Du ta del av något av följande på internet?

	6–7 dagar/vecka	3–5 dagar/vecka	1–2 dagar/vecka	Mer sällan	Aldrig
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐
Annan nyhetssajt	☐	☐	☐	☐	
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens hemsida	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 59 Har Din användning av internet medfört att Du ökat eller minskat Din användning av andra medier?

	Ökat mycket	Ökat något	Varken ökat eller minskat	Minskat något	Minskat mycket
Dagstidningsläsning	☐	☐	☐	☐	☐
Telefonerande	☐	☐	☐	☐	☐
Radiolyssnande	☐	☐	☐	☐	☐
TV-tittande	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 60 När Du tänker på nyhetsrapportering via internet, hur tillförlitliga bedömer Du då följande nyhetssajter?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 61 Om det inträffar en stor lokal nyhetshändelse i Västsverige, vilken internetsajt besöker Du troligen? (Ange endast ett alternativ.)

Aftonbladet Sveriges Radio P4 Din kommuns hemsida
 GT SVT Annan sajt:
 Göteborgs-Posten TV4 Skulle inte använda internet

HOT OCH RISKER

Fråga 62 Vad uppfattar Du som det allvarligaste hotet mot Din trygghet?

.....

.....

Fråga 63 Har Du under de senaste 12 månaderna upplevt rädsla/otrygghet på följande allmänna platser eller i nedanstående situationer: (Mer än ett alternativ på varje rad kan markeras.)

	Då jag var ensam	Tillsammans med vänner/bekanta	Då det var mycket folk där	Nej, inte någonsin
På gator och torg	☐	☐	☐	☐
I parker eller rekreationsområden	☐	☐	☐	☐
Vid resa med buss och spårvagn	☐	☐	☐	☐
På spårvagns- och busshållplatser	☐	☐	☐	☐
På stationer/terminaler	☐	☐	☐	☐
På restauranger/caféer, pubar eller dansställen	☐	☐	☐	☐
I tunnlrar eller på broar	☐	☐	☐	☐

Fråga 64 I vilken utsträckning tror Du att mediers rapportering spelar någon roll för hur Du själv och hur människor i allmänhet upplever olika hot och risker?

I mycket liten utsträckning
I mycket stor utsträckning

↓ 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 ↓
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

För mig själv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
För människor i allmänhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 65 I vilken utsträckning händer det att Du undviker att gå ut för att Du känner Dig otrygg eller rädd?

Mycket ofta Ganska ofta Ganska sällan Mycket sällan

FÖLJANDE FRÅGOR BESVARAS ENDAST AV DIG SOM BOR I GÖTEBORGS KOMMUN

Fråga 66 Har Du under de senaste 12 månaderna upplevt rädsla/otrygghet i och kring nedanstående platser eller områden i Göteborg? (Mer än ett alternativ på varje rad kan markeras.)

	<i>Har inte varit där</i>	Ja, under dagtid	Ja, under kvälls-/nattetid	Nej
Nordstadstorget	☐	☐	☐	☐
Kungssportsavenyn	☐	☐	☐	☐
Vasagatan	☐	☐	☐	☐
Järntorget	☐	☐	☐	☐
Rymdtorget i Bergsjön	☐	☐	☐	☐
Angereds Centrum	☐	☐	☐	☐
Kungsparken	☐	☐	☐	☐
Brunnsparken	☐	☐	☐	☐
Slottsskogen	☐	☐	☐	☐
Centralstationen	☐	☐	☐	☐
Frölunda torg	☐	☐	☐	☐

Fråga 67 Har Du själv under de senaste 12 månaderna i Göteborg själv sett, hört eller läst om: (Mer än ett alternativ kan markeras på varje rad.)

	Själv sett	Hört av vänner/ bekanta	Läst/sett/hört i medierna	Nej, inget
Vandalisering/skadegörelse	☐	☐	☐	☐
Nedskräpning	☐	☐	☐	☐
Ungdomsgång som bråkar och stör ordningen	☐	☐	☐	☐
Folk som betar sig våldsamt/hotfullt utomhus	☐	☐	☐	☐
Kvinnor som antastas/utsätts för våld utomhus	☐	☐	☐	☐
Kvinnor som antastas/utsätts i våld i hemmet	☐	☐	☐	☐

Fråga 68 Hur ofta brukar Du läsa eller titta i någon av följande:

	<i>Känner inte till</i>	Jag läser/tittar i varje nummer	Jag läser/tittar ibland	Jag läser/tittar inte i den
Tidningen Faktum	☐	☐	☐	☐
Tidningen Amos	☐	☐	☐	☐
Församlingsbladet som delas ut i Din församling	☐	☐	☐	☐

Fråga 69 Röstade Du i senaste kyrkovalet?

Ja Nej

Fråga 70 Har Du för avsikt att rösta i kyrkovalet 2005?

Ja Nej Vet ej Ej röstberättigad

Om Du avser att rösta i kyrkovalet 2005, är det någon särskild orsak eller fråga som gör att Du tänker rösta?

Nej
 Ja, nämligen:

Fråga 71 Var skulle Du personligen vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?

		Ogillar starkt		Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt			
	<i>Personen är okänd för mig</i>	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Kia Andreasson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jan Hallberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göran Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Liljesand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erik Lithander	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vivi-Ann Nilsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eva Olofsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

**HÄR FÖLJER NÅGRA FRÅGOR SOM ENDAST BESVARAS AV DIG SOM LÄSER
GÖTEBORGS-POSTEN**

Fråga 72 Hur väl anser Du att följande omdömen stämmer in på Göteborgs-Posten?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Tveksam/ vet ej
Är mycket läsvärd	☐	☐	☐	☐	☐
Kommer alltid i tid på morgonen	☐	☐	☐	☐	☐
Innehåller för många sidor	☐	☐	☐	☐	☐
Är seriös i sin nyhetsbevakning	☐	☐	☐	☐	☐
Har ett lågt prenumerationspris	☐	☐	☐	☐	☐
Är lätt att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐
Har en bra nyhetstjänst på internet	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 73 Om Du tänker på hur Göteborgs-Posten är i dag och jämfört med hur den var för ett år sedan, tycker Du då att tidningen blivit bättre eller sämre?

Mycket bättre	Något bättre	Ingen skillnad	Något sämre	Mycket sämre	Tveksam/ vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 74 Göteborgs-Posten ändrade format den 5 oktober. Vad tycker Du om det nya formatet på Göteborgs-Posten?

Mycket bättre	Något bättre	Varken bättre eller sämre	Något sämre	Mycket sämre	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 75 Hur mycket brukar Du läsa av följande innehåll i Göteborgs-Posten?

	Allt/ nästan allt	Ganska mycket	Inte särskilt mycket	Nästan inget/ inget alls
DEL 1 TOTALT	☐	☐	☐	☐
Förstasidan	☐	☐	☐	☐
Ledarsidan	☐	☐	☐	☐
Riksnyheterna	☐	☐	☐	☐
Göteborgsnyheter	☐	☐	☐	☐
Västsvenska nyheter	☐	☐	☐	☐
Lokala nyheter från den egna kommunen	☐	☐	☐	☐
Leva	☐	☐	☐	☐
Utrikesnyheter	☐	☐	☐	☐
Lokala affärsannonser	☐	☐	☐	☐
Bostadsannonser	☐	☐	☐	☐
Bilannonser	☐	☐	☐	☐
Annonsers om varor (t ex heminredning, bygg och trädgård)	☐	☐	☐	☐
Annonsers om tjänster (t e x hälsa, experter och kurser)	☐	☐	☐	☐
Familjesidorna/Namn	☐	☐	☐	☐
Debattsidan	☐	☐	☐	☐
Insändare/Fria Ord	☐	☐	☐	☐
DEL 2 TOTALT	☐	☐	☐	☐
Ekonominyheter	☐	☐	☐	☐
Politik- och arbetsmarknadsnyheter	☐	☐	☐	☐
Konsument	☐	☐	☐	☐
Matsidan (torsdagar)	☐	☐	☐	☐
Börssidorna	☐	☐	☐	☐
Sporten	☐	☐	☐	☐
DEL 3 TOTALT	☐	☐	☐	☐
Kulturen	☐	☐	☐	☐
Gränslöst	☐	☐	☐	☐
Nöjesnyheter	☐	☐	☐	☐
Guiden	☐	☐	☐	☐
Nöjesannonser	☐	☐	☐	☐
Resannonser	☐	☐	☐	☐
Världens Gång (förutom serier)	☐	☐	☐	☐
Serier	☐	☐	☐	☐
Radio- och TV-sidorna	☐	☐	☐	☐
<i>Helgläsning</i>				
Attityd i del 3 (lördag, söndag)	☐	☐	☐	☐
Graffiti i del 3 (lördag, söndag)	☐	☐	☐	☐
Aveny i del 3 (fredag, lördag)	☐	☐	☐	☐
Privata pengar i del 2 (lördag, söndag)	☐	☐	☐	☐
<i>Bilagor</i>				
TV-tider (torsdag)	☐	☐	☐	☐
Två Dagar (lördag)	☐	☐	☐	☐
Jobb och utbildning (torsdag, söndag)	☐	☐	☐	☐
Bostad (tisdag)	☐	☐	☐	☐
Motor (onsdag)	☐	☐	☐	☐

AKTIVITETER OCH FRITIDSVANOR

Fråga 76 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halv-året	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurant/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handlat på Systembolaget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/motorcykel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med trädgårdsarbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit eller spelat något musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med invandrare födda utanför Europa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på teater	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på opera/musical/balet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popevenemang	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på konsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 77 Har Du något favoritlag i fotboll?

Damslag Ja, nämligen..... Nej

Herrlag Ja, nämligen..... Nej

Fråga 78 Ange nedan vilken/vilka föreningar Du är medlem i samt hur aktiv Du är i dessa föreningar.

	Ikke medlem	Medlem, men har inte varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har någon typ av uppdrag
Byalag, samhällsförening	☐	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐	☐
Föräldraförening	☐	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐	☐
Hyresgäst-/bostadsrätts- eller villaägareförening	☐	☐	☐	☐
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐	☐
Invandrарorganisation	☐	☐	☐	☐
Kulturförening (musik, dans etc.)	☐	☐	☐	☐
Kvinnoorganisation	☐	☐	☐	☐
Nykterhetsorganisation	☐	☐	☐	☐
Pensionärsorganisation	☐	☐	☐	☐
Politiskt parti (även kvinno- eller ungdomsförbund)	☐	☐	☐	☐
Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐
Frikyrka eller annan religiös organisation	☐	☐	☐	☐
Annan förening	☐	☐	☐	☐

Fråga 79 Enligt Din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?
Svara med hjälp av nedanstående skala:

Det går inte att lita på människor i allmänhet										Det går att lita på människor i allmänhet			
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			

Om Du skulle använda samma skala, i vilken utsträckning anser Du att det går att lita på människor i det område där Du bor?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 80 Man brukar ibland tala om att människor har både kvinnliga och manliga egenskaper. I vilken utsträckning skulle Du säga att Du själv har kvinnliga respektive manliga egenskaper? Svara med hjälp av de två skalorna nedan.

Jag har få sådana egenskaper										Jag har många sådana egenskaper			
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Kvinnliga egenskaper	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
Manliga egenskaper	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐		

Fråga 81 Har Du under de senaste 12 månaderna besökt någon av följande anläggningar/utflyktsmål? Avser Du att göra det under de kommande 12 månaderna?

	<i>Har besökt under de senaste 12 månaderna:</i>			<i>Avser att besöka under de kommande 12 månaderna:</i>		
	Ingen gång	Någon gång	Flera gånger	Nej, kommer inte att besöka	Ja, kommer kanske att besöka	Ja, kommer säkert att besöka
Akvarellmuséet i Skärhamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Borås djurpark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bohusläns museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gamla Ullevi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konserthus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperans Skövdescen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsmuseum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsteater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Havets hus i Lysekil	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konserthuset i Vara	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Liseberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läckö slott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lödöse museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nordens Ark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ostindiefararen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skara Sommarland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ullared	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universeum i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 82 Har Du under de senaste 12 månaderna sökt information på internet om något av följande?							
	Nej	Någon gång under året	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Kultur/evenemang/sevärdheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa- och sjukvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trafikinformation (t ex om tidtabeller, kartor vägarbeten eller annat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 83 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande?							
	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halv-året	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Använt internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt kollektivt (buss/spårvagn/tåg)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerat/idkat friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat på gym (aerobics/workout etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på fotboll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat på Tips, Lotto eller V75	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltagit i studiecirkel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyrt video/DVD	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rökt/snusat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst om brott i dagspressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druckit sprit/vin/starköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 84 Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv Du lever?							
Mycket nöjd	☐	Ganska nöjd	☐	Inte särskilt nöjd	☐	Inte alls nöjd	☐
ARBETSLIV							
Fråga 85 Vilket yrke har/hade Du?							
☐							
☐ Har aldrig förvärvsarbetat → Gå vidare till fråga 89.							
Fråga 86 Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?							
☐ Statlig	☐ Kommunal	☐ Landstingskommunal/regional	☐ Privat				
Fråga 87 Hur mycket arbetar/arbetade Du i genomsnitt per vecka?							
☐ Heltid	☐ Deltid, minst 15 timmar/vecka	☐ Deltid, mindre än 15 timmar/vecka					
Fråga 88 Förvärvsarbetar Du i den kommun där Du bor eller pendlar Du till arbete i annan kommun?							
☐ Arbetar i den kommun där jag bor							
☐ Pendlar till arbete i annan kommun, nämligen							

Fråga 89 Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

 LO (Landsorganisationen) TCO (Tjänstemännens Centralorganisation) SACO (Sveriges Akademikers Centralorganisation) Annan facklig organisation Nej**TILL SIST NÅGRA FRÅGOR OM DIG SJÄLV****När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. För att kunna göra detta behöver vi Dina svar på dessa avslutande frågor.****Fråga 90 Är Du kvinna eller man?** Kvinna Man**Fråga 91 Vilket år är Du född?**

Årtal:

19

Fråga 92 Är Du ...:Svensk
medborgare
Medborgare i
annat land
Både svensk medborgare
och medborgare i annat land
Fråga 93 Vilket är Ditt civilstånd? Ensamstående Sambo Gift Änka/änkling**Fråga 94 Har Du egna barn?** Ja Nej**Fråga 95 Hur ser Ditt hushåll ut?** Jag bor ensam → *Gå vidare till fråga 96.* Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →

En vuxen

Ja Nej

Flera vuxna

Ett eller flera barn

Om Du regelbundet delar Ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

Antal barn:

... i åldrarna:

0-3 år

4-6 år

7-15 år

16 år eller äldre

Fråga 96 Hur bor Du för närvarande? I villa/radhus I lägenhet/ flerfamiljshus På lantgård I servicehus, ålderdomshem eller gruppbostad I studentrum/inneboende Annat boende:**Fråga 97 Hyr eller äger Du eller någon i Ditt hushåll Din nuvarande bostad?** Hyr bostaden Äger bostaden (även bostadsrätt/insatslägenhet)

Fråga 98 I vilken typ av område bor Du?

☐ Storstad, centralt	☐ Stad eller större tätort, ytterområde
☐ Storstad, ytterområde/förort	☐ Mindre tätort
☐ Stad eller större tätort, centralt	☐ Ren landsbygd

Fråga 99 Hur länge har Du bott i den kommun där Du nu bor?

- Har alltid bott här
- Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort
- Inflyttad, har bott här mer än 10 år
- Inflyttad, har bott här 4–10 år
- Inflyttad, har bott här 1–3 år
- Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 100 Allmänt sett, hur bra tycker Du det är att bo i:

	Mycket dåligt			Varken bra eller dåligt					Mycket bra		
	↓			↓					↓		
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 101 Skulle Du kunna tänka Dig att flytta från det område där Du bor?

- Nej Ja

Om JA, till vilket område? (Fler än ett område kan markeras.)

☐ Till annat område i Din del av kommunen	☐ Till kommun i annan del av Sverige
☐ Till annan del av kommunen	☐ Till annat land
☐ Till annan kommun i Västra Götaland	

Fråga 102 Var någonstans har Du respektive Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 103 Om Du skulle beskriva Ditt nuvarande hem respektive det hem Du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?Ditt nuvarande hem:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Det hem Du växte upp i:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Fråga 104 I vilket av de här geografiska områdena känner Du att Du i första hand hör hemma?
(Markera endast ett alternativ.)

- Den ort där jag bor
- Det landskap där jag bor
- Mitt tidigare län
- Västra Götaland

- Sverige som helhet
- Norden
- Europa
- Världen som helhet

Fråga 105 Vilken av de här grupperna tillhör Du för närvarande?

- Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)
- Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- Genomgår arbetsmarknadsutbildning
- Arbetslös

- Ålderspensionär/avtalspensionär
- Förtidspensionär/sjukpensionär
- Studerande
- Annat:.....

Fråga 106 Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på Dig.
Om Du ännu inte avslutat Din utbildning, markera då den Du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande

- Eftergymnasial utbildning, ej högskola
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet
- Examen från forskarutbildning

Fråga 107 Har Du under de senaste 12 månaderna fått stöd i någon av följande former?

	Ja	Nej
Sjukersättning från arbetsgivare eller försäkringskassa	☐	☐
Sjukbidrag eller förtidspension	☐	☐
Arbetslöshetskassa (A-kassa)	☐	☐
Socialbidrag eller introduktionsersättning	☐	☐
Föräldrapenning	☐	☐
Äldreförsörjningsstöd	☐	☐

Fråga 108 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten för samtliga personer i Ditt hushåll före skatt (pension och studiemedel skall räknas in i den ungefärliga årsinkomsten).

- 100 000 eller mindre
- 101 000 – 200 000
- 201 000 – 300 000
- 301 000 – 400 000
- 401 000 – 500 000
- 501 000 – 600 000
- 601 000 – 700 000
- Mer än 700 000

Fråga 109 På det hela taget, hur ofta händer det att Du oroar Dig för att något obehagligt skall hända?

Mycket
ofta

Ganska
ofta

Varken ofta
eller sällan

Ganska
sällan

Mycket
sällan

Fråga 110 Hur bedömer Du Ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala, där 0 motsvarar "mycket dåligt" och 10 motsvarar "mycket gott".

Mycket dåligt

Mycket gott

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 111 Röstade Du i valet till Europaparlamentet i juni 2004?

Ja Nej Ej röstberättigad Minns inte

Om Du röstade i Europaparlamentsvalet, vilket parti röstade Du på?

Vänsterpartiet Kristdemokraterna
 Socialdemokraterna Miljöpartiet
 Centerpartiet Junilistan
 Folkpartiet Annat parti (vg ange vilket):
 Moderaterna Röstade blankt

Fråga 112 Hur har enligt Din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i Din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror Du ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämras
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i Din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om Du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Här ser Du några böcker från SOM-institutet där resultaten från de senaste årens undersökningar presenteras:

Du kan läsa mer om SOM-institutets verksamhet på vår hemsida:

www.som.gu.se

(Där hittar Du också innehållsförteckningar till våra böcker.)

Vill Du kontakta oss är Du mycket välkommen att göra det:

- telefon: 031-773 12 17
- epost: info@som.gu.se

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av Institutionen för journalistik och masskommunikation, Statsvetenskapliga institutionen samt Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen är en del av institutionernas forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinnmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Västsverige.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson. Magnus Kinnmark är projektsamordnare och undersökningsledare är Rudolf Antoni.

Har Du frågor som rör Din medverkan i undersökningen, ring gärna
Kinnmark Information. Telefon: 020 – 28 28 30 (samtalet är gratis)

Du kan också ringa eller skicka e-post till SOM-institutet:
Rudolf Antoni, telefon: 031-773 11 96, e-post: rudolf.antoni@som.gu.se
Vill Du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Denna streckkod är endast till för att
inkomna svar skall kunna prickas av vid
datorns optiska läsning. Då slipper Du få
påminnelse i onödan.*

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2004

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia

**GÖTEBORGS
UNIVERSITET**

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet '*I dag skiner solen*' stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐

Formuläret läses optiskt av en dator. Håll därför om möjligt kryssen innanför rutorna.

Kryssa så här:

Kryssa ej så här:

Använd helst kulspeppenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

1–12
13–40
41–42
43–49
50–55
56–62
63–68
69–90

Frågeområde

Press, radio och TV
Politik och samhälle
Trafik
Samhälle och service
Teknikinnehav och internet
Aktiviteter och fritidsvanor
Arbetsliv
Om dig själv

PRESS, RADIO OCH TV

Fråga 1 Hur ofta brukar Du ta del av följande nyhetsprogram i radio och TV?

	Dagligen	5–6 ggr/ vecka	3–4 ggr/ vecka	1–2 ggr/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT Morgon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheterna i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3 Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheter i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheter i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar Du i någon morgontidning regelbundet – och i så fall hur ofta? (Frågan gäller inte tidningar på internet.)

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:					
.....	☐	☐	☐	☐	
<i>(tidningens namn)</i>					
.....	☐	☐	☐	☐	
<i>(tidningens namn)</i>					

Fråga 3 Hur viktigt är det enligt Din mening att en morgontidning har följande egenskaper?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Varken viktigt eller oviktigt	Ganska oviktigt	Helt oviktigt
Har något läsvärt på varje sida	☐	☐	☐	☐	☐
Har en bra nyhetstjänst på internet	☐	☐	☐	☐	☐
Alltid kommer i tid på morgonen	☐	☐	☐	☐	☐
Har ett modernt format	☐	☐	☐	☐	☐
Har lagom långa artiklar	☐	☐	☐	☐	☐
Är lättläst	☐	☐	☐	☐	☐
Är tillförlitlig	☐	☐	☐	☐	☐
Har ett lagom stort sidformat	☐	☐	☐	☐	☐
Är lätt att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐
Har flera olika sektioner/delar	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 4 Prenumererar Du eller någon i Ditt hushåll på någon morgontidning?

- Ja, på: (tidningens namn)
 (tidningens namn)
 (tidningens namn)
- Nej → **Om Du ändå läser en morgontidning, på vilket sätt har Du då tillgång till den?**
- Läser hos/lånar av bekant/granne Läser på kollektivtrafiken (buss, tåg etc.)
 Läser på arbetet/skolan Köper lösnummer
 Läser på bibliotek Läser på internet
- Annat sätt:

Fråga 5 Har den morgontidning Du oftast läser ändrat format (dvs sidstorlek) under de senaste 12 månaderna?

- Ja Nej *Läser ingen morgontidning*

Om JA, i vilken utsträckning anser Du att följande omdömen stämmer in på Din morgontidning nu jämfört med före formatförändringen?

	Stämmer inte alls			Stämmer helt och hållet		Ingen uppfattning
	1	2	3	4	5	
Blivit mer ytlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bekvämare att hantera	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Innehåller mer kvällstidningsjournalistik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lättare att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Innehåller färre nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Innehåller mer annonser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mindre tydlig text	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sämre överblick	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roligare att läsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har ett mer läsvärt innehåll	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 6 Läser eller tittar Du i någon av följande kvällstidningar regelbundet – och i så fall hur ofta? (Frågan gäller inte tidningar på internet.)

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
GT	☐	☐	☐	☐	☐
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 7 Läser Du eller tittar Du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:

	Varje nummer	Vart annat nummer	Något enstaka nummer	Aldrig	Jag känner inte till/finns inte
Västra Götalandsregionen: <i>Regionmagasinet</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐
Den stadsdel eller den del av kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 Hur ofta brukar Du titta på program i följande TV-kanaler?

	<i>Jag har ej tillgång</i>	Dagligen	5-6 ggr/vecka	3-4 ggr/vecka	1-2 ggr/vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ZTV	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
BBC eller CNN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 9 Hur ofta brukar Du lyssna på följande radiokanaler?

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P4/ Lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐
Lugna Favoriter	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol	☐	☐	☐	☐	☐
NRJ (Radio Energy)	☐	☐	☐	☐	☐
Radio City	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐
Närradio	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 10 Om Du tänker på sådant som händer i Din kommun, hur tillförlitlig bedömer Du följande mediers rapportering vara?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
Lokalradio i P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den privata lokalradion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 lokalt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den lokala morgontidningen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 11 Hur viktigt anser Du det vara att känna till de större nyheterna från följande områden?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Göteborgsregionen	☐	☐	☐	☐
Sjuhärad	☐	☐	☐	☐
Skaraborg	☐	☐	☐	☐
Fyrbodal (Fyrstadsområdet, Norra Bohuslän, och Dalsland)	☐	☐	☐	☐
Halland	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐

Fråga 12 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna besökt följande städer?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Bor där
Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

POLITIK OCH SAMHÄLLE

Fråga 13 Hur intresserad är Du i allmänhet av politik?

Mycket intresserad

 Ganska intresserad

 Inte särskilt intresserad

 Inte alls intresserad

Fråga 14 Hur intresserad är Du av politiska frågor som rör den kommun där Du bor?

Mycket intresserad

 Ganska intresserad

 Inte särskilt intresserad

 Inte alls intresserad

Fråga 15 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i den kommun där Du bor? Ange högst tre frågor/problem.

.....

.....

Fråga 16 Hur intresserad är Du av politiska frågor som rör Västra Götalandsregionen?

Mycket intresserad

 Ganska intresserad

 Inte särskilt intresserad

 Inte alls intresserad

Fråga 17 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i Västra Götalandsregionen? Ange högst tre frågor/problem.

.....

.....

Fråga 18 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle Du placera Dig själv på en sådan vänster–högerskala?

Klart till vänster

 Något till vänster

 Varken till vänster eller till höger

 Något till höger

 Klart till höger

Fråga 19 Vilket parti tycker Du bäst om i dag?

- Vänsterpartiet Moderaterna
 Socialdemokraterna Kristdemokraterna
 Centerpartiet Miljöpartiet
 Folkpartiet Annat parti (vg ange vilket):

Anser Du Dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

- Ja, mycket övertygad Ja, något övertygad Nej

Fråga 20 Hur tycker Du att regeringen sköter sin uppgift?

Mycket bra	Ganska bra	Varken bra
eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt
☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 21 På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
EU	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐

Fråga 22 Vilket parti tycker Du bäst om i dag i regionpolitiken i Västra Götaland?

- Vänsterpartiet Moderaterna
 Socialdemokraterna Kristdemokraterna
 Centerpartiet Miljöpartiet Annat parti (vg ange vilket):
 Folkpartiet Sjukvårdspartiet

Fråga 23 Vilka möjligheter anser Du att Du har att påverka politiska beslut i:

	Mycket
goda
möjligheter	Ganska
goda
möjligheter	Varken goda
eller dåliga
möjligheter	Ganska
dåliga
möjligheter	Mycket
dåliga
möjligheter	Ingen
uppfattning
EU	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stadsdelen/den del av
kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 24 Skulle Du kunna tänka Dig att åta Dig ett politiskt uppdrag för det parti Du sympatiserar med som gäller:

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐

Fråga 25 Är Du personligen bekant med någon politiker som är verksam i:

	Ja	Nej
Den kommun där Du bor	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐

Fråga 26 Har Du själv någon gång som privatperson – eventuellt tillsammans med andra – försökt påverka ett kommunalt beslut eller kommunens planer?

Ja Nej → *Gå vidare till fråga 27.*

Om JA, på vilket sätt försökte Du påverka kommunen? Du kan ange flera sätt.

☐ Tog kontakt med kommunal tjänsteman eller förvaltning	☐ Arbetade i annan organisation eller förening
☐ Tog kontakt med kommunpolitiker	☐ Skrev inläsare eller artikel i tidning
☐ Arbetade aktivt i partiorganisation	☐ Deltog i namninsamling eller demonstration
☐ Arbetade aktivt i aktionsgrupp eller byalag	☐ Annat sätt

Lyckades Du i Dina försök att påverka?

Ja Ja, delvis Nej Vet ej

Fråga 27 Skulle Du personligen kunna tänka Dig att göra en frivillig insats (oavlönat arbete) inom något eller några av följande områden?

	Nej, absolut inte	Nej, knappast	Ja, någon gång	Ja, regelbundet
Barn- och ungdomsverksamhet	☐	☐	☐	☐
Föräldravandring	☐	☐	☐	☐
Kontaktperson för nyinflyttad	☐	☐	☐	☐
Arbete mot våld och droger	☐	☐	☐	☐
Kontakt med äldre	☐	☐	☐	☐
Besöka långvarigt sjuka	☐	☐	☐	☐
Brottsförebyggande arbete	☐	☐	☐	☐

Har Du utfört något frivilligt arbete under de senaste 12 månaderna?

Ja, flera gånger Ja, någon enstaka gång Nej

Fråga 28 Var skulle Du personligen vilja placera några politiker i Västra Götalandsregionen på nedanstående skala?

Personen är okänd för mig	Ogillar starkt					Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Jonas Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roland Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Susanne Aronsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lars Bergsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kent Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stefan Kristiansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Monica Selin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Stark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Åström	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 29 Hur tycker Du att kommunstyrelsen i den kommun där Du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 30 Västra Götalandsregionen har tagit över ansvaret för bland annat hälso- och sjukvården och de regionala utvecklingsfrågorna. Anser Du att denna förändring inneburit huvudsakligen fördelar eller huvudsakligen nackdelar för invånarna i Västra Götaland?

	Mycket stora fördelar	Ganska stora fördelar	Varken för- eller nackdelar	Ganska stora nackdelar	Mycket stora nackdelar	Ingen uppfattning
Hälso- och sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionens utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 31 Vad anser Du om Din kommuns respektive Västra Götalandsregionens ekonomi?

<i>Ekonomi i:</i>	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 32 Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
Svenska EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småföretagare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forskare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Präster i Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pastorer i frikyrkorna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Här följer fyra påståenden om Västra Götalandsregionen. Markera för varje påstående det svar som ligger närmast Din egen uppfattning.

Västra Götalandsregionen:	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Ingen uppfattning
Förbättrar demokratin	☐	☐	☐	☐	☐
Stärker områdets ekonomiska utveckling	☐	☐	☐	☐	☐
Innebär att delar av regionen missgynnas	☐	☐	☐	☐	☐
Förbättrar möjligheterna att hävda sig i konkurrensen med andra regioner	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 34 Hur anser Du att Västra Götalandsregionen lyckas med att främja följande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Företagande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 35 Hur anser Du att Din kommun på egen hand eller i samverkan med andra kommuner lyckas med att främja följande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Företagande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 36 Hur viktiga anser Du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐
Bilindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur, nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐
Press/radio/TV	☐	☐	☐	☐	☐
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Införa sextimmars arbetsdag	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga ut kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatten på alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
Främja utvecklingen i Västsverige genom utökat samarbete med Norge	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 38 Vilken är Din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?

- I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU
 Har ingen bestämd åsikt i frågan

Fråga 39 Tycker Du att Sverige skall ha en folkomröstning om EU:s nya grundlag?

- Ja Nej Ingen åsikt

Fråga 40 Vilken är Din bedömning av vart och ett av följande påståenden om vad som *hindrar* att invandrare integreras i det svenska samhället?

	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 2px;">Helt felaktigt påstående</div> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 2px;">Helt riktigt påstående</div> </div>										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Invandras dåliga kunskaper i svenska är det avgörande hindret för integrationen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Invandras integration förhindras av att svenskar och invandrare bor åtskilda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En invandrare kommer alltid att betraktas som en invandrare hur länge han/hon än bor i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Och med hjälp av samma skala: Vilken är Din bedömning av vart och ett av följande påståenden om eventuella *följder* av att invandrare integreras i det svenska samhället?

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sverige blir ett bättre land att leva i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rasism och främlingsfientlighet kommer att öka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TRAFIK

Fråga 41 När det gäller trafiken, hur angeläget tycker Du att det är att man förbättrar situationen för:

	Inte alls angeläget					Mycket angeläget					
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gående	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cyklister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens resenärer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bilister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 42 Följande förslag gäller trafiken. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Stoppa privatbilismen i innerstäderna	☐	☐	☐	☐	☐
Skarp övervakningen när det gäller hastighetsöverträdelser	☐	☐	☐	☐	☐
Gör om fler gator till gågator	☐	☐	☐	☐	☐
Sänk hastigheten från 50 till 30 km/timmen där det finns många fotgängare och cyklister	☐	☐	☐	☐	☐
Avsätt separata körfält för kollektivtrafiken i större tätorter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppmuntra samåkning i bil	☐	☐	☐	☐	☐
Förmånsbeskatta parkeringsplatser som betalas av arbetsgivaren	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ny älvförbindelse i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Stoppa byggandet av Hallandsåstunneln	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 43 Nyttjar Du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnavårdscentral	☐	☐	☐
Vårdcentral	☐	☐	☐
Sjukhusvård	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folk tandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 44 Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Vet ej
1. Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnvårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folk tandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 45 Om förändringar av servicen skall göras, vilket av serviceområdena anser Du att:

Det är mest angeläget att satsa på?

Det i första hand ska minska på?

Vg ange en av siffrorna 1–28 i fråga 44 ovan.

Fråga 46 Hur tycker Du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nu följer några frågor som handlar om sjukvårdens utveckling i Sverige.

Fråga 47 Allmänt sett, hur tycker Du att sjukvården i Sverige har utvecklats under de senaste 5 åren?

Klart förbättrats	Något förbättrats	Varken förbättrats eller försämrats	Något försämrats	Klart försämrats	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 48 Enligt Din uppfattning, i vilken utsträckning kan regeringen respektive regionstyrelsen påverka utvecklingen inom sjukvården?

	Mycket stor utsträckning	Ganska stor utsträckning	Varken stor eller liten utsträckning	Ganska liten utsträckning	Mycket liten utsträckning	Ingen uppfattning
Regeringen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 49 Anser Du att det är lätt eller svårt att veta hur sjukvården har utvecklats?

Mycket lätt	Ganska lätt	Varken lätt eller svårt	Ganska svårt	Mycket svårt
☐	☐	☐	☐	☐

TEKNIKINNEHAV OCH INTERNET

Fråga 50 Vilka typer av utrustning etc. har Du för närvarande tillgång till i Ditt hushåll?

☐ Telefon (fast anslutning)	☐ Persondator
☐ Mobiltelefon ... med 3G ☐	☐ Skrivare
☐ Text-TV	☐ Handdator
☐ Video	☐ CD-spelare
☐ Digital-TV/Set Top Box	☐ DVD-spelare

Fråga 51 Har Du tillgång till internet? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

- Ja, i hemmet → ... där jag har anslutning: ... via telefonmodem
- Ja, på arbetsplats/skola ... via bredband
- Ja, på annan plats
- Nej → *Gå vidare till fråga 53.*

Fråga 52 Vilket/vilka är Dina främsta syften med Din privata internetanvändning? (Du kan markera mer än en ruta.)

☐ E-post	☐ Ladda ner/lyssna på musik
☐ Söka fakta/information	☐ Lyssna på radio
☐ Ta del av nyheter/nyhetstjänst	☐ Pornografi/erotik
☐ Nöje/förströelse/spel	☐ Bankärenden
☐ Datorteknisk användning/göra hemsidor	☐ Hämta blanketter, informationsmaterial etc. från kommun, myndighet
☐ Delta i diskussions- eller chatgrupp	☐ Annat:
☐ Beställa varor eller tjänster	

Fråga 53 Hur ofta brukar Du ta del av något av följande på internet?

	6–7 dagar/ vecka	3–5 dagar/ vecka	1–2 dagar/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐
Annan nyhetskaj	☐	☐	☐	☐	☐
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens hemsida	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 54 När Du tänker på nyhetsrapportering via internet, hur tillförlitliga bedömer Du då följande nyhetssajter?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 55 Har Du under de senaste 12 månaderna sökt information på internet om något av följande?

	Nej	Någon gång under året	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Kultur/evenemang/sevärdheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa- och sjukvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trafikinformation (t ex om tidtabeller, kartor vägarbeten eller annat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

AKTIVITETER OCH FRITIDSVANOR

Fråga 56 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurang/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handlat på Systembolaget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/motorcykel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med trädgårdsarbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit eller spelat något musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med invandrare födda utanför Europa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på teater	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på opera/musical/balet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popevenemang	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på konsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 57 Har Du något favoritlag i fotboll?

- Damslag Ja, nämligen..... Nej
- Herrlag Ja, nämligen..... Nej

Fråga 58 Ange nedan vilken/vilka föreningar Du är medlem i samt hur aktiv Du är i dessa föreningar.

	Icke medlem	Medlem, men har <u>inte</u> varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har någon typ av uppdrag
Byalag, samhällsförening	☐	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐	☐
Föräldraförening	☐	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐	☐
Hyresgäst-/bostadsrätts- eller villaägareförening	☐	☐	☐	☐
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐	☐
Invandrarorganisation	☐	☐	☐	☐
Kulturförening (musik, dans etc.)	☐	☐	☐	☐
Kvinnoorganisation	☐	☐	☐	☐
Nykterhetsorganisation	☐	☐	☐	☐
Pensionärsorganisation	☐	☐	☐	☐
Politiskt parti (även kvinno- eller ungdomsförbund)	☐	☐	☐	☐
Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐
Frikyrka eller annan religiös organisation	☐	☐	☐	☐
Annan förening	☐	☐	☐	☐

Fråga 59 Har Du under de senaste 12 månaderna besökt någon av följande anläggningar/utflyktsmål? Avser Du att göra det under de kommande 12 månaderna?

	<i>Har besökt under de senaste 12 månaderna:</i>			<i>Avser att besöka under de kommande 12 månaderna:</i>		
	Ingen gång	Någon gång	Flera gånger	Nej, kommer inte att besöka	Ja, kommer kanske att besöka	Ja, kommer säkert att besöka
Akvarellmuséet i Skärhamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Borås djurpark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bohusläns museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gamla Ullevi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konserthus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperans Skövdescen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsmuseum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsteater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Havets hus i Lysekil	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konserthuset i Våra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Liseberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läckö slott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lödöse museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nordens Ark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ostindiefararen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skara Sommarland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ullared	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universeum i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 60 Enligt Din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?
Svara med hjälp av nedanstående skala:

Det går inte att lita på
människor i allmänhet

Det går att lita på
människor i allmänhet

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 61 Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv Du lever?

Mycket nöjd

Ganska nöjd

Inte särskilt nöjd

Inte alls nöjd

Fråga 62 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Använt internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt kollektivt (buss/spårvagn/tåg)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerat/idkat friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat på gym (aerobics/workout etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på fotboll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat på Tips, Lotto eller V75	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltagit i studiecirkel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyr video/DVD	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst om brott i dagspressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druckit sprit/vin/starköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rökt/snusat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ARBETSLIV

Fråga 63 Vilket yrke har/hade Du?

- (yrke/sysselsättning)
 Har **aldrig** förvärvsarbetat → Gå vidare till fråga 67.

Fråga 64 Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?

- Statlig Kommunal Landstingskommunal/regional Privat

Fråga 65 Hur mycket arbetar/arbetade Du i genomsnitt per vecka?

- Heltid Deltid, minst 15 timmar/vecka Deltid, mindre än 15 timmar/vecka

Fråga 66 Förvärvsarbetar Du i den kommun där Du bor eller pendlar Du till arbete i annan kommun?

- Arbetar i den kommun där jag bor
 Pendlar till arbete i annan kommun, nämligen

Fråga 67 Vilket var Ditt huvudsakliga färdmedel Din senaste arbetsdag/skoldag för att ta Dig till arbetet/skolan?

- Till fots Tåg/pendeltåg Båt/färja
 Bil som förare Spårvagn Annat
 Bil som passagerare Cykel
 Buss MC/moped Jag arbetar/studerar inte/arbetar hemma

Fråga 68 Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

- LO (Landsorganisationen) Annan facklig organisation
 TCO (Tjänstemännens Centralorganisation) Nej
 SACO (Sveriges Akademikers Centralorganisation)

TILL SIST NÅGRA FRÅGOR OM DIG SJÄLV

När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. För att kunna göra detta behöver vi Dina svar på dessa avslutande frågor.

Fråga 69 Är Du kvinna eller man?

- Kvinna Man

Fråga 70 Vilket år är Du född?

Årtal: 19

Fråga 71 Är Du ...:

- Svensk medborgare Medborgare i annat land Både svensk medborgare och medborgare i annat land

Fråga 72 Vilket är Ditt civilstånd?

- Ensamstående Sambo Gift Änka/änkling

Fråga 73 Har Du egna barn?

- Ja Nej

Fråga 74 Hur ser Ditt hushåll ut?

Jag bor ensam → Gå vidare till fråga 75.

- Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →
En vuxen	☐	Ja	☐	Nej
Flera vuxna	☐		☐	
Ett eller flera barn	☐		☐	

Om Du regelbundet delar Ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

Antal barn: ... i åldrarna: 0–3 år 4–6 år 7–15 år 16 år eller äldre

Fråga 75 Hur bor Du för närvarande?

- I villa/radhus
- I lägenhet/ flerfamiljshus
- På lantgård
- I servicehus, ålderdomshem eller gruppbostad
- I studentrum/inneboende
- Annat boende:

Fråga 76 Hyr eller äger Du eller någon i Ditt hushåll Din nuvarande bostad?

- Hyr bostaden
- Äger bostaden (även bostadsrätt/insatslägenhet)

Fråga 77 I vilken typ av område bor Du?

- Storstad, centralt
- Storstad, ytterområde/förort
- Stad eller större tätort, centralt
- Stad eller större tätort, ytterområde
- Mindre tätort
- Ren landsbygd

Fråga 78 Hur länge har Du bott i den kommun där Du nu bor?

- Har alltid bott här
- Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort
- Inflyttad, har bott här mer än 10 år
- Inflyttad, har bott här 4-10 år
- Inflyttad, har bott här 1-3 år
- Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 79 Allmänt sett, hur bra tycker Du det är att bo i:

	Mycket dåligt		Varken bra eller dåligt					Mycket bra			
	↓				↓				↓		
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 80 Skulle Du kunna tänka Dig att flytta från det område där Du bor?

- Nej
- Ja

Om JA, till vilket område? (Fler än ett område kan markeras.)

- Till annat område i Din del av kommunen
- Till annan del av kommunen
- Till annan kommun i Västra Götaland
- Till kommun i annan del av Sverige
- Till annat land

Fråga 81 Var någonstans har Du respektive Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 82 Om Du skulle beskriva Ditt nuvarande hem respektive det hem Du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?

Ditt nuvarande hem:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Det hem Du växte upp i:

- Arbetarhem
- Jordbrukarhem
- Tjänstemannahem
- Högre tjänstemanna-/akademikerhem
- Företagarhem

Fråga 83 I vilket av de här geografiska områdena känner Du att Du i första hand hör hemma? (Markera endast ett alternativ.)

- Den ort där jag bor
- Det landskap där jag bor
- Mitt tidigare län
- Västra Götaland
- Sverige som helhet
- Norden
- Europa
- Världen som helhet

Fråga 84 Vilken av de här grupperna tillhör Du för närvarande?

- Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)
- Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- Genomgår arbetsmarknadsutbildning
- Arbetslös
- Ålderspensionär/avtalspensionär
- Förtidspensionär/sjukpensionär
- Studerande
- Annat:.....

Fråga 85 Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på Dig. Om Du ännu inte avslutat Din utbildning, markera då den Du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Eftergymnasial utbildning, ej högskola
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet
- Examen från forskarutbildning

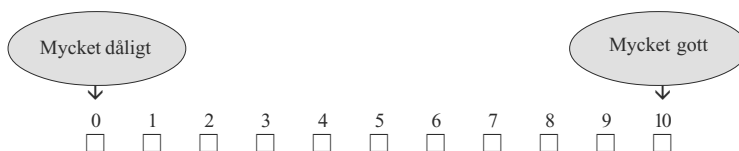
Fråga 86 Har Du under de senaste 12 månaderna fått stöd i någon av följande former?

	Ja	Nej
Sjukersättning från arbetsgivare eller försäkringskassa	☐	☐
Sjukbidrag eller förtidspension	☐	☐
Arbetslöshetskassa (A-kassa)	☐	☐
Socialbidrag eller introduktionsersättning	☐	☐
Föräldrapenning	☐	☐
Äldreförsörjningsstöd	☐	☐

Fråga 87 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten för samtliga personer i Ditt hushåll före skatt (pension och studiemedel skall räknas in i den ungefärliga årsinkomsten).

☐ 100 000 eller mindre	☐ 401 000 – 500 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 501 000 – 600 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 301 000 – 400 000	☐ Mer än 700 000

Fråga 88 Hur bedömer Du Ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala, där 0 motsvarar ”mycket dåligt” och 10 motsvarar ”mycket gott”.

Fråga 89 Röstade Du i valet till Europaparlamentet i juni 2004?

- Ja Nej Ej röstberättigad Minns inte

Om Du röstade i Europaparlamentsvalet, vilket parti röstade Du på?

☐ Vänsterpartiet	☐ Kristdemokraterna
☐ Socialdemokraterna	☐ Miljöpartiet
☐ Centerpartiet	☐ Junilistan
☐ Folkpartiet	☐ Annat parti (vg ange vilket):
☐ Moderaterna	☐ Röstade blankt

Fråga 90 Hur har enligt Din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i Din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror Du ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i Din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om Du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Här ser Du några böcker från SOM-institutet där resultaten från de senaste årens undersökningar presenteras:

Du kan läsa mer om SOM-institutets verksamhet på vår hemsida:

www.som.gu.se

(Där hittar Du också innehållsförteckningar till våra böcker.)

Vill Du kontakta oss är Du mycket välkommen att göra det:

- telefon: 031-773 12 17
- epost: info@som.gu.se

+

+

Glöm inte att lägga det ifyllda formuläret
i det bifogade svarskuvertet!

+

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia
GÖTEBORGS UNIVERSITET

+

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av Institutionen för journalistik och masskommunikation, Statsvetenskapliga institutionen samt Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen är en del av institutionernas forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinnmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Västsverige.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson. Magnus Kinnmark är projektsamordnare och undersökningsledare är Rudolf Antoni.

Har Du frågor som rör Din medverkan i undersökningen, ring gärna Kinnmark Information. Telefon: 020 – 28 28 30 (samtalet är gratis)

Du kan också ringa eller skicka e-post till SOM-institutet:
Rudolf Antoni, telefon: 031-773 11 96, e-post: rudolf.antoni@som.gu.se
Vill Du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Denna streckkod är endast till för att
inkomna svar skall kunna prickas av vid
datorns optiska läsning. Då slipper Du få
påminnelse i onödan.*

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2004

Information till Dig som ingår i undersökningen

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

- Hur tar västsvenskarna del av dagstidningar och andra medier?
- Vad tycker västsvenskarna om servicen i sin kommun?
- Vilka åsikter har västsvenskarna om den egna kommunen och Västra Götalandsregionen?
- Hur ser våra fritidsvanor ut?

Detta är exempel på frågor som *Sambälle Opinion Massmedia i Västsvrige 2004* försöker besvara. Undersökningen görs av tre forskningsinstitutioner vid Göteborgs universitet

Varför görs Samhälle Opinion Massmedia?

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet har sedan mitten av 50-talet genomfört studier om massmedier och opinionsbildning. Det viktigaste syftet med studierna är att öka kunskapen om hur den svenska demokratin fungerar.

Några resultat som under senare år har uppmärksammats är t ex att andelen som röstar på olika partier i riksdags- och kommunalval har ökat.

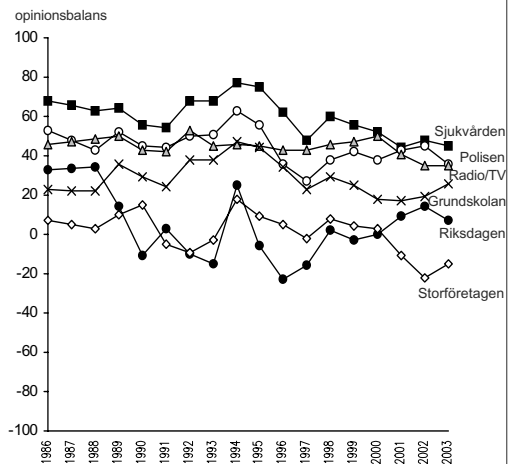
Forskning om den offentliga sektorn – särskilt kommunerna – bedrivs vid *Förvaltningshögskolan*.

Forskningen vid *Institutionen för journalistik och masskommunikation* har gett kunskap om hur vi tar del av olika medier. Exempelvis har morgontidningsläsningen varit stabil i Sverige, medan Internetanvändningen nu ökar snabbt.

Resultaten utgör ett väsentligt underlag för debatten kring demokrati- och massmediefrågor i Sverige.

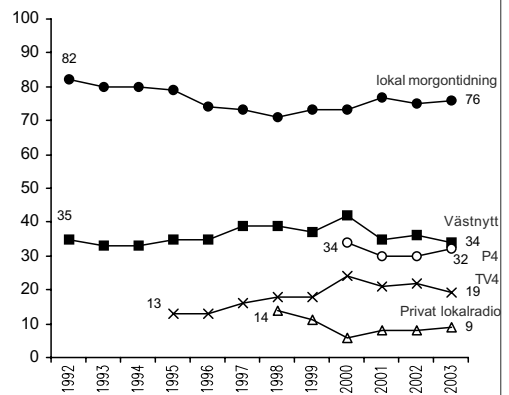
De tre ovannämnda institutionerna bildade 1986 SOM-institutet som sedan dess genomför SOM-undersökningen varje år. Det ger möjligheter att studera hur vanor och åsikter förändras.

Förtroende för olika samhällsinstitutioner 1986-2003

Källa: Riks-SOM 1986-2003

Andelen västsvenskar som tar del av lokalnyheter i olika medier minst 5 dagar per vecka 1992-2003

Källa: Väst-SOM 1992-2003

Ett Västsverige i miniatyr

Vi har slumpmässigt valt ut 6 000 personer i Västsverige. Det är alltså slumpen som gjort att just Du kommit med i undersökningen. Urvalet har gjorts via befolkningsregistret med uppgift om kön, ålder samt hemkommun. Tillsammans ger de utvalda personerna en god bild av befolkningen i Västsverige. För att få rättvisande resultat i undersökningen är det mycket viktigt att alla svarar. Varje svar som uteblir försämrar undersökningens tillförlitlighet. Men det är Du själv som avgör om Du vill vara med eller inte.

Frågeformuläret

I undersökningen Samhälle Opinion Massmedia i Västsverige samarbetar ett antal olika forskningsprojekt. SOM-institutet deltar också i utvärderingen av Västra Götalandsregionen och samverkar med medieföretag. Det innebär att frågorna spänner över ett flertal områden. Formuläret inleds med frågor om massmedier och fortsätter sedan med frågor om politik, samhällsservice, fritid osv. Antalet frågor kan verka stort, men de flesta kan besvaras med ett kryss i tillämplig ruta.

Vad händer med svaren?

Svaren behandlas anonymt och resultaten publiceras bara som siffror i tabeller. Vad någon enskild person svarat framgår **aldrig**. Alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt.

Årets undersökning genomförs i samarbete med *Kinnmark Information AB* som står för utskick och insamling av frågeformulär.

Huvudresultaten från undersökningen publiceras varje år i böcker från SOM-institutet. Där presenterar olika forskare resultat från sina specialområden. Exempel på sådana böcker är: *Ju mer vi är tillsammans* (2004), *Perspektiv på Västsverige* (2003) och *Demokratitrender* (2003). De kan beställas från SOM-institutet (telefon-, faxnummer, post-samt e-postadress återfinns på nästa sida). Du kan även besöka SOM-institutets hemsida för att få veta mer om vår verksamhet. Där kan Du också ta del av ett urval av tidigare undersökningsresultat. Adressen är: www.som.gu.se

Forskarna som deltar i årets undersökning

Fil.kand. Rudolf Antoni:
Livsstil och identitet

Doktorand Annika Bergström:
Nybeter och Internet

Universitetslektor Bengt R Carlsson:
Skolpolitik

Professor Sören Holmberg:
Politik

Docent Folke Johansson:
Flernivådemokrati

Doktorand Gabriella Sandstig:
Hot och risker

Professor Rutger Lindahl:
EU-frågor

Docent Lennart Nilsson:
Regioner och offentlig service

Doktorand Josefine Sternvik:
Dagspress

Universitetslektor Jan Strid:
Lokala massmedier

Fil.dr. Ingela Wadbring:
Medievanor

Professor Lennart Weibull:
Massmedier

De tre institutionerna bakom SOM-institutet

Förvaltningshögskolan

Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet är den enda i sitt slag i landet. Forskning bedrivs om medborgarna och den offentliga sektorn samt om kommunal ekonomi och organisation.

Institutionen för journalistik och masskommunikation

Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet (JMG) studerar massmedier och populärkultur, bl a frågor om hur svenskarna tar del av press, radio och TV samt vad de anser om svensk journalistik.

Statsvetenskapliga institutionen

Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet är en av Sveriges ledande forskningsinstitutioner när det gäller undersökningar om politisk opinionsbildning.

Vi svarar gärna på frågor

Om Du har frågor som rör Din medverkan i undersökningen, ring gärna till *Kinnmark Information*. Telefonnumret är: **020 - 28 28 30**

Om Du har frågor till SOM-institutet, ring eller skriv till:

SOM-institutet, Göteborgs universitet

Box 710

405 30 GÖTEBORG

Telefon: Rudolf Antoni (undersökningsledare) 031-773 11 96

Kerstin Gidsäter (kansli och administration) 031-773 12 17

Fax: 031-773 45 54

E-post: info@som.gu.se

Internet: www.som.gu.se

SOM-INSTITUTET
samhälle opinion massmedia
GÖTEBORGS UNIVERSITET

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

VÄSTSVERIGE 2004

SÅ HÄR FYLLER DU I FORMULÄRET

– här är ett exempel:

Fråga 1 Hur väl anser Du att påståendet '*I dag skiner solen*' stämmer?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer ganska bra	Stämmer varken bra eller dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer inte alls
Om Du tycker att påståendet <u>inte stämmer alls</u> , sätt då ett kryss längst till höger på följande sätt:	☐	☐	☐	☐	☒
Om Du tycker att påståendet <u>stämmer ganska bra</u> , markerar Du så här:	☐	☒	☐	☐	☐
Skulle Du råka sätta ett kryss i fel ruta, rätta till det genom att stryka över hela rutan. Sätt därefter kryss i rätt ruta på följande sätt:	☒	☒	☐	☐	☐
Formuläret läses <u>optiskt</u> av en dator. Håll därför om möjligt kryssen <u>innanför</u> rutorna.		Kryssa så här: ☒		Kryssa <u>ej</u> så här: ☒	

Använd helst kulspetspenna och inte tusch eller blyerts

FORMULÄRETS INNEHÅLL

Frågenummer

1–14
15–42
43–47
48–54
55–61
62–65
66–71
72–75
76–84
85–89
90–112

Frågeområde

Press, radio och TV
Politik och samhälle
Trafik
Samhälle och service
Teknikinnehav och internet
Hot och risker
Göteborg
Göteborgs-Posten
Aktiviteter och fritidsvanor
Arbetsliv
Om dig själv

PRESS, RADIO OCH TV

Fråga 1 Hur ofta brukar Du ta del av följande nyhetsprogram i radio och TV?

	Dagligen	5-6 ggr/ vecka	3-4 ggr/ vecka	1-2 ggr/ vecka	Mer sällan	Aldrig
Aktuellt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rapport i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT Morgon	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyhetsmorgon i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheterna i TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3 Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalnyheter i radions P4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonyheterna i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nyheter i privat lokalradio	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 2 Läser eller tittar Du i någon morgontidning regelbundet – och i så fall hur ofta? (Frågan gäller inte tidningar på internet.)

	6-7 dagar per vecka	4-5 dagar per vecka	2-3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska Dagbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐
Annan morgontidning:	☐	☐	☐	☐	
<i>(tidningens namn)</i>					

Fråga 3 Om Du tänker på hur Du brukar läsa Din morgontidning, hur ser Din morgontidningsläsning ut nu jämfört med för ett år sedan?

Jag läser mer nu	Jag läser ungefär lika mycket nu som för ett år sedan	Jag läser mindre nu	<i>Jag brukar inte läsa morgontidningar</i>
☐	☐	☐	☐

Fråga 4 Prenumererar Du eller någon i Ditt hushåll på någon morgontidning?

- Ja, på Göteborgs-Posten
 Ja, på Dagens Nyheter
 Ja, på Svenska Dagbladet
 Ja, på:

Hur länge har Du haft Din nuvarande prenumeration? (Om Du har mer än en, utgå ifrån den tidning Du läser oftast.)

Mindre än 1 år	1-2 år	3-5 år	Längre än 5 år	Tveksam/ vet ej
☐	☐	☐	☐	☐

Nej → Om Du ändå läser en morgontidning, på vilket sätt har Du då tillgång till den?

☐ Läser hos/lånar av bekant/granne	☐ Läser på kollektivtrafiken (buss, tåg etc.)
☐ Läser på arbetet/skolan	☐ Köper lösnummer
☐ Läser på bibliotek	☐ Läser på internet
☐ Annat sätt:
.....	

Fråga 5 Om Du har en morgontidningsprenumeration, har Du själv funderat på att upphöra med den/någon av de prenumerationer Du nu har eller har detta diskuterats inom familjen under det senaste halvåret?

Nej Ja, någon enstaka gång Ja, flera gånger Tveksam/vet ej Jag prenumererar ej på någon morgontidning

Om Ja, av vilken anledning har Du funderat på att upphöra med Din prenumerations? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

☐ Prenumerationspriset har höjts	☐ Allt har blivit så dyrt att pengarna inte räcker till
☐ Jag får lokal information i radio och TV	☐ Tidningens innehåll är inte tillräckligt bra
☐ Tidningsutdelningen sköts dåligt	☐ Jag har tillgång till tidningen på arbetet/i skolan
☐ Jag har inte tid att läsa den	☐ Tidningen har bytt till ett format som inte passar mig
☐ Jag kan läsa tidningen på internet	☐ Jag får de nyheter jag behöver från en gratistidning
☐ Mitt lokalområde bevakas inte tillräckligt	☐ Annan anledning:

Fråga 6 Har den morgontidning Du oftast läser ändrat format (dvs sidstorlek) under de senaste 12 månaderna?

Ja Nej Läser ingen morgontidning

Om JA, i vilken utsträckning anser Du att följande omdömen stämmer in på Din morgontidning nu jämfört med före formatförändringen?

	Stämmer inte alls			Stämmer helt och hållet			
	1	2	3	4	5	Ingen uppfattning	
Blivit mer ytlig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Bekvämare att hantera	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Innehåller mer kvällstidningsjournalistik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Lättare att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Innehåller färre nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Innehåller mer annonser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Mindre tydlig text	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Sämre överblick	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Roligare att läsa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Har ett mer läsvärt innehåll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Fråga 7 Läser eller tittar Du i någon av följande kvällstidningar regelbundet – och i så fall hur ofta? (Frågan gäller inte tidningar på internet.)

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
GT	☐	☐	☐	☐	☐
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 8 Läser Du eller tittar Du regelbundet i någon informationstidning eller något informationsblad som ges ut av:

	Varje nummer	Vart annat nummer	Något enstaka nummer	Aldrig	Jag känner inte till/finns inte
Västra Götalandsregionen: <i>Regionmagasinet</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐
Den stadsdel eller den del av kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 9 Hur ofta brukar Du titta på program i följande TV-kanaler?

	<i>Jag har ej tillgång</i>	Dagligen	5–6 ggr/vecka	3–4 ggr/vecka	1–2 ggr/vecka	Mer sällan	Aldrig
SVT1/SVT2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kanal 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ZTV	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
BBC eller CNN	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmkanal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öppna kanalen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 10 Hur ofta brukar Du lyssna på följande radiokanaler?

	6–7 dagar per vecka	4–5 dagar per vecka	2–3 dagar per vecka	Mer sällan	Aldrig
P1 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P2 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P3 i Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐
P4/Radio Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Lugna Favoriter	☐	☐	☐	☐	☐
Mix Megapol	☐	☐	☐	☐	☐
NRJ (Radio Energy)	☐	☐	☐	☐	☐
Radio City	☐	☐	☐	☐	☐
Rix FM	☐	☐	☐	☐	☐
Närradio	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 11 Svenska kyrkans radio sänder över två kanaler, Radio 37 och Radio Plus. Hur ofta brukar Du lyssna på Svenska kyrkans radio?

	Ett par gånger per vecka	Någon gång per vecka	Mer sällan	Aldrig
Radio 37	☐	☐	☐	☐
Radio Plus	☐	☐	☐	☐

Fråga 12 Om Du tänker på sådant som händer i Din kommun, hur tillförlitlig bedömer Du följande mediers rapportering vara?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
P4/Radio Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den privata lokalradion	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västnytt i SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4 lokalt Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den lokala morgontidningen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metro	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GT	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 13 Hur viktigt anser Du det vara att känna till de större nyheterna från följande områden?

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Göteborgsregionen	☐	☐	☐	☐
Sjuhärad	☐	☐	☐	☐
Skaraborg	☐	☐	☐	☐
Fyrbodalen (Fyrstadsområdet, Norra Bohuslän och Dalsland)	☐	☐	☐	☐
Halland	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐

Fråga 14 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna besökt följande städer?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan	Bor där
Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stockholm	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Malmö	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oslo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Köpenhamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

POLITIK OCH SAMHÄLLE

Fråga 15 Hur intresserad är Du i allmänhet av politik?

Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
☐	☐	☐	☐

Fråga 16 Hur intresserad är Du av politiska frågor som rör den kommun där Du bor?

Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
☐	☐	☐	☐

Fråga 17 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i den kommun där Du bor? Ange högst tre frågor/problem.

.....

.....

Fråga 18 Hur intresserad är Du av politiska frågor som rör Västra Götalandsregionen?

Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
☐	☐	☐	☐

Fråga 19 Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i Västra Götalandsregionen? Ange högst tre frågor/problem.

.....

.....

Fråga 20 Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle Du placera Dig själv på en sådan vänster–högerskala?

Klart till vänster Något till vänster Varken till vänster eller till höger Något till höger Klart till höger

Fråga 21 Vilket parti tycker Du bäst om i dag?

Vänsterpartiet Moderaterna
 Socialdemokraterna Kristdemokraterna
 Centerpartiet Miljöpartiet
 Folkpartiet Annat parti (vg ange vilket):

Anser Du Dig vara en övertygad anhängare av detta parti?

Ja, mycket övertygad Ja, något övertygad Nej

Fråga 22 Hur tycker Du att regeringen sköter sin uppgift?

Mycket bra Ganska bra Varken bra eller dåligt Ganska dåligt Mycket dåligt

Fråga 23 På det hela taget, hur nöjd är Du med det sätt på vilket demokratin fungerar i:

EU Mycket nöjd Ganska nöjd Inte särskilt nöjd Inte alls nöjd

Sverige

Västra Götalandsregionen

Den kommun där Du bor

Fråga 24 Vilket parti tycker Du bäst om i dag i regionpolitiken i Västra Götaland?

Vänsterpartiet Moderaterna Annat parti (vg ange vilket):
 Socialdemokraterna Kristdemokraterna
 Centerpartiet Miljöpartiet

Folkpartiet Sjukvårdspartiet

Fråga 25 Vilka möjligheter anser Du att Du har att påverka politiska beslut i:

Mycket goda möjligheter Ganska goda möjligheter Varken goda eller dåliga möjligheter Ganska dåliga möjligheter Mycket dåliga möjligheter Ingen uppfattning

EU

Sverige

Västra Götalandsregionen

Den kommun där Du bor

Stadsdelen/den del av kommunen där Du bor

Fråga 26 Skulle Du kunna tänka Dig att åta Dig ett politiskt uppdrag för det parti Du sympatiserar med som gäller:

	Ja, absolut	Ja, kanske	Nej, troligen inte	Nej, absolut inte
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐

Fråga 27 Är Du personligen bekant med någon politiker som är verksam i:

	Ja	Nej
Den kommun där Du bor	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐

Fråga 28 Har Du själv någon gång som privatperson – eventuellt tillsammans med andra – försökt påverka ett kommunalt beslut eller kommunens planer?

Ja Nej → *Gå vidare till fråga 29.*

Om JA, på vilket sätt försökte Du påverka kommunen? Du kan ange flera sätt.

☐ Tog kontakt med kommunal tjänsteman eller förvaltning	☐ Arbetade i annan organisation eller förening
☐ Tog kontakt med kommunpolitiker	☐ Skrev insändare eller artikel i tidning
☐ Arbetade aktivt i partiorganisation	☐ Deltog i namnsamling eller demonstration
☐ Arbetade aktivt i aktionsgrupp eller byalag	☐ Annat sätt

Lyckades Du i Dina försök att påverka?

Ja Ja, delvis Nej Vet ej

Fråga 29 Skulle Du personligen kunna tänka Dig att göra en frivillig insats (oavlönat arbete) inom något eller några av följande områden?

	Nej, absolut inte	Nej, knappast	Ja, någon gång	Ja, regelbundet
Barn- och ungdomsverksamhet	☐	☐	☐	☐
Föräldravandring	☐	☐	☐	☐
Kontaktperson för nyinflyttad	☐	☐	☐	☐
Arbete mot våld och droger	☐	☐	☐	☐
Kontakt med äldre	☐	☐	☐	☐
Besöka långvarigt sjuka	☐	☐	☐	☐
Brottsförebyggande arbete	☐	☐	☐	☐

Har Du utfört något frivilligt arbete under de senaste 12 månaderna?

Ja, flera gånger Ja, någon enstaka gång Nej

Fråga 30 Var skulle Du personligen vilja placera några politiker i Västra Götalandsregionen på nedanstående skala?

Personen är okänd för mig	Ogillar starkt			Varken gillar eller ogillar					Gillar starkt		
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Jonas Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Roland Andersson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Susanne Aronsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lars Bergsten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kent Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stefan Kristiansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Monica Selin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annelie Stark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Åström	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 31 Hur tycker Du att kommunstyrelsen i den kommun där Du bor respektive regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Kommunstyrelsen i den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen i Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 32 Västra Götalandsregionen har tagit över ansvaret för bland annat hälso- och sjukvården och de regionala utvecklingsfrågorna. Anser Du att denna förändring inneburit huvudsakligen fördelar eller huvudsakligen nackdelar för invånarna i Västra Götaland?

	Mycket stora fördelar	Ganska stora fördelar	Varken för- eller nackdelar	Ganska stora nackdelar	Mycket stora nackdelar	Ingen uppfattning
Hälso- och sjukvården	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionens utveckling	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 33 Vad anser Du om Din kommuns respektive Västra Götalandsregionens ekonomi?

<i>Ekonomi i:</i>	Mycket god	Ganska god	Varken god eller dålig	Ganska dålig	Mycket dålig	Ingen uppfattning
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 34 Allmänt sett, hur stort förtroende har Du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning
Svenska EU-parlamentariker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rikspolitiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens politiker	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens tjänstemän	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjukvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvårdens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom barnomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personal inom äldreomsorgen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotekspersonal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lärare i grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens personal	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Socialarbetare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poliser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Småföretagare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forskare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Journalister	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Präster i Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pastorer i frikyrkorna	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 35 Här följer fyra påståenden om Västra Götalandsregionen. Markera för varje påstående det svar som ligger närmast Din egen uppfattning.

Västra Götalandsregionen:	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Ingen uppfattning
Förbättrar demokratin	☐	☐	☐	☐	☐
Stärker områdets ekonomiska utveckling	☐	☐	☐	☐	☐
Innebär att delar av regionen missgynnas	☐	☐	☐	☐	☐
Förbättrar möjligheterna att hävda sig i konkurrensen med andra regioner	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 36 Hur anser Du att Västra Götalandsregionen lyckas med att främja följande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Företagande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 37 Hur anser Du att Din kommun på egen hand eller i samverkan med andra kommuner lyckas med att främja följande?

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Företagande	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysselsättning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 38 Hur viktiga anser Du att följande verksamheter är för den framtida utvecklingen i Västra Götaland?

	Mycket viktig	Ganska viktig	Inte särskilt viktig	Inte alls viktig	Ingen uppfattning
Bank- och försäkringsväsende	☐	☐	☐	☐	☐
Bilindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Detaljhandel	☐	☐	☐	☐	☐
Elitidrott	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsmiljö	☐	☐	☐	☐	☐
Hamn och sjöfart	☐	☐	☐	☐	☐
Högre utbildning/forskning	☐	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi	☐	☐	☐	☐	☐
Kultur, nöjesliv och evenemang	☐	☐	☐	☐	☐
Livsmedelsindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Medicinsk industri	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöindustri	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlig service	☐	☐	☐	☐	☐
Press/radio/TV	☐	☐	☐	☐	☐
Transporter	☐	☐	☐	☐	☐
Turism	☐	☐	☐	☐	☐
Verkstadsindustri	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 39 Nedanstående lista omfattar ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Minska den offentliga sektorn	☐	☐	☐	☐	☐
Ta emot färre flyktingar i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐
Låta privata företag svara för äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐
Satsa mer på friskolor	☐	☐	☐	☐	☐
Införa sextimmars arbetsdag	☐	☐	☐	☐	☐
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	☐	☐	☐	☐	☐
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatterna	☐	☐	☐	☐	☐
Bygga ut kollektivtrafiken	☐	☐	☐	☐	☐
Höja kommunal-/regionskatten hellre än att minska servicen	☐	☐	☐	☐	☐
Sänka skatten på alkohol	☐	☐	☐	☐	☐
Främja utvecklingen i Västsverige genom utökad samarbete med Norge	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 40 Vilken är Din åsikt om det svenska medlemskapet i EU?

- I huvudsak för det svenska medlemskapet i EU
 I huvudsak emot det svenska medlemskapet i EU
 Har ingen bestämd åsikt i frågan

Fråga 41 Tycker Du att Sverige skall ha en folkomröstning om EU:s nya grundlag?

- Ja Nej Ingen åsikt

Fråga 42 Vilken är Din bedömning av vart och ett av följande påståenden om vad som *hindrar* att invandrare integreras i det svenska samhället?

	Helt felaktigt påstående										Helt riktigt påstående											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Invandras dåliga kunskaper i svenska är det avgörande hindret för integrationen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Invandras integration förhindras av att svenskar och invandrare bor åtskilda	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En invandrare kommer alltid att betraktas som en invandrare hur länge han/hon än bor i Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Och med hjälp av samma skala: Vilken är Din bedömning av vart och ett av följande påståenden om eventuella *följder* av att invandrare integreras i det svenska samhället?

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Sverige blir ett bättre land att leva i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rasism och främlingsfientlighet kommer att öka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TRAFIK

Fråga 43 Vilket var Ditt huvudsakliga färdmedel Din senaste arbetsdag/skoldag för att ta Dig till arbetet/skolan?

- Till fots
- Bil som förare
- Bil som passagerare

- Buss
- Tåg/pendeltåg
- Spårvagn

- Cykel
- MC/moped
- Båt/färja

- Annat
- Jag arbetar/studerar inte/arbetar hemma*

Fråga 44 När det gäller trafiken, hur angeläget tycker Du att det är att man förbättrar situationen för:

	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 5px; width: 15%;">Inte alls angeläget</div> <div style="width: 70%;"></div> <div style="border: 1px solid black; border-radius: 50%; padding: 5px; width: 15%;">Mycket angeläget</div> </div>										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gående	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cyklister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kollektivtrafikens resenärer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bilister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 45 Följande förslag gäller trafiken. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?

	Mycket bra förslag	Ganska bra förslag	Varken bra eller dåligt förslag	Ganska dåligt förslag	Mycket dåligt förslag
Stoppa privatbilismen i innerstäderna	☐	☐	☐	☐	☐
Skärp övervakningen när det gäller hastighets- överträdelser	☐	☐	☐	☐	☐
Gör om fler gator till gågator	☐	☐	☐	☐	☐
Sänk hastigheten från 50 till 30 km/timmen där det finns många fotgängare och cyklister	☐	☐	☐	☐	☐
Avsätt separata körfält för kollektivtrafiken i större tätorter	☐	☐	☐	☐	☐
Uppmuntra samåkning i bil	☐	☐	☐	☐	☐
Förmånsbeskatta parkeringsplatser som betalas av arbetsgivaren	☐	☐	☐	☐	☐
Bygg ny älvförbindelse i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Stoppa byggandet av Hallandsåstunneln	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 46 När det gäller trafiken, vilken av följande satsningar anser Du vara mest angelägen?
(Markera endast ett alternativ.)

- Förbättra framkomligheten i trafiken
 Minska miljöstörningarna från trafiken
 Höja trafiksäkerheten

Fråga 47 Här ber vi Dig ta ställning till ett antal påståenden om trafiksituationen i Göteborg.
Vilket svarsalternativ stämmer bäst överens med Din egen uppfattning?

	Stämmer helt	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Ingen uppfattning
Det är svårt att hitta lediga parkeringsplatser	☐	☐	☐	☐	☐
Det är farligt att ta sig fram som gående i centrum	☐	☐	☐	☐	☐
Luftföroreningarna i Göteborg är besvärande	☐	☐	☐	☐	☐
Man drabbas oftare av trafikstockningar och köer nu än för ett par år sedan	☐	☐	☐	☐	☐
Det är svårt att ta sig fram med bil i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐
Buss- och spårvagnstrafiken drabbas oftare av störningar i dag än för några år sedan	☐	☐	☐	☐	☐
Det är svårt att ta sig fram med cykel i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐

SAMHÄLLE OCH SERVICE

Fråga 48 Nyttjar Du eller någon nära anhörig någon av de former av service som anges nedan?

	Ja, jag nyttjar själv	Nyttjar ej själv, men nära anhörig nyttjar	Nej, varken jag själv eller nära anhörig nyttjar
Föräldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐
Kommunal grundskola	☐	☐	☐
Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐
Friskola	☐	☐	☐
Barnvårdscentral	☐	☐	☐
Vårdcentral	☐	☐	☐
Sjukhusvård	☐	☐	☐
Privatläkare	☐	☐	☐
Folktandvård	☐	☐	☐
Privattandläkare	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐
Socialtjänst	☐	☐	☐
Färdtjänst	☐	☐	☐
Handikappomsorg	☐	☐	☐
Kollektivtrafik	☐	☐	☐
Idrottsanläggningar	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐
Kulturaktiviteter	☐	☐	☐
Fritidsverksamhet	☐	☐	☐

Fråga 49 Vad anser Du om servicen i den kommun där Du bor på följande områden?

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Vet ej
1. Förälldrakooperativ barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kommunal barnomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Kommunal grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kommunal gymnasieskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Friskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Barnvårdscentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Vårdcentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Sjukhusvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Privatläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Folkhälsovård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Privattandläkare	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Socialtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Färdtjänst	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Handikappomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kollektivtrafik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Idrottsanläggningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. Kulturaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. Fritidsverksamhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. Turism	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. Miljövård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
23. Tillgång på bostäder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
24. Gator och vägar	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. Renhållning på allmänna platser	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. Möjligheten att få jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
27. Kommuninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. Regioninformation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 50 Om förändringar av servicen skall göras, vilket av serviceområdena anser Du att:

Det är mest angeläget att satsa på?

Det i första hand ska minskas på?

Vg ange en av siffrorna 1–28 i fråga 49 ovan.

Fråga 51 Hur tycker Du på det hela taget att servicen har fungerat under de senaste 12 månaderna i:

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Nu följer några frågor som handlar om sjukvårdens utveckling i Sverige.

Fråga 52 Allmänt sett, hur tycker Du att sjukvården i Sverige har utvecklats under de senaste 5 åren?

Klart förbättrats	Något förbättrats	Varken förbättrats eller försämrats	Något försämrats	Klart försämrats	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 53 Enligt Din uppfattning, i vilken utsträckning kan regeringen respektive regionstyrelsen påverka utvecklingen inom sjukvården?

	Mycket stor utsträckning	Ganska stor utsträckning	Varken stor eller liten utsträckning	Ganska liten utsträckning	Mycket liten utsträckning	Ingen uppfattning
Regeringen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Regionstyrelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 54 Anser Du att det är lätt eller svårt att veta hur sjukvården har utvecklats?

Mycket lätt	Ganska lätt	Varken lätt eller svårt	Ganska svårt	Mycket svårt
☐	☐	☐	☐	☐

TEKNIKINNEHAV OCH INTERNET

Fråga 55 Vilka typer av utrustning etc. har Du för närvarande tillgång till i Ditt hushåll?

☐ Telefon (fast anslutning)	☐ Persondator
☐ Mobiltelefon ... med 3G	☐ Skrivare
☐ Text-TV	☐ Handdator
☐ Video	☐ CD-spelare
☐ Digital-TV/Set Top Box	☐ DVD-spelare

Fråga 56 Har Du tillgång till internet? (Fler än ett alternativ kan markeras.)

- Ja, i hemmet → ... där jag har anslutning: ... via telefonmodem
- Ja, på arbetsplats/skola ... via bredband
- Ja, på annan plats
- Nej → *Gå vidare till fråga 58.*

Fråga 57 Vilket/vilka är Dina främsta syften med Din privata internetanvändning? (Du kan markera mer än en ruta.)

☐ E-post	☐ Ladda ner/lyssna på musik
☐ Söka fakta/information	☐ Lyssna på radio
☐ Ta del av nyheter/nyhetstjänst	☐ Pornografi/erotik
☐ Nöje/förströelse/spel	☐ Bankärenden
☐ Datorteknisk användning/göra hemsidor	☐ Hämta blanketter, informationsmaterial etc. från kommun, myndighet
☐ Delta i diskussions- eller chatgrupp	☐ Annat:
☐ Beställa varor eller tjänster	

Fråga 58 Hur ofta brukar Du ta del av något av följande på internet?

	6–7 dagar/vecka	3–5 dagar/vecka	1–2 dagar/vecka	Mer sällan	Aldrig
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐
Annan nyhetssajt	☐	☐	☐	☐	
Din kommuns hemsida	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götalandsregionens hemsida	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 59 Har Din användning av internet medfört att Du ökat eller minskat Din användning av andra medier?

	Ökat mycket	Ökat något	Varken ökat eller minskat	Minskat något	Minskat mycket
Dagstidningsläsning	☐	☐	☐	☐	☐
Telefonerande	☐	☐	☐	☐	☐
Radiolyssnande	☐	☐	☐	☐	☐
TV-tittande	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 60 När Du tänker på nyhetsrapportering via internet, hur tillförlitliga bedömer Du då följande nyhetssajter?

	Mycket tillförlitlig	Ganska tillförlitlig	Inte särskilt tillförlitlig	Mindre tillförlitlig	Inte alls tillförlitlig	Ingen uppfattning
Aftonbladet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Expressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dagens Nyheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs-Posten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sveriges Radio	☐	☐	☐	☐	☐	☐
SVT	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TV4	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 61 Om det inträffar en stor lokal nyhetshändelse i Västsverige, vilken internetsajt besöker Du troligen? (Ange endast ett alternativ.)

Aftonbladet Sveriges Radio P4 Din kommuns hemsida
 GT SVT Annan sajt:
 Göteborgs-Posten TV4 Skulle inte använda internet

HOT OCH RISKER

Fråga 62 Vad uppfattar Du som det allvarligaste hotet mot Din trygghet?

.....

.....

Fråga 63 Har Du under de senaste 12 månaderna upplevt rädsla/otrygghet på följande allmänna platser eller i nedanstående situationer: (Mer än ett alternativ på varje rad kan markeras.)

	Då jag var ensam	Tillsammans med vänner/bekanta	Då det var mycket folk där	Nej, inte någonsin
På gator och torg	☐	☐	☐	☐
I parker eller rekreationsområden	☐	☐	☐	☐
Vid resa med buss och spårvagn	☐	☐	☐	☐
På spårvagns- och busshållplatser	☐	☐	☐	☐
På stationer/terminaler	☐	☐	☐	☐
På restauranger/caféer, pubar eller dansställen	☐	☐	☐	☐
I tunnlrar eller på broar	☐	☐	☐	☐

Fråga 64 I vilken utsträckning tror Du att mediers rapportering spelar någon roll för hur Du själv och hur människor i allmänhet upplever olika hot och risker?

I mycket liten utsträckning
I mycket stor utsträckning

↓ 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 ↓
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

För mig själv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
För människor i allmänhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 65 I vilken utsträckning händer det att Du undviker att gå ut för att Du känner Dig otrygg eller rädd?

Mycket ofta Ganska ofta Ganska sällan Mycket sällan

FÖLJANDE FRÅGOR BESVARAS ENDAST AV DIG SOM BOR I GÖTEBORGS KOMMUN

Fråga 66 Har Du under de senaste 12 månaderna upplevt rädsla/otrygghet i och kring nedanstående platser eller områden i Göteborg? (Mer än ett alternativ på varje rad kan markeras.)

	<i>Har inte varit där</i>	Ja, under dagtid	Ja, under kvälls-/nattetid	Nej
Nordstadstorget	☐	☐	☐	☐
Kungssportsavenyn	☐	☐	☐	☐
Vasagatan	☐	☐	☐	☐
Järntorget	☐	☐	☐	☐
Rymdtorget i Bergsjön	☐	☐	☐	☐
Angereds Centrum	☐	☐	☐	☐
Kungsparken	☐	☐	☐	☐
Brunnsparken	☐	☐	☐	☐
Slottsskogen	☐	☐	☐	☐
Centralstationen	☐	☐	☐	☐
Frölunda torg	☐	☐	☐	☐

Fråga 67 Har Du själv under de senaste 12 månaderna i Göteborg själv sett, hört eller läst om: (Mer än ett alternativ kan markeras på varje rad.)

	Själv sett	Hört av vänner/ bekanta	Läst/sett/hört i medierna	Nej, inget
Vandalisering/skadegörelse	☐	☐	☐	☐
Nedskräpning	☐	☐	☐	☐
Ungdomsgång som bråkar och stör ordningen	☐	☐	☐	☐
Folk som betar sig våldsamt/hotfullt utomhus	☐	☐	☐	☐
Kvinnor som antastas/utsätts för våld utomhus	☐	☐	☐	☐
Kvinnor som antastas/utsätts i våld i hemmet	☐	☐	☐	☐

Fråga 68 Hur ofta brukar Du läsa eller titta i någon av följande:

	<i>Känner inte till</i>	Jag läser/tittar i varje nummer	Jag läser/tittar ibland	Jag läser/tittar inte i den
Tidningen Faktum	☐	☐	☐	☐
Tidningen Amos	☐	☐	☐	☐
Församlingsbladet som delas ut i Din församling	☐	☐	☐	☐

Fråga 69 Röstade Du i senaste kyrkovalet?

Ja Nej

Fråga 70 Har Du för avsikt att rösta i kyrkovalet 2005?

Ja Nej Vet ej Ej röstberättigad

Om Du avser att rösta i kyrkovalet 2005, är det någon särskild orsak eller fråga som gör att Du tänker rösta?

Nej
 Ja, nämligen:

Fråga 71 Var skulle Du personligen vilja placera några kommunala politiker i Göteborg på nedanstående skala?

		Ogillar starkt			Varken gillar eller ogillar				Gillar starkt			
	<i>Personen är okänd för mig</i>	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5
Kia Andreasson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jan Hallberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göran Johansson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Carina Liljesand	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erik Lithander	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vivi-Ann Nilsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eva Olofsson	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

**HÄR FÖLJER NÅGRA FRÅGOR SOM ENDAST BESVARAS AV DIG SOM LÄSER
GÖTEBORGS-POSTEN**

Fråga 72 Hur väl anser Du att följande omdömen stämmer in på Göteborgs-Posten?

	Stämmer helt och hållet	Stämmer delvis	Stämmer knappast	Stämmer inte alls	Tveksam/ vet ej
Är mycket läsvärd	☐	☐	☐	☐	☐
Kommer alltid i tid på morgonen	☐	☐	☐	☐	☐
Innehåller för många sidor	☐	☐	☐	☐	☐
Är seriös i sin nyhetsbevakning	☐	☐	☐	☐	☐
Har ett lågt prenumerationspris	☐	☐	☐	☐	☐
Är lätt att hitta i	☐	☐	☐	☐	☐
Har en bra nyhetstjänst på internet	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 73 Om Du tänker på hur Göteborgs-Posten är i dag och jämfört med hur den var för ett år sedan, tycker Du då att tidningen blivit bättre eller sämre?

Mycket bättre	Något bättre	Ingen skillnad	Något sämre	Mycket sämre	Tveksam/ vet ej
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 74 Göteborgs-Posten ändrade format den 5 oktober. Vad tycker Du om det nya formatet på Göteborgs-Posten?

Mycket bättre	Något bättre	Varken bättre eller sämre	Något sämre	Mycket sämre	Ingen uppfattning
☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 75 Hur mycket brukar Du läsa av följande innehåll i Göteborgs-Posten?

	Allt/ nästan allt	Ganska mycket	Inte särskilt mycket	Nästan inget/ inget alls
DEL 1 TOTALT	☐	☐	☐	☐
Förstasidan	☐	☐	☐	☐
Ledarsidan	☐	☐	☐	☐
Riksnyheterna	☐	☐	☐	☐
Göteborgsnyheter	☐	☐	☐	☐
Västsvenska nyheter	☐	☐	☐	☐
Lokala nyheter från den egna kommunen	☐	☐	☐	☐
Leva	☐	☐	☐	☐
Utrikesnyheter	☐	☐	☐	☐
Lokala affärsannonser	☐	☐	☐	☐
Bostadsannonser	☐	☐	☐	☐
Bilannonser	☐	☐	☐	☐
Annonsers om varor (t ex heminredning, bygg och trädgård)	☐	☐	☐	☐
Annonsers om tjänster (t e x hälsa, experter och kurser)	☐	☐	☐	☐
Familjesidorna/Namn	☐	☐	☐	☐
Debattsidan	☐	☐	☐	☐
Insändare/Fria Ord	☐	☐	☐	☐
DEL 2 TOTALT	☐	☐	☐	☐
Ekonominyheter	☐	☐	☐	☐
Politik- och arbetsmarknadsnyheter	☐	☐	☐	☐
Konsument	☐	☐	☐	☐
Matsidan (torsdagar)	☐	☐	☐	☐
Börssidorna	☐	☐	☐	☐
Sporten	☐	☐	☐	☐
DEL 3 TOTALT	☐	☐	☐	☐
Kulturen	☐	☐	☐	☐
Gränslöst	☐	☐	☐	☐
Nöjesnyheter	☐	☐	☐	☐
Guiden	☐	☐	☐	☐
Nöjesannonser	☐	☐	☐	☐
Resannonser	☐	☐	☐	☐
Världens Gång (förutom serier)	☐	☐	☐	☐
Serier	☐	☐	☐	☐
Radio- och TV-sidorna	☐	☐	☐	☐
<i>Helgläsning</i>				
Attityd i del 3 (lördag, söndag)	☐	☐	☐	☐
Graffiti i del 3 (lördag, söndag)	☐	☐	☐	☐
Aveny i del 3 (fredag, lördag)	☐	☐	☐	☐
Privata pengar i del 2 (lördag, söndag)	☐	☐	☐	☐
<i>Bilagor</i>				
TV-tider (torsdag)	☐	☐	☐	☐
Två Dagar (lördag)	☐	☐	☐	☐
Jobb och utbildning (torsdag, söndag)	☐	☐	☐	☐
Bostad (tisdag)	☐	☐	☐	☐
Motor (onsdag)	☐	☐	☐	☐

AKTIVITETER OCH FRITIDSVANOR

Fråga 76 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande?

	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halv-året	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Umgåtts med vänner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med grannar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diskuterat politik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på restaurant/bar/pub på kvällstid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på kafé	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Handlat på Systembolaget	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mekat med eller vårdat bil/motorcykel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sysslat med trädgårdsarbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sjungit eller spelat något musikinstrument	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Umgåtts med invandrare födda utanför Europa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på bio	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på teater	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på opera/musical/balet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på rock-/popevenemang	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på konsert	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 77 Har Du något favoritlag i fotboll?

Damslag Ja, nämligen..... Nej

Herrlag Ja, nämligen..... Nej

Fråga 78 Ange nedan vilken/vilka föreningar Du är medlem i samt hur aktiv Du är i dessa föreningar.

	Ikke medlem	Medlem, men har inte varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har varit på möte under de senaste 12 månaderna	Medlem och har någon typ av uppdrag
Byalag, samhällsförening	☐	☐	☐	☐
Facklig organisation	☐	☐	☐	☐
Föräldraförening	☐	☐	☐	☐
Humanitär hjälporganisation	☐	☐	☐	☐
Hyresgäst-/bostadsrätts- eller villaägareförening	☐	☐	☐	☐
Idrotts- eller friluftsförening	☐	☐	☐	☐
Invandrarorganisation	☐	☐	☐	☐
Kulturförening (musik, dans etc.)	☐	☐	☐	☐
Kvinnoorganisation	☐	☐	☐	☐
Nyktethetsorganisation	☐	☐	☐	☐
Pensionärsorganisation	☐	☐	☐	☐
Politiskt parti (även kvinno- eller ungdomsförbund)	☐	☐	☐	☐
Svenska kyrkan	☐	☐	☐	☐
Frikyrka eller annan religiös organisation	☐	☐	☐	☐
Annan förening	☐	☐	☐	☐

Fråga 79 Enligt Din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?
Svara med hjälp av nedanstående skala:

Det går inte att lita på människor i allmänhet										Det går att lita på människor i allmänhet				
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐				

Om Du skulle använda samma skala, i vilken utsträckning anser Du att det går att lita på människor i det område där Du bor?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 80 Man brukar ibland tala om att människor har både kvinnliga och manliga egenskaper. I vilken utsträckning skulle Du säga att Du själv har kvinnliga respektive manliga egenskaper? Svara med hjälp av de två skalorna nedan.

Jag har få sådana egenskaper										Jag har många sådana egenskaper				
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
Kvinnliga egenskaper	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			
Manliga egenskaper	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐			

Fråga 81 Har Du under de senaste 12 månaderna besökt någon av följande anläggningar/utflyktsmål? Avser Du att göra det under de kommande 12 månaderna?

	<i>Har besökt under de senaste 12 månaderna:</i>			<i>Avser att besöka under de kommande 12 månaderna:</i>		
	Ingen gång	Någon gång	Flera gånger	Nej, kommer inte att besöka	Ja, kommer kanske att besöka	Ja, kommer säkert att besöka
Akvarellmuséet i Skärhamn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Borås djurpark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bohusläns museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gamla Ullevi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konserthus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs konstmuseum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
GöteborgsOperans Skövdescen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsmuseum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Göteborgs Stadsteater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Havets hus i Lysekil	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konserthuset i Vara	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Liseberg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läckö slott	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lödöse museum	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nordens Ark	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ostindiefararen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skara Sommarland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ullared	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universeum i Göteborg	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 82 Har Du under de senaste 12 månaderna sökt information på internet om något av följande?							
	Nej	Någon gång under året	Någon gång i halvåret	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Kultur/evenemang/sevärdheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsa- och sjukvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trafikinformation (t ex om tidtabeller, kartor vägarbeten eller annat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 83 Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande?							
	Ingen gång	Någon gång under de senaste 12 månaderna	Någon gång i halv-året	Någon gång i kvartalet	Någon gång i månaden	Någon gång i veckan	Flera gånger i veckan
Använt internet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Åkt kollektivt (buss/spårvagn/tåg)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionerat/idkat friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Besökt gudstjänst eller religiöst möte	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bett till Gud	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tränat på gym (aerobics/workout etc.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gått på fotboll	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spelat på Tips, Lotto eller V75	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Deltagit i studiecirkel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Själv hjälpt/fått hjälp av någon granne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hyrt video/DVD	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rökt/snusat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst om brott i dagspressen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Druckit sprit/vin/starköl	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Läst någon bok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fråga 84 Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv Du lever?							
Mycket nöjd	☐	Ganska nöjd	☐	Inte särskilt nöjd	☐	Inte alls nöjd	☐
ARBETSLIV							
Fråga 85 Vilket yrke har/hade Du?							
☐							
☐ Har aldrig förvärvsarbetat → <i>Gå vidare till fråga 89.</i>							
Fråga 86 Arbetar/arbetade Du i statlig, kommunal eller privat tjänst?							
☐ Statlig	☐ Kommunal	☐ Landstingskommunal/regional	☐ Privat				
Fråga 87 Hur mycket arbetar/arbetade Du i genomsnitt per vecka?							
☐ Heltid	☐ Deltid, minst 15 timmar/vecka	☐ Deltid, mindre än 15 timmar/vecka					
Fråga 88 Förvärvsarbetar Du i den kommun där Du bor eller pendlar Du till arbete i annan kommun?							
☐ Arbetar i den kommun där jag bor							
☐ Pendlar till arbete i annan kommun, nämligen							

Fråga 89 Är Du medlem i någon fackförening?

Ja, förbund inom:

 LO (Landsorganisationen) TCO (Tjänstemännens Centralorganisation) SACO (Sveriges Akademikers Centralorganisation) Annan facklig organisation Nej**TILL SIST NÅGRA FRÅGOR OM DIG SJÄLV****När man sammanställer resultatet av sådana här undersökningar brukar man dela upp svaren i olika grupper. För att kunna göra detta behöver vi Dina svar på dessa avslutande frågor.****Fråga 90 Är Du kvinna eller man?** Kvinna Man**Fråga 91 Vilket år är Du född?**

Årtal:

19

Fråga 92 Är Du ...:Svensk
medborgare
Medborgare i
annat land
Både svensk medborgare
och medborgare i annat land
Fråga 93 Vilket är Ditt civilstånd? Ensamstående Sambo Gift Änka/änkling**Fråga 94 Har Du egna barn?** Ja Nej**Fråga 95 Hur ser Ditt hushåll ut?** Jag bor ensam → *Gå vidare till fråga 96.* Jag bor med/delar regelbundet mitt hushåll med: →

En vuxen

Ja Nej

Flera vuxna

Ett eller flera barn

Om Du regelbundet delar Ditt hushåll med barn, hur många är de och i vilka åldrar är de?

Antal barn:

... i åldrarna:

0-3 år

4-6 år

7-15 år

16 år eller äldre

Fråga 96 Hur bor Du för närvarande? I villa/radhus I lägenhet/ flerfamiljshus På lantgård I servicehus, ålderdomshem eller gruppbostad I studentrum/inneboende Annat boende:**Fråga 97 Hyr eller äger Du eller någon i Ditt hushåll Din nuvarande bostad?** Hyr bostaden Äger bostaden (även bostadsrätt/insatslägenhet)

Fråga 98 I vilken typ av område bor Du?

- Storstad, centralt
 Storstad, ytterområde/förort
 Stad eller större tätort, centralt
 Stad eller större tätort, ytterområde
 Mindre tätort
 Ren landsbygd

Fråga 99 Hur länge har Du bott i den kommun där Du nu bor?

- Har alltid bott här
 Har alltid bott här bortsett från kortare perioder, t ex studier på annan ort
 Inflyttad, har bott här mer än 10 år
 Inflyttad, har bott här 4–10 år
 Inflyttad, har bott här 1–3 år
 Inflyttad, har bott här mindre än 1 år

Fråga 100 Allmänt sett, hur bra tycker Du det är att bo i:

	Mycket dåligt					Varken bra eller dåligt						Mycket bra
	-5	-4	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5	
Sverige	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Västra Götaland	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den kommun där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det område inom kommunen där Du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Fråga 101 Skulle Du kunna tänka Dig att flytta från det område där Du bor?

- Nej Ja

Om JA, till vilket område? (Fler än ett område kan markeras.)

- Till annat område i Din del av kommunen Till kommun i annan del av Sverige
 Till annan del av kommunen Till annat land
 Till annan kommun i Västra Götaland

Fråga 102 Var någonstans har Du respektive Din far och Din mor huvudsakligen vuxit upp?

	Du själv	Din far	Din mor
Ren landsbygd i Sverige	☐	☐	☐
Mindre tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stad eller större tätort i Sverige	☐	☐	☐
Stockholm, Göteborg eller Malmö	☐	☐	☐
Annat land i Norden	☐	☐	☐
Annat land i Europa	☐	☐	☐
Land utanför Europa	☐	☐	☐

Fråga 103 Om Du skulle beskriva Ditt nuvarande hem respektive det hem Du växte upp i, vilket av nedanstående alternativ stämmer då bäst?Ditt nuvarande hem:

- Arbetarhem
 Jordbrukarhem
 Tjänstemannahem
 Högre tjänstemanna-/akademikerhem
 Företagarhem

Det hem Du växte upp i:

- Arbetarhem
 Jordbrukarhem
 Tjänstemannahem
 Högre tjänstemanna-/akademikerhem
 Företagarhem

Fråga 104 I vilket av de här geografiska områdena känner Du att Du i första hand hör hemma?
(Markera endast ett alternativ.)

- Den ort där jag bor
- Det landskap där jag bor
- Mitt tidigare län
- Västra Götaland

- Sverige som helhet
- Norden
- Europa
- Världen som helhet

Fråga 105 Vilken av de här grupperna tillhör Du för närvarande?

- Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)
- Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- Genomgår arbetsmarknadsutbildning
- Arbetslös

- Ålderspensionär/avtalspensionär
- Förtidspensionär/sjukpensionär
- Studerande
- Annat:.....

Fråga 106 Vilken skolutbildning har Du? Markera det alternativ som Du anser passar bäst in på Dig.
Om Du ännu inte avslutat Din utbildning, markera då den Du genomgår för närvarande.

- Ej fullgjort grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Grundskola eller motsvarande obligatorisk skola
- Studier vid gymnasium, folkhögskola eller motsvarande
- Examen från gymnasium, folkhögskola eller motsvarande

- Eftergymnasial utbildning, ej högskola
- Studier vid högskola/universitet
- Examen från högskola/universitet
- Examen från forskarutbildning

Fråga 107 Har Du under de senaste 12 månaderna fått stöd i någon av följande former?

	Ja	Nej
Sjukersättning från arbetsgivare eller försäkringskassa	☐	☐
Sjukbidrag eller förtidspension	☐	☐
Arbetslöshetskassa (A-kassa)	☐	☐
Socialbidrag eller introduktionsersättning	☐	☐
Föräldrapenning	☐	☐
Äldreförsörjningsstöd	☐	☐

Fråga 108 Var vänlig sätt ett kryss i den ruta som motsvarar den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten för samtliga personer i Ditt hushåll före skatt (pension och studiemedel skall räknas in i den ungefärliga årsinkomsten).

☐ 100 000 eller mindre	☐ 401 000 – 500 000
☐ 101 000 – 200 000	☐ 501 000 – 600 000
☐ 201 000 – 300 000	☐ 601 000 – 700 000
☐ 301 000 – 400 000	☐ Mer än 700 000

Fråga 109 På det hela taget, hur ofta händer det att Du oroar Dig för att något obehagligt skall hända?

Mycket
ofta

Ganska
ofta

Varken ofta
eller sällan

Ganska
sällan

Mycket
sällan

Fråga 110 Hur bedömer Du Ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala, där 0 motsvarar "mycket dåligt" och 10 motsvarar "mycket gott".

Mycket dåligt

Mycket gott

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Fråga 111 Röstade Du i valet till Europaparlamentet i juni 2004?

Ja Nej Ej röstberättigad Minns inte

Om Du röstade i Europaparlamentsvalet, vilket parti röstade Du på?

Vänsterpartiet Kristdemokraterna
 Socialdemokraterna Miljöpartiet
 Centerpartiet Junilistan
 Folkpartiet Annat parti (vg ange vilket):
 Moderaterna Röstade blankt

Fråga 112 Hur har enligt Din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?

	Förbättrats	Förblivit ungefär densamma	Försämrats
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i Din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

Hur tror Du ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?

	Förbättras	Förbli ungefär densamma	Försämras
Din egen ekonomiska situation	☐	☐	☐
Ekonomi i Din kommun	☐	☐	☐
Den svenska ekonomin	☐	☐	☐

ETT STORT TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

Om Du har synpunkter på någon enskild fråga eller formuläret som helhet är vi tacksamma för att få ta del av dessa.

Här ser Du några böcker från SOM-institutet där resultaten från de senaste årens undersökningar presenteras:

Du kan läsa mer om SOM-institutets verksamhet på vår hemsida:

www.som.gu.se

(Där hittar Du också innehållsförteckningar till våra böcker.)

Vill Du kontakta oss är Du mycket välkommen att göra det:

- telefon: 031-773 12 17
- epost: info@som.gu.se

SAMHÄLLE OPINION MASSMEDIA

Samhälle Opinion och Massmedia (SOM) är en vetenskaplig frågeundersökning som årligen genomförs av SOM-institutet. SOM-institutet drivs gemensamt av Institutionen för journalistik och masskommunikation, Statsvetenskapliga institutionen samt Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet. SOM-undersökningen är en del av institutionernas forskning om opinionsbildning i det svenska samhället idag. Undersökningen genomförs i samarbete med Kinnmark Information och går ut till 6 000 slumpmässigt utvalda personer i Västsverige.

Ansvarig för undersökningen är docent Lennart Nilsson. Magnus Kinnmark är projektsamordnare och undersökningsledare är Rudolf Antoni.

Har Du frågor som rör Din medverkan i undersökningen, ring gärna
Kinnmark Information. Telefon: 020 – 28 28 30 (samtalet är gratis)

Du kan också ringa eller skicka e-post till SOM-institutet:
Rudolf Antoni, telefon: 031-773 11 96, e-post: rudolf.antoni@som.gu.se
Vill Du läsa mer om SOM-institutet finns vi på Internetadressen: www.som.gu.se

*Denna streckkod är endast till för att
inkomna svar skall kunna prickas av vid
datorns optiska läsning. Då slipper Du få
påminnelse i onödan.*

SOM-INSTITUTETS RAPPORTER

ISSN 0284-4788

SOM-rapport nr 1

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1986*
Göteborg 1987, 87 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 2

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *SOM-undersökningen 1987*
Göteborg 1988, 112 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 3

Björkqvist, Karin: *SOM-undersökningen 1988*
Göteborg 1989, 68 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 4

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åttiotal*
Göteborg 1989, 183 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 5

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Medier och opinion i Sverige*
Göteborg 1990, 140 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 6

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Politiska opinioner*
Göteborg 1991, 147 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 7

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Åsikter om massmedier och samhälle*
Göteborg 1991, 150 sidor. Pris 20 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--7--SE

SOM-rapport nr 8

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Trendbrott?*
Göteborg 1992, 260 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--8--SE

SOM-rapport nr 9

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Perspektiv på krisen*
Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)
ISRN GU-STJM-SOM--9--SE

SOM-rapport nr 10

Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk opinion*

Göteborg 1993, 250 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--10--SE

SOM-rapport nr 11

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Vägval*

Göteborg 1994, 320 sidor. Pris 170 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--11--SE

SOM-rapport nr 12

Nilsson, Lennart (red): *Västsvrige i fokus*

Göteborg 1994, 150 sidor. Pris 130 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--12--SE

SOM-rapport nr 13

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det gamla riket*

Göteborg 1995, 305 sidor. Pris 180 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--13--SE

SOM-rapport nr 14

Nilsson, Lennart (red): *Västsvensk horisont*

Göteborg 1995, 250 sidor. Pris 150 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--14--SE

ISBN 91-972694-1-7

Swedish Opinion

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (eds.) Engelsk sammanfattning av SOM-institutets resultat.

Göteborg 1995, 24 sidor. Pris 50 kronor (moms tillkommer)

ISBN 91-972694-0-9

SOM-rapport nr 15

Jarlbro, Gunilla (red): *Ungdomars opinioner*

Göteborg 1996, 120 sidor. Pris 110 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--15--SE

ISBN 91-972694-2-5

SOM-rapport nr 16

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Mitt i nittioalet*

Göteborg 1996, 470 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--16--SE

ISBN 91-972694-3-3

SOM-rapport nr 17

Nilsson, Lennart (red): *Västsvenska perspektiv*

Göteborg 1996, 238 sidor. Pris 160 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--17--SE

ISBN 91-972694-4-1

SOM-rapport nr 18

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ett missnöjt folk?*

Göteborg 1997, 380 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--18--SE

ISBN 91-972694-5-X

Trends in Swedish Opinion

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (eds.) Långtidstrender inom svensk opinionsbildning, engelsk sammanfattning.

Göteborg 1997, 36 sidor. Pris 80 kronor (moms tillkommer)

ISBN 91-972694-6-8

SOM-rapport nr 19

Nilsson, Lennart (red): *Nya landskap*

Göteborg 1997, 290 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--19--SE

ISBN 91-972694-7-6

SOM-rapport nr 20

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Opinionssamhället*

Göteborg 1998, 342 sidor. Pris 220 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--20--SE

ISBN 91-972694-8-4

SOM-rapport nr 21

Nilsson, Lennart (red): *Mångfald – bilder av en storstadsregion*

Göteborg 1998, 283 sidor. Pris 190 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--21--SE

ISBN 91-972694-9-2

SOM-rapport nr 22

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Ljusnande framtiden*

Göteborg 1999, ca 420 sidor. Pris 250 kronor (moms tillkommer)

ISRN GU-STJM-SOM--22--SE

ISBN 91-973670-1-X

SOM-rapport nr 23

Nilsson, Lennart (red): *Region i omvandling*

Göteborg 1999, ca 300 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-2-8

ISRN: GU-STJM-SOM--23--SE

SOM-rapport nr 24

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red): *Det nya samhället*

Göteborg 2000, ca 520 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-3-6

ISRN: GU-STJM-SOM--24--SE

SOM-rapport nr 25

Nilsson, Lennart (red): *Den nya regionen*

Göteborg 2000, ca 325 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-4-4

ISRN: GU-STJM-SOM--25--SE

SOM-rapport nr 26

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Land, Du välsignade?*

Göteborg 2001, 485 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-6-0

ISRN: GU-STJM-SOM--26--SE

SOM-rapport nr 27

Nilsson, Lennart (red): *Flernivådemokrati i förändring*

Göteborg 2002, ca 340 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-7-9

ISRN: GU-STJM-SOM--27--E

SOM-rapport nr 28

Oscarsson, Henrik (red): *Spår i framtiden*

Göteborg 2002, ca 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-8-7

ISRN: GU-STJM-SOM--28--SE

SOM-rapport nr 29

Wadbring, Ingela: Weibull, Lennart & Bergström, Annika (red): *Efter Arbetet. Synen på nedläggningen och dess konsekvenser.*

Göteborg 2002, 212 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISSN: 1101-4692 och 0428-4788

ISRN: GU-STJN-SOM--29--SE

SOM-rapport nr 30

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Det våras för politiken. Trettio två artiklar om politik, medier och samhälle.*

Göteborg 2002, 544 sidor. Pris: 275 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-973670-9-5

ISRN: GU-STJN-SOM--30--SE

SOM-rapport nr 31

Nilsson, Lennart (red) *Perspektiv på Västsverige*

Göteborg 2003, 288 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-89673-01-8

ISRN: GU-STJN-SOM--31--SE

SOM-rapport nr 32

Oscarsson, Henrik (red) *Demokratitrender*

Göteborg 2003, 343 sidor. Pris: 210 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-89673-02-6

ISRN: GU-STJN-SOM--32--SE

SOM-rapport nr 33

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Fåfångans marknad*

Göteborg 2003, 432 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-89673-03-4

ISRN: GU-STJM-SOM--33--SE

SOM-rapport nr 34

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Ju mer vi är tillsammans*

Göteborg 2004, 440 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-89673-04-2

ISRN: GU-STJM-SOM--34--SE

SOM-rapport 35

Nilsson, Lennart (red) *Svensk samhällsorganisation i förändring*

Göteborg 2004, 570 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-89673-05-05-13

Swedish Trends 1986-2004

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (eds.)

Göteborg 2005, 37 sidor. Pris: 90 kr (moms tillkommer)

SOM-rapport nr 36

Holmberg, Sören & Weibull, Lennart (red) *Lyckan kommer, lyckan går*

Göteborg 2005, 492 sidor. Pris: 260 kr (moms tillkommer)

ISBN: 91-89673-06-9

ISRN: GU-STJM-SOM--36--SE

SOM-rapport nr 37

Nilsson, Lennart (red) *Nya gränser – Västsverige*

Göteborg 2006, 328 sidor.

ISBN: 91-89673-07-7

